

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
2257

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

H 6 ΝΕΓ
ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

H 6 ΝΕΓ
Αρχειογραφία (Μονογρ.)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΕ ΑΞΙΟΛΟΓΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

*Αντίτυπα 1.500

	75129
*Αριθ. άδειας κυκλοφορίας	26-8-38
Τιμή άνευ βιβλιοσήμου. . . . Δραχ. 30 --	
*Αξία βιβλιοσήμου. » 12.--	
Φορόσημον » 3.60	
Συνολική τιμή » 45.60	

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ -- ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 9 ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1938

Αναμνηστικά (Αντ. Εγγίνας)
ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

*Τ. Ανθυφανής
1792*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β΄ ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΕ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β΄.

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας $\frac{50436}{2-9-31}$

Ἀντίτυπα 1.500

251

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 9 ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 1938

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΑΣ
ΣΤ2Β
2257

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ἐπογραφὴν τοῦ συγ-
γραφέως.

Η. Πρωτοπαπίου

ΤΥΠΟΙΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ & ΠΑΥΛΟΥ
ΣΠΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 15

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΕΖΟΙ ΡΥΘΜΟΙ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ

Δυὸ κατοίκια πήδησαν μπροστά μου στή χλόη—τάχα ποιὸς νὰ μοῦ στέλνη αὐτὸ τὸ δῶρο στὰ παιδιάτικα χρόνια μου ποὺ πέ-
ρασαν :

Γαλάζιο πουλάκι ἔβρισε μπροστά μου τὴν οὐρά του—κάποιος θὰ τὸ στέλνη προσφορά στοὺς παλαιούς μου πόρους.

Εἶδα τᾶσπρο ἀρνάκι ποὺ γεννήθηκε μόλις προχτές—κάποιος θὰ θυμήθηκε πὼς ἔκαμα μιὰ κελὴ πράξη ἕναν καιρό.

᾽Απάντησα στὸν κάμπο τὸ δέντρο μὲ τὸν κορμὸ του σὰν ἀργὴ μουσικὴ στροφῆ—κάποιος θὰ τὸ φύτεψεν ἐκεῖ παρηγοριὰ τοῦ πνεύματός μου.

Τὸ φλογισμένο βραχυνὸ σύννεφο βυθίζεται στὴ θάρυπνη ψυχὴ μου· κι' ἡ ψυχὴ μου ροδίζει ὅπως οἱ θάλτοι τῶν χωραφιών. Εὐ-
χαριστῶ τὸ δημιουργό.

Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ

᾽Ενῶ σάλευεν ἀκόμα τὴ δύναμή του ὁ πλάτανος καὶ τὸ πρά-
σινό του ἦταν σὰν καμπάνα τῆς χαρᾶς ποὺ χτυπᾶ στὸ διάστημα,
τὰ στρογγυλὰ σύννεφα τοῦ φθινοπώρου ὑψώθηκαν ἀκίνητα στὸν
ὄριζοντα—καὶ τὸν κοίταζαν.

Τότε ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ θάνατο.

Τὰ πρῶτα φύλλα του ποὺ κιτρίνισαν, σὰ μάτια ποὺ ἄνοιξαν
στὸ φῶς τῆς ἀλήθειας, εἶδαν τὸ ἄπειρο ποὺ τὸν περίμενε—κι' ὁ
πλάτανος ἀνατρίχιασε σιτὴ σκέψη πὼς θὰ γνωρίσῃ τὸ σκοπὸ του.

᾽Απ' τὸ ρυάκι ποὺ τὸν ποτίζει· δὲν παίρνει πλέον τίποτε ὑλικό.

᾽Ακούει μονάχα τὸ τραγοῦδι τοῦ νεροῦ στὸ φεγγάρι.

Λίγο-λίγο κιτρίνιζε. Λίγο-λίγο ἔφταναν στὰ κλαριά του χρυσοῖ στοχασμοί. Ὡς που μιὰ μέρα κρατῶντας ὀλάκερο τὸ θησαυρὸ του ἄστραψε μὲς στὸ σκοτεινὸ Δεκέμβρη κι' ἔστησε μὲς στὸ πάρκο τὸ χρυσὸ πολυέλαιο τοῦ μαρμαροῦ του ἀκίνητο. Οὐτ' ἓνα φύλλο δὲν τοῦ ἔμεινε πράσινο—τίποτα πιά δὲν τοῦ θυμίζει τὸν κόσμο.

Σὰν ἄγγιξεν ἔτσι τὴν τελειότητα, ἔρριξε τὸ πρῶτο του μαρμαμένο φύλλο—μῆνυμα πὼς εἶν' ἔτοιμος.

Καί τ' ἄλλα φύλλα, βλέποντας ἐκεῖνο μὲ ποιά γαλήνη ξεκίνησε, φρόντισαν νὰ πεθάνουν σύμφωνα μὲ τὴν ἐνθύμησή του. Δίχως τὴ βοήθεια τοῦ ἀνέμου, ἀποχαιρετῶντας τὸ κλαδί καὶ σταματῶντας γιὰ μιὰ στιγμή στὸν ἀέρα, σὰν πουλὶ πού ζυγιάζει τὰ φτερά του, ἔπεφταν μὲ κίνημα ἄξιο τῶν ψυχῶν πού γινώρισαν τὸ Μοιραῖο καὶ δὲν ἔχουν γελαστή.

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ "ΕΙΔΥΛΛΙΑ,, ΤΟΥ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

ΧΑΡΙΤΕΣ

Πάντοτ' οἱ κόρες τοῦ Διὸς ὕμνουσιν τοὺς ἀθανάτους
καὶ πάντα ὕμνουσιν οἱ ποιηταὶ τῇ δόξῃ τῶν ἡρώων.
Θεὸς οἱ Μοῦσαι τοὺς θεοὺς νὰ τραγουδοῦνε θέλουσιν,
ἄνθρωποι ἡμεῖς καὶ πρέπει· μας νὰ τραγουδοῦμε ἀνθρώπους.
Μὰ ποιὸς ἀπ' ἔσους κατοικοῦν κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου
τίς χάριτές μας δέχεται μ' ὀλάνοικτες ἀγκάλες
καὶ δὲν τίς ἀποδιώχνει εὐθύς δίχως κανένα δῶρο;
Κι' αὐτὲς μὲ φρύδια σουφρωτὰ καὶ μὲ γυμνὰ τὰ πόδια
ξαναγυρίζουν σπῖτι μας καὶ μᾶς παραπονιοῦνται
πὼς ἄδικο τίς στείλαμε νὰ κάνουν τόσο δρόμο.
Κι' ὅταν ξαναγυρίζουνε δίχως κανένα κέρδος,
κρύβονται πάλιν ὀκνηρὲς μὲς στάδειανὸ κουτί των
καὶ στὰ ψυχρά των γόνατα στηρίζουν τὸ κεφάλι.
Ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος σήμερα ὁ τόσο ἀνοιχτοχέρης
πού θὰ δεχθῆ τούς ὕμνους μας καὶ θὰ μᾶς δεῖξη ἀγάπη;
Δὲν ξέρω· οἱ ἄντρες σήμερα δὲν λαχταροῦν ἐπαίνους
γι' ἀνδραγαθίες κι' ἀρετὲς ὅπως στὰ πρῶτα χρόνια,
μὰ νοιάζονται καὶ κόβονται χρήματα νὰ κερδίσουν.

Καθένας μὲ τὰ χέρια του στὸν κόρφο του χωμένα
κοιτάζει· ὀλόγουρα νὰ δῆ ποῦθε τὸ χρῆμα θάρρηθη
καὶ μήτε τ' ἀποτρίμματα στέργει νὰ δώσῃ σ' ἄλλους,
καὶ λέει : «καθένας μας ἐδῶ κοιτάει τὸν ἑαυτὸ του
κ' ἐγὼ κοιτάζω ὅσο μπορῶ πιότερο ν' ἀποκτήσω·
»πάντα φροντίζω οἱ θεοὶ γιὰ τοὺς τραγουδιστάδες.
»Κ' ἔπειτα, ποιὸν νὰκούσωμε: Ὁ Ὅμηρος φθάνει γιὰ ὅλους.
»Γιὰ μένα πιὸ καλὸς, αὐτὸς ποὺ χρῆμα δὲ μοῦ παίρνει».
Τρελλοί, τί κέρδος ἀπ' τὸ θιὸς ποῦνε θαθιὰ κρυμμένο ;
κανένα. Αὐτὸς ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ δῆ καλὸ ἀπ' τὸ βίος του,
μέρος σκορπᾷ γιὰ λόγου του καὶ μέρος γιὰ τὴ φτώχεια,
κάνει καλὸ σὲ συγγενεῖς, κάνει καλὸ καὶ σ' ἄλλους
καὶ κάνει καὶ συχνές—πυκνές γιὰ τοὺς θεοὺς θυσίαις
κ' εἶνε τὸ σπίτι του ἀνοιχτὸ καὶ καλοδέχετ' ὅλους
καὶ στὸ τραπέζι τοὺς καλεῖ μὲ προθυμιά μεγάλη
καὶ φεύγουν ὅταν θέλουνε καὶ τοὺς ξεπροβοδώνει·
κι ἀπ' ὅλους περισσότερο τιμάει τοὺς ποιητάς μας
ἂν θέλῃ καὶ παινέματα ν' ἀκούσῃ ὅταν πεθάνῃ
καὶ νὰ μὴν κλαίῃ ἀδόξαστος μέσα στὸν κρῦο τὸν Ἄδη,
σὰν τὸ φτωχὸ τὸ δουλευτὴ καὶ τὸν ἐρημοσπίτη,
ποῦχουν οἱ ἀπαλάμες του κάλους ἀπ' τὸ σκερπάνι.
Πολλοὶ ποὺ σιγάθι ἐδούλευαν στοῦ Ἀντίοχου τὰ χωράφια
καὶ στὰ χωράφια ἄλλοι πολλοὶ τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἀλεῦα
ἐπαίρνανε προμήθειαι γιὰ ὀλόκληρο τὸ μῆνα·
πολλὰ μοσχάρια καὶ πολλὰς καλόθρεφτες γελάδες
ἐγύριζαν μὲ μουγκιστὰ τῶν Σκοπαδῶν τίς σπάνες·
κοπάδια ἀρνιά τῶν Κρεωνῶν ἔβροσκαν στὰ λιβάδια,
τῶν Κρεωνῶν ποὺ ἐδέχοντο φιλόξενα τοὺς ξένους·
μὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τί κέρδισαν, τί πήρανε μαζί των,
ὅταν ὁ Χάρος ἔσκληρὸς στὴ βάρκα του τοὺς πήρε ;
λησμονημένοι θῆμεναν καὶ ξεχασμένοι πάντα
ἂν δὲν τοὺς ἔκανε γνωστοὺς καὶ ξακουστοὺς στὸν κόσμον
ἢ αἰολικὴ πολύχορδη τοῦ Σιμωνίδου λύρα·
μὰ κι ἄλογα γοργόποδα δοξάστηκαν κ' ἐκεῖνα
ποὺ ἀπ' τοὺς ἀγῶνας ἔφεραν τῆς νίκης τὰ στεφάνια.
Ποιὸς τῆς Λυκίας τοὺς ἤρωας, τὸν Κύκνον ἀπὸ τὸ χρῶμα,
καὶ ποιὸς τοὺς γυιοὺς τοῦ Πρίαμου νὰ γνώριζεν ὡς τόσο
ἂν δὲν ὕμνοῦσεν ποιηταὶ τοὺς πηλαιοὺς πολέμους ;

Οὐτ' ὁ Ὀδυσσεὺς πού ἐγύριζε χαμένος δέκα χρόνια
καί στὰ στερνὰ καί ζωντανὸς κατέθηκε στὸν Ἄδη
κ' ἐξέφυγε κι ἀπ' τὴ σπηλιὰ τοῦ ἄγριου Κυκλομμάτη
μὰ κι οὔτε ὁ χοιροβοσκὸς ὁ Εὐμαιῖος, κι ὁ βουκόλος
Φιλοίτιος, οὔτε κι αὐτὸς ὁ ἥρωϊκὸς Λαέρτης
θὲ νάχαν τὴν πολύχρονη καί τὴν τρανὴ των δόξα
ἂν δὲν τοὺς ἀποθέωναν τοῦ Ὀμήρου τὰ τραγούδια.

Μόνον οἱ Μοῦσες φέρνουνε τὴ δόξα στοὺς ἀνθρώπους,
καί τὰ πολλὰ τὰ χρήματα, πού οἱ πεθαμμένοι ἀφήνουν,
τὰ τρῶνε καί τὰ χαίρονται ὅσοι ἀπομένουν πίσω.
Μ' ἂν θέλῃς τὸ φιλάργυρο νὰ τόνε μεταλλάξῃς
εἶνε σὰν νὰ σοῦ πέρασε νὰ πᾶς στὸ περιγιάλι
καί νὰ μετρᾷς τὰ κύματα πού στέλνει ἐκεῖ ὁ ἀγέρας,
ἢ σὰν νὰ θὲς μὲ τὸ νερὸ ν' ἀσπρίσῃ ἢ μαύρῃ πέτρα.
Μακρὰ ἀπὸ μὲ ὁ φιλάργυρος μὲ τὸ πολὺ τὸ θεὸς του
κι ἄς λαχταρᾷ κι ἄς δέρνεται γιὰ νὰ συνάξῃ κι ἄλλο·
ἐγὼ τὸ βίος δὲν τὸ ποθῶ, μὰ προτιμῶ καί θέλω
τοῦ κόσμου τὴν ὑπόληψη, τοῦ κόσμου τὴν ἀγάπη.
Μὲ τὴ βοήθεια τῶν Μουσῶν ψάχνω νὰ βρῶ τὸν ἄντρα
πού νὰ τὰξίξῃ νὰ τοῦ πῶ παινετικὰ τραγούδια·
γιατ' εἶνε δύσκολο πολὺ τέτοιους ἀνθρώπους ναῦρῃς
χωρὶς τίς κόρες τοῦ Διός, πού γνωστικὰ λογιᾶζει·
Ἄκομα δὲν ἀπόκαμιν ὁ οὐρανὸς γυρνώντας
νὰ σέρνῃ καί νὰ φέρνῃ ἐδῶ τοὺς μήνες καί τοὺς χρόνους·
πολλὰ θὰ σύρουν ἄρματα ἄλογα τὰ θαρβᾶτα·
καί θὰ φανῇ κι ὁ νικητὴς πού ὠδῆθὲ νὰ τοῦ πλέξω·
καί θὰν οἱ νίκες του τρανὲς σὰν τοῦ Ἀχιλλέως τίς νίκες,
ἢ σὰν τίς νίκες τοῦ Αἴαντος πέρα στὴν πεδιάδα
ποῦν' ὁ Σιμόεις ποταμὸς, ποῦνε κι ὁ τάφος τοῦ Ἴλου.
Ἀπὸ τὰ τώρα οἱ Φοῖνικες ἄρχισαν νὰ τὸν τρέμουν,
οἱ Φοῖνικες πού κατοικοῦν στὴν ἄκρη τῆς Λιβύας
στὴ χώρα τὴν ἀπλόστρωτη κατὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου.
Οἱ Συρακούσιοι κρατοῦν τὰ δόρατά τους τώρα
κ' οἱ ἀσπίδες ἀπὸ ξύλο λιτῆς τὰ χέρια τους θαραίνουν.
Ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτοὺς περήφανος ὁ Ἴέρων
σὰν τοὺς ἀρχαίους ἥρωας ἀρματομένους εἶνε·
τὴν περικεφαλαία του τρίχες ἀλόγου ἤσκιώνουν.

Πατέρα Δία, κι Ἀθηνᾶ θεά, και Περσεφόνη,
ἔπου μὲ τὴ μητέρα σου μαζί σᾶς ἔχει λάχει
ἢ πλοῦσια και Πολύκαρπη τῶν Ἐφυραίων χώρα,
εἶθε ἀπὸ τοῦτο τὸ νησί κακοὶ κακῶς νὰ φύγουν
οἱ ἐχθροί, κι ὅσοι γλυτώσουνε, τὸ μήνυμα τοῦ ὀλέθρου
νὰ φέρουν στὴν πατρίδα των και σ' ἔλους τοὺς δικούς των·
κι οἱ χῶρες μας πού οἱ βάρβαροι τίς ἔχουνε ρημάξει
σάν μάνες νὰ καλοδεχτοῦν και πάλι τὰ παιδιὰ των·
νὰρχίσουν νὰ δουλεύωνται τὰ ἔρημα χωράφια·
καλοθρεμμένα πρόβατα στοὺς κάμπους νὰ βελάζουν·
τὰ βώδια νὰ γυρίζουνε τὸ θραδυνὸ στὶς στάνες
στὸν ὁδοιπόρο δείχνοντας τὸ βῆμα του νὰ βιάση·
τᾶλέτρι για τὸ σπόρισμα τὴ γῆ νὰ ξαναγιώνη,
μὲς στὸν καιρὸ πού ὁ τζιτζικας, κρυμμένος στὰ κροκλώνια
νὰ μὴν τὸν εὔρουν οἱ βοσκί, δὲν παύει τὸ τραγούδι·
νὰπλώνουν γύρω στᾶρματα τὰ ὑφάδια των οἱ ἀράχνες.
κι ὁ πόλεμος νὰ ξεχαστῆ και τὸνομά του ἀκόμα·
οἱ ὠδῆς νὰ φέρουν ἄφταστη τοῦ Ἰέρωνος τὴ δόξα
πέρα και πέρα, πιὸ μακρὰ και ἀπ' τῆς Σκυθίας τὸν πόντο,
στὰ κάστρα πού ἡ Σεμίραμις μὲ πίσσα τᾶχει στρώσει
και μέσα ἐκεῖ ἐθασίλευε—κάστρα πλατιά, μεγάλα.
Δὲν εἶμαι μόνος μου, πολλοὺς οἱ Μοῦσες ἀγαποῦνε
κι ἔλοι μας στὴν Ἀρέθουσα θὰ πλέξωμε τραγούδια,
θὰ πλέξωμ ὕμνους στὸ λαό, στοῦ Ἰέρωνος τίς νίκες.
Ὡ Χάριτες τοῦ Ἐτεοκλῆ, Χάριτες, πού ἀγαπάτε
τὸν ξακουσμένο Ὀρχομενὸ κάποι' ἐχθρὸ τῆς Θήβας,
ἐγὼ δὲν πάω ἀκάλεστος, μὰ σ' ὅσους μὲ καλέσουν,
παίρνω τίς Μοῦσες συντροφιά και θαρρετὰ θὰ δράμω.
Ὅμως και σᾶς, ὦ Χάριτες, μαζί μου θὰ σᾶς πάρω,
γιατὶ χωρὶς τίς Χάριτες τίποτε δὲν ἀρῆσει.
Ἄμποτε, Χάριτες, ἐγὼ πάντα μαζί σας νᾶμαι.

Μεταφραστὴς I. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΤΑ ΣΤΕΡΝΑ

—Μορφούλα, αϊ, Μορφούλα, ποῦ εἶσαι, κυρά μου ; Ψίνα, ψιψίνα μου ; Τί θά φᾶμε σήμερα ;

Ἡ γριά Λασκαροῦ ἔκραζε τὴ γάτα τῆς βραχνά, ἀν καὶ δὲν τὴν ἔβλεπε στὸ σπίτι. Μόλις ἔφεγγε· ἄδειο, παγωμένο ἦτανε τὸ σπίτι· ἰσόγειο, ἔλο ἓνα χώρισμα, μὲ τὰ φτωχικά του τὰ συγύρια ἀραδιαστά τριγύρω. Κ' ἡ Λασκαροῦ διπλωμένη μὲς στὰ παλιοσκουτία τῆς, πλάι στὴ σθυστὴ γωνιά, δὲ σπάραζε. Τὸ ξέθωρό τῆς πρόσωπο, μὲ τὴν τριπλοτυλιγμένη μαντήλα στὸ κεφάλι, καθὼς τῶχε γυρμένο κατὰ τὴ γωνιά, κ' ἔβλεπε μὲ μανία, ἀκίνητη, τὴ στάχτη τὴ σθυσμένη, φάνταζε παράξενα καὶ τρόμαζε μὲς σ' αὐγινὸ μισόθαμπο.

Μὰ κάποτε σείστηκε ἡ γριά σιγά-σιγά. Σείστηκε κι' ἀνασηκώθηκε· καὶ γύρισε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ στανιό, κ' εἶδε κατὰ τὴν κλεισμένη πόρτα.

—Μορφούλα, κόρη μου καλή, ποῦ εἶσαι ; ρώτησε πάλι.

Καὶ πιάστηκε ἀπὸ τῆς γωνιάς τὸ γῦρο κ' ἔβαλε ἀγῶνα, χέρια γόνατα, καὶ στάθηκε στὰ πόδια τῆς. Καὶ κίνησε ὕστερα, σκυφτὴ κατὰ τὴν πόρτα. Πῆγε ἀνοιξε τὴν πόρτα κ' ἔκραζε πάλι. Τῆς γάτας τὸ νιαούρισμα, ποῦτανε γριά κι' αὐτὴ καὶ μαδημένη, ἔφτασε μὲσα ἀπὸ τὸ περιθόλι καὶ τὰ ξερόδεντρα τοῦ περιθολιοῦ, τὰ λίγα ποῦ ἀπομένανε, γιὰ τὴ φωτιά κι' αὐτὰ καὶ τῆς γριάς τὴ ζέστα· κ' ἦρθε ἡ γατούλα κλαίοντας παραπονιάρικα καὶ στάθηκε κοντὰ στὰ πόδια τῆς κυρᾶς τῆς, στὸ μοναχικὸ σκαλί τῆς πόρτας τὸ λυωμένο ἀπὸ τὰ χρόνια.

—Μορφούλα, τί θά φᾶμε σήμερα, μωρή ; Τί ἔφερεις ;

Ἡ γάτα ἀπάντησε μὲ τὸ παράπονό τῆς, κ' ἔσκυψε πιὸ πολὺ ἡ γριά κ' εἶδε στὴν πέτρα ἀπάνου ἓνα ψάρι ἀποθεμένο. Τῶχε φέρει ἡ γάτα ἡ Μορφούλα. Ἦταν ἓνας κωδιᾶς μεγάλος, καὶ τὸν πῆρε ἡ Λασκαροῦ καὶ μπῆκε σπίτι, μὲ τὴ γάτα μπρὸς κι' ἄδωρη τὴν οὐρά τῆς παίζοντας. Αὐτὸ θά ἦτανε τῆς μέρας τὸ φαῖ καὶ γιὰ τοὺς δύο τους· ἦτανε κ' ἡ Μορφούλα γέρικη πολὺ, δὲ χρειάζότανε μεγάλα πράγματα γιὰ τὸ φαῖ τῆς· λίγα ψαροκόκκαλα τῆς φτάνανε. Τὸ κυνήγι τῆς τὸ καθημερινὸ ἦτανε πάντα ἀπόνια ψάρι, ψάρι ὅμως πάντα πετρόψαρο. Κ' ἡ γριά Λασκαροῦ τὸ περίμενε πιὰ ταχτικὸ, κι' ἀπ' αὐτὸ κρεμοῦσε τὴν ἐλπίδα τῆς θροφῆς τῆς, τὴν καθημερινή.

Βράδυ, νωρίς, πρὶν πέσῃ στὸ ξερόστρωμα καὶ πρὶν κλείσῃ τὴν

παλιόπορτά της, συνείθιζε ή γριά Λασκαροῦ, μ' ἔλη τὴν ἀγάπη ποῦχε τῆς Μορφούλας κ' εἶχε τὴν ἀνάγκη νὰ τὴ ζεσταίνῃ στὸν ὕπνο ή συντροφιά της κιόλας, ἀνοιγε καὶ τὴν ἔβγαζε ὄξω· ἦταν ἀπονο αὐτὸ ποῦκανε, μὰ πάλι πῶς θὰ ζούσανε ; Τὴν ἔσπρωχνε ὄξω μαλακὰ μὲ τὸ πόδι τῆ Μορφούλα καὶ τῆς ἔλεγε :

— Σῦρε, Μορφούλα, σῦρ' ἐσύ, καλή μου, ψίνα μου, κυρά μου, σῦρε νὰ φέρῃς τίποτα . . . Δὲν ἔχουμε αὔριο νὰ φάμε, καφερούλα, καὶ θὰ μείνῃς νηστική κ' ἐσύ μαζί μου . . .

Ἡ γάτα ἀπόξω ἔμενε καὶ παρακαλοῦσε κάμποσο. Ὅστερα ξεμάχραινε σιγὰ ή φωνή της καὶ χανότανε μὲς στὰ σκοτάδια, ἢ μὲς στῆς θάλασσας τὰ μουγκριτά. Καὶ τὴν αὐγή, νὰ το ἔνα ψάρι στὸ σκαλι ἀφησμένο πάλι ! Καὶ δὲν ἴστωγε ή Μορφούλα, δὲν τὸ πείραζε καθόλου· ἴσως ἔτρωγε ἄλλο, πρὶν τὸ φέρῃ τὸ κυνήγι της αὐτὸ στὸ σπίτι. Μὰ πάλι μπορεῖ νὰ ἦτανε τὸ μόνο αὐτό, καὶ τὸ φερνε ἴσα στὴν κυρά της, ἄγγιχτο.

Πῶς γινόταν τέτοιο πράγμα τ' ἀποροῦσε ή γειτονιά κι' ή χώρα ή μισογκρεμισμένη. Μὰ ή γριά Λασκαροῦ διόλου δὲν τὸ ρωτοῦσε. Νόμιζαν οἱ ἄλλοι στὴν ἀρχή πῶς ή γάτα ή Μορφούλα πήγαινε στὴν ἀγορὰ καὶ τᾶκλεβε τὰ ψάρια. Μὰ ή Ἀμέρσα, ή πιὸ κοντινή γειτόνισσα, μαλωμένη μὲ τὴ Λασκαροῦ ἀπὸ χρόνια, παραφύλαγε τὴ γάτα κ' ἔδλεπε πῶς τᾶφερνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ γιαλό. Τὴν ἀκολουθοῦσε ἴσα μὲ τὰ σκόρπια θράχια, πλάι στὸ παλιὸ λιμάνι, πού κἀναν ἔνα πλῆθος ἦσυχια κορφάκια ἐκεῖ, κι' ἔλα ἀντάμα κἀναν ἔνα πεζονῆσι· ἀπότομα. Κ' ἐκεῖ τὴν ἔχανε τὴ Μορφούλα. Στὸ τέλος τὴν παράτησε, βέβαιη πιά πῶς ή γάτα τᾶβγαζε τὰ ψάρια ἀπὸ τὴ θάλασσα

Τότε ή Ἀμέρσα ἔφερε γύρω τίς γειτόνισσες καὶ τὰ παράτησε ἔλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίμα, καὶ μὲ τὸ θάμασμα τρανό! Καὶ τῷμαθε ἔλη ή χώρα, τί καὶ πῶς ή γάτα ή Μορφούλα τῆς γριάς Λασκαροῦς πήγαινε καὶ φάρευε τὴ νύχτα στὸ γιαλό. Ἐπῆνε μιὰ θέση κοντὰ στὸ γιαλό, καὶ στεκόταν ἀσειστη σὰν πέτρα, ἀνάμεσα στὶς ἄλλες πέτρες τίς ἀκίνητες ἐκεῖ, καὶ περίμενε ὦρες ἀσειστη. Κ' ή πείνα βέβαια τὴν ὠδήγησε κεῖ πέρα καὶ τῆς ἔδειξε τὸν τρόπο αὐτόν. Καὶ καθὼς ζυγῶναν οἱ κωβισοί, καὶ τ' ἄλλα τὰ πετρέψαρα, καὶ φέρνανε τὴ μούρη τους ὡς τὴν κορφὴ καὶ γυρεύανε νὰ θροῦνε τὸ πιὸ παχὺ χορτάρι ἐκεῖ πού τὸ νερὸ πᾶει ἀνάλαφρο καὶ παιγνιδίζει μὲ τίς πέτρες, χράπ ! τὸ νύχι τῆς Μορφούλας τ' ἄρπαζε.

Ἡ ἴδια ή γριά Λασκαροῦ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πῆ καὶ νὰ τὸ

μαρτυρήσει, πώς τὰ ψάρια πού τῆς ἔφερνε ἢ Μορφούλα δὲν ἦτανε κλεμμένα, τόσο φρέσκα, μισοζώντανα, καμιά φορά καὶ ζωντανά. Μὰ ἡ Λασκαροῦ δὲ συλλογιώταν τίποτα κακὸ γιὰ τὴ Μορφούλα—οὔτε καὶ συλλογιώταν τίποτ' ἄλλο. Εἶχε ἀλλαλογήσει κιόλα λίγο. Ἐμοιαζε λωλή, καθὼς ἔβγαине στὸ περιβόλι κ' ἔστηνε φιλή κουδέντα μὲ τὴ γάτα τῆς. Γιατὶ ὅπως γύριζε στὸ περιβόλι, καὶ μαχότανε νὰ κόψῃ κανένα ξεροκλάδι ἀπ' τὰ παλιόδεντρα, χειμῶνας πούταν τώρα, καὶ νὰ σκίσει κανένα σανίδι ἀπὸ σεντοῦκι: σάπιο ἀχρείαστο ἢ νὰ βγάλῃ λαχανάκια ἀπὸ τὸν κήπο τὸ λιγὸσπαρτο, ἢ γάτα ἐκεῖ, κοντὰ τῆς, ἢ Μορφούλα τὴ συντρόφευε καὶ τῆς ἀποκρινότανε μὲ τὸ νιαούρισμά τῆς σ' ὅσα ἐκείνη τῆς λαλοῦσε λόγια ἀνόητα, λόγια, λωλά. Ὑστερα τὴν ἀκολουθοῦσε στὴ γωνιά, πού ἀνάβε τὴ φωτίτσα κ' ἔβανε νὰ ψήσῃ τὸ φαί, τῆς Μορφούλας τὸ κυνήγι. Καὶ τὸ μοιραζόνταν ὕστερα οἱ δύο τους σὰ δύο φίλοι ἀγαπημένοι πού ἦτανε, χωρὶς μαλλώματα, χωρὶς ψωμάκι κιόλα, τὸ συχνότερο.

Χωρὶς ψωμάκι, ἀλήθεια, τώρα τελευταῖο. Ἀφοῦ ὁ ἄχαρος ὁ γέροντας τῆς Λασκαροῦς, ἔπαψε νὰ τῆς στέλνῃ τὸ ταχτικὸ μηνιάτικο στὸ ξερονῆσι, γιατί τὸν ἔφαγε κι' αὐτὸν ἡ θάλασσα στερνόν, ἢ Λασκαροῦ ἦτανε πολὺ περήφανη, καὶ δὲ ζητοῦσε, οὔτε καταδεχότανε. Θὰ πέθαινε νησιτικιά, τὸ ξέραν ὅλοι, ἀλλὰ δὲ θάβγαине ὄξω τὸν πόνο καὶ τὴν πείνα τῆς νὰ πῆ.

Τ' ὄξερε αὐτὸ κ' ἡ Ἀμέρσα πιὲ καλὰ ἀπὸ κάθε ἄλλον. Ἦταν ἡ πιὸ κοντινὴ γειτόνισσα, ἀν καὶ πλῆθος ἄλλα σπίτια κατάνλειστα, ρημάδια πιά, χωρίζαν τὸ δικό τῆς ἀπὸ τῆς Λασκαροῦς τὸ σπίτι. Ἔτσι ἦταν ὅλη ἡ χώρα ἀριά κατοικημένη, μ' ὅλα τὰ σπίτια τὰ πολλὰ καὶ τ' ἀρχοντόσπιτα. Ἦταν ἀπὸ χρόνια ἡ Ἀμέρσα μαλλωμένη μὲ τὴ Λασκαροῦ. Μίσση οἰκογενειακά, σφερόντα παλιά. . . μὰ τώρα τί χρειαζόντανε τὰ μίσση, ἀφοῦ σβύσανε καὶ τὰ σφερόντα καὶ πάνε. . . Πάλι, νὰ σηκωθῆ νὰ πάῃ στὴ Λασκαροῦ καὶ νὰ φιλιώσῃ, αὐτὸ δὲν τ' ἀποφάσιζε ἡ Ἀμέρσα. Τὴν ἤξαιρε καλὰ τὴ Λασκαροῦ, κ' ἤξερε καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τῆς. Ὅμως ἡ σφοδρὰ τῆς Λασκαροῦς τὴ λίγυσε, τῆς γλόκανε τὸ περασμένο τῆς φαρμάκι. Ὅμως καὶ πάλι δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ τὴν ἀδυναμία τῆς. Ἦτανε ψυχὴ κλειστὴ ἡ Ἀμέρσα, ὅπως ὅλες οἱ νησιώτισσες κι' ὅλοι οἱ νησιῶτες ἐκεῖ πέρα. Τί νὰ κάμῃ; Ἐπαιρνε ἄλλη, μιὰ γειτόνισσα μιὰ πονηρούλα ἀπὸ τὸ πάρα πέρα σπίτι, τὴν Κατερινιώ, καὶ πηγαῖναν καὶ παραφύλαγαν ὄξω ἀπὸ τῆς Λασκαροῦς τὸ περιβόλι. Τὰ Χριστούγεννα ἦτανε κοντὰ: ξεροβόρι φυσοῦσε ἄγριο τίς τελευταῖες

μέρες. Ἡ χώρα ἔδλεπε βορεινά, καὶ τὴν ἔπιανε τὸ κῶμα ἄσκημα. Ἡ Μορφούλα ἔφτασε μιὰν αὐγὴ ἀπὸ τὸ γυαλὸ μὲ χωρὶς τίποτε στὸ στόμα, καὶ νιαούριζε στὴν πόρτα τῆς κυρᾶς τῆς.

— Κοίταξε, εἶπε ἡ Ἀμέρσα, σήμερον δὲν ψάρευσε ἡ Μορφούλα. Μὲ τέτοιον ἀγριόκαιρο.

— Τί θὰ φᾶνε σήμερον οἱ δυὸ τους, οἱ κακόμοιροι . . . νᾶχουνε τάχα τίποτε ; εἶπε ἡ Κατερινιώ.

— Καρτέρα μιὰ στιγμὴ ! εἶπε ἡ Ἀμέρσα. Ἐφυγε, καὶ γύρισε μ' ἓνα φελλὶ ψωμί σπιτίσιο.

— Φίνα, Μορφούλα ! ἔκραξε σιγὰ ἡ Ἀμέρσα.

Πῆγε ἡ Μορφούλα καὶ στάθηνκε στὴ ρίζα τοῦ τοίχου, κάτου ἀπ' τὶς γυναῖκες, καὶ νιαούρισε γλυκά. Οἱ δυὸ αὐτές, ἀφοῦ τῆς ρίξαν ἓνα κομματάκι καὶ τὴν καλόπιασαν, ὕστερα τῆς πέταξαν ὅλο τὸ φελλί. Τὶς κοίταξε καλά, καλὰ ἡ Μορφούλα, κοίταξε καὶ τὸ ψωμί, τὸ μύρισε, τὸ πῆρε μὲ τὰ δόντια τῆς καὶ πῆγε καὶ τ' ἀπόθεσε μὲ προσοχὴ στὸ σκαλί ἀπάνου καὶ νιαούρισε. Οἱ δυὸ γυναῖκες κρυφοκοίταζαν ἄλαλες. Ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ προέβαλε ἡ γριά Λασκαροῦ.

— Ποῦ εἶσαι, Μορφούλα, φίνα . . . μπά, ἐδῶ εἶσαι, καλὴ μου ; . . . Σήμερον τίποτε δὲν ἔφερες ; Ποῦ εἶνε τὸ κουνῆγι σου ; Ξέρω, φουσοῦσε ἀπόψε . . . μὰ τώρα τί θὰ φᾶς ; Ἐμένα δὲ μὲ μέλλει, κακομοῖρα, μὰ γιὰ σένα λέω . . . σῦρε, φεύγα ἀπὸ κοντά μου, δὲ θέλω νὰ σὲ βλέπω, παλιόγατα, θὰ μείνης νησιτικὴ . . . Μά, τ' εἶν' αὐτό ; Ψωμί ἔφερες, ψιφίνα μου ; Ἐκαμες καλύτερα . . . εἴχαμε τρεῖς μέρες ν' ἀγγίξουμε ψωμί στὸ στόμα . . . Ἔτσι, νὰ φέρνης, φίνα μου καμιὰ φορὰ λίγο ψωμάκι, ὄχι μονάχα ψάρια . . . καὶ χωρὶς ἀλάτι κιόλα, τὰ θαρέθηκα . . . Καμιὰ φορὰ καὶ λίγο τυράκι . . . ὄχι, ἀκόμα εἶνε σαρακοστή . . . Ἐλα, πᾶμε μέσα τώρα, Μόρφω μου, καλὴ νοικοκυρά μου . . .

Οὔτε καὶ ρώτησε ποῦ τῶβρε τὸ ψωμί ἡ Μορφούλα. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε ἡ Κατερινιώ κι' ἄφησε ἄλλο ἓνα κομμάτι ψωμί στὴν πόρτα τῆς γριάς. Ἄφησε καὶ λίγο τυρί.

— Μή, τῆς εἶπε ἡ Ἀμέρσα. Θὰ μᾶς καταλάβῃ κ' ὕστερα θὰ τὰ πετάξῃ ὅλα, ἅμα νιώσῃ πῶς τὰ θάνουμε . . .

Ἡ Ἀμέρσα φύλαγε τὴ θέση τῆς ἐκεῖ συχνά, πίσω ἀπὸ τὸν τοίχο. Μιὰ μέρα πέρασε ἡ Μορφούλα κρατώντας ἓνα ὀλάκερο χταπόδι ζωντανό. Τὴν ἔσκιαξε τὴ γάτα, καὶ τὴν ἔκαμε νὰ τ' ἀφήσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς. Ἐκοψε τὸ μισό, τὸ χτύπησε, τ' ἀλάτισε

και τὸ ξανάδωσε τῆς γάτας πάλι. Τάλεγε αὐτὰ στὴν Κατερινιώ, κι' ἀποροῦσε ἡ ἴδια.

— Ἀκοῦς παράξενο ; ἔλεγε. Πῶς μπόρεσε καὶ τόπισε ; Ποῦ τῶβρε ;

— Θὰ τὸ πέτυχε στὴ ρήχη, εἶπε ἡ Κατερινιώ, καὶ τὸ θαλάμι του θάτανε ψηλά... Ὑστερα πῶς νὰ τὴν σακώσῃ τὴ Μορφούλα ; Οἱ πλόκαμοί του δὲν κολλοῦνε στὸ μαλλί της. Ἀκοῦς, ἀλήθεια κει!

— Ἀπιστο πρᾶμα !

— Ναί, καημένη, μὰ πῶς θὰ τὸ φάῃ ; Ἐχει καὶ φωτιά ;

— Καλὰ λές ! εἶπε ἡ Ἀμέρσα. Στάσου νὰ ἰδῆς αὔριο τί θὰ κάμω...

Τὴν ἄλλη μέρα, ἀπόγειομα, φύλαξαν πάλι οἱ δυὸ γυναῖκες ὡς πὺ εἶδαν τὴ γριὰ νὰ θγαίνῃ καὶ νὰ γυρίζῃ στὸ περιβόλι μὲ τὴ γάτα της, καὶ νὰ μιλήῃ.

— Σήμερα τὸ κατάλαβες, Μορφούλα μου. πῶς δὲν ἔχω πιὰ ξύλα, μήτε σπέρτα, καὶ μοῦ τῶφερες ψημένο τὸ χταπόδι, αἱ ! Πονηρή... καλή μου, ψίνα μου, νοικοκυρά μου ἐσύ, εἶλα τὰ φροντίζεις... Ξέρεις πῶς εἶνε καὶ σαρκοστή μεθαύριον ἔχουμε Χριστούγεννα, κυρά μου... Πᾶμε μέσα τώρα, θὰ πείνασες λιγάκι, πᾶμε... κρύο κάνει... Ἐχουμε λίγο χταπόδι... καὶ ψωμί... καὶ τὸ τυρὶ θὰ τὸ φυλάξουμε γιὰ τὴ γιορτὴ μεθαύριο ... πᾶμε !

Δακρύσαν οἱ γυναῖκες, καὶ τραθηχτήκαν ἤσυχα. Τὴν παραμονὴ λησμονήσανε τὴ Λασκαροῦ, δοσμένες στίς δουλειές καὶ τίς ἐτοιμασίες τοῦ σπιτιοῦ τους. Τὸ πρῶτ' ὅμως τὴ θυμήθηκε ἡ Ἀμέρσα. Μπήκε σὰν κλέφρα, πρώτη φορὰ ὕστερ' ἀπὸ χρόνια, στὸ περιβόλι καὶ πῆγε κι' ἄφησε στὴν πόρτα της ἓνα κομμάτι ψωμί, καὶ τόλμησε κ' ἓνα κοψίδι ψητὸ κρέας. Μὰ ὀλημέρα, Χριστούγεννα, ἡ Μορφούλα ἀνήσυχη θρηνοῦσε ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Τ' ἀπομεινάρια τοῦ φαγιοῦ ἦταν ἐκεῖ, σημάδι πῶς τάχε φάει ἡ γάτα. Τότε ἀνησούχησε ἡ Ἀμέρσα. Κάλεσε τὴν Κατερινιώ κι' ἄλλες γειτόνισσες, κι' ἀποφάσισαν καὶ χτυπήσανε στίς Λασκαροῦς τὴν πόρτα. Ὅμως κανένας δὲν τοὺς ἀποκρίθηκε.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

1

Εἰς δύο πάντα ἡ ζωὴ μοιράζεται·
ἤλιο καὶ συννεφιά, χαρὰ κι' ὀδύνη.
Ἄξιος, ὅποιος δὲν ἐπηρεάζεται
ἀπ' ὅ,τι κι' ἂν ἡ Μοῖρα τοῦ τοῦ δίνει
καὶ οὔτ' ἀπ' τὴν χαρὰ ἐνθουσιάζεται
καὶ οὔτε καταβάλλεται ἀπ' τὴν λύπη,
ἀλλ' ὅταν εὐτυχῇ, δὲν ἀφαρπάζεται
κι' ἂν ὅλα στερηθῇ·—σ' ὅ,τι τοῦ λείπει.
δὲν κλαίει, ἀλλὰ λέγει : δὲν χρειάζεται.

2

Εἰς τὸ ταξίδι τῆς ζωῆς,
ἐκεῖ ποῦ θ' ἀρμενίσσης,
ἐμπρὸς εὐρίσκειτ' ἡ Ἐλπίς
κι' ὀπίσω Ἀναμνήσεις.
Μακάρι, ὅσον προχωρεῖς
καὶ ὁ καιρὸς διαβαίνει,
πάντα μὲ πόθο νὰ μπορῆς
πρὸς τὰ ὀπίσω νὰ γυρνᾷς,
καὶ ἡ Ἐλπίς, ὅσον γερνᾷς,
πάντα ἐμπρὸς νὰ μένη !

3

Ἀπὸ τὸν σπόρο τὸν μικρὸ δένδρο μικρὸ φυτρώνει
Κι' ὀλίγο λίγο πιὸ πλατὺ τὸν ἴσκιό του ἀπλώνει.
Ἄλλ' ὅμως, ὅσον κι' ἂν γερνᾷ κι' ὅσον κι' ἂν μεγαλώνῃ,
πάντα τοῦ σπόρου ἡ ζωὴ θὰ μένη στὰ κλαδιά του.

4

Ἔτσι γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος, καὶ ζῆ καὶ ἀποθνήσκει,
κι' ὅσον κι' ἂν ζήσῃ, τὸ παιδί στὸ γέρο πάντα μνήσκει.
Κ' εἶναι γλυκεῖα παρηγοριὰ κινεῖς νὰ ξαναυρίσκη
στὰ γηρασμένα στήθη του τὴν παιδικὴ καρδιά του.

ΔΗΜ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΟΛΓΟΘΑΝ

Ἦσαν βουνὸ καὶ ταπεινὸ καὶ στεῖρο
καὶ εἰς τὰ ἔρημα πλευρὰ σου γύρω
μόλις ἐφύτρωναν φτωχὰ χορτάρια.

Ἡ φρίκη στήν καρφή σου τριγυρνοῦσε
καὶ πόδι καθαρὸ δὲν ἐπατοῦσε
τὰ ματοκυλισμένα σου λιθάρια.

Ἦσαν σπαρμένο μὲ ληστῶν κρανία,
βογγοῦσε θάνατος καὶ ἁμαρτία
μὲς σιὸν ἀφωρεσμένο ἀγέρα.

Μὰ φορτωμένος τὸ Σταυρὸ σιὸν ὦμο,
ὡσάν ληστής, τὸ φοβερό σου δρόμο
ἀνέβηκεν ὁ Λυτρωτὴς μιὰ μέρα.

Καὶ τοῦρανοῦ ἐγέλαγε τὸ δῶμα
ἐπάνω εἰς τὸ ἄχαρό σου χῶμα
κι' ἀπὸ τὴν ὥραν ἄγιασες ἐκείνη.

Γιατὶ μὲ τοῦ Χριστοῦ μὲς τὸ μαρτύριο,
τὸ πιὸ βαθὺ καὶ ὕψηλὸ μυστήριον,
στὰ ὕψη σου, ὦ Γολγοθᾶ, ἐγίνη.

Ὡ ἅγιο βουνὸ τοῦ μαρτυρίου,
τοῦ πόνου καὶ τῆς δόξας τοῦ Κυρίου,
ποῦ ἄστραψεν ἀθάνατη ἐκεῖ πέρα !

Εἶσαι ὁ βράχος ποῦ ἡ ἀνθρωπότης
ἀνέβηκε καὶ βρῆκε τὸ θεό της,
ποῦ ἐζήτει μὲ λαχτᾶρα νύκτα μέρα.

Τὸ ὕστερον τοῦ θεανθρώπου βῆμα
ποῦ συντρίψε τὸ προαιώνιο κρῖμα
ἀντήχησε στὴν ἄκαρπη σου πλάτη.

Ἐκεῖ μὲς στὴν πνοὴ ἀγάπης θείας,
στοργῆς, φιλανθρωπίας καὶ θυσίας,
μὲς τοὺς αἰῶνες ἔρριξε τό μάτι.

Κ' ἐνῶ τοῦ ἐβασάνιζαν τὸ σῶμα
κ' ἔβρεχαν τὸ ἀγνὸ γλυκό του στόμα
μὲ ξύδι καὶ χολὴ τὰ χέρια ἀπίστου,

Ἐκεῖνος ἔβλεπεν ἑκατομμύρια
νὰ πίνουνε ζωὴν ἀπ' τὰ μαρτύρια
κι' ἀπὸ τῆς θείας στάλα τῆς πληγῆς του.

Τὸ μέλλον ἔβλεπε καὶ τοῦ ἐφάνη
ὅτι ἀπὸ τ' ἀκάνθινο στεφάνι
τ' ἄνθη ἐφύτρωναν τῆς σωτηρίας.

Κ' ἐνῶ τριγύρω τὸν ἐβλαστημοῦσαν,
στὸ μέλλον ἤκουε ποῦ τὸν ὕμνοῦσαν
ὕμνοι εὐχαριστίας καὶ λατρείας.

Ἀγάπη ἀπὸ τὰ λόγια τὰ στερνά του,
ἀγάπη ἀπὸ τὴν ὕστερη ματιὰ του
ἐχύθηκε κατὰ τὴν οἰκουμένη,

Γλυκεῖα καὶ ζωογόνος καὶ ἁγία,
κ' ἡ γῆ ἐξύπνησε μὲς στὴ μαγεῖα,
χαρούμενη καὶ ξαναγεννημένη.

Ἦ Γολγοθᾶ, ὁ κόσμος ὁ ἀρχαῖος
ἔδωσε πίσω σου, καὶ ἄλλος νέος
στά μυστικά ὕψη ἀνεστήθη.

Ἐχει αἰσθήματα καὶ ὄνειρ' ἄλλα,
ψηλότερα, βαθύτερα, μεγάλα,
γιατὶ ἀπὸ θυσίαν ἐγεννήθη.

Καὶ παίρνει τὸ Σταυρὸ τοῦ μαρτυρίου
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς ὑψηλίου
νικήτρια σημαία τὸν σηκώνει.

Αὐτὸς εἶνε ἀλήθεια κι' ἀγιότης,
πατρίς, ἐλευθερία κι' ἀδελφότης·
αὐτὸς τὸν νοῦν φωτίζει καὶ ὑψώνει.

Ὡ Γολγοθᾶ, κ' ὅποιος στῆς γῆς τὸν δρόμο
βογγάει μὲ μάρτυρος σταυρὸ στὸν ὦμο,
σ' ἐσὲ γυρνᾷ τὸ μάτι κι' ἀνασαίνει.

Γιατὶ θεωρεῖ τὴν ὑψηλὴν εἰκόνα
ἐνὸς Θεοῦ, ποῦ μὲ θνητοῦ ἀγῶνα
γιὰ τοὺς θνητοὺς εἰς τὸν Σταυρὸ πεθαίνει.

ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΔΙΑΓΟΡΑΣ

Οἱ στέφανοι τῆς ἀγριελαίας ἔστιλβον εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τῆς
χρυσελεφαντίνης τραπέζης τοῦ Κολώτου παρὰ τὸν ὑψηλὸν βωμόν,
τὸν τεφρόκτιστον. Ὁ κῆρυξ ἀνά ἐν ἀνεκέρυσσε τὰ ὀνόματα μὲ φω-
νὴν δονοῦσαν τὰ πεῦκα καὶ οἱ Ἑλληνοδίκαί μὲ τὰς ἐρυθρὰς πε-
ριβολὰς ἔστεφον τοὺς νικητάς.

Καὶ εἰς ἕκαστον ἀντηχοῦν ὄνομα, εἰς ἕκαστην πατρίδα, αἱ ζη-
τωκραυγαὶ τοῦ πλήθους γύρω, ἐλύοντο οὐρανομήκεις, ὁ δὲ νικη-
τῆς ἀνεκράζετο ὑπὸ τῶν πλουσίων θεωρῶν τῆς ἰδίας πατρίδος ὑπὸ
τὸν ἦχον τῶν φορμίγγων καὶ τῶν αὐλῶν τῶν δοξολογούντων τὰ γυ-
μνὰ σώματα, τοὺς μῦς τοὺς σιδηροὺς, τὴν ρώμην τὴν ἀνίκητον.

Ὁ ἥλιος εἶχεν ἀνέλθῃ ἀπὸ τῆς κοίτης τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ὀπι-
σθεν τῆς Ποικίλης Στοᾶς ἀκόμη, ἐξαπέστελλε καὶ αὐτὸς χρυσᾶς
ζητωκραυγὰς καὶ ἔχυνε μιὰν ἑορτὴν φωτὸς ἐπὶ τῆς πλημμύρας τοῦ
μαρμάρου, τὸ ὅποσον ἀνέδυσσε λευκὸν ἢ ποικιλόχρωμον ἐν μέσῳ
τῆς ὀργώσης βλαστήσεως τῶν πευκῶν καὶ τῶν σχοίνων.

Ἀπὸ τὸν λόφον τοῦ Κρονίου, μὲ τὰς ἀπείρους ἀποχρώσεις τοῦ
πληθυσμοῦ τῶν δένδρων του, μὲ τὰ χίλια πράσινά του, μὲ τὰ ἄστυλα
τὰ παραδείσια, μὲ τὴν φυτικὴν σιωπὴν τὴν ἐπίσημον, ὁ πρωϊνὸς

ἄηρ διυλίζετο καὶ ἤρχετο ζεῖδωρος, ἀρωματώδης, αἰθερίως καθαρός.

Μεταξὺ τῶν παιγνίων τοῦ θρύου, τοῦ μεταξίνου καὶ δαντελωτοῦ, μεταξὺ τῶν σχοίνων τῶν καταπρασίων, τὰ ὅποια κατῴκουν τὴν Ἄλτιν, τὰ αἰτώματα τῶν ναῶν ἔφεγγον εἰς τὰ χαιρετίσματα τοῦ φωτός, μὲ τὰ χάλκινα ἀγάλματά των καὶ τὰς πτερωτὰς Νίκας εἰς τὰ ἀκρωτήρια.

Τὸ Ἑραῖον ἐκεῖθεν, κουρασμένον ἀπὸ τὰ ἔτη, ὕψωνε τοὺς ξυλίλους καὶ μαρμαρίλους κίονάς του ἀναμιξ ἀπέναντι τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, τοῦ ἐκπάγλου καὶ νεάζοντος, μὲ τὴν δόξαν τοῦ λευκοῦ μάρμαρου του, ὅστις ἤγειρεν ἔμπροσθεν τοὺς ἕξ μετωπίους κίονάς του βεβαρημένους ὑπὸ τῶν ἀναθημάτων. Καὶ ἐκ τῆς ὑπερηφανείας τῶν πτερωτῶν Νικῶν, τῶν χαλκῶν, αἱ ὅποια ἐκόσμουν τὰ ἀκρωτήρια, ἐκ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν μετωπῶν, τῶν ἰδεωδῶν, ἐμάντευε τὸν θησαυρὸν τὸν χρυσελεφάντινον καὶ ἀποκαλυπτικόν, ἐμάντευε τὸν πατέρα τῶν θεῶν, ὅστις κατῴκει τὸν σηκόν, ἐκεῖ εἰς τὰ βάθη τὰ σκοτεινά.

Καὶ πανταχοῦ αἱ στήλαι ἀνυψοῦντο ἐν μέσῳ τοῦ πρασίνου· αἱ στήλαι τοῦ Πελοπαίου μεταξὺ τῶν δύο ναῶν· αἱ στήλαι αἱ δωρικαὶ τοῦ Μητρώου, ἔπειτα τὰ μάρμαρα τῶν Θησαυρῶν τῶν διαφόρων πόλεων, αἱ κίονες τῆς στοᾶς τῆς Ἥχους τῆς ἀνεγειρομένης πρὸς ἀνατολάς, ὅλος ὁ μαρμαρίνος κόσμος τῆς Ἄλτεως, ὅπου ἐδέσποζε ἀόρατον καὶ πανίσχυρον τὸ πνεῦμα τοῦ Διός, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἔφρισσον τὰ δάση καὶ τὰ δένδρα νυχθημερόν.

Καὶ ἔπειτα ἀνωτέρω ἀκόμη, ὑπέροχον, πάνοπτον ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ βάθρου, τὸ ἐπτάμενον ἀνάθημα τῶν Μεσσηνίων, ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου, ἐτάνυε τὰς ἀερώδεις καὶ ἀθορύβους πτέρυγας εἰς πτήσιν ἀόρατον καὶ ἰδανικὴν.

Ἰπὸ τὴν χαρὰν τοῦ ἡλίου, ὑπὸ τὸ λευκὸν μεδίωμα τῶν ναῶν, ὁ κῆρυξ ἐξηκολούθει τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν νικητῶν. Οἱ ἀθληταὶ ἔστεφανοῦντο μὲ τὸν κλάδον τῆς ἀγριελαιίας· οἱ ἥνιοχοι ἐκόσμουν τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ταινίας τῆς νίκης· αἱ πλούσια· Σπαρτιατίδες, τῶν ὁποίων τὰ ἄρματα ἐνίκησαν παρακάμψαντα τὸν Ἰαραξίθιππον ὄμιον, προσήρχοντο ἀρρενωπαὶ καὶ ἀνερυθρίαστοι ὑπὸ τὰς ζητωκραυγὰς, ὅπως λάβωσι τὸν στέφανον.

—Δημάγητος Διαγόρου Ρόδιος, ἐσάλπισε τοῦ κῆρυκος ἡ φωνή.

Καὶ ὁ νικητὴς τῆς πυγμαχίας προσήλθε δειλὸς ὑπὸ τὴν λευ-

κὴν καὶ εὐρωστον γυμνότητά του, κύπτων τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ ἑλληνοδίκου.

— Ἀκουσίλαος Διαγόρου Ρόδιος

Καὶ τότε αἱ ζητωκραυγαὶ κατέπαυσαν, ἔπως οἱ ὀφθαλμοὶ θαυμάσωσι καλῖτερον τοὺς δύο ἀδελφούς, τοὺς εὐτυχεῖς, τοὺς μεγάλους ἀπογόνους τῶν Ἐρυτιδῶν, οἱ ὅποιοι συνέχιζον τὰς νίκας τοῦ πατρὸς των, καὶ τὴν ἀποθέωσιν τῆς πατρίδος των, τῆς νήσου, ἣ ὅποια ὑπερήφανος ἔβλεπε πάντοτε ἑστεμμένα τὰ τέκνα τῆς καὶ ἐξυμνούμενα νὰ ἐπανερχῶνται ἐκ τῶν ἀγώνων.

— Δωριέως Διαγόρου Ρόδιος.

Καὶ ὁ τρίτος ἀδελφός, νικητῆς τοῦ παγκρατίου, ἐν σύμπλεγμα ἥρακλειῶν μυῶν, ἐπλησίασεν πρὸς τὸν τεινόμενον στέφανον.

Ἐπῆρξε τότε μεταξὺ τῶν θεατῶν μία στιγμὴ προσδοκίας. Ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν τρεῖς θλαστοὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἤδελφοντο ἐκ δευτέρου ὑπὸ τὴν ὑψίστην δόξαν τοῦ στεφάνου, πρώτη φορά, καθ' ἣν μία πόλις εὐδαίμων ἀπεθεοῦτο εἰς τὸ πρόσωπον τριῶν συγχρόνως ἐκ τῶν τέκνων τῆς.

Καὶ ἔλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος τῶν θεωρῶν, οἱ ὅποιοι, ἀμιλλώμενοι διὰ τὸν πλοῦτον, ἐκάθηντο περιστοιχιζόμενοι ὑπὸ πολυαριθμοῦ ἀκολουθίας, μὲ τὰς χρυσᾶς τῶν ταινίας εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἐδέχοντο τοὺς ἀγωνιστάς.

Ποῦ ἦτο λοιπόν ὁ Διαγόρας; Ποῦ ἦτο ὁ εὐτυχὴς νικητῆς τῶν ἀγώνων, ὅστις, κουρασθεὶς ἀπὸ δόξαν, ἔδιδε τώρα τοὺς στεφάνους εἰς ἔλους τοὺς ἀπογόνους; Ποῦ ἦτο ὁ ἥρωας τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν Νεμείων καὶ τῶν Πυθίων, τοῦ ὁποίου εἶχε κυρτωθῆ ἀπὸ τοὺς στεφάνους τῆς ἀγριελαίας καὶ τῆς πίτυος καὶ τοῦ σελίνου ἢ κεφαλῇ καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἔπαθλα δὲν ἀπαραριθμοῦνται πλέον;

Καὶ ὅταν ὁ γέρον ἀθλητῆς ἄλλης γενεᾶς, μὲ τὴν στολὴν τὴν ἐρυθρὰν καὶ τὴν λευκὴν γενειάδα, ἔσπευσε μὲ νεανικὸν θῆμα πρὸς τὰ τέκνα τοῦ τὰ στεφανηφόρα, ἔλα τὰ στόματα ἐζητωκραύγασαν πάλιν καὶ ἡ Ἄλις ἀντήχησεν ἀπὸ ἐνθουσιασμόν.

Ἦτο αὐτὸς ὁ παλαιὸς νικητῆς, ὁ ἀπόγονος τοῦ Ἀριστομέ-
νους, μὲ τὴν χεῖρα τὴν ἀνίκητον, μὲ τὴν πυγμὴν τὴν ἀκατάβλητον, μὲ τοὺς μῦς τοὺς ἀκαμάτους, τοῦ ὁποίου ἡ ρώμη δεκαπλασιασθεῖσα ἔσφυζεν εἰς τὰ γυμνά, τὰ δοξασιμμένα σώματα τῶν υἱῶν.

Οἱ Ἑλληνοδίκαι ἐκύψαν τότε τὰς ράβδους καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ πλησιάζοντος γέροντος, καὶ τὰ χρυσᾶ μέτωπα τῶν θεωρῶν

ἔκλειναν πρὸς τὰ κάτω καὶ ὁ λαὸς ἐσίγησε πάλιν, ἀπὸ δὲ τοῦ Κρο-
νίου λόφου αἱ πίτυες καὶ τὰ πεῦκα σιγηλά, χωρὶς θροῦν, ἔτεινον
τὰς κορυφὰς πρὸς τὸν γηραιὸν νικητὴν.

Μία φρικίασις δόξης καὶ ἀποθεώσεως ἐπέβη εἰς τὸν ἀέρα.
Καὶ ἔταν ὁ πατήρ ἐπλησίασεν, οἱ τρεῖς πανίσχυροὶ ἀγωνισταί, οἱ
νικηταί τῆς πυγμῆς καὶ τῆς πάλης καὶ τοῦ παγκρατίου, ἐταπεί-
νωσαν τὰς παρθένους τῶν κεφαλὰς καὶ ἀφῆρσαν ἐξ αὐτῶν τοὺς
στεφάνους ἀπὸ μίαν ἰδίαν σκέψιν.

Ποῖος ἄλλος λοιπὸν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι ἐκεῖ νικητῆς τρι-
πλοῦς, παρὰ αὐτὸς ὅστις τοὺς ἐχάρισε τὸ αἷμά του καὶ τοὺς μῦς
του, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐνεφύσησεν εἰς τὴν σάρκα τὴν δύναμιν, ὁ ὁποῖος
τοὺς παρεχώρησεν ὡς κληρονομίαν τὴν νίκην ;

Ποῖος ἄλλος ἀπὸ αὐτόν, ὅστις καθ' ἑλγὴν τὴν παιδικὴν τῶν καὶ
ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἐπαιδαγώγει τὰς κινήσεις τῶν μελῶν καὶ ἐβο-
ήθησε, μὲ τὴν πείραν τόσων νικῶν, τὰς ἀπείρους τῶν στάσεις καὶ
τοὺς ἐσκληραγώγει εἰς τὸ γυμναστήριον ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν δίκαι-
ταν τοῦ χλωροῦ τυροῦ καὶ τῶν ξηρῶν σύκων, δημιουργῶν καὶ πε-
ραιῶνων τὰς σάρκας τὰς ἰδικὰς τῶν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἰδι-
κῶν του σαρκῶν ;

Καὶ χωρὶς λέξιν, κινούμενοι καὶ οἱ τρεῖς ἐνστίκτως, ἔθεσαν
ἐπὶ τῆς ἐνδόξου λευκῆς κεφαλῆς του τοὺς τρεῖς στεφάνους καὶ
ἐπὶ τῶν παρεῖων τρία φιλήματα.

Ἵπερήφανοὶ τότε τὸν ἀνήγειραν εἰς τοὺς γυμνοὺς, τοὺς ἀκάμ-
πτους ὄμους, ἐπίδεικνύοντες αὐτὸν εἰς τὸ πλῆθος ἐν πορείᾳ θριαμι-
θευτικῇ.

Καὶ τότε ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Ἑλληνοῦ, τῆς ἀνοιγομένης ὡς
εὐρὺ τέμενος τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ, ἀνήλθον τὰ δάκρυα
ἄφθονα. Εἰς ἑνθουσιασμὸς εὐρύς, ἐνθουσιασμὸς φρενήτιδος, μία τάσις
διονύσειος, μία φρικίασις ἐξ ἄλλου συγκινήσεως κατέλαβε τὸ πλῆθος.

Ἄνω τῶν λευκῶν χιτῶνων καὶ τῶν ποικιλομόρφων ἱματίων
αἱ μύρια κεφαλαὶ ἐχαιρέτιζον τὸν νικητὴν, ἐνῶ αἱ χεῖρες ἀνυ-
ψούμεναι τοῦ ἔρριπτον κλάδους φοινίνων καὶ δράκας ἀνθέων.

Ὅλη ἡ Ἑλλάς, ὁ κόσμος ὁλόκληρος ἐκεῖ ἀπεθέωνε τὸν γέ-
ροντα μὲ κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ.

— Ἀπόθανε, Δισγόρα, ἀφοῦ δὲν δύνασαι ν' ἀναβῆς εἰς τὸν
Ὀλυμπον.

Αἱ Σπαρτιατίδες ἐπλησίαζον καὶ ἔψαυον τὰ κράσπεδα τοῦ πορ-
φυροῦ του ἱματίου, ἐνῶ οἱ παῖδες ὄνειρευόμενοι τὴν δόξαν του

προσῆγγιζον διὰ τὰ τὸν ράνουν μὲ ἄνθη καὶ οἱ γυμνοὶ ἀθληταὶ μελαγχολικοὶ τὸν παρετήρουν μὲ θαυμασμόν.

Καὶ μίαν στιγμὴν τότε, ἐνῶ τὰ δάκρυα κυλιόμενα ἠλάφρωνον ἐκ τῆς ὑπερεκχειλιζούσης χαρᾶς τὴν καρδίαν τοῦ, ὁ Διαγόρας ἐνεθυμήθη τὴν ζωὴν του τὴν ἐνδοξὸν, τὰς νίκας τὰς ἰδικὰς του. Εἶδε τὴν ἐποχὴν ὅταν ὁ Πίνδαρος τὸν ἐξύμνει, ὅταν ὁ ἀνδριάς του ἐτοποθετεῖτο παρὰ τὸ Στάδιον, ὅταν αἱ παρθένοι ἠῦχοντο τὰ τὸν ἀποκτήσωσι σύζυγον καὶ αἱ γυναῖκες ἐφθόνουν τὴν μητέρα του. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς φαντασίας του ἐβλεπον τὰς εἰσόδους του τὰς θριαμβευτικὰς εἰς Ρόδον, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ πολῖται τὸν ἔφερον ἀπὸ τὴν πόλιν ἐπὶ τεθρίππων ἀριμάτων μὲ ἵππους λευκοὺς καὶ τὸν ἐνέδουν διὰ πορφύρας καὶ τὸν ἐτίμων ὡς ἰσόθεον.

Οὔτε τὸν ἀριθμὸν τῶν νικῶν του δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀναπαρστήσῃ καλῶς ἢ φαντασίᾳ του. Παρήλαυνον εἰς τὸ πνευμά του οἱ τέσσαρες στέφανοι ἐκ πίτυος τῆς Ἰσθμίας, καὶ ὁ στέφανος τοῦ σελίνου, τὸν ὁποῖον ἐκέρδισεν ἐν Νεμέᾳ, καὶ οἱ στέφανοι τοῦ κοτίνου τῶν Ὀλυμπιονικῶν καὶ αἱ ἀσπίδες αἱ χαλκαῖ, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐν Πελλάγη καὶ Αἰγίνῃ, καὶ τῆς Ἀρκαδίας οἱ τρίποδες οἱ χαλκοῖ καὶ τῆς Ἀχαΐας αἱ μάλλιναι χλαῖναι καὶ ὄλυ τὰ ἄλλα ἔπαθλα, ὄλοι οἱ ἄλλοι στέφανοι, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε δοξάσει τὸ γένος τῶν Ἐρυτιδῶν καὶ τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου.

Ἡ εὐδαιμονία τὸν ἐπνίξεν ἤδη, σταλάζουσα ἠδονικὴ ὡς ὁ θάνατος εἰς τὴν ψυχὴν του. Ἐὰ τέκνα του ἐσυνέχιζον τῶρα τὴν δόξαν τῆς Ρόδου, οἱ ἔγγονοὶ του εἰς τὸ γυμναστήριον ὑπέσχοντο νέας νίκας καὶ ἡ θυγάτηρ του Καλλιπάτειρα ἠτοίμαζε νέους ἀνδρας διὰ τὸν στέφανον καὶ τὴν ἀποθέωσιν.

Πόσον ἦτο εὐτυχὴς ὅτι ἡ Νίκη δὲν θὰ ἔφευγε μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκ τοῦ οἴκου του, ὅτι ἄλόκληρος ὁμὰς ἀνδρῶν νέων θὰ ἐκληρονόμει καὶ θὰ μετέδιδεν εἰς αἰῶνας τὸν θησαυρόν τοῦ κλάδου τῆς ἐλαίας εἰς τὴν γενεάν του.

Καὶ ἐνῶ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν γυμνῶν ὤμων τῶν τέκνων του, ἐνεθυμήθη τὸν λόγον τοῦ Σπαρτιάτου, ὅστις τοῦ ἔλεγεν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ μετὰ τὴν δόξαν καὶ εὐδαιμονίαν, καὶ ἠτένισε διὰ μέσου τῶν κιώνων νοερῶς τὸν μέγαν θεόν τῆς Ἄλτεις, ζητῶν τὸν θάνατον.

Ὅποια εὐδαιμονία τὰ συνέχισῃ τὴν ζωὴν του πέραν τοῦ τάφου, τὰ κρυβῆ ἀφήνων θέσιν εἰς τὰ νέα σώματα—τῶρα ὅποταν οἱ μῦς ἤρχισαν τὰ παραλύωνται, ὅποταν τὰ μέλη κουρασμένα δὲν ἠδύνατο ν' ἀτενίσουν πλέον χαλύβδινα καὶ ὑπερήφανα τὸν ἥλιον...

Ἰπὸ τὰ ἄνθη καὶ τὴν βροχὴν τῶν φοινίκων τὸ εὐμελὲς σύμπλεγμα τῶν σαρκῶν, τὸ σιδηροῦν δένδρον τὸ ἀνεστραμμένον μετὸν γηραιὸν κορμὸν πρὸς τὰ ἄνω καὶ τοὺς τρεῖς εὐχύμους κλώνους πρὸς τὰ κάτω, ἐβάδιζε θριαμβευτικῶς πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς, ὅπου τὸ πλῆθος προεπορεύετο, ὅπως τελέσῃ θυσίας καὶ ὕμνους πρὸ τῶν ἐστιάσεων καὶ τοῦ δεῖπνου τοῦ πρυτανείου.

Εἰς τὴν εἴσοδον οἱ τρεῖς νικηταὶ ἐσταμάτησαν, ὅπως ἐναποθέσουν μετὰ σεβασμοῦ τὸ ἐνδοξὸν φορτίον. Ἐντὸς τοῦ σηκοῦ ὅπου ὁ ἥλιος δὲν ἐτόλμα νὰ κοιτάξῃ, ἐν τῇ ἐπισήμῳ σκιᾷ καὶ τῇ σκοτίᾳ, ἀνεφαίνετο συγκεχυμένως ἡ αἴγλη τοῦ Κεραυνίου, μετὰ τὰς ἀπαστράψεις τῶν πολυτίμων λίθων, μετὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐλέφαντος τῶν μελῶν καὶ τοὺς χρυσοὺς ρύκκας τῶν ἐπτυχωμένων ἐνδυμάτων.

Ἐπὶ τοῦ θρόνου, μετὰ τὸν χρυσοῦν λέοντα καὶ τὸν πόλεμον τῶν Ἀμαζόνων, ὁ Ζεὺς μετὰ τὸ ὕψος τῆς παραστάσεως καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς μορφῆς ἐφαίνετο ὡς τὸ σύμβολον τῆς ἀπείρου ἰσχύος καὶ τῆς ἀπείρου ἀγάπης.

Καὶ ὅταν, ὑψούμενος ὑπὸ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ πλῆθους καὶ ὑπὸ τῶν βραχιόνων τῶν τέκνων του, εἶδεν ὁ γέρον ἐαυτὸν ὑψηλὸν ὅσον καὶ ὁ Ζεὺς, ἡ καρδία του, ἡ σιδηρὰ εἰς τοὺς ἀγῶνας, διερράγγη ὡς ὕαλος ἀπὸ τὴν χαρὰν. Καὶ ἐστρεψεν ἡρέμα πρὸς τὰ ἄνω τὸ πρόσωπον καὶ ἀπέθανε μειδιῶν πρὸς τὸν ἥλιον.

Ὅταν οἱ Ὀλυμπιονίκαὶ κατεβίβασαν τὸν πατέρα τῶν ἡπίως, ἡ κεφαλή τοῦ γέροντος ἀνεστράφη.

Μία ἀντανάκλασις τοῦ προσώπου τοῦ θεοῦ, μία παρομοία αἴγλη ἰσχύος καὶ ἀγάπης, ἐφώτιζε καὶ τὸ ἰδικόν του πρόσωπον.

Τότε αἱ ζητωκραυγαὶ ἐσδέσθησαν ὑπὸ τοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ μέχρι τοῦ Κλαδέου εἰς ὅλον τὸ ζῶν ρεῦμα, τὸ ὅποιον ἐπλημμύρει τὴν Ἄλτιν δὲν ἤκούετο ἄλλο παρὰ ἡ φρικίας τῶν πευκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐστελλοῦν μετὰ τὴν αὔραν τὸ αἰώνιον παράπονον τῆς ἀτελοῦς φυτικῆς τῶν ζώης.

Ν. Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ ΤΗΣ ΗΛΕΙΑΣ

Κάμπε ἀνοιχτὲ καὶ Ἰόνιο θαθιὰ μετὰ τὰ νησιά σου,
Λίμνες λευκῆς, γλαυκὰ βουνὰ καὶ λόφοι,
Χαριτωμένα-ἀραδιαστὰ παιδιὰ τῆς Ὀλυμπίας.

Πνέει γαλήνη ἑαρινή καὶ λάμπει ὁ ἥλιος πλούσιος,
Κάπου κοκόρια ἀργολαλοῦν, κάπου πουλιὰ λαλοῦνε,
Χαίρει τὸ λαύλουδο στὸ φῶς καὶ λάμπ' ἡ πεταλούδα.

ᾠ νιότη μου, ξεφάντωσε μὲς στὴ χάρὰ τῶν πάντων,
Ἄν ἤμπορῆς ! - ποτὲ τὸ φῶς κ' ἡ ἀνοιξη ποτέ της
Ἔτσι δὲν ξεφαντώσανε μὲς στὴ μεστή γαλήνη.

Τὸ δειλινὸ λιγοθυμᾷ σὲ μιὰ ἡδονή, ἐνῶ πάνω
Ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια βουναὶ τὸ ἡμερινὸ φεγγάρι
Ἰψώνεται. Τί θρίαμβος σιγαλινὸς καὶ μέγας!

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΕΡΜΕΙΑ

(Τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου Ἀριστοτέλη)

(Σημ.—Ὁ μεγάλος φιλόσοφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας Ἀριστοτέλης ἔγραψε καὶ μερικά ποιήματα. Ἐνα ἀπὸ τὰ ποιήματά του αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ περίφημο «Ὑμνος εἰς Ἑρμνεϊάν», ποῦ εἶναι πιὸ γνωστὸ μὲ τὸν τίτλο «Παιὰν εἰς ἀρετὴν». Τὸ ποίημα τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ἔγραψε γιὰ νὰ τιμῆσῃ τὴ μνήμη καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ φίλου του Ἑρμεία, τύραννου τῆς πολιτείας Ἀταρνεὺς στὴ Μικρὰ Ἀσία, ποῦ ἐδολοφονήθηκε ἀπὸ τὸν Πέρση σατράπη).

Ἀρετὴ, κόπους γεμάτη γιὰ τὸ γένος
τῶν ἀνθρώπων, τῆς ζωῆς κυνήγι ὦρατο,
γιὰ χιτήρι σου κανένα, νὰ πεθάνῃ
ζηλευτὸς ὁ θάνατός του στὴν Ἑλλάδα
λογαριάζεται κι' ἀδιάκοπος, παρθένα,
καὶ σκληροὺς γιὰ σένα κόπους νὰ ὑποφέρῃ.
Τέτοιο μέσα στὴν ψυχὴ ἐσὺ ρίχνεις πόθο
ἰσοθάνατο, ἀπὸ πλούτη, ἀπὸ γονέους
κι' ἀπὸ τὸ γλυκόματο Ἰπνο πιὸ μεγάλο.
Ὁ Ἡρακλῆς, ὁ γιὸς τοῦ Δία, καὶ τῆς Λήδας
τὰ παιδιὰ γιὰ σένα τόσα ἔπαθαν, μ' ἔργα
διαλαλώντας τὴν τρανὴ τὴ δύναμή σου.
Γιὰ τὸν πόθο τὸ δικό σου κι' ὁ Ἀχιλλέας
ὅπως κι' ὁ Αἴας στὰ παλάτια τοῦ Ἄδῃ ἐπῆγαν.
Γιὰ τὴν ποθητὴ ὁμορφιά σου καὶ τὸ θρέμμα
τοῦ Ἀταρνεά κι' αὐτὸ ἐστερήθη τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.
Ἀλῆσμόνητο κι' ἀθάνατον οἱ Μοῦσες,

οί γλυκῆς τῆς Μνημοσύνης θυγατέρες,
θὰ τὸν κάμουνε γιὰ τὰ ἔργα του, τιμώντας
καὶ τὸ Δία, τῆς φιλοξένιας τὸν προστάτη,
καὶ τὸ χάρισμα φιλίας μπιστεμένης.

Μεταφραστῆς ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ο ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ

— Ἐδῶ εἶνε, ἐφθάσαμεν, μοὶ εἶπεν ὁ φίλος μου σταματήσας.
Καὶ εἰσήλθομεν εἰς ἓν καπηλεῖον τῆς Πλάκας, παρὰ τὸν στρατῶνα
τῆς χωροφυλακῆς, εἰς ἓν τῶν πενιχρῶν καὶ χαμηλῶν ἐκεῖνων κα-
πηλεῖων ἄμα καὶ μαγειρείων, ἐν οἷς παρὰ τὸ θαρέλιον τοῦ ρητινί-
του ἐκτίθενται καὶ δύο τρεῖς καπνισμένοι χύτραι ὁσμὴν λίπους ἢ
ταγγοῦ ἐλαίου ἀποπνέουσαι.

— Φώναξε τὸ γέρο, Γιάννη, εἶπεν ὁ φίλος μου πρὸς τὸν γε-
ναιοφόρον κάπηλον.

Οὗτος δὲ εἰσήλθε διὰ μικρᾶς θύρας εἰς τὴν συγκοινωνοῦσαν
οἰκίαν, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἠχηρὰν ἀποκρινομένην «ἔρχομαι!»,
μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τῆς φλιας τῆς θύρας ἐνεφνίσθη εὐθυτενῆς καὶ
μὲ σταθερὸν βῆμα γέρων μετρίου ἀναστήματος, μεσοπόλιον ἔχων
τὸ γένειον καὶ ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, μέλανα σκοῦρον φορῶν διὰ
γαλαζίου μανδηλίου περιδεδεμένον, γελέκι ἀνοιχτὸν ἐμπρὸς καὶ
σταυρωτὸν καὶ πλατὺ κυανοῦν νησιωτικὸν δρακίον. Ἐφοῦ ἔχαιρέ-
τησε στηρίξας τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ὑποκλίνας
ἦλθε καὶ ἐκάθησε πλησίον μας.

Τὸν παρετήρουν μὲ συγκίνησιν· μοὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἦρχετο ἐκ
τοῦ βάθους τοῦ παρελθόντος, ὡς ταξειδιώτης ἐξ ἀπωτάτης καὶ θαυ-
μασίας χώρας ἐπιστρέψας, κομίσας ἐκεῖθεν πληγᾶς καὶ συγκινή-
σεις καὶ παραδόσεις μεγαλείου καὶ ἥρωϊσμοῦ.

— Παπποῦ, τῷ λέγει ὁ φίλος μου πρὸ πολλοῦ γνωρίζων αὐτὸν,
ὁ νέος αὐτὸς ἐδῶ ἦλθε νὰ σὲ ἰδῆ, ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα σου
γιὰ τὰ μ π ο υ ρ λ ό τ α.

Μετέβην νὰ τὸν ἀκούσω πῶς ἐπυρπόλησε τὸν τουρκικὸν στό-
λον εἰς Μεθώνην· ἀλλ' ὁ γέρων πικρῶς ἀπογοητευμένος δὲν ἐπέ-
θετο τίποτε συνήθως νὰ εἴπῃ Ἐλλ' ἄμα ἤρχιζε τὴν περὶ πυρπο-
πολικῶν ἀφήγησιν, ἢ φαντασία του ἐθερμαίνετο, ὁ γέρων ἀντριχιά-
ζεν ὡς πολεμικὸς ἵππος ὀσφραϊνόμενος πυρίτιδα, αἱ ἀναμνήσεις
ἠνωρθοῦντο ζῶσαι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ διηγείτο τὴν ἴστο-

ρίαν του λησμονῶν ἐν τῷ πολεμοχαρεῖ του ἐνθουσιασμῷ ὅτι τοῦ δράματος ἐκείνου δὲν ἦτο θεατῆς ἀλλ' ἦρως.

Ἐστράφη λοιπὸν πρὸς ἐμέ:

—Γιὰ τὰ μπουρλότα, παιδί μου, θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Τὰ μπουρλότα ἦτανε καρδιά πέντε ὡς δέκα χιλιαδῶν κοιλῶν· ἔκαναν λούκια ἀπὸ μπαροῦτι καὶ στήν ἄκρη ἔβαζαν βόλους ἀπὸ μπαροῦτι ζυμωμένο· τ' ἀναβαν μὲ κάτι κλαδιά σὰν αὐτὰ πού ἀνάβουν τοὺς

Τὸ πυρπολικὸ κόλλησε στὴ φεργάδα

φούρνους· ἀπὸ πίσσου ἀπ' τὴ καρδιά ἦσαν ἓνα παραθύρι καὶ πηδοῦσες στὴ βάρκα· ὅποιος εἶχε καρδιά, ἐκείνου τοῦδιναν νὰ θάνη φωτιά. Μιὰ νύχτα εἴμασταν πρὸς τὰ Μεθοκόρωνα· ἡ τούρκικη ἀρμάδα ἦταν ἀραγμένη στὸ λιμάνι.

Ἄφελος μου, ἐγὼ προσεῖδομεν ἀλλήλους μειδιῶντες διότι ἐπέτυχε τὸ τέχνασμα· ἀλλ' ὁ γέρον, ὅστις τὴν στιγμήν ἐκείνην

ἔδλεπεν ἦδη τὸν τουρκικὸν στόλον περισσότερον παρ' ἡμᾶς, δὲν εἶθε τὸ μειδίωμα καὶ ἐξηκολούθησεν.

— Ὁ καπετάνιος ἔβαλε ἐμένα μπουρλοτιέρη· ἄ, τί χαρὰ ἦταν ἐκείνη, μέσα σὲ τόσα παληκάρια ἕνα κι' ἕνα, νὰ διαλέξῃ μπουρλοτιέρη ἕνα παιδί, εἰκοσιτεσσάρω χρονῶ, ἕνα ξένο παιδί, Μυτηληνιό, δὲν ἦτανε λίγο πρᾶμα· νά, τὸ θυμοῦμαι! "Ὄξω στὸ Μόθωνα οὔτε καντῆλι δὲν ἔφεγγε, σκοτάδι καὶ νέκρα· ἡ πούλια ἔδειχνε μεσάνυχτα· οἱ τουρκαλάδες ροχάλιζαν βαρειὰ μὲς στὰ καράβια τους· ἐμεῖς ἐπήραμε τὸ μπουρλότο καὶ τραβούσαμε πάνω στὴ φεργάδα· ἐγὼ ἀπίκο, μέσα στὸ μπουρλότο μὲ τὸ δαυλὶ στὸ χέρι· ζυγώναμε· ἡ φεργάδα, μὲς στὸ σκοτάδι, ἔμοιαζε σὰν κανένα θεόρατο κατὰμαυρο θηρίο· ζυγώναμε ἀκόμα· τί καρδιοχτύπι ἦταν ἐκεῖνο! "Ἄν μᾶς ἔνοιωθαν, εἴμασταν χαμένοι· μὰ κοιμόντανε βαρειὰ ὄλοι τους· ἄχ καὶ πῶς θὰ ζυπνήσετε, ἀγάδες! Ζυγώναμε ἀκόμα καὶ νά σου καὶ κολλοῦμε τὸ μπουρλότο στὴ φεργάδα, κ' οἱ γκάντζοι ποῦχε μπρὸς μπερδεύτηκαν στὰ σχοινιά της· κάνω τὸ σταυρό μου καὶ θάζω φωτιά. Ἐθρόντησαν τὰ οὐράνια, ἐτράνταξε τὸ λιμάνι· μὰ γώ, παιδί, βλέπεις, ἀτζαμῆς, σάστισα, δὲν πήδηξα μὲς στὴ θάρκα, ποῦ ἔφυγε· ἐμείνα στὸ μπουρλότο· ἡ κουπαστὴ τινάχτηκε στὸν ἀέρα· καὶ νοιώθω ἕνα δυνατὸ πόνος ψηλὰ στὸ ποδάρι μου, βλέπω πῶς πήρε φωτιά τὸ κρέας μου καὶ πέφτω στὴ θάλασσα· μὰ τότε ἔγειν' ἕνα κακὸ ποῦ δὲ ματάε:δαν τὰ μάτια μου· ἡ φεργάδα ἀναψε μὲ μιᾶς γιατί εἶχε τζομπχανὰ μέσα καὶ τινάχτηκε στὸν ἀέρα· ἀνάμεσα ἀπὸ κάτι φλόγες κόκκινες, κίτρινες, γαλάζιες, ποῦ σφύριζαν σὰν φίδια, πετιοῦνταν ἡ φεργάδα κομμάτια· οἱ τουρκαλάδες, τᾶρμενα, τὰ κανόνια ἀρμένιζαν στὸν οὐρανό· καὶ πέφτοντας περνοῦσαν πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου· ἔπεφταν τριγύρω μου πλάτς! πλούτς! "Ἄν μ' εὔρισκε τίποτα, θὰ μᾶφινε στὸν τόπο· δὸς του βουτιές καὶ μακροδούτια· μὰ βγάζοντας τὸ κεφάλι μου ἐπάνω γιὰ νὰ πάρω ἀνάσα, μὲς στὴν κοσμοχαλασιὰ ἐκείνη εἶδα μιὰ βάρκα νᾶρχεται σιγά· ἂν εἶναι τούρκικη, εἶπα, θὰ πάγω μόνος μου στὸ φοῦντο γιὰ νὰ μὴ μὲ πιάσουν σκλάβο τὰ σκυλιά· στὸ πολεμάρικο μὲ εἶχαν γιὰ χαμένο· βρὲ τὸ καῦμένο τὸ ξένο τὸ παιδί, εἶπαν, χάθηκε· μὰ ὁ Θεὸς τοὺς φώτισε κ' ἔστειλαν μιὰ βάρκα γιὰ νὰ ἰδῆ· ὄντας ζύγωσε κ' εἶδα πῶς ἦταν δική μας, ἔβαλα τίς φωνές, γιατί τριγύρω μου ἔπλεαν τόσα κεφάλια, κορμιά, χαλάσματα, καὶ μ' ἔβαζαν στὴ μέση σὰν γάταν θυμωμένα μαζὺ μου, κ' ἐγὼ τᾶσπρωχνα γιὰ νὰ περάσω, ποῦ δὲν μποροῦσxn ἀπὸ μακρὰ νὰ μὲ ἰδοῦν, νὰ μὲ γνωρίσουν· ἦρθαν,

μ^ο ἐπήραν, μ^ο ἐπήγανε στοὶ πολεμάρικο. Ὁ καπετὰν Κριεζῆς εἶπε καὶ μ^ο ἄλειψαν μὲ σπέρτο τὴν ἄλλη μέρα τὸ ποδᾶρι μου νταβούλι· κἀνανε πανιά για τὴν Ἰῶρα μ^ο ἔβγαλαν ὄξω σ' ἕνα σπίτι. μ^ο ἔρριξαν στοὺ κρεββάτι τὴν ἴδια μέρα ἕνας ἐγγλέζος ἦρθε καὶ εἶδε τὸ ποδᾶρι μου· σὲ λίγο τὸν βλέπω κ' ἔρχεται μὲ μιὰ κασετίνα καὶ μέσα ἕνα πριόνι.

— Βρὲ σκυλι ἀθεόφοβε, νὰ μοῦ κόψῃς τὸ ποδᾶρι μου ἦρθες, αἱ ; Καὶ πέρνω κάτω ἀπ' τὸ προσκέφαλό μου δυὸ πιστόλες πούχα καὶ τὸν σημαδεύω τὸν ἐγγλέζο· ἡ θωριά του ἔγινε κιπρίτι· ἀφῆκε κασετίνες καὶ πριόνια καὶ φευγιό.

Ἔρχεται ὁ καπετὰν Κριεζῆς :

— Βρέ, Στρατῆ, θὰ πεθάνῃς βρέ, σὰν δὲν ἀφήσῃς νὰ σοῦ κόψουν τὸ πόδι σου.

— Κάλλιο νὰ πεθάνω, καπετάνιο μου, παρὰ νὰ ζῶ μισός, πριονισμένος, ἀνούφελος· για δόλακαιρος, για καθόλου· δὲν τὸν ἐθέλω τὸν ἐγγλέζο· ἕνας Γιαννιώτης εἶν' ἐδῶ, μακάρι ἄς πεθάνω στὰ χέρια του, αὐτὸν θέλω ἦρθε, Χρηστάκη τὸν ἔλεγα, ἔτσι· σὰν αὐτὸ τὸ κρασί νὰ χυθῆ τὸ αἷμα μου, καὶ μοῦ λέει : «σὲ δεκαφτὰ μέρες θὰ σὲ σηκώσω». Μῆθανε κάτι ἀλοιφές, κάτι πράγματα· στὶς δεκαεφτὰ εἶπε, στὶς δεκαοχτὼ σηκώθηκα καὶ κατέβηκα μὲ τὰ δεκανίκια ὡς κάτω στὴν πόρτα· μούδωκαν τότε βραβεῖο ὀκτακόσια γρόσια ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ ταμεζο· τᾶδινε ὁ μακαρίτης ὁ Λάζαρος ὁ Κουντουριώτης σὲ κείνους πούκαιγαν τούρκικα καράδια.

Μιὰ μέρα πού κάθουμον σ' ἕνα σκαμνὶ ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα, πέρασε ὁ Καπετὰν Πολίτης, ὁ Γιώργης, καὶ μοῦ λέει : «Καλὰ σηκώθηκες, μὰ θὰ σ' ἀφήσωμε, καυμένε Στρατῆ, πάμε για τὴν Κρήτη».

— Κ' ἐγὼ θᾶρθω.

— Ἔτσι λαθωμένος, πού δὲν μπορεῖς νὰ περπατήσῃς, τί θὰ κάνῃς;

— Για νὰ βάζω φωτιά στὰ τούρκικα τὸ χέρι μου εἶνε γερό.

Μ^ο ἐκοίταξε καλά, μ^ο ἐχάιδεψε στὸν ὦμο.

— Εἶσχι παιδί μὲ καρδιά, μοῦπε, καὶ μ^ο ἔγραψε στοὺ ρόλο του. Σαλπάραμε ἴσα για τὸν Μπαμπᾶ τῆς Κρήτης· ὁ Μπαμπᾶς πάγει ἔτσι, ἔτσι, κάνει γύρους· στοὺ λιμάνι μέσα μυρμηγκιά τὰ τούρκικα καράδια· μεῖς πηγαίναμε πρίμα· ἅμα μπήκαμε, σηκώσαμε τούρκικη μπαντιέρα· μὰ ὁ διάολος τῶφερε καὶ μὲ μιᾶς πιάνει μπουνάτσα, κάλμα. Οἱ Τούρκοι μᾶς μυρίστηκαν κ' ἦρχονταν ἀπάνω μας ἀπὸ παντοῦ.

— Χαθήκαμε, βρέ παιδιά, λέγει ὁ καπετάνιος, διακόσες θάρ-

κες γεμάτες μπαγιονέτα μᾶς βάλλαν στή μέση· κ ι γ μ ᾶ θά μᾶς κάνουν.

Γὼ ζυγώνω στὸν καπετὰν Γιώργη καὶ τοῦ λέω :

—Καπετάνιο, θά γλυτώσωμε.

—Πῶς, βρὲ παιδί μου;

—Νὰ, θά τινάξω ἀναμεσῆς στὶς θάρκες τὸ μπουρλότο, οἱ Τούρκοι θά τὰ χάσουν καὶ θά μᾶς ἀφήσουν νὰ φύγουμε. Γὼ δίνω φόκο· ἔλαψε ὁ κόσμος, μωρὲ μάτια μου· τινάχτηκε ὡς πάνω στὰ σύννεφα· μεῖς ὅλοι μεῖς στή βάρκα· μένα μὲ τράβηξαν, γιατί δὲν μπορούσα ἀκόμα νὰ πηδήξω· μὰ τὰ σκυλιὰ μᾶς εἶδαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ τὸν καπνὸ ποὺ τραβούσαμε γιὰ τὸ καράβι· καὶ σὰν ξεσάστισαν ἄρχισαν θροχή ἐπάνω μας τὰ βόλια· βίζ, βίζ, βούζαν τριγύρω μας· γὼ ἤμουν στή μέση κ' ἐτραβούσα κουπί, γιατί ἤμουν χειροδύναμος κ' ἦ ὦρα θλέπεις ἤθελε δυνατὸ κουπί· μὰ νὰ σου κ' ἔρχεται ἓνα μολύδι, ἴσα μὲ δέκα δράμια, καὶ μοῦ φυτεύεται δῶ, στὸ ἄλλο ποδάρι· ἄλλος στὸ κουπί ! φώναξα κ' ἔπεσα ἀπὸ τὸν πάγκο μου. Μᾶς κυνήγησαν, μᾶς κυνήγησαν, μὰ οἱ θάρκες εἶχαν σκορπιστῆ καὶ μεῖς προσπεράσαμε πολὺ. Φτηγὰ τὴ γλυτώσαμε.

Ἦντας γυρίσαμε στήν Ὑδρα, μὲ βλέπει ὁ Γιαννιώτης ὁ γιατρός.

—Ἀκόμα δὲν ἄγχανε τὸ ποδάρι σου, βρὲ Στρατῆ;

—Εἶνε τᾶλλο, γιατρέ μου.

Ἐβδομήντα μέρες τῶχα δεμένο μ' ἓνα τσεβρέ· ὁ γιατρός μ' ἔβγαλε μὲ μιὰ τσιμπίδα τὸ βόλι, μὰ τὸ σημάδι ἀπόμεινε.

Ἄνευρε τὸ πλατὺ του θρακίον καὶ ἄνωθεν τοῦ γόνατος εἶδωμεν τὸ σημεῖον τοῦ τραύματος, καὶ εἰς τὸν ἕτερον πόδα πλατεῖαν καὶ φοδερὰν οὐλῆν καυσίματος.

Ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀφήγησίν του, ἀλλ' αἴφνης σκιά τις δι᾿ἤλθε διὰ τοῦ μετώπου του, στυγνὴ θλίψις συνέστειλε τὰ χαρακτηριστικά του καὶ ἐσίγησε.

Ἐγὼ ἀπέμεινα θεωρῶν τὸν γέροντα ἐκεῖνον, τὸν πυρπολητὴν, τοῦ ὁποίου οἱ λόγοι πρὶν ἐξέλθωσιν ἐκ τοῦ στόματός του ἐζωγραφίζοντο ἐπὶ τῆς ἀρρενωπῆς μορφῆς του, καὶ ὅτε ὠμίλει περὶ τῆς πυρποληθείσης φεργάδος, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξήστραπτον ὡς νὰ εἶχαν διατηρήσει τὴν ἀνταύγειαν τῆς λάμπειός της, καὶ ὅτε ἔλεγε τουρκαλάδες, συνέσφιγγε τοὺς στιβαροὺς του γρόνθους καὶ τὸ χεῖλος ἔτρεπεν ἐκ πολεμικοῦ μένους· τότε ἐνόησα τί ὑπέφερον ἐν τῇ στενῇ ἐκεῖνῃ εἴρκτῃ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπαράδερνε διὰ νὰ κερδίσῃ ποτήριον πρὸς ποτήριον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη, ἦ.

φλογερά εκείνη ψυχή, ή πλασμένη δια τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ δια τὰ πολεμῆ τοὺς Τούρκους καὶ τὴν θάλασσαν καὶ νὰ ἐξυπνᾷ καὶ νὰ κοιμᾶται μὲ τὸν ρόχθιν τῶν ἀφρισμένων κυμάτων καὶ τὸν συριγμὸν τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν.

Ἐσφιξα μετὰ σεβασμοῦ τὴν πυρπόλον τοῦ στολοκαύστου χειρα· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπηρχόμεθα, ή σύζυγός του, γραῖα Ἀθηναία, ἣτις ἀπαρτήρητος ἔστατο ἀπὸ τινῶν στιγμῶν εἰς τὴν μικρὰν θύραν, ἀνεφώνησεν αἴφνης:

— Πράσινο φύλλο δὲν μᾶς ἔδωκαν! Ἄλλοι σὰν τὸ Στρατῆ μου εἶνε κι' εἶνε σήμερα· τὰ χαρτιὰ τᾶχομε, τὰ χαρτιὰ! Στὴν ἐπιτροπὴ πρῶτο νοῦμερο θρέθηκε. Πενήντα χρόνια μὲ τὰ χέρια του δίχως βοήθεια πάλκιψε μὲ τὴ φτώχεια ὅσο νὰ μεγαλώσῃ τὰ παιδιὰ μας. Πῶς τὸ βαστᾷ ὁ Θεὸς τέτοιο ἄδικο!

— Γυναῖκα, σῶπα! εἶπεν ὁ πυρπολητῆς ζωηρῶς ἀναπηδῶσας καὶ τὴν ἀκμὴν ἐκείνην τοῦ ὑπεροδοσηκοντούτους σώματος ἰδὼν ἐπέισθην ὅτι ἀληθὲς ἦτο τὸ λεχθέν μοι, ὅτι νύκτα τινὰ καθ' ἣν διεπληκτιζόντο χωροφύλακες καὶ στρατιῶται ἐν τῇ καπηλείῳ καὶ ἀνέσπων ξιφολόγχας, ὁ γέρων νομίσας ὅτι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ υἱοῦ του ἤρπασεν ἀπὸ τοῦ τοίχου τὸ γιαταγάκι του, κατέβη, ὤρμησεν ἐν τῇ μέσῳ αὐτῶν καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.

Ἡ γραῖα ἐσίγησε πτήξασα· ὁ δὲ γέρων ἀπῆλθε συνωφρωμένος καὶ κατηφής· καὶ ἤκουσα τότε τὴν φρικώδη, τὴν τερατώδη ἀχαριστίαν τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν πυρπολητὴν. Αὐτὴ λοιπὸν εἶνε ἡ μεγάλη του λύπη, ἡ πληγὴ τῆς καρδίας του, ἣτις δὲν θὰ ἰαθῆ ὡς αἱ τουρκικαί, ἀλλὰ θὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν τάφον!

— Τὸν Στρατῆ μου δὲν τὸν νοιάζει γιὰ λεφτά, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα· δούλεψε ποὺ δούλεψε τόσα χρόνια· τώρα μεγάλωσαν τὰ παιδιὰ μας, μὰ γιὰ τὴ φιλοτιμία· δὲν τὸν λογαριάζουν· σὰν νὰ τοῦ λὲν ἐσὺ δὲν ἔκανες τίποτε· τί θέλεις; τὸ καταφρόνιο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ βυστάξῃ· αὐτὸ εἶν' ὁ καῦμός του.

Ἔ, ἡ δόξα τῶν ἐνδόξων, εἰζεύρω, γίνεται ἀπὸ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν μικρῶν, καὶ παρὰ τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν λαμπρῶν ὀνομάτων ἐξαπλοῦται ἡ βρεῖα σκιά ἡ καλύπτουσα τὴν γενναιοσύνην καὶ τὴν θυσίαν τῶν ταπεινῶν ἡρώων, τῶν ἀσῆμων μαρτύρων· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ταπεινῶν, τῶν ἄλλων ἀσῆμων τὸ ὄνομα συνδέεται πρὸς τὸν μέγαν ἀγῶνα, δι' ἐνὸς εὐτελεστάτου κρίκου, τῆς πενταδράχμου συντάξεως.

Ἄλλ' ὅταν καλύψῃ τὸ χῶμα τὰς πληγὰς τοῦ πυρπολητοῦ, οὐδὲ

κᾶν τὸ κατάστιχον τῶν πενταδράχμων συντάξεων θὰ μαρτυρήσῃ·
εἰς τὴν Ἱστορίαν, ὅτι ὁ Στρατῆς Μαρούλης προεκινδύνευσεν ἡρωϊ-
κῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος !

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Ο ΓΙΩΤΗΣ

Μ' ἐγέλασεν ἡ χαραυγὴ, τ' ἄστρι καὶ τὸ φεγγάρι,
καὶ βγῆκα νύχτα στὰ θουνά, ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
κ' ἔχειρα ν' ἀποκοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
ῥκούγω τὰ πεῦκα ποῦ βροντοῦν καὶ τὶς ὀξιές ποῦ τρίζουν,
καὶ τὰ γ ι α τ ᾶ κ ι α τῶν κλεφτῶν, λέγουν τοῦ καπετάνιου·
—Σήκου ἀπάνου, Γιώτη μου, καὶ μὴ βαριά κοιμᾶσαι,
ἡ παγανιὰ μᾶς πλάκωσε θέλει νὰ μᾶς θαρέσῃ.
—Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ καὶ βάλτε με νὰ κάτσω,
καὶ φέρτε μου τὸν τ α μ π ο υ ρ ᾶ νὰ τὸν γλυκολαλήσω,
νὰ πῶ τὰ ν τ ῆ ρ τ ι α τῆς καρδιάς καὶ τὰ παράπονά μου·
ἐγὼ κλέφτης γεννήθηκα, κλέφτης θὲ νὰ πεθάνω.
Παιδιά, νὰ μὴ μ' ἀφήσετε στὸν ἔρημο τὸν τόπο,
τ' ἔρχοντ' οἱ λύκοι καὶ μὲ τρῶν, τ' ἀρκούδια καὶ μὲ σκίζουν.
Μόν' πάρτε με καὶ σύρτε με ψηλὰ στὶς κρύες θρύσες,
νᾶχω τὰ δέντρα συντροφιά καὶ τὰ πουλιὰ γιὰ φίλους,
γιὰ νὰ λαλοῦν κάθε πουρνό καὶ κάθε μεσημέρι,
γιὰ νὰ ξυπνοῦν τὴν κλεφτουριά ν' ἀλλάζουν τὸ λημέρι.

(Δημοτικὸ τραγοῦδι)

ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ ΤΟ ΚΙΒΟΥΡΙ

Ἄλλιος ἐβασίλευε κι' ὁ Δῆμος παραγγέλνει :
—Σύρτε, παιδιά μου, στὸ νερό, ψωμί νὰ φάτ' ἀπόψε,
καὶ σὺ, Λαμπράκη μ' ἀνιψιέ, ἔλα κάτσε κοντά μου.
νὰ σοῦ χαρίσω τ' ἄρματα, νὰ γένῃς καπετάνος.

Παιδιά μου, μὴ μ' ἀφήνετε στὸν ἔρημο τὸν τόπο·
γιὰ πάρτε με καὶ σῦρτε με ψηλὰ στὴν κρύα θρύση,
ποῦ ναι τὰ δέντρα τὰ δασιά, τὰ πυκναραδιασμένα.
Κόψτε κλαδιὰ καὶ στρώστε μου καὶ θάλτε με νὰ κάτσω;
καὶ φέρτε τὸν πνευματικὸ νὰ μὲ ξομολογήσῃ,
γιὰ νὰ τοῦ πῶ τὰ κρίματά, ἕσά χω καμωμένα
δώδεκα χρόνια ἀρματωλός, σαράντα χρόνια κλέφτης.

* Ἀρματολοί.

Καὶ θγάλτε τὰ χαντζάρια σας, φκειάστε μ' ὠριὸ κιβούρι,
νάναϊ πλατὺ γιὰ τ' ἄρματα, μακρὺ γιὰ τὸ κοντάρι.
Καὶ στὴ δεξιὰ μου τὴ μεριά ν' ἀφήστε παραθύρι,
νὰ μπαίνη ὁ ἥλιος τὸ πρωῖ καὶ τὸ ὄροσιὸ τὸ θράδυ,
νὰ μπαينوθαίνουσι τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξὸς τὰ γρόνια,
καὶ νὰ περνοῦν οἱ γέροντες νὰ μὲ καλημεράνε.

(Δημοτικὸ)

Σ Κ Ι Α

Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει σιγὰ σιγὰ, χωρὶς ποτὲ νὰ διαζέται ἡ γῆ φω-
τίζεται, τὸ κῦμα κοκκινίζει, καὶ μιὰ πεύκη φουντωτὴ στὴ μέση τοῦ
άλωνισοῦ, χαμηλὴ-χαμηλὴ, μὲ ἐλοπράσινο βελονωτὸ φύλλωμα, γυ-
ρίζει ἔξαφνα καὶ βλέπει τὴ σκιά της.

Ψηλόλιγνη, λυγερή, σάν τὸ κυπαρίσσι· σάν τὸ κυπαρίσσι ἐκεῖ κάτω, πού τὸ κρυφτοκαμάρωνε χρόνια τώρα.

Ἡ πεύκη περηφανεύτηκε, οὔτε ἔδλεπε τὸν ἀλωνιστὴ ζαπλωμένο στὸν ἴσκιό της τὸ μοσχομουρισμένο, πού τὴν εὐλογοῦσε καὶ τὴν καμάρωνε.

Περηφανεύτηκε, πού ὁ καλὸς Θεὸς τῆς ἔδωκε τέτοιο χαριτωμένο κορμί πού φθάνει ὡς πέρα στὴ βάτο, τὴ βάτο τὴν ἀγκαθωτή, τὴν ἀχρείαστη, πού τὴν εἶχαν θάλει μαζί με τὶς ἀδελφές της γιὰ φράκτη. Τὴ βάτο πού δὲν σκίασε ποτὲ κανένα.

Καὶ μέσα στὸ καμάρι καὶ στὴ μέθη της, ἡ πεύκη ἔβλεπε ψηλά, ἔλο ψηλά. Ἔσταξαν σταλαγματιές ρετσίνας γιὰ δάκρυα, σάν συλλογίστηκε πὼς λίγο λίγο θὰ φθάσῃ καὶ σιὸν οὐρανό, νὰ ἰδῇ πὼς εἶν' ἐκεῖ τὰ δέντρα...

Καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴ συλλογὴ, ὁ βασιλέας ἥλιος μεσουράνησε καὶ ἡ πεύκη, περήφανη, ἔρριξε ἀκόμη μιὰ ματιὰ στὸν ἴσκιό της.

Μά... ἦταν τώρα ἡ σκιά της σάν τὴ βάτο, μικρὴ, ζαρωμένη καὶ ἀγκαθωτή. Πικράθηκε ἡ πεύκη καὶ χαμήλωσε πιὸ πολὺ τὰ κλαδιά της. Μὴν ἦταν θεῖα τιμωρία ;

Καλὰ καλὰ ποτέ της δὲν κατάλαβε γιατί τώρα φαίνονταν σάν κυπαρίσσι καὶ ὕστερα σάν βάτος.

Ἐνῶ οἱ ἄλλοι, πού δὲν ἔκριναν ἀπ' τὴ σκιά, ἔδλεπαν: πὼς πάντα στὴ μέση τοῦ ἀλωνιστοῦ μιὰ χαριτωμένη πευκούλα σκιάζε τὸν κουρασμένον ἀλωνιστὴ ἢ τὸ διαβάτη !

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΛΑΤΑ

Ἐλάτα γιγαντόκορμα, πού χαίρεστε τὰ οὐράνια, ἀπ' τὴ στιγμή πού τοῦ ἥσκιου σας με δέχτηκεν ἡ ἀγάπη τὸ βλέμμα μου ἀναγάλιασε καὶ γιόρτασε ἡ καρδιά μου, τὶ βρήκα ἀνάμεσα σὲ σὰς μιὰ γνώριμην ἀγκάλια.

Κάτι κρυφὸ καὶ γκαρδικὸ μᾶς δένει ἐμᾶς—τὸ νοιώθω,

Ὅπου βρεθῶ κι ἔπου σταθῶ λαχτάρα μου εἶναι πάντα στοὺς τόπους σας τοὺς ἀψηλοὺς ὁ νοῦς μου νὰ πλανιέται.

Μὴν εἶναι αὐτοῦ ἡ πατρίδα μου ; Μὴν εἶστε μου οἱ παπποδες ;

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Τὴν ὥρ' αὐτὴ τοῦ ἑσπερινοῦ,
ἔπου στή ράχη τοῦ βουνοῦ
δείχνει δειλὰ ἢ σελήνη τὴ μορφὴ της,
βγαίνει στὰ πλάγια τοῦρανοῦ
καὶ καμαρόνεται ἀντικρὺ της
ὁ λαμπερὸς Ἀποσπερίτης.

Ἔρχετ' ἢ νύχτα στὸν καιρό,
στήνουν τὰ ὄνειρα χορὸ
σφιχτὰ - σφιχτὰ πιεσμέν' ἀπὸ τὸ χέρι.
καὶ γιὰ στολίδι ἀστραφτερὸ
καθένα στὰ μαλλιά του φέρει
ἓνα διαμάντι, ἓν' ἀστέρι.

Μὰ ἢ Φαντασία ἢ λυγερή,
ποῦ σέρνει τὸ χορὸ, φορεῖ
ἑσέν', Ἀποσπερίτη, στὸ κεφάλι,
κι' ὁ ποιητὴς ποῦ τὴ θεωρεῖ
πρώτη στὴ χάρη καὶ στὰ κάλλη,
ἀστρο, τὴ δόξα σου θὰ ψάλλῃ.

Ὅχι, δὲν εἶσαι λαγαρὸ
χρυσάφι, μηδ' ἀστραφτερὸ
διαμάντι, ἔπως ὁ νοῦς μας σὲ νομίζει·
μέσα στῶν ἄστρον τὸ σωρὸ
ἔπου στὸ χάος λαμπυρίζει
μόνο τὸ φῶς σου ξεχωρίζει.

Ἐσ' εἶσαι ἢ γῆ ἢ ὄνειρευτὴ,
ἢ Χαναὰν τοῦ πόθου, αὐτὴ
ποῦ ἔχει ἀπ' τὸ Θεὸ περίσσια χάρη·
ἔσ' εἶσαι ἢ χώρα ἢ ζηλευτὴ
ποῦ ἀνθίζει αἰώνια τὸ κλωνάρι
ἀπ' τὸ Γενάρη ὡς τὸ Γενάρη.

Ἐσ' εἶσαι ἢ χώρα πού γενιᾶ
ὡς καὶ στ' ἀπάτητα βουνά
τὸ μαργαριταρόσπυρο σιτάρι
καὶ τ' ἄνθη τὰ παντοτεινά,
τὸ μοσχομύριστα χορτάρι
καὶ τὸ χρυσόμαλλο κριάρι.

Ἐκεῖ τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ
ἔχουν ἀνθρώπινη λαλιά
καὶ νοιώθουν, ὅπως λέει τὸ παραμῦθι·
ἐσ' εἶσαι ἢ χώρα αὐτή, ἢ παλιά,
ὅπου ἢ πεντάμορφη ἐγεννήθη
καὶ μαγεμένη ἀποκοιμήθη.

Ἐκεῖ τοῦ ἀνθρώπου τὴ ζωὴ
δὲν τὴ μετρᾶ ἢ ἀναπνοῇ
οὔτε οἱ γαργόφτεροι τῆς γῆς μας χρόνοι·
ἐκ' εἶνε πάντοτε πρῶτ',
ἐκεῖ ἢ μέρα δὲν τελειώνει.
οὔτε βραδυάζει οὔτε νυκτώνει.

Ἐκεῖ τὸ κρῖμα δὲν περνᾶ,
δὲ φέρνει πάθη ταπεινά
ὁ πόθος τῆς ζωῆς, τοῦ χάρου ὁ τρόμος·
ἐκεῖ ἢ ἀλήθεια κυβερνᾶ,
τὸ δίκιο βασιλεύει, καὶ ὅμως
εἶν' ἄγνωστος ἀκόμη ὁ νόμος.

*
* *

Τὴν ὥρ' αὐτὴ τοῦ ἑσπερινοῦ,
πού ἀνοίγουν τὰ φτερά τοῦ νοῦ
κ' ἐμπρὸς τρέχ' ἢ ψυχῇ, τὸ σῶμα πίσω,
στὴν κορυφὴ ψηλοῦ βουνοῦ,
Ἄποσπερίτη, θὰ καθήσω
ἐσένα γὰρ δοξολογήσω.

Σὲ κάθε ὥρα κ' ἐποχῇ
για σὲ ἡ θερμὴ μου προσευχῇ
ἀπ' τὴν καρδιά μου βγαίνει κι' ἀνεβαίνει...
"Ἄκου τί λέει μιὰ ψυχῇ
ἔπου στὸν κόσμον ἀποσταμένη
αἰῶνια ἀνάπαυση προσμένει.

Κάθε τοῦ νοῦ μου ἐπιθυμιὰ
στῆς γῆς τὴν ἄκαρπη ἐρημιὰ
δὲ θέλει, οὔτε μπορεῖ νὰ κατοικήσῃ·
ἀστέρι, πάρε καθεμιὰ
καὶ βάλε τὴν ἐκεῖ νὰ ζήσῃ
πρὶν νὰ χαθῇ καὶ πρὶν νὰ σβύσῃ.

Γιὰ μιὰν ἀγάπη μυστικῇ
ποὺ στὴν καρδιά μου κατοικεῖ
καὶ κρύβετ' ἀπὸ κάθε μάτι ξένο,
βάλε τοὺς δράκους σου ἐκεῖ
νὰ κτίσουν πύργον μαγεμένο
σὲ μάλαμα θεμελιωμένο.

Κι' ἔταν τὸ σῶμα μου βαρὺ
ἢ κρύα γῆ θὰ τὸ χαρῇ,
θέλω ἢ ψυχῇ σ' ἐσένα νὰ πετάξῃ·
ἀθάνατη καὶ καθαρῇ
ἐκεῖ τοὺς πόθους τῆς θὰ κράξῃ,
ἐκεῖ γιὰ πάντα θὲ ν' ἀράξῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΛΑΜΠΕΤΗΣ - ΑΣΤΡΑΠΟΓΙΑΝΝΟΣ

Ἐκ τῶν ὠραιότερων ἐπεισοδίων, δι' ὧν πενθηγοροῦσαι κοσμοῦνται αἱ αἵμοσταγεῖς σελίδες τῆς ἱστορίας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἄρματωλισμοῦ, ἀφόδως δύναται νὰ υποστηρίξη τις ὅτι τὰ περὶ Ἄστραπόγιαννου καὶ Λαμπέτη δίδουσιν ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν αἰσθημάτων, ὑφ' ὧν ἐνεπνέοντο αἱ ψυχαὶ τῶν ἀκαταδαμάστων ἐκείνων πολεμιστῶν.

Κατήγετο ὁ Ἄστραπόγιαννος ἐκ τοῦ χωρίου Ἀγίας Εὐθυμίας καὶ ἤχημασε περὶ τὰ τέλη τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος. Ὑπηρέτησε κατὰ πρῶτον ὡς ἀπλοῦς κ λ έ φ τ η ς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῶν ἀδελφῶν Λάμπρου καὶ Μήτηρου Τζεκούρα καὶ τοῦ Βλαχαρμάτα Βέργου. Μετὰ τὸν σκληρὸν θάνατον τούτων συνεκρότησεν ὁ Ἄστραπόγιαννος ἴδιον σῶμα καὶ ἐπιβληθεὶς διὰ τῶν ὅπλων ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως ἄρματωλὸς τῆς Δωρίδος καὶ χρόνον τινὰ ἠσύχασε. Ἄλλὰ τοῦ Δερβέναγα τῶν Σαλώνων Μίρτζα ἀδικήσαντος οἰκογένειάν τινα ὑπαγομένην εἰς τὸ ἄρματωλίχιον αὐτοῦ, μὴ ἀνεχόμενος τὴν ἀδικίαν, ἦλθεν εἰς ρῆξιν καὶ μάχην συνήφθη ἔξω τοῦ Γαλαξειδίου, ἐν ᾗ κατεστράφησαν αἱ Ὀθωμανοί. Ὅσοι δὲ ἐκ τῶν πολεμίων ὤρμησαν πρὸς τὴν θάλασσαν ζητοῦντες διέξοδον καὶ σωτηρίαν, ἔπεσαν οὗτοι ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ φοβεροῦ ἄρματωλοῦ μὴ φεισθέντος μηδενός.

Οἱ ἐπόμενοι στίχοι, αἱ μόνον διασωθέντες ἐκ τινος δημοτικοῦ ἄσματος, μαρτυροῦσι περὶ τούτων. Λυπηρὸν δὲ εἶναι ὅτι δὲν διεφυλάχθη ἀκεραία ἡ διήγησις.

Ἄστροπόγιαννος ἐξεκίνησε κατὰ τὸ Γαλαξίδι.

Πιάνει καὶ γράφει μιὰ γραφὴν πικρὴν, φαρμακεμένην :

«Σὲ σέ, μῶρ' Ἄστραπόγιαννε, νάρθηξ νὰ φιληθοῦμε

» καὶ μὴ γυρεύης πόλεμον καὶ μὴ ζητῆς τουφέκι.

» Συμπάθησέ με... ».

Πρωτοπαλλήκαρον αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Λαμπέτης ἐκ Βουνιχώρας. Ἐν τινὶ δὲ συμπλοκῇ, θανατηφόρως πληγωθεὶς ὁ Ἄστραπόγιαννος, ἐστράφη πρὸς τὸν πιστὸν τούτου συναγωνιστὴν καὶ ἐξητήσατο παρ' αὐτοῦ νὰ ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὕβρεων τῶν πολεμίων. Ὑπακούσας ὁ φίλος ἐξετέλεσε τὴν σκληρὰν διαταγὴν καὶ λαθὼν τὴν προσφιλῆ τοῦ ἀρχηγοῦ του κεφα-

λήν, κατέθεσεν αὐτὴν ἐντὸς διασπικίου καὶ ἐσώθη φεύγων. Διω-
κόμενος ἀκαταπαύστως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ στέργων νὰ πα-
ραιτήσῃ τὴν πολύτιμον παρακαταθήκην, ἔτρεχεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέ-
ρας, ἐν μέσῳ κρημνῶν καὶ βράχων, ζητῶν ἀπόκεντρον καὶ ἄγνω-
στον κρύπτην, ὅπως ἀσφαλῶς ἐνταφιάσῃ τὸ περιληγμένον λείψα-
νον. Κατὰ τὴν νεκρώσιμον ταύτην περιοδεῖαν, ὁσάκις ὁ Λαμπέ-
της, ἀσθμαίνων, κεκμηκῶς, ἀνεπαύετο παρὰ ταῖς πηγαῖς ἢ ὑπὸ
τὴν σκιὰν τῶν δένδρων, ἐτοποθέτει ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν τάλαιναν
κεφαλὴν, καὶ ἀφοῦ τὴν περιέβρεχε διὰ τῶν δακρῶν του, ἐδιχοτό-
μει τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, καὶ ἀπένεμεν εἰς τὸν νεκρὸν τὸ σιτηρέ-
σιον, ἐδρόσιζε τὰ ἄφωνα χεῖλη διὰ καθαροῦ ὕδατος, τὴν κατέθετε
πάλιν ἐντὸς τοῦ σάκκου καὶ ἐβάδιζεν. Ἡ ἀκατανόητος αὕτη καὶ
ὑπεράνθρωπος καρτερία παρετάθη μέχρις οὗ αἱ σάρκες ἤρξαντο
καταρρέουσαι ὑπὲρ σήψεως καὶ ἀπογυμνοῦσαι τὸ κρανίον. Τότε ὁ
Λαμπέτης, ἀλλὰ τότε μόνον, ἀπεφάσισε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ νε-
κροῦ καὶ φθάσας εἰς Παλάτια, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Πέντε Ὀρίων,
ἀνέσκαψε τὴν γῆν παρὰ τοὺς πόδας ἀποτόμου πέτρας καὶ ἐνετα-
φίασε τὴν κάραν. Ἐκεῖ καθ' ἑκάστην πορευόμενος ἠσπάζετο τὸ
χῶμα καὶ διελέγετο πρὸς τὸν φίλον.

Ἄλλὰ φρονεθέντος τοῦ Ἀστραπόγιαννου, διωρίσθη ἀρματωλὸς
καὶ πληρωθεὶς καιρίως ἐπὶ τοῦ ὄρους Τρικόρφου, ἤδη ἐπιθάνατος
ὢν, διήλθεν, ἔρπων ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον, μακρὰν καὶ δύσβα-
τον ὁδόν, μέχρι οὗ φθάσας ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς μνήματος καὶ ἐπι-
θέσας τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἐξέπνευσεν ὁ λεοντοκάρδιος.

Εἶναι ἀδύνατον νομίζω τὸ αἰσθημα τῆς φιλίας νὰ λάβῃ ποτὲ
εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν καὶ ποιητικωτέραν ἐκδήλωσιν!

(Σημ. Ἐπάνω εἰς τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ ἐπεισόδιον ὁ Ἄρ. Βαλαω-
ρίτης ἔφτιασε τὸ περίφημον ποίημά του «Ὁ Ἀστραπόγιαννος»).

ΑΣΤΡΑΠΟΓΙΑΝΝΟΣ

» Λαμπέτη, έδειλιασα ! Τά σωθικά μου
"Ασπλαχνο έθέρισε βόλι, πικρό,
Νεκρά στό σκάνταλο τά δάχτυλά μου,
Βλέπεις, έπάγωσαν...Δός μου νερό...».

» Λαμπέτη, έσοδήστηκα !... "Ωραν τήν ώρα
Φεύγει άνυπόμονη, πετᾷ ή ψυχή.
Στά κρύα τά χείλη μου στέκεται τώρα,
Σκύψε και πιέ τηνε μ' ένα φιλί».

» Λαμπέτη, χόρτασε τή δύναμή μου.
Μέσα στά στήθια σου θέλω ναύρω
Στερνό λημέρι μου, θέλω ή πνοή μου
Ναύρη στα σπλάχνα σου τόν ούρανό».

» Μόχτα κ' έπλάκωσαν σάν άγριοι σκύλοι
Γιά τό κεφάλι μου...τί καρτερείς ;
Φορτώσου τάρματα, τό καρισφύλλι,
Κίψε με γρήγορα...μή μ' άρνηθής».

» Λαμπέτη, σφόγγισε, τρίψε με χῶμα
Τό γιαταγάρι σου, κ' είναι θολό...
Πώς κλαίς ;...τί δέρνεσαι ;... Τρίψε το άκόμα...
Μήν τρέμης...ζύγωσε...Δός μου νά ιδῶ».

» Τό αίμα τάπιστο μέ τό δικό μου
Δέ θέλω έπάνω μου νάνταμωθῆ,
Φαρμάκι άγλύκαντο μέσ στό λαίμό μου
Δέ θέλω σύντροφο κάτου στή γῆ».

» Χτύπα, Λαμπέτη μου !... "Απλωσε, πιάσε.
Σφίξε στα δάχτυλα τᾶσπρα μαλλιά...
Τά χέρια έσταύρωσα...Μή με φοβάσαι...
Κόψε με...πάρε με στήν άγκαλιά».

‘Ολόρθο ἐπέταξε τᾶξιο λεπίδι,
Τᾶγέρι ἐξέσχισε, παίρνει φτερό,
‘‘Αστραψ’ ἐσφύριξε γοργὸ σὰ φίδι,
Τὸ δέντρο ἐλύγισε στὴ γῆ νεκρό.

Βρειὰ σπαράζει φοβερὴ στὸ χέρι τοῦ Λαμπέτη
‘Ἡ κάρα τ’ Ἀστραπόγιαννου. Τὸ μᾶτι ἀνταριασμένο
Τοῦ σκοτωμένου τρεῖς φορές ἀνεβοκατεβάζει
Καὶ βασιλεύει σκοτεινό. Στὸ μέτωπό του ἡ νύχτα
Ξαπλώθηκε ἀξημέρωτη. Δὲν ἄφηκε ἡ ψυχὴ του
‘‘Ἄλλο σημάδι ὀπίσω τῆς παρὰ στάχνο τὸ στόμα,
Σὰν μὴν ἀχτίδα φεγγαριοῦ στὸ μάρμαρο τοῦ τάφου.
‘‘Ἐνα χαμόγελο δρυδὸ, νεκρὸ, σαδανωμένο
Στοῦ γέροντα τάρματωλοῦ τὰ κάτκασπρα τὰ γένεια.

Σπρώχνει στὴ θήκη κόκκινο τὸ γιαταγάνι ὁ κλέφτης
Κι’ ἀρπάζει τὸ δισάκκι του! Στὴ μιὰ μεριά φορτώνει
Τὸ κρίθινό του τὸ ψωμί, στὴν ἄλλη ματωμένο
Τὸ λείψανό του τὰκριθό. Τὸ δάχτυλό του βᾶφει
Στὸ αἷμα πᾶφριζε στὴ γῆ, σταυρώνει τὸ κουφάρι
Καὶ χάνεται στὴ λαγκαδιὰ... Καπνὸς ὁ πεζοδρόμος.

Τρέχουνε πίσω του ξαγριωμένοι
Πενήντα Λιάπηδες, τὸν κυνηγοῦν.
‘Ο ἴσκιος ἔφρευγε, πετᾶ, διαδαίνει...
‘Ἡ νύχτα ἐπλάκωνε, λυσομανοῦν.

Στὴ ράχη ἐμαύρισε σὰ συγνεφάκι...
‘Ἀδειάζουν τάρματα... στέκουν νὰ ἴδουν.
Βροχὴ τὰ βόλια τους μὲς στὸ δισάκι
Τὸν Ἀστραπόγιαννο φόφια χτυποῦν.

‘Ο κλέφτης ἀνοιξε τὸ πάτημά του,
Πηδᾶ χαλάσματα καὶ λαγκαδιές,
Παίρνει τὸ λείψανο τὴν ἀγκαλιά του...
Κάλλιο στὴν πλάτη του χίλιες βολές.

Ἄγριοπρίναρα, παλιούρια, θάτσι,
Τὴ σάρκα τῶτρωγαν ἔθε διαβῆ,
Τὸ αἷμα του ἔδαφε τὸ μονοπάτι,
Ἐμπρὸς τρισκότειδο, καὶ πίσω ἔχθροϊ.

Στὸ χιόνι ἐθάλτωνε τὸ παλληκάρι,
Τὴ γλῶσσα τῶφρυγε δίψα σκληρή,
Νύχτα θεότυφλη χωρὶς φεγγάρι
Καὶ δὲν ἀπόσταινε, πάντα πατεῖ.

Περνοῦν μεσάνυχτα κ' ἡ Πούλια σβυέται,
Τὰ πλάγια ἀσπρίζουνε, σιμῶν' ἡ Αὐγή.
Στέκει... ἀκουρμαίνεται... δὲν ἀγροικιέται
Κανένα πάτημα... παντοῦ σιγή.

Ξυπνοῦν οἱ πέρδικες στὸ χαραμέρι...
Στὸ λόγγο ἐρρίχτηκε, γύρω θωρεῖ...
Γνωρίζει ἀνέλπιστα παλιὸ λημέρι,
Τὴ θρύση ἐξάνοιξε πῶτρεχ' ἐκεῖ.

Πάλι ἀκουρμαίνεται... γέρνει ταυτιά του,
Πέφτει τὰπίστομα, τὴ γῆ ρωτᾷ...
Χτύπο δὲν ἄκουσε... Μόν' ἡ καρδιά του
Μέσα στὰ στήθια του θαρεῖ, πετᾷ.

Τοῦ φάνηκε ὅτι ἐξέφυγε... Ἐμέτρησ' ἕνα ἕνα
Τᾶρματα τ' Ἀστραπόγιαννου, δὲν ἔχασε κανένα
Τὸ μαῦρο τὸ κλεφτόπουλο στὸ φοβερό του δρόμο.
Σιμὰ στὴ θρύση ἐκάθισε, κατέδαξε ἀπ' τὸν ὦμο
Τὸ ἔρμο τὸ δισάκκι του... Τὸ μάτι του ἔχει ἀντάρα...
Ἀπλώνει μὲς στὸ σάβανο τὸ χέρι μὲ λαχτᾶρα...
Σφίγγει τὰ κρύα τὰ μαλλιὰ... Ὁ νοῦς του ἀνεμοζάλη...
Ξεσέρνει τὸ κεφάλι.

Μ' ἀνατριχίλα τὸ θωρεῖ. Στὰ χόρτα τὸ καθίζει,
Παίρνει στὴ φύχτα του νερό, τὸ νίβει, τὸ χτενίζει,
Ζερβιά τοῦ βάνει τὸ σπαθί, δεξιὰ τὸ καριοφύλλι.
Πλένει τὸ στόμα τὸ βουδὸ καὶ στὰ νεκρά τὰ χεῖλη
Βρίσκει ὁ Λαμπέτης ἄσβυστο, σὺν νᾶταν πετρωμένο,
Τοῦ γέρου τὸ χαμόγελο γλυκ' ἀποκοιμημένο.
Τότε ἐξαλάφρωσε ἡ καρδιά, τὸτ' ἔνα δάκρυ πέφτει
Στὸ πρόσωπο τοῦ κλέφτη.

Ἔνοιωσ' ὅτ' εἶχε τὴν εὐχὴ τάρματωλοῦ μαζί του
Καὶ ξεσυγνέφιασε μὲ μιᾶς ἢ θολερῆ ψυχὴ του.
Τοῦ φάνηκε ὀλοζώντανος ἐκεῖ μὲ τ' ἄρματά του.
Ἐ γέροντάς του νηστικός ὅτ' ἔστεκε σιμιά του.
Κόβει: θλαστάρια τρυφερά, τὴ φτέρη ξεφυλλίζει,
Παίρνει ἕνα κριθινο ψωμί, στὴ μέση τὸ χωρίζει
Καὶ τὴ μιὰ σφήνα ἀπὸ τίς δυὸ τὴ δίνει στὸ κεφάλι
Κι' αὐτὸς κρατεῖ τὴν ἄλλη.

«Ἐύπν' ὦ Ἀστραπόγιαννε, γλυκοχαράζει,
Γιατὶ ἐκοιμήθηκες τόσο βχρειά;
Ἐύπνα ὁ Λαμπέτης σου γλυκὰ σὲ κράζει
Νὰ ἰδῆς τὰ φράξα σου, τὰ κρύα νερά».

«Τὰ μάτια σου ἀνοιξε, ψυχοπατέρα,
Νὰ ἰδῆς πὺ σ' ἔφερα σὲ μιὰ βραδιά.
Μὲς στὸ λημέρι σου μ' ἠύρηκ' ἡ μέρα,
Τῶχω, ὦ Ἀστραπόγιαννε, κρυφὴ χαρά».

«Θυμᾶσαι, ἀνήλικο μ' εἶχε πετάξει
Στὸ δρόμο ἢ μοῖρα μου, μικρό, μικρό,
Τὴ μάνα οἱ ἄπιστοι: μοῦχανε σφάζει
Στὸ λόγγο ἐκρύφτηκα γυμνό, ὀρφανό».

«Ἐδῶ ἐπρωτόρθαμε... Μ' ἀκοῦς, πατέρα;
Ἐδῶ μ' ἀνάστησες νεκρό, φτωχό.
Ἐδῶ μὲ πότισες δροσιὰ κι' ἀγέρα,
Μ' ἔκαμες ἔλατο, πατέρα, ἐδῶ».

» Πρώτος σὺ μῶδειξες τοῦ ἐχθροῦ τὴν ὄψη
Καὶ σὺ μ' ἐδάφτισες μὲς στὴ φωτιά.
Ποιὸς νὰ σοῦ τῶλεγε πὼς θὰ σὲ κόψη
Τὸ χέρι πῶμαθες νὰ πολεμᾷ ; ».

» Ξύπν' Ἀστραπόγιαννε, καὶ κοίταξέ με,
Φάγε μ' ἐμένανε λίγο ψωμί.
Φόρεσε τᾶρματα, χαιρέτησέ με
Ξύπνα, ζωντάνεψε κ' ἦρθ' ἡ αὐγή ».

» Ἐσὺ ἐπρωτόδινες ψηλὰ στὸ θράχο
Τὸ καλημέρισμα στὸν ἀητό,
Σὺ πρῶτος ἔδειχνες σ' ἐμέ, στὸ Ζάχο
Τὸ χλυκοχάραμα στὸν οὐρανό ».

» Τότ' ἐξεφύτρωνες σὰν κυπαρίσσι
Στὰ καταράχια μας τρομαχτικό,
Τὸν ἴσκιό σου ἔστελνες νὰ φοβηρίσῃ
Κάτιου τὰ Σάλωνα... καὶ τώρᾳ ἐδῶ ».

» Ὁ Ζάχος ἔπεσε... κ' ἦταν γραμμένο
Ἐγώ, Ἀστραπόγιαννε, πάλι ὄρφανό,
Τὸ ξυλοκρέββατο γιὰ σὲ νὰ γένω
Γιὰ σέ, πατέρα μου, γῆ νὰ ζητῶ ».

Κ' ἐκεῖ ποὺ ὁ δύστυχος μοιρολογοῦσε
Μὲ μιᾶς αὐτιάζεται... κ' ἓνα σκυλί
Μακρὰ τοῦ φάνηκε σὰν κι' ἀλυχτοῦσε,
Κούφια σὰν κι' ἄκουσε ποδοβολή.

Τὰ δέντρα ἐσείστηκαν, τὰ χαμοκλάδια,
Σκιασμένα ἐπρόβαιναν συχνὰ συχνὰ
Πλατώνια, ἀγριόπουλα, λαγοί, ζαρκαδία...
Μὴν ἐπαγάνιζεν ἡ Λιαπουριά ; ...

Σκύφτει, ακουρμάνεται...σιμών'ή άντάρα...
Τοῦδραν τὸ πάτημα στὸ χιόνι οἱ ἐχθροί.
Ἐρπάζει τάρματα, κρύβει τὴν κάρα,
Μετᾶ, ἀναλήφτηκε σὺν ἀστραπή.

* *
*

Τρέχει ἐδῶθ', ἐκεῖθε γέρνει
Ἡ ἔρμη φτέρνα στὸ βουνό,
Μαῦρο κῦμα ἀνεμοδέρνει
Καὶ δὲ θρίσκει ἓνα γιολό.

Τὸν ἐπῆρε γι' ἀγωγιότη
Χάρος ἀγρυπνος, σκληρός...
Σαλαγάει, βαρεῖ τὴν πλάτη
Πάντα πίσω του ὁ νεκρός.

Στὸ τυφλὸ τὸ τρέξιμό του
Μὲς στὴ φύχτα του ἀρπαχτᾶ
Γιὰ νὰ θρέξῃ τὸ λαιμό του
Πίνει πάχνη καὶ περνᾶ.

Τὸν ἐθέριζε ἄγρια πείνα
Καὶ δὲν ἔχει ἄλλο ψωμί...
Στὸ σακκί του μὲν' ἢ σφήνα
Τ' Ἀστραπόγιαννου ξερή.

Στάχαμνά τὰ δάχτυλά του
Τὴν ἐπῆρε μιὰ φορά...
Θολωμέν' εἶν' ἢ ματιὰ του
Καὶ τὰ χεῖλη του ἀνοιχτά.

Ἵλος ἔτρεμε...στὸ στόμα
Τὴν ἐζύγωσε σκιαχτά...
Δὲν ἀμάρτησε, ὅχι, ἀκόμα...
Ἐναστένᾶξε βαριά.

Μὲ μιᾶς τῶφυγ' ἓνα δάκρυ,
Τὴν ἐφίλησε γλυκά,
Καὶ στὸν κόρφο σὲ μιὰν ἄκρη
Τὴν ἐγώνιασε βαθεία.

Πόσες μέρες καὶ ποῦ τρέχει
Πόσες νύχτες δὲ μετρᾷ,
Μέσα ὁ νοῦς του πάντα θρέχει
Στὴν ψυχὴ του συγνεφιά.

Μὲς στὸ λόγγο ἂν σταματήσῃ
Γιὰ νὰ πάρῃ ἀνασασμό,
Κάποιος λύκος θὰ χουμήσῃ
Γιὰ ν' ἀρπάξῃ τὸ νεκρό.

Καλιακουδες καὶ κοράκοι
Τὸ κεφάλι κυνηγοῦν,
Μὲ τὰ νύχια ἀπ' τὸ δισάκκι
Νὰ τὸ κλέψουν πολεμοῦν.

Ἐντρεϊεύεται ἡ καρδιά του
Τρέχει ἀκόμα λίγο ἐμπρός,
Μιὰ κρυφὴ βρῖσκει σπιγλιά του
Μέσα ρίχνεται ὁ φτωχός.

Ξεφορτώνεται, δειλιάζει,
Γέρνει ἀναίσθητος στὴ γῆ,
Κλεῖ τὰ μάτια του, πλαγιάζει
Καὶ τὸ λείψανο κρατεῖ.

Κ' ἐκεῖ ποῦτανε θαμμένος
Μὲς στοῦ ὕπνου τὴ νυχτιά,
Στὸ πλευρό του ὁ σκοτωμένος
Ἐνταριάζεται, ξυπνᾷ.

Στέκει εμπρός του... Τὰ δυὸ μάτια
Κούφια χάσκουνε πλατειά.
Πέφτ' ἢ σάρκα του κομμάτια,
Τὰ δυὸ χεῖλη λαγκαδιά.

Τὸ γλυκὸ χαμόγελό του
Λίγο λίγο ἔχει σβυστή
Καὶ περνοῦν στὸ μέτωπό του
Μαῦρα γνέφη ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

«Παιδί μου, ἐγέρασε τὸ λείψανό μου
Τόσα μερόνυχτα χωρὶς ταφή·
Ὁ Χάρος ἔφαγε τὸ μέτωπό μου.
Δὸς μου, Λαμπέτη μου, μιὰ φοῦχτα γῆ».

«Κάτου στὰ Σάλωνα ξεψυχησμένος
Ὁ ἐχθρὸς ἐφώλιασε, μακρὰ ἀπεδῶ·
Εὐπνα, Λαμπέτη μου, κι' ἀποσταμένος
Θέλω στὸ μνήμα μου νὰ πάω κ' ἐγώ».

«Βλέπεις, μυρίστηκαν τὸ σκοτωμό μου
Ὅρνια ἀνυπόμονα, μαῦρα πουλιά.
Πρὶν μὲ ξεσχίσουνε στὸ σάβανό μου
Παιδί μου, κρύψε με στὴ γῆ βαθειά...».

«Τώρα ποὺ ἐκούρνιασαν κι' ὀλόγυρά μου
Σκοτάδι τρίδιπλο μὲ πλημμυρεῖ,
Πάρ' τὸ δισάκκι σου, παρ' τ' ἄρματά μου,
Εὐπνα νὰ φύγουμε πρὶν ἔρθ' ἡ αὐγή».

«Θέλω τὸ χάραμα, πῶδγαινε πρῶτο
Καὶ μοῦ καμάρωνε τὴ λεβεντιά,
Τ' ἀγέρι πῶτρεχε, χνῶτο μὲ χνῶτο.
Καὶ μοῦ ζωντάνευε τὰ σωθικά».

«Οί ἀριές, τὰ πεῦκά μου, τὰ κρύα νερά μου,
Θέλω, Λαμπέτη μου, νὰ μὴ μὲ ἴδουν,
Νὰ μὴ γνωρίσουνε τὴν ἀσχημιὰ μου...
Ἔλα νὰ φύγουμε, μὴν πικραθοῦν».

«Τώρα ποὺ μ' ἔφερες ὡς τὰ Παλάτια,
Σκάψε τὸ λάκκο μου σ' αὐτὴν τὴ γῆ.
Ἐδῶ δὲ φτάνουνε τοῦ ἐχθροῦ τὰ μύτια,
Δὲν ἀνθεαίνουνε παρὰ οἱ ἀητοί».

«Λαμπέτη, χῶσε με μὲ τάρματά μου,
Ὀλόρθα στήσε τα, δεξιὰ ζερβιά,
Νᾶναι στὸ μνήμά μου κεροδοσιὰ μου,
Πρωτοπαλλήκαρα στὴν ἐρημιὰ».

«Κι' ὅταν, Λαμπέτη μου, μὲ χωματίσης,
Ἔδγα στὸ Τρίκορφο γοργά, γοργά
Νὰ πῆς πὼς σ' ἔστειλα νὰ πολεμήσης,
Πὲς χαιρετίσματα στὴν κλεφτουριά».

»Ἐχτὲς ἐπιάστηκε κ' ἐκεῖ τουφέκι,
Στὸν ὕπνο μου ἄκουσα τὸ βογγητό.
Ἐγὼ ἀποσβύστηκα κι' ἀστροπελέκι,
Λαμπέτη, μῶμεινες ἐσὺ στερνό».

»Μὴ μοῦ πικραίνεσαι, κ' εἶναι γραμμένο
Μ' ἐμένα γρήγορα ν' ἀνταμωθῆς,
Τρέχα πολέμησε καὶ σὲ προσμένω
Στὸ μνήμά μου ἄλυωτος ὅσο νάρθῃς».

* * *

Ξυπνᾷ, ἀλαφιάζεται, ὁ νοῦς του ἀνάπτει
Βουδὸς ἐπέρασε μιὰ λαγκαδιά.
Βρίσκει ἐν' ἀπόγωνο, τὸ χῶμα σκάπτει
Τὰ χεῖλη ἐπέτρωσαν, πάντα βουδά.

Τὸ νόχι αἰμάτωσε μὲς στὸ στουρνάρι,
Ἔχωσε τάρματα καὶ τὸ ψωμί,
Στὸ λείψανο ἔστρωσε χλωρὸ γρουπάρι,
Τὸ μνήμα ἔσφράγισε, σκύφτει, φιλεῖ.

Βαστᾶ τὸ δάκρυ τῷ, τὸ καταπίνει,
Δὲν ἐξανάσαινε μὴν προδοθῆι,
Κοιτάζει ὀλόγουρα, πετιέτσι, χύνει,
Τρέμει στὸν πόλεμο μὴ δὲ θρεθῆι.

Βλέπει τὸ Τρίκορφο, σφίγγεται, φτάνει,
Τὸ λιανοτούφεκο πέφτει πυκνό.
Σέρνει στὰ δόντια του τὸ γιάταγάκι.
Ρουφᾶ ἀνυπόμονα φλόγα, καπνό.

Ποῦθε νὰ πλάκωσε παρόμοια ἀντάρρα
Παρόμοιος σίφουνας, ὁ ἐχθρὸς ρωτᾶ.
Τὸ χέρι ἐδούλευε καὶ βουδαμάρα
Πάντα τὰ χεῖλη του κρατεῖ κλειστά,

Χάρος ἀνέλπιστος περνᾶ, θερίζει,
Ἄναστηλώθηκε κ' ἢ κλεφτουριά,
Ρυάζετ' ἢ Ρούμελη στὸ μετερίζι,
Ρίχνεται πίσω του, παύει ἢ φωτιά.

Δὲν τὸν ἐπρόφταιναν... Τὸν ἀνακράζουν
Δὲν ἀποκρένεται, διαβκίνει ἐμπρός.
Τὰ χέρια του ἄκοπα χτυποῦνε, σφάζουν
Σκορπᾶ, ἀνταριάζεται, φεύγει ὁ ἐχθρὸς.

Στὸ δρόμο του ἄξαφνα τοῦ λυέται ἡ χαίτη,
Στὴν πλάτη ἀνέμισε σὰ δυὸ φτερά·
Τότε τοῦ φώναξαν: «Στάσου, Λαμπέτη,
Ἄφησε κ' ἔγανε γι' ἄλλη φορά».

Κι' αὐτὸς δὲν ἔνοιωθε παιὸς τότε κράζει,
Πάντα ἐσαλλάγγε τῇ Λιαπουριά,
Τὰ γέρι ἐθόλωσε, ξεμοναχιάζει...
"Ἀστραψ", ἐβρόντησε μὲ πιστολιά.

Τὸν ἐλαδώσανε... Στὸ χῶμα γέρνει,
Τὸ βόλι ἐχώνεψε μὲς στὰ πλευρά.
Πέφτει τὰπίστομα, σιγὰ ξεσέρνει,
Σὰ φίδι κρύβεται μὲς στὰ κλαριά.

"Ἐβόσκε ὁ θάνατος τὰ σωθικά του
Κ' ἐκεῖνος ἔτρεχεν ὄλονυχτίς.
Πατεῖ, σωριάζεται, σβυέτ' ἢ καρδιά του.,
Πούσ' "Ἀστραπόγιαννε, νὰ τότε ἰδῆς...

Διαβαίνει ἀνήφορους καὶ μονοπάτια,
Βράχους ἀπάτητους, νεροσυρμές,
Ἐξημερώθηκε μὲς στὰ Παλάτια,
Ἐψυχομάχησε χίλιες φορές.

Τὸ μνήμα ἐπρόσμενε... Λιγάνι ἀκόμα
Νὰ φτάσῃ τῶλειπε... πετιέται ὀρθός.
Πηδᾶ, ἀντρειεύεται... τὸ ἔρμα χῶμα
Σφίγγει στὰ δόντια του, πέφτει νεκρός.

Τὸ βράδυ ἀνέλπιστα πιάνει τὸ χιόνι
Κι' ὁ τάφος κρύβεται θαθεῖα βαθειά.
Λὲς κ' ἐσαβάνωσαν σ' ἓνα σεντόνι
Τὰ δυὸ τὰ λείψανα σφιχτὰ σφιχτά.

ΑΡ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ

ΤΟΥ ΜΥΖΗΘΡΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Ἐπὶ ὀρθοπαγοῦς βουνοῦ, χαμηλῆς παραφυάδος τοῦ πενταδακτύλου Ταυγέτου, ἔκτισε κατὰ τὸ 1249 ὁ πρίγκηψ Ἀχαΐας καὶ ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου Γουλιέλμος ὁ Β΄. ὁ Βιλλαρδουῖνος τὸ φρούριον τοῦ Μυστρά, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἀνεπτύχθη ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἢ ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων πρωτεύουσα τοῦ δεσποτάτου τοῦ Μορέως καὶ ἀργότερα, ἀπὸ τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Κατακτητοῦ μέχρι τῆς δηλώσεώς της ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμ, κέντρον τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου σπουδαιότατον.

Τώρα ἡ ἐρειπωμένη αὕτη πόλις προσφυῶς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς Πομπηῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαίωνος. Ἐκεῖ οἱ ναοὶ, τὰ παρεκκλήσια, τὰ μοναστήρια μὲ τὰ ἐπικλινῆ κωδωνοστάσια καὶ μὲ τοὺς τρούλλους τοὺς κεραμοσκεπεῖς, τὰ ἀνάκτορα τὰ ὑπὸ τῶν δικεφάλων ἀετῶν καὶ περωτῶν λεόντων περικόσμητα, αἱ ὀσημέραι καταρρέουσαι μεγαλοπρεπεῖς, εὐκλήσεις, τὰ ἐν ἀποσυνθέσει τῶν ὁδῶν λιθόστρωτα, καὶ αἱ ὄρφανα! πυροβόλων ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου μὲ τὰς χαινούσας ὀπὰς, ἔλα αὐτὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ τῆς ἀκμῆς, δεσμεύουν τοῦ ἐπισκέπτου τὴν ψυχὴν καὶ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς κόσμους ἄλλων χρόνων.

Ἐκεῖ τὰ δυσεξίτηλα χράγματα, αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν [στύλων καὶ τῶν τοίχων καὶ τῶν κονιαμάτων αἱ πολύχρωμοι γραφαὶ ὡς καὶ τὰ ἄλλα τεχνουργήματα, τὰ ὅποια ὑπηγόρευσε θαθεῖα συνείδησις τοῦ καλοῦ, ἀνάμικτος μὲ θεοληψίαν περισσὴν, καλοῦσι τὸν ἐρευνητὴν εἰς μελέτην πολυχρόνιον καὶ στάδιον ἐρεύνης ποικιλώτατον.

Ἄλλ' εἰς τὸν Μυστράν καὶ τὴν πέριξ χώραν ἀφθονοῦσι καὶ μνημεῖα ἄλλης φύσεως, ζωτικώτεροι ἀντίλαλοι ἀπωχημένου βίου καὶ τῆς ρωμαντικότητος αὐτοῦ ἀπήχησις διάτορος. Ἐννοῶ τὰς παραδόσεις, τὰ τραγούδια τ' ἀρχαιοπινῆ, τοὺς θρύλους καὶ τὰ ἄλλα λείψανα τὰ πραγματικῶς πολύτιμα, τὰ ὅποια καθ' ἡμέραν κ' ἐκλείπουν ἀκολουθοῦντα εἰς τὸ μνῆμα τοὺς πιστοὺς αὐτῶν θεματοφύλακας, τὰς γραίας καὶ τοὺς γέροντας.

Τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρά ἔτυχον ἤδη εὐτυχῶς ἐνδελεχοῦς μελέτης. Ἄλλ' ἀκόμη δὲν ἐπεχείρησε κανεὶς νὰ συναγάγῃ τὰ ἀνεξάντλητα λαογραφικὰ μνημεῖά του.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἀρχαιότερος τύπος τοῦ ὀνόματος τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος πόλεως εἶναι Μ υ ζ η θ ρ ᾱ ς, ἐκ τοῦ ὁποίου προέκυψεν ὁ βραχυτέρος καὶ νεώτερος τύπος Μ υ σ τ ρ ᾱ ς.

Ὁραία καὶ ἐνδιαφέρουσα εἶναι παλαιά, σχεδὸν λησμονημένη, παράδοσις πλασθεῖσα ὅπως δικαιολογήσῃ τὸ ἀρχαιότερον τοῦτο ὄνομα. Δημοσιεύω ταύτην εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ τὴν ἤκουσα.

«Δώδεκα χρόνια οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Συριανοὶ πολέμαγαν τὸ κάστρο, τὸ ὠριόκαστρο, πούναι στὸ κορφοβούνι: πάνω ἀπ' τὸ Μυστρά.

Δώδεκα χρόνια. Καὶ κάθε μέρα οἱ Τοῦρκοι τὰ φωτίσματα, ἐκάνανε ρεσάλτο μ' ἄγρια μάνητα καὶ κάθε νύχτα, τὰ μεσάνυχτα, οἱ Συριανοὶ ἔφορμουσαν κ' ἔτρεμε ἡ γῆς.

Καλαντρειωμένοι οἱ Συριανοὶ καὶ οἱ Τοῦρκοι, μολυβόχυτοι, μὰ πολέμαγαν κάστρο δρακοθεμελιωμένο καὶ δρακόχτιστο, πούχε σαράντα πύργους σαραντάπηχους κι' ὀλόγουρά του τείχια μόδια ἑκατό. Μὰ δὲν ψηφούσαν πύργους, τείχια δὲ λόγιαζαν, μονάχα ἀνατρομιάζουν τοὺς διαλεχτοὺς στρατιῶτες, πού δάσταγαν τὸ κάστρο δάρδοι σὲ χιλιάδες γυναικόπαιδα, δπούσανε κλεισμένα μὲς σ' αὐτὸ, φευγάτα ὄχ τοὺς κάμπους τοὺς πολυκουρσεμένους καὶ παντέρημους.

Τοῦ κάστρου οἱ στρατιῶτες λίγοι ἦσανε, μᾶχαν τὶς πλάτες θράχινες, τὰ χέρια σιδερένια καὶ τὰ δασεῖά τὰ στήθια τοὺς τοίχους χορταριασμένους κ' ἔτσι μ' ἀτράνταχτη καρδιά καὶ μὲ ψυχὴ ἀβάρετη βαστάζαν τόσον καιρὸ μὲ τὰ σπαθιά, τὶς μεγαλοσαΐτες καὶ τὰ μακροκόνταρα στὰ χέρια.

Δώδεκα χρόνια ἀδιάκοπα βροντομαχόσαντε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δείξουνε τὴν πίστη τῇ μεγάλῃ πούχανε στὸ βασιλιᾶ τῆς Πόλης, πού ὠριζε τότες κι' ὄλα τὰ κάστρα, Μορηᾶ καὶ Ρούμελη. Μ' ἀπάν' στὴν ἔδρα τῆς δωδεκάδας, σὰν πάτησαν τὰ δεκατρία χρόνια ἀφ' ὄντας τὸ κάστρο πολεμιότανε, σῶθηκε κάθε λογῆς τροφή. Ὅνειρεύονται τοῦ κάστρου τὰ δόλια γυναικόπαιδα τοῦ ψωμιοῦ τὰ ψιχούδια κι' ἀναγαλλιάζουν τρώγοντας κριάς ἀφ' τὰ ζωντανὰ τ' ἀκάθαρτα. Κι' ἀντρειωμένοι οἱ στρατιῶτες κρούγονται μὲ τὸν ὄχτρο νύχτα μέρα δίχως ψωμί, δίχως φαί, χωρὶς ὕπνο στὸ μάτι. Κρούγονται μὲ τῶν ὄχτρῶν τα φουσαῖτα, πού θαρρετώτεροι σὰν νοιώσανε τὴν πείνα, πούδερνε τοὺς δύστυχους κλεισμένους, θαρρετώτεροι κάναν φορμούς ἀδιάκοπα, ἀνυπόμονοι τὸ κάστρο νὰ πατήσουν τὸ ὠριόκαστρο, πούχε φλουρὶ γιομᾶτες στέρνες.

Θερίζει ἡ πείνα τοὺς δόλιους τοὺς Καστριῶτες τοὺς βαρυόμοιρους. Λιγώνει τὸ κακὸ κι' αὐτοὺς τοὺς τρανοξακουσμένους τοὺς

στρατιῶτες, πὺ καυχίόσαντε πὺς καὶ μ' αὐτὸ τὸ Χάρο ἀγωνιῶν-
τι ἄφροα. Τί νὰ κάνουνε ; Συλλογιούσαντε καὶ τὴν πιδέξια τὴ
βουλή δὲ θρίσκανε. Τοὺς λυσσαισμένους τοὺς ὀχτροὺς νὰ προσκυ-
νήσουνε ; Κάλλιο θάνατος. Τὸ κάστρο νὰ τ' ἀφήσουν ; Τόχου γιὰ
ντροπή. Τῆς πείνας νὰ πεθάνουν ; Ἡ ζωὴ γλυκειά.

Ἔ ! Τότες δὲ ἡ σκέψη ἐνοῦ γέροντα πολύξερου ἐγλύτωσε
τοὺς μαύρους τοὺς Καστριῶτες ἀφ' τὴ σφοδρά. Προσμένει ὁ γέ-
ροντας μια νύχτα ποντισμένη, πὺ ἀφ' τὰ πολλὰ μπουμπουνητὰ
κουφάθησαν ἀνθρώποι, καὶ μάζωξε ἔλα τὰ ὠριοπλουμισμένα τοῦ
κάστρου τὰ κοράσια—κανὰ χιλιάδα ἦσαντε—φοροῦνε τὰ παπού-
τσια τους ἀνάποδα, μὲ τὰ ντακούνια δηλαδῆς στὰ δάχτυλα, καὶ
φεύγουν ἀπ' τὸ κάστρο τὸ δρακόχτιστο.

Φεύγουνε, φεύγουν ταχεινὰ σαν τοῦ θουνοῦ ξιφτέρια, σκίζοντας
ποτάμια, λόγγους, ράχες, λαγγαδιές.

Μαῖδὲ Τοῦρκοι τοὺς νοιώσαν, μαῖδὲ Συριανοί.

Τὴν ἄλλη μέρα ξαστεριά. Χαρὰ Θεοῦ. Οἱ Συριανοὶ καὶ οἱ
Τοῦρκοι πὺ προσμένανε ἀπ' ὦρα σ' ὦρα οἱ Καστριῶτες ταπεινὰ
νὰ προσκυνήσουνε ἀφ' τὴν πολλὴ τὴν πείνα, βλέποντας τ' ἀχνάρια
τῶν κορασιῶν πὺ τὴ νύχτα μὲ τὸ γέρο φύγανε, φορῶντας τὰ πα-
πούτσια τους ἀνάποδα, φαντάστηκαν πὺς τάχατες πεζούρα ὄλονυ-
χτις στὸ κάστρο μπῆκε σταλμένη ἀφ' τὸ βασιλιά γιὰ νὰ βοηθήσῃ
τοὺς στρατιῶτες τοὺς ἀνόλπιστους. Μὰ δὲν ἀπελπιστήκαν. Λογα-
ριάσανε πὺς πείνα περισσότερη τὸ κάστρο θὰ πλακώσῃ κ' ἔτσι δὲ
καὶ τὸ προσκύνημα θὰ γένοταν ταχύτερα.

Μὰ οἱ Καστριῶτες πονηρότεροι τί κάνουνε ; Ὅσες γυναῖκες θυ-
ζανιάρικα μωρούδια ἐβυζαίνανε τίς ἄρμεξαν μέσα σὲ μαλαματένια
κάθηκα κ' ἀφ' τὸ τὸ γυναίκειο γάλα, τὸ ἀφρόγαλο, ἐπήξανε μυ-
ζῆθρες κεφάλια δώδεκα κ' ἄμὰ τὰ ἐκρεμάσαν ἀφ' τοὺς κάστρου
τοὺς πύργους τοῦ σαραντάπηχους. Σὰν εἶδαν τίς μυζῆθρες οἱ
Τοῦρκοι κ' οἱ Συριανοί, θαρρῶντας πὺς μὲ περισσῆς τροφῆς μπῆ-
καν στὸ κάστρο οἱ νιόφερτοι τὴν νύχτα, τάφηκαν καὶ φύγαν λέ-
γοντας πὺς ἦταν θέλημα Θεοῦ τὸ κάστρο νὰ μὴ πάρουν τὸ δρακό-
χτιστο.

Κι' ἔτσι μὲ τοῦ πολύξερου γέρου τὴν πονηριά καὶ τὸ πῆξιμο
τῶν μυζηθρῶνε ἀφ' τὸ γυναίκειο γάλα, ἐγλύτωσε τὸ κάστρο, τὸ
ὠρίοκάστρο, πὺ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ ὠνομάστηκε τοῦ Μυζηθρᾶ
τὸ Κάστρο».

Ἡ ἀνωτέρω παράδοσις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἄλλως τε εὐλογοφανοῦς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως Μυστραῖς ἐκ τοῦ μυζήθρα—Μυζηθραῖς, ἣν ἐτυμολογίαν πρὸ παντὸς διετύπωσεν ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ.

(Γνωριμία τοῦ Ὀδυσσεύα στοὺς Φαίακες).

(Ὁ Ὅμηρος τραγουδάει τὴν Ἰλιάδα τοῦ ἔμπροσς στοὺς Ἕλληνας).

Ἐφάνη ἡ ροδοδάκτυλη Ἥω του ἄρθρου κόρη,
καὶ ὁ σεβαστὸς Ἀλκίονος ἐγέρθη ἀπὸ τὴν κλίνη·
ἐγέρθη καὶ ὁ πορθητῆς, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύας·
καὶ ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνοος ἐκείνον ὠδηγοῦσε
στὴν ἀγορὰ, πού αἱ Φαίακες εἶχαν σιμὰ στὰ πλοῖα.
ἦλθαν κ' ἐκάθισαν μαζὶ στοὺς σιλιδωμένους λίθους.

5

καὶ ὠμοιώθη πρὸς τὸν κήρυκα τοῦ φρόνιμου Ἕλκινόου
ἢ Ἀθηναῖ, κ' ἐγύριζε τὴν πόλιν, μελετῶντας·
τὸν γενναϊόφρονα Ὀδυσσηῖα νὰ φέρῃ στὴν πατρίδα.
Τοὺς ἄνδρες ἐπλησίαζε, τοῦ καθενὸς ὠμίλει· 10
»ἐμπρός, πηγαίνετε, ἀρχηγοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων,
στὴν ἀγορὰ ν' ἀκούσετε τὸν ξένον ποῦ ἦλθε τώρα
νεόφερτος στὰ δῶματα τοῦ φρόνιμου Ἕλκινόου,
ριγμένον ἀπὸ τρικυμιά, καὶ τῶν θεῶν ὀμοιάζει». 15
Εἶπε καὶ ὄλων ἐκίνησε σφοδρὰ τὴν προθυμία·
κ' οἱ ἀγορῆς ἐγέμισαν εὐθύς καὶ τὰ θρονία
ἀπὸ τὸ πλῆθος· καὶ πολλοὶ τὸν γόνον τοῦ Λαέρτη
τὸν συνετὸν ἐθαύμαζαν· ὅτι μὲ χάριθ' αἰεὶ
τοὺς ὦμους καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ λάμπρυνεν ἢ Ἀθήνη,
καὶ ὄλον ἐμεγάλυνε στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, 20
ὥστε εἰς ὄλους τοὺς Φαίακες ἀγαπητὸς νὰ γίνῃ,
καὶ φοβερὸς καὶ σεβαστὸς, καὶ πράξι' τοὺς ἀγῶνες,
σ' ὅσους κατόπ' οἱ Φαίακες αὐτὸν ἐδοκιμάσαν,
καὶ ἅμ' ὄλοι αὐτοῦ συνάχθησαν καὶ ὁμοῦ συναθροισθῆκαν,
στὴ μέση τους ὁ Ἕλκινός τις τὸν λόγον πῆρε κ' εἶπε· 25
«προσέξετε, ὄλ' οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων,
νὰ φανερώσω ἐγὼ σ' ἐσᾶς ὅ,τι ἡ ψυχὴ μου λέγει·
στὸ δῶμα μου ἦλθεν ἄγνωστος, πλανώμενος ὁ ξένος
τοῦτος, εἶτ' ἦλθ' ἀπ' τῆς αὐγῆς τὰ μέρη ἢ ἀπὸ τῆ δύση·
ζητεῖ προβοδισμόν ἀπ' ἐμᾶς καὶ στέρεος νὰ ναὶ ὁ λόγος· 30
κ' ἐμεῖς ἄς προβοδήσωμεν αὐτὸν, ὡς τόσους ἄλλους·
ὅτι κανεῖς ἐδῶ ποτέ, στὰ σπίτια μου ὅποιος ἔλθῃ,
κλαίοντας ἀπροβόδητος πολὺν καιρὸν δὲν μένει·
ἀλλὰ στὴν θείαν θάλασσαν ὀλόμαυρο καράβι 35
ἄς ρίξουμε ὀλοκαίνουργο, καὶ νέοι πενηνταδύο
ἄς διαλεχθοῦν εἰς τὸ κοινόν, ὅσ' εἶναι τώρα οἱ πρῶτοι,
καὶ ἀφοῦ καλὰ πρὸς τοὺς σκαρμούς δέσετε τὰ κουπία,
ἐβγάτε, καὶ εἰς τὸ δῶμα μου κατόπιν ἀναίδητε,
νὰ χαρῆτ' ὄλοι στὸ καλὸ τραπέζι, ποῦ ἐτοιμάζω·
τῶν νέων ταῦτα ἐπρόσταξα· καὶ σεις, οἱ σκηπτροφόροι 40
οἱ βασιλεῖς, εἰς τὰ λαμπρὰ τὰ μέγαρά μου ἔλατε,
τὸν ξένον νὰ φιλεύσωμε· μὴν τὸ ἀρνηθῆναι κανέννας.
καὶ ὁ ἀσιδὸς ἄς καλεσθῆναι Δημόδοκος ὁ θεῖος,
ὅτι ὁ θεὸς τοῦ ἐχάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο.

- νὰ τέρπη ὅπως τὸν κινεῖ μέσα ἢ καρδιά νὰ ψάλλῃ». 45
 Εἶπ', ἐσηκώθη καὶ εἰς αὐτὸν κατόπ' οἱ σκηπτροφόροι·
 νὰ εὖρη ἐπῆγε ὁ κήρυκας τὸν αἰοδὸν τὸν θεῖον·
 καὶ ἀγόρια ἀφ' οὗ διαλέχθησαν πενηνταδυό, κινήσαν,
 ὡς πρόσταξε, τῆς ἀπατης θαλάσσης πρὸς τὴν ἄκρα.
 καὶ εἰς τὸ καράβι ὡς ἔφθασαν, κάτω στὸ περιγιάλι, 50
 ἔσυραν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ὀλόμκυρο καράβι·
 κατόπι ἐφέρον κ' ἔστησαν κατάρτι καὶ πανία,
 μὲ τρυπωτήρες τὰ κουπιὰ δερμάτινες ἐδέσαν,
 μὲ τάξιν ὄλα καὶ ἀπλωσαν τὰ κάτασπρα πανία,
 καὶ τ' ἄραξαν σιμὰ στὴν γῆ ψηλά· κατόπι ἐδῆξαν, 55
 καὶ εἰς τὸ παλάτι ἐπήγαιναν τοῦ φρόνιμου ἸΑλκινόου·
 γέμισαν τότε οἱ αἰθουσαι, οἱ αὐλῆς καὶ δρόμοι ἀπ' ἄνδρες,
 ποὺ ἔλοσθ' ἐρχόνταν, γέροντες πολλοὶ μαζί καὶ νέοι
 δῶδεκ' ἄρνια τοὺς ἔσφαξεν ὁ Ἰαλκίνοος καὶ ὀκτὼ χοίρους
 λευκόδοντες, στριφτόποδα δυὸ βῶδια, καὶ ὡς τὰ ἐγδάραν 60
 τὰ ἐσυγυρίσαν κ' ἔφθειασαν τὸ πρόσχαρο τραπέζι.
 Καὶ ὁ κήρυκας ὠδήγησε τὸν αἰοδόν, ποὺ ἦ Μοῦσα
 ἀγάπησε, καὶ τοῦδιδεν καλὸν καὶ κακὸν ἅμα·
 τὸ φῶς τοῦ ἐπῆρε καὶ γλυκὸ τοῦ ἐχάρισε τραγουδι·
 καὶ εἰς ἀσημόκομπο θρονί, τῶν ξένων εἰς τὴν μέση, 65
 τὸν κάθησ' ὁ Ποντόνοος, πρὸς τὸν ὑψηλὸν στύλον·
 κ' ἐκρέμασε ἀπὸ τὸ καρφί τὴν ἠχηρὴν κιθάρα
 ἐπάνω του, καὶ τοῦδειξε σ' αὐτὴν ν' ἀπλοχερίσῃ
 ὁ κήρυκας, καὶ τοῦθεσε κανίστρι καὶ τραπέζι
 λαμπρό, καὶ κουπα μὲ κρασί νὰ πίνῃ ὁπότεν θέλῃ· 70
 καὶ ἀπλωσαν κείνοι στὰ ἔτοιμα φαγιά ποῦχαν ἐμπρὸς τους·
 καὶ ἄμ' ἔσβυσαν τὴν ὄρεξιν, τὸν αἰοδὸν ἦ Μοῦσα
 νὰ ψάλλῃ ἐπαρακίνησε τίς δόξεις τῶν ἀνδρείων,
 μὲς ἀπὸ τ' ἄσμα πῶφθανε στὰ οὐράνια τότε ἡ φήμη,
 τοῦ Ἰοδυσσεῆ τὸ μάλωμα καὶ τοῦ Ἰαχίλλῆα Πηλείδη, 75
 ποὺ ἐλογομάχησαν φρικτὰ σ' ἐπίσημη θυσία,
 κ' ἔχαιρεν ὁ Ἰαγαμέμνωνας ὁ μέγας βασιλεὺς,
 ἄμ' εἶδε νὰ φιλονικοῦν τῶν Ἰαχαιῶν οἱ πρῶτοι·
 τί αὐτὰ τοῦ ἐχρησιμοδότησεν ὁ Ἰαπόλλωνας στὴν θεία
 Πυθῶνα, ὅτε αὐτὸς πέρασε τὸ λίθινο κατῶφλι, 80
 νὰ ἐρωτηθῇ· καὶ ἀληθινὰ τότε ἄρχισαν τὰ πάθη
 τῶν Τρώων καὶ τῶν Δαναῶν, ὡς ἤθελεν ὁ Δίας.

Τοῦτα ἔφελθεν ὁ ξακουστός ἀοιδός, καὶ ὁ Ὀδυσσεύς
 ἔσυρε μὲ τὰ χέρια του τὴν πορφυρῆ χλαμύδα.
 στὴν κεφαλῇ, κ' ἐσκέπασε τὴν ὄψη τὴν ὠραία· 85
 τί ἐντρέπονταν τοὺς Φαίακες μὴν τὸν ἰδοῦν νὰ κλαίῃ.
 ἀλλ' ἄμικ ὁ θεῖος ἀοιδός ἔπαυε τὸ τραγοῦδι,
 τὰ δάκρυα στέγνονεν αὐτὸς κ' εὐθύς ξεσκεπαζόνταν,
 καὶ τῶν θεῶν μὲ δίκουπον ἐσπόνδιζε πατῆρι·
 νὰ ψέλῃη πάλι ὅτ' ἄρχιζεν ὁ ἀοιδός, ὡς ἐζητοῦσαν, 90
 εἰς τ' ἄσματα εὐφραινόμενοι, οἱ πρῶτοι τῶν Φαίακων,
 ξανασκεπάζονταν αὐτὸς καὶ πάλιν ἐθρηνοῦσε·
 καὶ ὄλων τῶν ἄλλων ἄγνωστα τὰ δάκρυα ἐκυλοῦσαν·
 μόνος τὸν ἐκατάλαθεν ὁ Ἀλκίνοος, ποῦ ἐκαθόνταν
 σιμά του καὶ τὸν ἄκουσε νὰ βρυχναστανεάζῃ· 95
 καὶ εἰς τοὺς ναυτικούς Φαίακες εὐθύς ἐκεῖνος εἶπε·
 «ἀκούσεται, ὄλ' οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν Φαίακων·
 ἦδη ἐχαρήκαμ' ἄφθονα τὸ ἰσόμοιρο τραπέζι,
 καὶ τὴν καλὴν του σύντροφο γλυκόφωνη κιθάρα· 100
 ἄς θγοῦμε τῶρ', ἄς παίξουμεν εἰς ὄλους τοὺς ἀγῶνες,
 ὅπως ὁ ξένος δυνηθῆ νὰ εἰπῆ τῶν ποθητῶν του,
 σπῆτι ὅταν φθάσῃ, ἀνώτεροι πῶς εἶμαστε τῶν ἄλλων,
 στὸ γρόνθισμα, στὸ πάλημα, στὸ πῆδημα, στὰ πόδια».
 Εἶπε κ' ἐπροπορεύθηκε, κί' ἐκεῖνοι ἀκολουθοῦσαν· 105
 καὶ ὁ κήρυκας ἀπ' τὸ καρφί τὴν ἠχηρὰ κιθάρα
 κρεμά, καὶ τὸν Δημόδοκον χεροδηγεῖ καὶ φέρει
 ἀπὸ τὸ δῶμα εἰς τὴν ὁδόν, ποῦ οἱ πρῶτοι τῶν Φαίακων
 ὄλοι ἐπορεύονταν, νὰ ἰδοῦν τοὺς θαυμαστοὺς ἀγῶνες·
 στὴν ἀγορὰν ἐπήγαιναν καὶ ἀκολουθοῦσε πλήθος 110
 ἄπειρον· ἐσηκώθησαν πολλοὶ καὶ λαμπροὶ νέοι·
 ὁ Ἀκρόναος, ὁ Ὠκύκλος, πετάχθη ὁ Ἐλατρέας,
 ὁ Ναυτηᾶς, ὁ Ἀγχίαλος, ὁ Πρύμνης, ὁ Ἐρετμέας
 ὁ Ἀναδησίνας, ὁ Ποντηᾶς, ὁ Θόωνας, ὁ Πλώρης,
 ὁ Ἀμφίκλος, ποῦ ὁ Πολύναος γέννησε ὁ Τεκτονίδης,
 ὁ Εὐρύαλος ὅπ' ὄμοιαζε τὸν ἀνδροφόνον Ἄρη, 115
 καὶ ὁ Ναυβολίδης στὴν μορφὴν ὁ πρῶτος καὶ στὸ σῶμα,
 ὕστερ' ἀπ' τὸν Λαοδάμαντα, τῆς νιότης τῶν Φαίακων
 καὶ οἱ τρεῖς σηκώθησαν υἱοὶ τοῦ ἀσύγκριτου Ἀλκινόου,
 ὁ Ἰσόθεος Κλυτόναος, ὁ Ἄλιος καὶ ὁ Λαοδάμας.
 καὶ τῶν ποδιῶν πρῶτ' ἄρχισαν ἐκεῖνοι τὸν ἀγῶνα·

ἀπὸ τὴν στήλη τάνυσαν ἀντάμα τὴν ὀρμή τους
καὶ οἱ ἱρεῖς, σκόνη σηκόνοντας, ὡς ἔσχιζαν τὸ σιάδι.
ὁ ἀσύγκριτος Κλυτόναος στὰ πόδια ἐφάνη πρῶτος·
καὶ ὅσον στὸ νειάμα διάστημα ὀργόνου δυὸ μουλάρια,
ὀπίσω ἐκείνους ἄφησε, κ' ἔφθασεν εἰς τὰ πλήθη. 125
εἰς τὸ βαρὺ τὸ πάλαισμα κατόπι ἀγωνισθῆκαν·
καὶ νικητὴς ὁ Εὐρύαλος ἐδῆκε τῶν ἀνδρείων·
ὁ Ἀμφιάλος στὸ πήδημα καθ' ἄλλον ὑπερέβη.
ὁ Ἐλατρηᾶς στὸ δίσκουμα καὶ εἰς τὴν γρονθομαχίαν
ὁ Λαοδάμας, ἀγαθὸς υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου. 130

Καὶ ἀφοῦ μὲ τ' ἀγωνίσματα ἔλων ὁ νοῦς εὐφράνθη,
ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκίνοῦ πρὸς αὐτοὺς ὠμίλησ', ὁ Λαοδάμας·
»ὦ φίλοι, ἄς ἐρωτήσουμε τὸν ξένον ἂν γνωρίζῃ
κάποιον ἀγῶνα· ὅτι κακὸς στὴν πλάσῃ αὐτὸς δὲν εἶναι·
κνήμες, μεριά, βραχίονες, καὶ ὁ σῆρκος ὁ γενναῖος 135
μεγάλην δείχνουν δύναμη, καὶ νειότη δὲν τοῦ λείπει·
ἀλλὰ πολλὰ παθήματα τὸν ἔχουν συντριμμένον·
ὅτι ἄλλο ὡσὰν τὴν θάλασσα, θαρρῶ, δὲν παραλύει
τόσο κακὰ τὸν ἄνθρωπο, πολὺ καὶ ἂν εἶναι ἀνδρεῖος».

Καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Εὐρύαλος ἀπάντησε καὶ τοῦπε· 140
«Λαοδάμα, ὁ λόγος σου εἶναι ὀρθός· ὁ ἴδιος ἄμε τώρα·
καὶ καθαρὰ προσκάλεσε τὸν ξένον εἰς ἀγῶνα».
Καὶ τοῦτο ἄμ' ἄκουσε ὁ καλὸς υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου,
στὴν μέσῃ τους ἐπρόβαλε. κ' εἶπε στὸν Ὀδυσσεά·
«πατέρα ξένε, ἔλα καὶ σύ, κάποιον ἀγῶν', ἂν ξεύρης, 145
δοκίμασε, καὶ φαίνεται ποῦ ἀγῶνες θὰ γνωρίζῃς·
ὅτι, ὅσο ζῆ, στὸν ἄνθρωπο δόξα εἶναι πρώτη ἐκεῖνο
ποῦ κατορθώνει τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν του ἢ ρώμη.
ἔλ', ἀγωνίσου, ἀστόχησε τοὺς πόνους τῆς καρδιάς σου·
καὶ τὸ προδόδισμα ποσῶς μὴν φοβηθῆς ν' ἀργήσῃ· 150
τὸ πλοῖον ἤδη ἐρρίχθηκε, καὶ οἱ σύντροφοι ἔτοιμ' εἶναι».

Τότε ὁ πολὺγνωμος σ' αὐτὸν ἀπάντησε Ὀδυσσεάς·
«Λαοδάμ', ἀναγελῶντας με τί μὲ καλεῖτ' εἰς τοῦτα·
φροντίδες ἔχω ἐγὼ στὸν νοῦν, ὅχι ποσῶς ἀγῶνες.
ποῦ ἀφοῦ τόσα ἴπαθα ὁ θλιφτὸς καὶ τόσα ἔχω μοχθήσει, 155
στὴν σύνοδό σας κάθομαι, κ' ἐδῶ τὸν βασιλέα
καὶ τὸν λαὸν παρακαλῶ νὰ μὲ ξεπροβοδῆσουν».

Τοῦ ἀπάντησεν ὁ Εὐρύαλος, καὶ ξινάντια ὠνειδίσει τον·

«ἀλήθεια, δὲν μοῦ φαίνεσαι, ὦ ξένε, γυμνασμένους
 εἰς τὰ πολλὰ ἀγωνίσματα, στὸν κόσμον ὅσα ὑπάρχουν, 160
 ἀλλ' ἄνδρες ἔπου μὲ τρανὸ κρᾶθι τριγυρίζεις,
 ναυτῶν ἐμπόρων ἀρχηγός, καὶ πάντοτ' εἶναι ὁ νοῦς του
 εἰς τὸ φορτίο καὶ ἀγρυπνο στίς πραγματιᾶς τὸ μάτι,
 καὶ πρὸς τὰ κέρδη τ' ἀρπακτά, καὶ ἀγωνιστὴς δὲν δείχνεις».

Μὲ ἄγριο βλέμμα ὁ φρόνιμος τοῦ ἀπάντησε Ὀδυσσεύς: 165
 «ὦ ξένε, ἄτακτ' οἱ λόγοι σου, καὶ βλέπ' ὅτ' εἶσαι αὐθάδης.

ὄλα εἰς ὄλους οἱ θεοὶ τὰ δῶρα δὲν χαρίζουν·
 τὴν πλάσῃ οὔτε, οὔτε τὸν νοῦν, οὔτε τὴν εὐγλωττία·
 τοῦτος δὲν ἔτυχ' εὐμορφος, ἀλλ' ὁ θεὸς μὲ κάλλη
 στολίζει καθε λόγον του, κ' οἱ ἄνθρωποι ἀναβλέπουν 170
 σ' ἐκεῖνον εὐφραινόμενοι ποῦ ἀσκόνιαρτ' ἀγορεύει,

μὲ πρᾶον ἦθος, ἔξοχος στὰ συναγμένα πλήθη,
 καὶ ὡσάν θεόν, ὅταν περνᾷ στὴν πόλιν, τὸν κοιτάζουν·
 ἐκεῖνος πάλι τῶν θεῶν στὸ σῶμα προσομοιάζει,
 ἀλλὰ δὲν εἶναι οἱ λόγοι του μὲ χάρη στολισμένοι: 175

καὶ σὺ τὸ σῶμα ἔχεις λαμπρό, π' οὐδὲ θεὸς θὰ ἐμπόρει
 νὰ τὸ μορφώσῃ ἀνώτερο, καὶ νοῦν ποσῶς δὲν ἔχεις·
 καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐτάραξες τοῦ στήθους μὲς τὰ δάθη.
 ὅτ' εἶπες λόγον ἄπρεπον· καὶ ἀμάθητος ἀγῶνων

ἐγὼ δὲν εἶμ' ὡς φλυαρεῖς, ἀλλ' εἶχα τὰ πρωτεῖα, 180
 ὡς ὅτου θάρρευα κ' ἐγὼ στὰ χέρια καὶ εἰς τὴν νεότη·
 νικαῖν με τώρα οἱ συμφορὲς καὶ οἱ πόνοι, ὅτι ἔχω πάθει
 εἰς τοὺς πολέμους ἄπειρα καὶ εἰς τὰ φρικτὰ πελάγη·
 ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν κακόπαθα, θεὸς νάμπω εἰς τοὺς ἀγῶνες,
 ὅτι πικρὸς ὁ λόγος σου μ' ἔχει σφοδρὰ κεντήσει».

Εἶπ' ἐπετάχθη ἀγύμνωτος κ' εὐθύς ἄδραξε δίσκον,
 τρανόν, μέγαλον καὶ πολὺ βρῦτερον ἀπ' ὅσους
 ἐδίσκευαν οἱ Φαίακες τότε ἀναμεταξὺ τους,
 τὸν ἔστρεψε, τὸν ἔρριξεν ἀπ' τ' ἀνδρικό του χέρι·
 βόησε ὁ λίθος καὶ εἰς τὴν γῆν ἀπ' τὴν ὀρμὴ του ἐσκύψαν 190
 οἱ Φαίακες μακρῶκουποι στὴν θάλασσα ἀκουσμένοι·
 καὶ ὁ λίθος σ' ὄλα ἐπέταξεν ἐπάνω τὰ σημεῖα,
 γοργ' ἀπ' τὸ χέρι τρέχοντας· μὲ σχῆμ' ἀνδρὸς ἢ Ἀθήνη
 τὰ τέρματα ἐσημείωσε καὶ εἰς αὐτὸν εἶπε: «ὦ ξένε,
 τέτοιο σημάδι ψάχνοντας, κ' ἕνας τυφλὸς διακρίνει·
 μὲ τὰ πολλὰ δὲν ἔσμιξε καὶ στέκει πολὺ πρῶτο· 195

ἔθεν ἐσὺ μὴ φοβηθῆς γι' αὐτὸν κἄν τὸν ἀγῶνα·
δὲν τὸ περναῖ, δὲν φθάνει το κανένας τῶν Φαιάκων».

Ἐχάρηκε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς,
ὅτι μέσα στήν σύνοδον ἄνθρωπον εἶδε φίλον 200
καί μ' ἐλαφρότερην καρδιά τὸτ' εἶπε τῶν Φαιάκων·
«τοῦτον, ὦ νέοι, φθάσετε τώρα, κ' ἐγὼ κατοπί·
καί ἄλλον θὰ ρίξω εἴτε ὡς αὐτοῦ, εἴτε παρέκει ἀκόμη·
καί ἀπὸ τοὺς ἄλλους Φαίακες ἔποιον βασιτᾶ ἢ καρδιά του,
τόσο ἀφοῦ μὲ ἐχολεύσετε, νὰ δοκιμάσῃ ἄς ἔλθῃ, 205
στὸ γρόνθισμα, στὸ πάλαισμα, στὰ πόδια, σ' ἔτι θέλει,
ἀπ' ἔλους ὁποιοσδήποτε, ἀλλ' ὄχι ὁ Λαοδάμας·
ὅτ' εἶνε τοῦτος ξένος μου· ποῖος μάχεττι μὲ φίλον·
ἀνόητος καὶ οὐτιδανὸς ἔποιος ζητεῖ μ' ἐκεῖνον,
ποὺ τὸν ξενίζει σπίτι του, σ' ἀγῶνες νὰ παλαίσῃ 210
εἰς ξένον τόπο, καὶ πολὺ τὸν ἑαυτὸ του βλάπτει·
τοὺς ἄλλους ἔλους δέχομαι, δὲν ἀψηφῶ κανέναν·
ἀλλὰ νὰ μάθω θέλω αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσω·
τί σ' ἔσα εἶναι ἀγωνίσματα κακὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι·
νὰ ψάχνω ἠξεύρω ὀλόγουρα τὸ στυλωμένο τόξο, 215
καὶ πρῶτος ρίχοντας κτυπῶ μὲς τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος
ἄνδρ' ἔποιον θέλω, καὶ ἂν πολλοὶ κοντὰ μου παραστέκουν
σύντροφοι, καὶ τὰ τόξα τους εἰς τὸν ἐχθρὸ τεντόνουν·
στὸ τόξο μὲ ὑπερέβαινεν ὁ Φιλοκτῆτης μόνος, 220
ὅτ' οἱ Ἀχαιοὶ τοξεύαμε στὰ μέρη τῆς Τρωάδας·
ἀλλὰ θαρρῶ π' ἀνώτερος εἶμαι πολὺ τῶν ἄλλων,
ἔσοι θνητοὶ σιτόθρεπτοι στήν γῆν ὑπάρχουν τώρα·
νὰ μάχωμαι δὲν ἤθελα μὲ τοὺς ἀρχαίους ἄνδρες,
τὸν Ἡρακλῆ, τὸν Εὐρυτον ἀπὸ τὴν Οἰχαλία,
ὁποῦ στὰ τόξα ἐπάλαιαν καὶ μὲ τοὺς ἀθανάτους· 225
ἔθεν καὶ ὁ μέγας Εὐρυτος τὸν χάρον εἶδε νέος·
ἐκεῖνον ἐθανάτωσε ὁ Φοῖβος ὠργισμένος,
ὅτι τὸν ἐπροκάλεσε στοῦ τόξου τὸν ἀγῶνα·
καὶ μὲ τ' ἀκόντι φθάνω καί, π' ἄλλου δὲν φθάνει βέλος·
στὰ πόδια μόνον μὴ κανεῖς φοβοῦμαι τῶν Φαιάκων 230
ἐμὲ περάσῃ· ὅτι πολὺ μ' ἔχει δαμάσ' ἢ ζάλῃ
μὲς τὰ πολλὰ τὰ κύματα, καί, ἀφοῦ μὲς τὸ καράδι·
μοῦλειψε ἢ περιποίηση, τὰ μέλη μου ἐλυθῆκαν».

Αὐτὰ ἔπε καὶ ἔλοι ἐσίγησαν· ἄφωνοι ἐμεῖναν ἔλοι.

- καὶ μόνος ὁ Ἄλκίονος ἀπάντησέ του κ' εἶπε· 235
 «ὅσα εἶπες, ξένε, λυπηρὰ σ' ἐμᾶς ποσῶς δὲν εἶναι·
 ἀλλὰ νὰ δεῖξῃς βούλευσαι τὴν ἀρετὴ σου εἰς ὄλους·
 τί ὠργίσθης πού στήν σύνοδο σ' ἔχει προσβάλει ἐκεῖνος,
 ὥστε κανένας εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ κατηγορήσῃ
 τὴν ἀρετὴ σου, ἂν ἔχῃ νοῦ καὶ μέτρον εἰς τοὺς λόγους· 240
 ἄκουσε τώρα ὅ,τι θὰ εἰπῶ νύχῃς νὰ τ' ἀναφέρῃς
 καὶ εἰς ἄλλον ἥρωα σπίτι σου, ὅποταν στὸ τραπέζι,
 μὲ τὰ παιδιὰ σου ὀλόγουρα καὶ μὲ τὴν σύντροφόν σου,
 τὴν ἀρετὴ μας θυμηθῆς, ἔλα τὰ ἔργα ἐκεῖνα,
 ὅσα κ' ἐμᾶς προγονικὰ διώρισεν ὁ Δίας· 245
 ὅτι καλοὶ στὸ γρόνθισμα δὲν εἴμασθ' ἢ στήν πάλη,
 ἀλλὰ στὸ τρέξιμο γοργοὶ κ' ἐξαίρετοὶ στὰ πλοῖα·
 καὶ μᾶς ἀρέσουν οἱ χοροὶ, ἢ τράπεζα, ἢ κιθάρα,
 οἱ ἀλλαξιέες, τὰ χλιαρὰ λουσίματα καὶ οἱ κλίνες· 250
 καὶ τώρα ἐλάτε, οἱ χορευτὲς οἱ κάλλιτοι τῶν Φαίακων,
 χορεῦτε, ὅπως ὁ ξένος μας εἶπῃ τῶν ποθητῶν του,
 σπίτι ὅταν φθάσῃ, ἀνώτεροι πῶς εἴμασθε τῶν ἄλλων,
 στ' ἀρμένισμα, εἰς τὸν χορὸ, στὰ πόδια, στὸ τραγοῦδι·
 καὶ τὴν κιθάρα τὴν γλυκειά, πού κάπου εἶναι στὸ δῶμα,
 κάποιος νὰ πᾶ νὰ φέρῃ εὐθύς ἐδῶ τοῦ Δημοδόκου»· 255
- Αὐτὰ ἔπε ὁ Ἰσόθεος βασιληᾶς, καὶ ὁ κήρυκς πετάχθη
 νὰ φέρῃ ἀπὸ τὰ μέγαρα τὴν βαθυλὴν κιθάρα·
 καὶ ἀγωνοφύλακες ὀκτώ, πούχ' ἐκλεκτοὺς ὁ δῆμος
 εἰς κάθε ἀγῶνα νὰ τηροῦν τὴν τάξιν, σηκωθῆκαν,
 καὶ ἔσισαν τὸν χορὸτοπο κ' ἐπλάτυναν τὸν κύκλο· 260
 τοῦ Δημοδόκου ὁ κήρυκς ἔφερε τὴν κιθάρα,
 καὶ αὐτὸς στὸ μέσον ἔφθασε, καὶ ἀκρόνεα παλλημάρια
 ὀλόγουρά του ἐστέκονταν, εἰς τὸν χορὸ τεχνίτες,
 κ' ἐχοροπήδαν θεϊκά· ἐκοίταξ' ὁ Ὀδυσσεὺς
 καὶ τῶν ποδιῶν τίς ἀστραφιές ἐθαύμαζε ἢ ψυχὴ του· 265
- Καὶ ἄρχιζε καθαρίζοντας καλὸ τραγοῦδι ἐκεῖνος,
 ὁ Ἄρης πῶς τὴν εὐμορφὴν ἀγάπησε Ἄφροδίτη.
 Τοῦτα ἔφελεν ὁ ξακουστὸς αἰοιδὸς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς 366
 εἰς τὴν ψυχὴ του εὐφραίνονταν, ὡς τ' ἄκουε, κ' οἱ ἄλλοι,
 Φαίακες οἱ μακρόκουποι στήν θάλασσα ἀκουσμένοι.
- Ὁ Ἄλκίονος τοῦ Λαοδάμαντα τότε εἶπε καὶ τοῦ Ἀλίου, 370
 χορὸ νὰ στήσουν μόνοι τους, τί ἀντίπαλον δὲν εἶχαν·

- κ' ἐκεῖνοι σφαῖραν εὐμορφὴν ἀφοῦ στὰ χέρια πῆραν,
 κόκκινην, πού τοὺς ἔπλασεν ὁ Πόλυβος τεχνίτης,
 ὁ ἕνας ἔρριχεν αὐτὴν πρὸς τὰ σκισφῶτα νέφη,
 τὸ σῶμα ὀπίσω γέροντας, ὁ δεύτερος πετιδόνταν, 375
 καὶ ἄρπαξε αὐτὴν ἀνάερα, πρὶν ἢ τὴν γῆ πατήσῃ
 καὶ ἀφοῦ πετιώντας ἔπαιξαν ἐκεῖνοι μετ' ἡ σφαῖρα,
 χορὸν κατόπιν ἄρχισαν στὴν γῆν τὴν πολυθρέπτρα,
 συχνὰ ξαλλάζοντας· καὶ ἀφοῦ τριγύρω τ' ἄλλα ἀγῶρια
 χειροκροτοῦσαν τακτικά, καὶ ὅλος ἔδρόντα ὁ τόπος, 380
 τότε εἶπε στὸν Ἄλκίνοον ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς·
 »μεγάλε Ἄλκίνοε, στοὺς λαοὺς λαμπρὲ καὶ ἀγαπημένε,
 καυχῆθηκες πού εἰς τὸν χορὸν τεχνίτες εἶναι πρῶτοι
 καὶ ἰδοῦ μου φανερώθηκαν· θαυμάζ' ὅσο τοὺς βλέπω». 385
 Αὐτὰ ἔπε καὶ ὁ σεβαστὸς Ἄλκίνοος ἐχάρη,
 κ' ἐστράφη εὐθὺς καὶ ἀγόρευσε τῶν νικητικῶν Φαιάκων·
 »ἀκούσετέ μ', ὦ ἀρχηγοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων·
 γνῶσιν πολλὴν ἀληθινὰ πῶς ἔχει ὁ ξένος δείχνει·
 καὶ τώρα δῶρα ξενικά νὰ τοῦ δοθῶν, ὡς πρέπει,
 ὅτι στὸν δῆμο δώδεκα κρατοῦν τὴν ἐξουσία 390
 βασιλεῖς ἑνδοξοί, κ' ἐγὼ μ' αὐτοὺς δέκατος τρίτος·
 καθεῖς σας τώρα καθαρὴν χλαμύδα καὶ χιτῶνα
 δόστε μου κ' ἕνα τάλαντο θαρύτιμο χρυσάφι·
 καὶ ὀλίγ' αὖ τὰ φέρουμε μαζί γιὰ νὰ τὰ λάβῃ ὁ ξένος
 στὰ χέρια του καὶ ὀλόχαρος στὸν δεῖπνο νὰ καθίσῃ· 395
 καὶ τῶρ' αὐτὸν ὁ Εὐρύαλος μετ' ἄλλους νὰ πρᾶξῃ
 καὶ μ' ἕνα δῶρο, ὅτι κακὰ τοῦχει ὀμιλήσει πρῶτα».
- Αὐτὰ ἔπε, καὶ ὅλοι πρόθυμα συμφώνησαν, κ' ἐστείλαν
 καθένας τοὺς τὸν κήρυκα, τὰ δῶρ' αὐτοῦ νὰ φέρῃ·
 ἔδωσ' ἐκείνου ἀπάντησιν ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦπε· 400
 »μεγάλε Ἄλκίνοε, στοὺς λαοὺς λαμπρὲ καὶ ἀγαπημένε,
 τὸν ξένον, ὡς παράγγειλες, ἐγὼ θεὸς νὰ πρᾶξῃ
 τοῦτο τ' ὀλόχαλκο σπαθί, πού ἐπὶν' ἔχει ἀσημένια
 λαβή, καὶ ἀπὸ νηοπριόνιστον ἐλέφαντα θηκάρι,
 θεὸς νὰ τοῦ δώσω· ἀτίμητο δῶρο θὰ ἴσχει ὁ ξένος». 405
- Εἶπε, στὰ χέρια τοῦθαλε τ' ἀργυροκαρφωμένο
 σπαθί, καὶ τὸν προσφώνησε μετ' ἄλλοις πτερωμένα·
 »πατέρα ξένε, χαῖρε· καὶ ἂν λόγος βαρὺς εἰπῶθῃ,
 ἄς τὸν πάρουν οἱ ἄνεμοι, κ' οἱ ἀθάνατοι ἄς σοῦ δώσουν

νὰ ξαναϊδῆς τὴν σύντροφον, νὰ φθάσῃς στὴν πατρίδα,
 πῶχρεις καιροὺς π' ἀδημονεῖς μακρὸν τῶν ποθητῶν σου». 410

Καὶ ἀπάντησε ὁ πολὺγνώμος σ' ἐκεῖνον Ὀδυσσεύς·
 »φίλε, καὶ σὺ χαῖρε πολὺ· κ' οἱ ἀθάνατοι ἄς σοῦ δώσουν
 κάθε καλὸ, καὶ τὸ σπαθὶ ποτὲ νὰ μὴ ποθήσῃς
 τοῦτ', ἔπ', ἀφοῦ μ' ἐπράυνες μὲ λόγους, μοῦ χαρίζεις». 415

Εἶπε, καὶ τ' ἀσημόκομπο στὸν ὦμο ἔζωσε ξίφος·
 ἔδυσ' ὁ ἥλιος κ' ἔλαθε τὰ λαμπρὰ δῶρα ἐκεῖνος·
 οἱ κήρυκες οἱ θαυμαστοὶ τὰ ἐφέραν στοῦ Ἀλκινόου
 τὸ δῶμα, ἔπρου τὰ δέχτηκαν οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέα·

καὶ αὐτοὶ στὸ πλάγι· ἀπόθεσαν τῆς σεβαστῆς μητρὸς τους 420
 τὰ ὠραῖα δῶρα· ἐκίνησεν ὁ Ἀλκίνοος τότε ὁ θεῖος,
 κατόπ' οἱ ἄλλοι, κ' ἔφθασαν, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὰ θρονία
 κάθισαν ὅλοι· κ' ἔλεγεν ὁ Ἀλκίνοος τῆς Ἀρήτης·

«γυνή μου, τὸ λαμπρότερο κιθῶτιο, πῶχρεις, φέρε,
 καὶ μέσα βάλε καθαρὴν χλαμύδα καὶ χιτῶνα· 425

κ' εὐθὺς νερὸ μὲς τὸν χαλκὸ θερμάνετε τοῦ ξένου,
 ἔπως ἀφοῦ λουσθῆ καὶ δῆ μὲ τάξῃ ὅλα θαλμμένα
 τὰ δῶρα, ὅσα οἱ Φαίακες αἰ ἔψεγοι τοῦ φέραν,
 χαρῆ καὶ τὸ τραπέζι μας καὶ τῆς ὠδῆς τὸν ὕμνο·

καὶ τοῦτο τὸ εὐμορφο χρυσὸ ποτῆρι ἐγὼ τοῦ δίνω, 430
 νὰ μὲ θυμᾶται ὀλοζωῆς, ὅταν στὰ μέγαρά του
 σπονδὲς προσφέρῃ τοῦ Διὸς καὶ ὄλων τῶν ἀθανάτων».

Αὐτὰ πε' καὶ παράγγειλε τίς δοῦλες ἡ Ἀρήτη
 εὐθὺς νὰ στήσουν τρίποδα μεγάλον στὴν φωτία·
 καὶ αὐτὲς λουτρικὸν τρίποδα στὴν φλόγα μέσα ἐστήσαν, 435
 ἔχυσαν μέσα τὸ νερὸ καὶ κάτω ξύλα ἐκαῖν·
 καὶ ζῶν' ἡ φλόγα τὴν κοιλιά καὶ τὸ νερὸ θερμαίνει·

ἡ Ἀρήτη ὥστόσο τὸ λαμπρὸ κιθῶτιο γιὰ τὸν ξένον
 ἔφερε ἀπὸ τὸν θάλαμο, τὰ δῶρ' αὐτοῦ νὰ θέσῃ,
 τὰ ἐνδύματα καὶ τὸν χρυσόν, πού οἱ Φαίακες τοῦ δῶσαν· 440
 κ' ἔθεσε μέσα φόρεμα κ' ἕναν χιτῶνα ὠραῖον·

καὶ πρὸς αὐτὸν ὠμίλησε μὲ λόγια πτερωμένα·
 «σὺ τώρα ἰδὲ τὸ σκέπασμα, δέσε καλὰ τὸν κόμπο,
 μὴ στὸ ταξεῖδι, ὅπου θὰ πᾶς, κανέναν σ' ἀδικήσῃ,
 ἐνῶ κοιμᾶσαι ὕπνο γλυκὸ στὸ ἐλόμαυρο καράδι». 445

Καὶ ὡς τ' ἄκουσε ὁ πολὺπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐφάρμοσε τὸ σκέπασμα κ' εὐθὺς ἔδεσε κόμπο

- πολύτεχνον, ὅπου ἡ σεπτὴ τοῦχε διδάξῃ ἡ Κίρκη
 καὶ ἡ κελλαρισσα νὰ ἐμβῆ στὸν ἔτοιμον λουτήρα
 τοῦ εἶπε· καὶ θερμὰ λουτρά ἄμ' εἶδ' ἐχάρη ἐκεῖνος· 450·
 ὅτ' εἶχε ἀπεριποίητο πολὺν καιρὸν τὸ σῶμα,
 τῆς Κκαλυψῶς τὰ μέγαρα ἀπ' ὅταν εἶχε ἀφήσει,
 ὅπ' εὔρισκεν ὡσάν θεὸς τὴν κάθε ἀνάπαυσή του.
 καὶ οἱ δοῦλες ὡς τὸν ἔλουσαν καὶ μὲ τὸ λάδι ἐχρίσαν,
 καὶ τὸν ἐφόρεσαν καλὴν χλαμύδα καὶ χιτῶνα, 455·
 ἀπ' τὸν λουτήρα ἐκίνησε νὰ σμίξῃ τοὺς συνδεῖπνους.
 καὶ ἡ Ναυσικᾶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς μὲ κάλλος στολισμένη
 τῆς καλοκάμωτης σκεπῆς σιμὰ στὸν στύλο ἐστάθη·
 ἐθαύμαζε κοιτάζοντας αὐτὴ τὸν Ὀδυσσεά,
 κ' εἶπε μὲ λόγια πτερωτά· «χαῖρε, σοῦ λέω, ὦ ξένε,
 ὅπως ὁπότεν εὔρεθῆς στήν γῆν τὴν πατρικὴν σου 460·
 μ' ἐνθυμηθῆς, πού τὴν ζωὴ πρῶτα χρωστᾷς σ' ἐμένα».
 Κ' ἐκεῖνης ὁ πολύγνωμος ἀπάντησε Ὀδυσσεάς·
 «κόρη τοῦ μεγάλοκαρδου Ἀλκίνου, Ναυσικᾶ,
 εἶθε ὁ Κρονίδης, σύζυγος βαρύνκτυπος τῆς Ἥρας, 465·
 θελήσῃ ὀγλήγορα νὰ ἰδῶ τὴν ποθητὴν πατρίδα,
 καὶ τότε εὐχῆς ὡσάν θεᾶς ἐκεῖ θὰ σοῦ προσφέρω
 ὀλοκαιρῆς, ἐπειδὴ σὺ μὲ ἔζησες, παρθένα».
 Εἶπε κ' ἐκάθισε εἰς θρονί, σιμὰ στὸν βασιλέα·
 ἤδη ἐμοιράζαν τὸ φαγὶ καὶ τὸ κρασί συγκέραναν· 470·
 καὶ ὁ κήρυκας τὸν ἔμπιστον ἀοιδὸν τοὺς ὠδηγοῦσε
 Δημόδοκον λαοτίμητον, καὶ εἰς τὸν ὑψηλὸν στύλο
 προσκολλητὰ τὸν κάθισε, στήν μέση τῶν συνδεῖπνων·
 στὸν κήρυκα ὁ πολύγνωμος τότε εἶπεν Ὀδυσσεάς, —
 ράχης κομμάτι ἀφοῦ ἔκαστε λευκοδοντάτου χείρου, 475·
 πάχος γεμάτ' ὀλόγουρ' κ' ἔμενε ἀκόμη πλήθιο, —
 «τὸ ἄρεας τοῦτο, κήρυκα, δόσε τοῦ Δημοδόκου,
 νὰ φάγῃ· θὰ τὸν ἀσπασθῶ, ἂν καὶ θλιμμένος εἶμαι·
 τί σέβας ἔχουν καὶ τιμὴ στήν οἰκουμένην ὅλην
 ἀπ' τοὺς θνητοὺς οἱ ἀοιδοί, ὅτι τραγοῦδια ἡ Μοῦσα 480·
 αὐτοὺς διδάχνει καὶ ἀγαπᾷ τῶν ἀοιδῶν τὸ γένος».
 Εἶπε· καὶ ὁ κήρυκας εὐθὺς στοῦ ἥρωα Δημοδόκου
 τὰ χέρια τῶβαλε, καὶ αὐτός τὸ δέχθηκε κ' ἐχάρη.
 καὶ ἀπλωσαν κείνοι στὰ ἔτοιμα φαγιά ποῦχαν ἐμπρός τους·
 καὶ τοῦ φαγιοῦ καὶ τοῦ πιστοῦ τὴν ὄρεξιν ἀφοῦ σδύσαν, 485·

τοῦ Δημοδόκου ὁ συνετὸς ὠμίλησε Ὀδυσσεάς·
 »ἐσὲ παρ' ὅλους τοὺς θνητούς, Δημόδοκε, θεοξάξω,
 ἢ ἡ Μοῦσα, κόρη τοῦ Διός, σ' ἔχει διδάξ' ἢ ὁ Φοῖβος·
 τῶν Ἀχαιῶν τις συμφορὰς μὲ τόσην τάξην ψάλλεις,
 490 ὅσ' ἔπραξαν, ὅσ' ἔπαθαν στὸν φοβερὸν ἀγῶνα,
 ὡς νᾶχες σὺ παρευρεθῆ ἢ ἀπ' ἄλλον τᾶχες μάθει·
 τῶρ' ἔλα εἰς ἄλλο πέρασε, τοῦ ἀλόγου εἶπέ τὴν τάξην,
 ποῦ ἰδρένιο μὸρφωσ' ὁ Ἐπειὸς μαζὶ μὲ τὴν Ἀθήνην,
 καὶ δόλον στὴν ἀκρόπολιν ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς
 495 τῶφρε μ' ἄνδρες γεμιστό, κ' ἐρήμωσαν τὴν Τροία·
 ἂν ὅλ' αὐτὰ μοῦ διηγηθῆς, ὡς πρέπει, ἕνα πρὸς ἕνα,
 εἰς τοὺς θνητούς ὅλους ἐγὼ παντοῦ θά μαρτυρήσω
 ὅτι θεὸς σοῦ ἐχάρισε θεολάλητο τραγοῦδι».

Καὶ ἀπ' τὸν θεὸν κινούμενος ἄρχισε καὶ τραγοῦδι
 500 ἔδγαλ', ἐκεῖθε πιάνοντας, ποῦ μέρος τῶν Ἀργείων,
 ἀφοῦ τις σκηνὴς ἔκαψαν, μὲ τὰ καράδια φύγαν,
 κ' οἱ ἄλλοι μὲ τὸν ἔνδοξον ἐμέναν Ὀδυσσεά
 τῶν Τρώων εἰς τὴν ἀγορά, μὲς τ' ἄλογο κρυμμένοι·
 τί τῶχαν στὴν ἀκρόπολιν μόνοι τοὺς σύρ' οἱ Τρῶες·
 505 τ' ἄλογον ἔστεκεν αὐτοῦ, καὶ δλόγουρά του ἐκεῖνοι
 καθήμενοι πολλὰ λεγαν· καὶ τρεῖς οἱ γυνῶμες ἦσαν·
 ἢ μὲ τὸ σκληρὸ σίδερο νὰ σχίσουν τ' ἄδειο ξύλον,
 ἢ ἀφοῦ τὸ σύρουν κάτακρα, στίς πέτρες νὰ τὸ ρίξουν,
 ἢ νὰ τ' ἀφήσουν τῶν θεῶν μέγα ἑλαστήριον δῶρον,
 510 ὅπως κατόπιν ἔμελλε τὸ πρᾶγμα νὰ τελειώσῃ.
 ὅτ' ἦταν μοῖρα νὰ χαθῆ ἢ πόλη, ἄμ' ἀγκαλιάσῃ
 τὸ μέγα ξύλιν' ἄλογο, ποῦ τῶν Ἀργείων τ' ἄνθος
 μέσα του ἐκλειοῦσε, κ' ἔφερναν φόνο, φθορὰ τῶν Τρώων·
 κ' ἔψαλνε πῶς οἱ Ἀχαιοὶ τὴν πόλιν ἐρημῶσαν
 ἀπὸ τοῦ ἀλόγου τὴν βαθεῖά καθίστρα ὀρμῶντας ὅλοι.
 κ' ἔψαλνε πῶς ἄλλοι ἀλλαχοῦ τὴν πύλην ἔξολοθεῦσαν,
 ἀλλ' ὁ Ὀδυσσηᾶς στὰ δῶματα τοῦ Δηϊρόδου ἐχύθη
 520 μαζὶ μὲ τὸν ἰσόθεον Μενέλαον, ὡς ὁ Ἄρης,
 καὶ μάχην πῶς ἐκεῖ φρικτὴν ἐτόλμησε ἐκεῖνος,
 καὶ ἡ μεγαλόφυχη Ἀθηναῖα τοῦ ἐχάρισε τὴν νίκη.

Τοῦτα ἔψαλθεν ὁ ἔκκουστός ἀοιδός, καὶ ὁ Ὀδυσσεάς
 ἔλυσε, καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλα τοῦ ἑρρέαν·
 καὶ ὡς κλαίοντας τὸν ἄνδρα τῆς γυνῆ περιλαμβάνει,

πόπεσ' ἔμπρὸς στὰ τεῖχη του καὶ εἰς τοὺς λαοὺς, νὰ σώσῃ
 τὴν πόλιν καὶ τὰ τέκνα του ἀπ' τὴν κακὴν ἡμέρα, 525
 καὶ ὡς βλέπει αὐτὸν ὀποῦ σπαρνᾶ στὸ ψυχομάχημά του,
 αὐτὴ ριμμένη ἐπάνω του θρηνολογεῖ, κ' ἐκεῖνοι
 τὴν ράχην καὶ τοὺς ὤμους τῆς κτυπῶντας μὲ τ' ἀκόντι,
 τὴν σέρνουν εἰς θάσανα, στὰ πάθη τῆς δουλείας,
 καὶ αὐτῆς ὁ πόνος ὁ πικρὸς τὰ μάγουλα μαραίνει· 530
 ὅμοια τότε ἔρρεαν πικρὰ τὰ δάκρυα τοῦ Ὀδυσσεά,
 καὶ ὄλων τῶν ἄλλων ἔμεναν τὰ δάκρυα κρυμμένα·
 μόνος τὸν ἐκκτάλαθεν ὁ Ἀλκίονοος ποῦ καθόταν
 σιμά του, καὶ τὸν ἄκουσε νὰ βαρυαναστενάξῃ·
 καὶ εἰς τοὺς ναυτικούς Φαίιακες εὐθὺς ἐκεῖνος εἶπε· 535
 «ἀκούσεται ἔλ' οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων·
 ν' ἀφήσ' ἦδη ὁ Δημόδοκος τὴν ἠχηρὴν κιθάρα,
 ἔτι μ' αὐτὰ ποῦ τραγουδεῖ, δὲν καλοαρέσ' εἰς ὄλους·
 στὸ δεῖπνο ἀφοῦ καθίσαιμε καὶ ἄρχισ' ὁ αἰοῖδος ὁ θεῖος,
 ἀπ' τὸ πικρὸ παράπονο δὲν ἔχει παύσει ὁ ξένος· 540
 πόνος μεγάλος τὴν καρδίαν θαρρῶ, τοῦ καταθλίβει·
 ἄρα νὰ μείν' ὁ αἰοῖδος, ὅπως χαρῆ καὶ ὁ ξένος
 κ' ἔμεῖς, ποῦ τὸν ξενίζουμε, καὶ τοῦτο θέλ' ἡ τάξῃ·
 ὅλα γι' ἀγάπην ἔγιναν τοῦ σεβασμίου ξένου,
 προσδόσισμα, χαρίσματα, ποῦ τὸν φιλοδωροῦμε· 545
 εἴτ' εἶναι ὡς ἄλλος ἀδελφὸς ὁ ξένος καὶ ἱκέτης
 τοῦ ἀνδρός, ὅπ' ἔχει στὴν καρδίαν αἰσθησὴ καὶ ὀλίγη·
 ἔθεν καὶ σὺ μὴν προσπαθῆς μὲ τέχνη νὰ μᾶς κρύψῃς
 ὅ,τι ἐρωτῶ σε· εἶναι καλὸ νὰ μᾶς τὸ φανερώσῃς·
 τ' ὄνομα εἶπέ, ποῦ σ' ἔκραζαν ἐκεῖ πέρα οἱ γονεῖς σου, 550
 κ' οἱ ἄλλοι ἐκεῖ στὴν πόλιν σου, καὶ οἱ γείτονες τρυγύρω·
 ἔτι ἀνονόμαστος κανεῖς δὲν εἶνε τῶν ἀνθρώπων,
 στὸν κόσμον ἅμα γεννηθῆ, μικρὸς εἶν' εἴτε μέγας,
 ἀλλ' ὄλων, ἕμᾳ ἰδοῦν τὸ φῶς, τὸ βγάζουν οἱ γονεῖς τους·
 καὶ εἶπέ μου τὴν πατρίδα σου, τὸν δῆμο καὶ τὴν πόλιν, 555
 ὅπως τὰ πλοῖα στρέφοντας ἐκεῖ τὴν νόησίν τους
 σὲ φέρουν· εἴτ' οἱ Φαίιακες δὲν ἔχουν κυβερνητές,
 οὔτε πηδάλια αὐτὰ θαστοῦν, ὡς ἔχουν τ' ἄλλα πλοῖα·
 ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐννοοῦν, τὰ φρένα τῶν ἀνθρώπων·
 τίς χῶρες, τοὺς παχεῖς ἀγροὺς τῆς οἰκουμένης ὅλης 560
 γνωρίζουν, καὶ τῆς θάλασσας περνοῦν τὸ μέγα στόμα

γοργότατα, στήν καταχνιά, στήν συννεφιά κρυμμένα,
 οὐδὲ ποτέ τους νὰ χαθοῦν ἢ νὰ βλαφθοῦν φοβοῦνται.
 μόνον τοῦτ' ἄκουσ' ἄλλοτε, πῶλεγεν ὁ πατέρας
 Ναυσίθοος, ὅτι ἐφθόνεσεν ἐμᾶς ὁ Ποσειδῶνας, 565
 ποῦ στήν πατρίδ' ἀκίνδυνα ξεπροβοδοῦσαν ὄλους.
 ὅτι ὁ θεὸς ἐν εὐμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
 ὡς γέρνει ἀπὸ προβόδισμα ποτέ, στὸ μαῦρο κύμα,
 θὰ κρούσῃ καὶ τὴν πόλη μας μ' ὄρος θὰ κλείσῃ μέγα·
 τοῦτα' πε ὁ γέρος, καὶ ὁ θεὸς ἢ θέλει τὰ ἐνεργήσῃ, 570
 ἢ μένουν ἀνερέγητα, καθὼς ἀρέσει· ἐκείνου·
 ἀλλ' ἔλα τώρα θέλησε σωστὰ νὰ μοῦ ἀναφέρῃς
 τὰ μέρη ὅπου πλανήθηκες, τοὺς τόπους ὅπου ἐβγήκες,
 τίς χώρες τίς καλόκτιστες κ' ἐκείνων τοὺς κατοίκους, 575
 καὶ ὅσοι ἀπ' αὐτοῦς ἦσαν κακοί, ἄγριοι καὶ ὄχι δίκαιοι·
 καὶ ὅσοι φιλόξενοι καὶ αὐτῶν θεόφοβ' ἦτο ἢ γνώμη·
 καὶ εἶπε τί τόσ' ὀδύρεσαι· ὀπόταν τῶν Ἀργείων
 τῶν Δαναῶν τὸ πάθημα ἀκούσης καὶ τοῦ Ἰλίου·
 κεῖνο τὸ ἐκάμαν οἱ θεοί, κ' ἔκλωσαν τῶν ἀνθρώπων 580
 ὀλεθρον μέγαν, νὰ τὸ εἰποῦν κι' ἀπόγονοι τραγοῦδι·
 μὴ συγγενῆς σου ἔπεσε στὰ τείχη ἐμπρὸς τοῦ Ἰλίου
 ἄξιος, γαμβρός, ἢ πενθερός; στενώτατ' εἶναι τοῦτοι,
 κατόπι ἀπὸ τὸ αἷμα μας καὶ ἀπὸ τὴ γενεά μας·
 ἢ κάποιος σύντροφος λαμπρός, ἐγκαρδιακός σου φίλος, 585
 ἔπεσε; ὅτι στή γνώμη μου κατώτερος δὲν εἶναι
 ἀπ' ἀδελφὸν φίλος μὲ νοῦ καὶ γνώση προικισμένος».

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι.

Τότε ὁ πολύγνωμος σ' αὐτὸν ἀπήντησε Ὀδυσσεάς·
 «μεγάλε Ἀλκίνοε, στοὺς λαοὺς λαμπρὲ καὶ ἀγαπημένε,
 τῷ ὄντι τοῦτο εἶν' εὐμορφο, τέτοιον ἄσιδὸν ν' ἀκούῃς,
 ὡς εἶναι αὐτός, ποῦ τῶν θεῶν εἰς τὴν φωνὴν ὁμοιάζει.
 ὅτι δὲν βλέπω στήν ζωὴν τερπνότερ' ἄλλο τέλος 5
 παρ' ὅταν ὄλος ὁ λαὸς στήν εὐρυσύνη πλῆθι,
 καὶ τὸν ἄσιδὸν στὰ δῶματα ἀκοῦν οἱ καλεσμένοι
 ἀραδικῶς κηθήμενοι, μὲ τράπεζες γεμάτες
 τὸν ἄρτον καὶ τὰ κρέατα, καὶ ἀπ' τὸν κρατῆρα παίρνη
 ὁ κεραστῆς κρασί γλυκὸ καὶ στὰ ποτήρια χύνη 10

ἀπ' ἔλα τ' ὠραιότερον ἔτ' εἶναι αὐτὸ λογιᾶζω.
Ἄλλὰ τὰ πολυστένακτα κακὰ μου νὰ ἐρευνήσης
σούπε ἢ ψυχὴ σου, ἔπως ἐγὼ βαρύτερα στεναζῶ.
Τώρα τί πρῶτον, τ' ὕστερον ἐγὼ νὰ σοῦ ἱστορήσω ;
ἔτ' οἱ ἐπουράνιοι θεοὶ κακὰ πολλὰ μοῦ δῶσαν· 15
καὶ πρῶτα θὰ εἰπῶ τ' ὄνομα, ἔπως καὶ σεῖς ἀκομη
τὸ μάθετε, ἔπως ἐγὼ, τὸν χάρον ἂν ξεφύγω,
φίλος σᾶς μένω ξενικός, καὶ πέρ' ἂν κατοικιάω.
Ἐγὼ ἔμαι ὁ δολομήχανος Λαερτιάδης Ὀδυσσεάς,
καὶ ἀπὸ τὴν γῆ στοὺς οὐρανοὺς ἢ δόξα μου ἔχει φθάσει, 20
καὶ κατοικῶ τὴν ἠλιακὴν Ἰθάκην, π' ὄρος ἔχει
μεγάλον κινησίφυλλον, τὸ Νήριτον, καὶ γύρω
νησιὰ πολλὰ, καὶ σύνεγγυς τῶνα μὲ τᾶλλον ὑπάρχουν,
Δουλίχιον, Σάμη, Ζάκυνθος ἢ πολυδενδρωμένη·
κεῖνη στὸ πέλασ χαμηλὴ βαθειὰ τὴν δύση βλέπει, 25
καὶ ὅλες οἱ ἄλλες χωριστὰ πρὸς τῆς αὐγῆς τὰ μέρη·
πετρώδης, ἀλλ' ἀνδρῶν καλὴ βυζάστρα· κ' ἐγὼ ἄλλο
πράγμα δὲν δύναμαι νὰ ἰδῶ γλυκότερον ἀπ' τὴν γῆν μου.

Μεταφραστὴς ΙΑΚ. ΠΟΥΛΑΣ

Η ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Ἐλαμπε ἀχνὰ τὸ φεγγαράκι, εἰρήνην
Ὀλην, ὅλη τὴ φύση ἀκίνητουσε,
Καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ἔρημη τὴν κλίνην
Τ' ἀηδόνι τὰ παράπονα ἀρχινοῦσε
Τριγύρω γύρω ἢ νυχτικὴ γαλήνη
Τὴν γλυκύτατη κλάψα ἠχολογοῦσε·
Ἀπάντεχα βαθὺς ὕπνος μὲ πιάνει,
Καὶ ὀμπροστά μου ἕνας γέροντας μοῦ ἐφάνη.

Στὸ ἀκρογιάλι ἀναπαύσονται ὁ γέρος·
Στὰ παλαιὰ τὰ ροῦχα τὰ σχισμένα
Γλυκὰ γλυκὰ τὸ φύσημα τοῦ ἀέρος
Τ' ἀριὰ μαλλιά του ἐσκόρπαι τ' ἀσπρισμένα,
Κι' αὐτὸς εἰς τὸ πολύαστρον τοῦ αἰθέρος

Ἡλ. Βουτιερίδης, Νέα Ἑλλην. Ἀναγν. Β'. Γυμνασίου ἐκδ. Β' 1938 5

Τὰ μάτια ἐστριφογύριζε σβουμένα,
Ἄγάλι γάλι ἐσηκώθη ἀπὸ χάμου

Ὁ τυφλὸς Ὅμηρος

Καὶ ὡσάν νάχε τὸ φῶς του ἦλθε κοντά μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Ο ΠΑΠΑ ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ

Α'.

— Παπαδιά μου, είπεν ὁ παπᾶ Νάρκισσος, ἀφοῦ ἀπέφαγε καὶ ἔφαμε τὸν σταυρόν του, παπαδιά μου, μοῦ καταιβάνει ὁ ὕπνος γλυκὰ γλυκὰ. Μὲ τὴν ἄδειάν σου θὰ τὸν πάρω.

— Νὰ τὸν πάρῃς καὶ νὰ τὸν καλοπάρῃς, παπᾶ μου. Σοῦ ἀξίζει νὰ ἡσυχάσῃς ὕστερα ἀπὸ τόσην κούρασιν σήμερον. Καὶ οὔτε θὰ ἔλθῃ κανεὶς νὰ σὲ ταράξῃ μὲ αὐτὸ τὸ ἡλιοπύρι.

Καὶ ἤρχισεν ἡ παπαδιά νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν νεροχύτην τὰ ὀλίγα πινάκια καὶ τὰ δύο μαχαιροπήρουνα, διὰ νὰ τὰ καθάρῃς προτοῦ τὰ τοποθετήσῃ εἰς τὴν ἐξέχουσαν ἐπὶ τοῦ τοίχου σανίδα, μεταξὺ τοῦ νεροχύτου καὶ τῆς ἐστίας. Διότι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο συγχρόνως καὶ μαγειρεῖον καὶ ἐστιατόριον καὶ αἴθουσα. Ἡ τράπεζα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔφαγον τὸ λιτὸν γεῦμάτων, τέσσαρες ξύλινοι καθέκλαι καὶ εἰς ψάθινος καναπές ἦσαν τὰ μόνα ἐπιπλά του. Ὁ καναπές ἦτο ἀντικρυ τῆς ἐστίας. Ἄνωθεν αὐτοῦ ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐντὸς μαύρου ξυλίνου πλαισίου (χωρὶς ὅμως ὕαλον), λιθογραφία, κιτρίνη ἐκ τῆς πολυκαιρίας παριστώσα τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως Ὁθωνος εἰς Ναύπλιον. Ἄπέναντι τῆς εἰσόδου, εἰς μὲν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ γωνίαν τοῦ τοίχου ἦτο ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος, εἰς δὲ τὴν πρὸς τὰριστερά ἡ θύρα τοῦ κήπου. Μεταξὺ τῶν δύο θυρῶν ἔκειτο κιθώτιον ὀγκῶδες πρασίνου χρώματος, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τάπης μικρὸς διπλωμένος εἰς τέσσαρα. Τὸν τοῖχον, ἄνωθεν τοῦ κιθωτίου, ἐστόλιζεν ἑτέρα λιθογραφία, ἄνευ πλαισίου αὐτῆ, προσηλωμένη ἐπὶ τοῦ τοίχου διὰ τεσσάρων μικρῶν καρφίων, καὶ παριστώσα, ὅχι πολὺ ἐντέχνως, τὴν ἀποψιν τοῦ ἐν Τήνῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐνθύμημα τοῦτο, προδῆλως, εὐλαβοῦς τοῦ οἰκοδεσπότη ἀποδημίας εἰς τὸ προσκυνητήριον ἐκεῖνο.

Κατ'ἀντικρυ τοῦ κιθωτίου ἦτο ἡ θύρα τῆς οἰκίας, ἐκατέρωθεν δὲ αὐτῆς δύο παράθυρα, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα ἦσαν κλειστά. Ἡ θύρα ἐχωρίζετο ὀριζοντίως εἰς δύο φύλλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν κάτω ἦτο κλειστόν, τὸ δὲ ἄνω ἀνοικτὸν πρὸς τὸν στενὸν ἔξω δρομίσκον, καὶ εἰσῆρχετο δι' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ δωματίου τὸ ἄφθονον φῶς τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου.

Ἐν τούτοις ὁ παπᾶ Νάρκισσος ἐγερθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἔφερεν ἐκεῖθεν τὸ προσκεφάλαιόν του, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ κα-

ναπέ, ἔκλεισε καὶ τὸ ἄνω φύλλον τῆς θύρας διὰ νὰ γείνη τὸ δωμάτιον σκοτεινὸν καὶ ὄροσερόν, καὶ ἐξηπλώθη εἰς τὸν καναπέν. Ἐπὶ μετ' ὀλίγα λεπτά ἠγέρθη πάλιν, ἐπῆρέ τὸν ἐπὶ τοῦ κιβωτίου τάπητα, τὸν ἐξεδίπλωσε, τὸν ἤπλωσε μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ καναπέ καὶ ἐστρώθη μετὰ μεγαλειτέρας ἢ πρότερον εὐχαριστήσεως, ἐνῶ ἡ παπαδιὰ ἐξηκολούθει ἐν σιωπῇ τὴν παρὰ τὸν νεροχύτην ἐργασίαν τῆς.

Ἐδικαιοῦτο πράγματι ὁ παπᾶ Νάρκισσος νὰ θέλῃ ἀνάπαυσιν τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς ἐκείνης. Ἦτο ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα. Ἐν ἑλλείψει ἄλλου ἱερέως ἢ διακόνου ἢ καὶ ἀναγνώστου, αὐτὸς ἀνέγνωσε κατὰ τὸ σύνηθες τὸν ὄρθρον καὶ ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν μόνην ἐκκλησίαν τοῦ μικροῦ χωρίου του. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας μετέβη πεζὸς εἰς ἀπομακρυσμένον μέρος τῆς νήσου, μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ τῶν μαρτύρων, πρὸς ἐξακρίθωσιν τῶν ὀρίων ἐνὸς ἐκεῖ ἀγροῦ του, τοῦ ὁποίου ὁ γείτων ἀντεποιεῖτο μίαν λωρίδα. Καὶ ἐπέστρεψε μὲν ἰκανοποιηθεὶς, διότι ἀνεγνωρίσθη τὸ δίκαιόν του ἐπισήμως ἀλλ' ὅμως ὁ δρόμος ἦτο μακρὸς, ὁ δὲ καύσων ὑπερβολικὸς. Εἶχε παρέλθει ἡ συνήθης τοῦ γεύματος ὥρα ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἡ παπαδιὰ ἐπερίμενε ἀνησυχουσα μὴ χαλάσῃ τὸ φαγητόν. Ἄλλ' ὁ πεινασμένος παπᾶς τὸ εὗρεν ἐξαίρετον καὶ τὸ ἐτίμησε κατὰ κόρον, πρὸς ἄκραν τῆς συζύγου του εὐχαριστήσιν. Συνετέλεσε δὲ καὶ τοῦτο ἴσως πρὸς αὐξήσιν τοῦ βάρους τῶν βλεφάρων του.

Ὁ μεσημβρινὸς καύσων, εὐχρέστως μετριαζόμενος ἀπὸ τὸ σκοτὸς τοῦ δωματίου, ἡ ἄκρα σιωπή, διακοπτομένη ἀπὸ μόνην ἔξωτῶν τεττίγων τὴν μονότονον μουσικὴν, ἐντὸς δὲ τῆς οἰκίας ἀπὸ τὰς ἐλαφρὰς κινήσεις τῆς παπαδιᾶς τοποθεταύσεως τὰ πινάκια εἰς τὴν θέσιν των—ὁ κάματος τοῦ χορτασθέντος παπᾶ, ὁ ἀπαλὸς ἐπὶ τοῦ καναπέ τάπητος, τὰ πάντα προσεκάλουν τὸν ὕπνον.

Μὲ ἡμίκλειστα τὰ βλέφαρα ὁ ἱερεὺς παρηκολούθει τὴν ἐργασίαν τῆς συζύγου του, ἡ δὲ ξανθὴ του γενειὰς μόλις ὑπέκρυπτε μειδίαιμα ἀπάτου ἀγαλλιᾶσεως. Ἐσκέπτετο ὅτι ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν θὰ προστεθῇ κοιτὶς βρέφους εἰς τὸν κοιτῶνά των. Χθὲς μόνον ἔμαθε τὸ χερμόσουνον μυστικόν. Ἡ παπαδιὰ τὸ ἐξεμυστηρεύθη τὴν νύκτα, εἰς τὰ σκοτεινά, συστελλομένη νὰ τὸ εἶπῃ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Καὶ ἐνῶ ἐστήριζε τρυφερῶς τὰ νυσταλέα βλέμματα εἰς τὴν νεαράν του γυναῖκα, διέβαινον ταῦτοχρόνως ἐνώπιον τῆς φαντα-

σίας του σκηναί διάφοροι τοῦ παρελθόντος βίου, προσληκθάνουσαι
 θαυμηδὸν μορφήν ὀνείρου καὶ συναρμολογούμεναι ἐν τῇ ταχείᾳ
 αὐτῶν καὶ νεφελώδει διελίξει μὲ τὴν εὐφρόσυνον συναίσθησιν τῆς
 παρούσης εὐτυχίας.

B'.

Πρὸ τριῶν μόνον μηνῶν ἀπέλαυσεν ὁ παπᾶ Νάρκισσος τὴν
 διπλὴν τιμὴν τοῦ νὰ γείνη ἱερεὺς καὶ σύζυγος. Παιδιόθεν ἐφόρει
 τὸ ῥάσον, ταχθεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προτοῦ εἰσέτι γεννηθῆ. Ἐξ
 ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ πρωτότοκοι τῆς μητρικῆς οἰκογενείας
 του ἐγένοντο ἱερεῖς, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἰδιοκτίτου μικρᾶς ἐκ-
 κλησίας τῆς Ἰπαπαντῆς, ἣτις ἦτο τὸ στόλισμα, τὸ καύχημα καὶ
 τὸ προσκυνητήριον τῆς νήσου. Ἄλλ' ὁ προκάτοχος τοῦ Ναρκί-
 σσου, καὶ θεῖος του, ἦτο κατ' ἐξαίρεσιν ἀτεκνος. Διὰ τοῦτο, ὅτε
 ἐνύμφευσεν τὴν νεωτέραν αὐτοῦ καὶ μόνον ἀδελφὴν, ἐτέθη ὄρος
 ρητὸς εἰς τὸ προικοσύμφωνον, ὅτι ὁ πρῶτος υἱὸς τῆς θᾶ γείνη
 ἱερεὺς καὶ κληρονόμος του.

Ἡ χαρὰ τῆς οἰκογενείας, ὅτε ἐγεννήθη ἄρρεν, ὑπερέβη τὴν
 συνήθως ἐκδηλουμένην εἰς τοιαύτας περιστάσεις, πρὸς ἀδικαιολό-
 γητον ὑποτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν θηλέων. Ὁ μικρὸς Νάρκισσος
 ἐθηλάσθη μετὰ σεβασμοῦ, καθὸ μέλλων ἱερεὺς, παιγνιδιά του ἦσαν
 κομβολόγια καὶ σταυροί, ὅτε δὲ ἤρχισεν νὰ ὀμιλῇ, πρώτας λέξεις,
 μετὰ τὰ παγκόσμια **μ π α μ π ᾶ** καὶ **μ α μ ᾶ** ἐδιδάχθη νὰ ψελ-
 λίζῃ τὸ **Κ Ὑ ρ ι ε** Ἐ λ ἑ ἰ σ ο ν. Μόλις ἠδύνατο νὰ περιπατῇ
 στερεῶς, ὅτε ἔλαθε τὸ προνόμιον τοῦ νὰ κρατῇ τὴν λαμπάδα ἐνώ-
 πιον τοῦ θείου του ἱερουργούντος. Οὗτος ἐδίδαξεν εἰς τὸν μικρὸν
 ἀνεψιὸν του τὸ ἀλφάθητον διὰ τῶν ἐρυθρῶν ψηφίων τοῦ Ὠρολο-
 γίου, βραδύτερον τὴν ἀνάγνωσιν διὰ τῆς Ὀκτωήχου. Ἄλλ' ὅμως
 ταῦτα πάντα δὲν περιέστελλον τὰς πρὸς τὸ παίξειν ὄρμας τοῦ μι-
 κροῦ ἱερωμένου, οὐδὲ τὸν ἀπήλλασσον χειροτονίας ἄλλου εἶδους,
 ὅτε ἤρχετο μὲ τὸ ῥάσον κατεσχισμένον ἀπὸ τὰς ἀναρριχήσεις
 εἰς βράχους ἢ ἀπὸ διαπληκτισμοὺς ὑπὲρ τὸ δέον ζωηροῦς μετὰ
 τῶν συνηλικιωτῶν του.

Ἄμα εἰσελθὼν εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ μικρὸς
 ρασοφόρος ἐξενιτεύθη, διὰ νὰ μὴ ἐξαμβλύνη ἢ πολλὰ σχέσις τὸ
 σέβας τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ἐπίδοξον ποιμένα του. Εἰς Ἄνδρον
 ἰδιώτευσεν γέροντος θεῖος τῆς μητρὸς του, ὅστις, χρηματίσας ἐπίσκο-
 πος Σαλαμαθούντος, παρητήθη τοῦ ἱεροῦ ἀξιώματος, ἀφοῦ ἀπε-
 θησαύρισε τὰ ἀρκούντα ὅπως ζήσῃ ἐν ἀνέσει τὸ λοιπὸν τοῦ βίου.

Πρὸς τοῦτον ἀπεστάλη ὁ Νάρκισσος. Ὁ Δεσπότης τὸν προσεδέχθη εὐχαρίστως, παραχωρήσας εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀναγνώστου. Πρὸς δικαίωσιν δὲ τοῦ πρώτου τούτου θαύμου τῆς ἱερωσύνης, ὁ Νάρκισσος ἐξηκολούθησε τὰ μαθήματά του ὄχι μόνον εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν πρωτοσύγγελλον τοῦ πρῶην Σαλμαθοῦντος, ἕστις ἰδίως τὸν προήλειφεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἐντὸς τοιαύτης προσφυοῦς ἀτμοσφαιράς προητοιμάζετο ὁ νέος διὰ τὸ στάδιόν του. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν ὁ ἀναγνώστης ἐπρόκειτο νὰ προχειρισθῆ εἰς διάκονον, ὅτε ἦλθεν εἰς Ἄνδρον ἡ εἰδήσις ὅτι ἀπεβίωσεν ὁ θεῖος του, οἱ δὲ συμπολιταὶ τοῦ τὸν προσεκάλουν πρὸς παραλαβὴν τῆς ἱεραῆς διαδοχῆς. Ἦτο γέος εἰσέτι διὰ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱερέως, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ περιπέσῃ εἰς ξένας χεῖρας τὸ οἰκογενειακὸν προνόμιον. Ὁ πρῶην Σαλμαθοῦντος, καίτοι φέρων βαρέως τὴν στέρησιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ μέλλοντος διακόνου του, τὸν ἔστειλε μὲ τὴν εὐχὴν του εἰς τὴν πατρίδα πρὸς εὔρεσιν νόμφης προτοῦ τὸν χειροτονήσῃ.

Τοῦτο οὐδαμῶς δυσηρέσκει οὔτε ἐδυσκόλευε τὸν Νάρκισσον, καθόσον ἡ ἐκλογή ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένη. Ἐκ βρεφικῆς σχεδὸν ἡλικίας ἐθεώρει τὴν Ἀρετοῦλαν ὡς μέλλουσαν γυναῖκά του. Οἱ γονεῖς τῶν δύο παιδιῶν ἐπεκύρωσαν παιδιῶθεν τὸ συνοικέσιον κατὰ τὸ ἥμισυ παίζοντες καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ σπουδάζοντες, ἀλλ' ὁ μικρὸς Νάρκισσος παρεδέχθη ἐξ ἀρχῆς τὸ σπουδαῖον μόνον μέρος τῆς υποθέσεως, ὅτε δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Ἄνδρον, ἀντήλλαξε μετὰ τῆς μικρᾶς συμπαικτρίας του ὑπόσχεσιν ἀμοιβαίας πίστεως.

Μετὰ ὀκτὼ ἐτῶν ἀπουσίαν εὔρε τὴν Ἀρετοῦλαν μεταβληθεῖσαν εἰς νέαν κομψὴν καὶ ὠραίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ξανθὴ κεφαλὴ τοῦ Νάρκισσου δὲν ἠλαττοῦτο ὠραιότητος ὑπὸ τὸν μαῦρον σκοῦφον τοῦ ἀναγνώστου. Ὁ συνοδεύσας τὸν γαμβρὸν Δεσπότης ἠύλογγησε τὸν γάμον, ἐχειροτόνησε τὸν νεανίαν διάκονον καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ἄνδρον.

Γ'.

Πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ὁ Νάρκισσος ἦτο ἱερεὺς, τὰ πάντα δ' ἔβαινον κατ' εὐχὴν. Οἱ χωρικοὶ ἐφέροντο πρὸς τὸν ἐφημέριόν των μὲ σέβας ἀνώτερον τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ἡλικίαν του, ἡ σύζυγός του προετοίμαζε τὸν διάδοχον, οἱ ἀγροὶ του προεμήνουσαν εὐκαρπίαν, αἱ πρόσοδοι τῆς ἐκκλησίας δὲν ἠλαττώθησαν. Τί ἄλλο

ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ ; Καὶ ὅμως ἡ εὐτυχία του δὲν ἦτο ἐντελής. Τὴν ἐπεσκίαζε μία μεγάλη καὶ διαρκὴς ἀνησυχία. Ὁ ἱερεὺς παραμυθεῖ τοὺς ψυχorroραγοῦντας καὶ κηδεύει τοὺς νεκρούς. Τοὺς νεκρούς ! Ἴδου ἡ σκέψις ἡ ὁποία τὸν ἐδκτάνιζε, τὸ νέφος τοῦ ὁποίου ἡ σκιά ἐμκρύριζε τὸν φαῖδρον ἄλλως ὀρίζοντα τοῦ βίου του.

Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου τὸν κατεῖχεν ἀφότου τὸν ἔφερον, μικρὸν ἔτι, ν' ἀσπασθῇ τὰ κλεισιὰ δλέφρα τοῦ νεκροῦ πατρός του. Ἀληθῶς παρευρέθη εἰς πολλὰς κηδεῖας ἔκτοτε Ζῶν πλησίον ἱερέων πάντοτε, ἀνατραφεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ παρακολουθῇ καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ καὶ αὐτός τὸ μέρος του εἰς τὰς νεκρωσίμους τελετάς ; Ἀλλ' ὅμως εὔρισκε πάντοτε τὸν τρόπον νὰ ὑπεκφεύγῃ τὴν θέαν τοῦ θανάτου. Προσηλθὼν τὰ ὄμματα εἰς τὴν λαμπάδα ἢ εἰς τὸ ψαλτήριον τὸ ὁποῖον ἐκράτει, κρυπτόμενος τὸ κατὰ δύναμιν ὀπισθεν τῶν ὑψηλοτέρων ὀμηγλίκων του, ποτὲ δὲν ἀνύψωσε τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ ἄπνουν τοῦ νεκροκραββάτου φορτίου, ποτὲ δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν σπαραξικάρδιον πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας πρόσκλησιν τοῦ νὰ δώσουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὴν σάρκα, ἐξ ἧς ἀπεχωρίσθη ἡ ψυχὴ.

Ἀλλ' ὅμως πῶς ἠδύνατο, γενόμενος ἱερεὺς, νὰ ἀποφύγῃ ἐφεξῆς τῆς ἀποσυνθέσεως τὴν ἐπαφήν ; Ἥσθάνετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὸ ἀπαίσιον θέαμα. Ἐξωμολόγησεν εἰς τὸν Δεσπότην τοὺς φόβους του, ἐξεμυστηρεύθη τοὺς ἐνδοιασμούς του, ἀλλ' ὁ γέροντ τὸν ἐνουθέτησε, τὸν ἐπέπληξε, τὸν ἐνεθάρρυνε, τὸν ἐθεδαίωσε ὅτι θὰ συνηθίσῃ καὶ αὐτὸς καθὼς τόσοι ἄλλοι εἰς τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, ἀνύψωσε τὸ φρόνημά του ὑποδεικνύων τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱερέως παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀποθνήσκοντος καὶ τὸν λάκκον τοῦ τεθνεῶτος. Ὁ Νάρκισσος ἐπέισθη. Ἐπέισθη, ἀλλ' ὁ φόβος δὲν ἐξέλιπεν. Ἐπὶ τρεῖς ἤδη μῆνας, ὀψέποτε ἤρχετό τις πρὸς ἐπίσκεψίν του, ἔτρεμε μὴ ἔρχεται φέρων ἀγγελίαν θανάτου. Μέχρι τοῦδε διέφυγε τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν, ἀλλ' ἐσκέπετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολὺ ἢ μὴ ἐμφάνισις τοῦ θανάτου εἰς τὴν νῆσόν του. Καὶ τώρα, ἐνῶ κατέδαινε γλυκὺς ὁ ὕπνος εἰς τὰ δλέφρα του, μεταξὺ τῶν εὐαρέστων εἰκόνων ὄσαι ἐπλανῶντο ὡς σκιά ὀνειρῶν ἐνώπιόν του, ἀνεμῖγγόντο καὶ σκηναὶ ὀδυνηραὶ ἐπιθανάτου ἐξωμολογήσεως.

Ἀλλὰ θαυμηδὸν αἱ εἰκόνες αὐταὶ ἐθολώθησαν πᾶσαι καὶ ἀπεβέσθησαν, τὰ ἡμίκλειστα δλέφρα του ἐκλείσθησαν ἐντελῶς, ἡ χεὶρ ἔπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἡ παρεῖα ἐβυθίσθη εἰς τὸ προσ-

κέφαλον, καὶ ἐντὸς τοῦ σκαιοῦ καὶ ἡσύχου δωματίου ἀντήχησεν ἰσχυρὰ καὶ ἰσόχρονος ἡ ὑγιῆς ἀναπνοὴ τοῦ ἀποκοιμηθέντος ἱερέως.

Ἡ παπαδιὰ ἐν τούτοις ἀπετελείωσε τὴν ἐργασίαν τῆς καὶ θάινουσα ἀκροποδητή, διὰ νὰ μὴ ταράξῃ τὸν ἄνδρα τῆς, μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανήλθε φέρουσα μικρὸν δέμα. Ἐκάθησεν εἰς τὸ παρὰ τὴν σβεστήν ἐστίαν σκαμνίον, ἤνοιξε τὸ δέμα καὶ ἤπλωσεν ἐπὶ τῶν γονάτων τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ περιεχόμενα. Ἦσαν θρεφικὰ ἐνδύματα, δανεισθέντα ὡς δείγμα διὰ τὰ ἐργόχειρα, εἰς τὰ ἑποῖα ἐσχόπευε ν' ἀφοσιωθῇ ἐφεξῆς. Καὶ τὰ ἔβλεπεν ἡ παπαδιὰ μετὰ πόθου, καὶ τὰ παρετήρει μετὰ βραδύτητος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεκρύπτετο ἄλλο αἶσθημα ἢ περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν προσοχῆ. Καὶ διακόπτουσα τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐνδυμάτων, ἔστρεφεν ἐν τῇ μετὰ τὸ βλέμμα καὶ ἔβλεπε ρεμβάζουσα τὸν ἡσύχως κοιμώμενον σύζυγόν τῆς

Δ'.

Ἦχος βημάτων θαρέων προχωρούντων πρὸς τὴν οἰκίαν διέκοψεν αἴφνης τὴν ἔξω ἡσυχίαν. Τὰ βήματα διεκόπησαν πρὸ τῆς θύρας, καὶ τὸ ἄνω φύλλον αὐτῆς, ὑπεῖκον εἰς πίεσιν χειρὸς ὠθοῦσης ἔξωθεν, ἔτριξεν ἐλαφρῶς καὶ ἠνοιχθῆ κατα τὸ ἥμισυ. Τὸ φῶς εἰσήλθεν ἀφθονον ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἱερέως μετέβαλε ρυθμόν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπαυσεν ἀντηχοῦσα, ἡ δὲ παπαδιὰ, στρέψασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀνοιχθὲν θυρόφυλλον, ἔθεσε τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ σιωπὴν εἰς τὸν ἀνοίξαντα.

Ἐντὸς τοῦ φωτεινοῦ τετραγώνου, τοῦ σχηματισθέντος διὰ τοῦ ἀνοιγματος τοῦ ἄνω μέρους τῆς θύρας, προέκυπτε τὸ στήθος καὶ ἡ κεφαλὴ γέροντος χωρικοῦ. Τὸ παλαιὸ φέσι του περιέδεε μανδύλιον θαμβασκερόν, τοῦ ὁποῖου αἱ λευκαὶ ἄκραι ἐκρέμαντο ὀπισθεν πρὸς προφύλαξιν τοῦ ρυτιδωμένου αὐχένος του. Ὑπὸ τὸ φέσι ἔλαμπον οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοὶ του σκιαζόμενοι ἀπὸ δασείας πολιᾶς ὀφρῦς. Ὁ ἰδρῶς ἔσταζεν ἀπὸ τοὺς κροτάφους του. Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐκράτει ράβδον στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἀπὸ δὲ τὴν ἄκραν τῆς ράβδου ἐκρέματο ἐπὶ τῶν νώτων του καλάθιον σκεπασμένον μὲ φύλλα λαχάνων.

Ἡ παπαδιὰ ἐγερθεῖσα ἐπλησίασεν ἀψοφητὴ πρὸς τὴν θύραν.
— Καλὴ ἡμέρα, Γεροθανάση, ἐψιθύρουν. Ὁ παπᾶς κοιμᾶται.

— Τὸ βλέπω, παπαδιὰ μου, ἀπεκρίθη ὁ γερων, προσπαθῶν ἀνεπιτυχῶς νὰ καταδιβάσῃ εἰς ψιθυρισμὸν καὶ οὕτως τὸν ἦχον τῆς

βραγχώδους φωνῆς του. Τὸ βλέπω, ἀλλὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔξυπνήσῃ.

—Τί τρέχει ; Τί τὸν θέλεις ;

—Δὲν τὸν θέλω ἐγώ, δόξα σοι ὁ Θεός ! Ὁ λεπρὸς τὸν θέλει.

—Κύριε ἐλέησον ! Ὁ λεπρὸς ! ἐπανέλαθεν ἢ παπαδιά.

Καὶ ἀνελογίσθη διὰ μιᾶς τοὺς φόβους τοῦ συζύγου της, —τὴν φρίκην τοῦ νῦ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν λεπρὸν τὴν ἐξάσκησιν τῶν δυσχερῶν καθηκόντων του, —καὶ τὴν ἀπόστασιν ἕως εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ὁ δυστυχῆς ἐκεῖνος διήρχετο τὸν ἔρημον βίον — καὶ τὸν πολὺν καύσωνα τῆς θερινῆς ἐκείνης ἡμέρας.

—Ἐτελείωσαν, μοῦ φαίνεται, τὰ ψωμιά του, ὑπέλαθεν ὁ χωρικός.

—Κύριε ἐλέησον, ἐπανέλαθεν ἢ παπαδιά, μὴ εὐρίσκουσα ἄλλας λέξεις πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀδημονίας της καὶ στρέφουσα τὰ ἀνήσυχα δλέμματα πρὸς τὸν καναπέν.

Ὁ ἱερεὺς ἤκουσε τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἤκουσεν ὡς εἰς ὄνειρον. Τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας διέκοψε τὸν ὕπνον του, ἀλλ' αἱ αἰσθήσεις του ἔμενον εἰσέτι εἰς νάρκωσιν, αἱ δὲ ιδέαι συνωθοῦντο συγκεχυμένα καὶ ἄνευ σειρᾶς ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του. Εἶδε διὰ τῶν κλειστῶν βλεφάρων τὸ χυθὲν ἐντὸς τοῦ δωματίου φῶς, ἤκουσε τὴν γυναικῆ του προσαγορεύουσαν τὸν Γεροθανάσην, ἤκουσεν ὅτι ὁ λεπρὸς τὸν θέλει... Ἄλλ' ἢ τελευταία τοῦ γέροντος φράσις καὶ τὸ δεύτερον τῆς συζύγου του «Κύριε ἐλέησον» τὸν ἀφύπνισαν ἐντελῶς.

Ἀνέκυψε τὴν κεφαλὴν, κατεβίβασε τοὺς πόδας, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ καναπέ, μὲ τὰς δύο χεῖρας στηριζομένας ἐπὶ τοῦ τάπητος, μὲ τὰ δλέμματα προσηλωμένα πρὸς τὴν θύραν καὶ τὰ χεῖλη ἡμιανοικτά, ἔμενε ἀκίνητος καὶ σιωπηλός. Ἐσκέπτετο ἄρά γε ; Ὅχι, δὲν ἐσκέπτετο, ἀλλ' ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει ἐνώπιόν του τὴν ἐλεεινὴν καλύθην ἐπὶ τῶν δράχων, ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ὅπου πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ὠθούμενος ὑπὸ παιδικῆς περιεργείας, ἐπλησίασε διὰ νὰ ἴδῃ τί ἐστὶ λεπρὸς. Ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει τὸν δυστυχῆ τῆς καλύθης κάτοικον, καθὼς τὸν εἶδε τότε καθήμενον κατὰ γῆς εἰς τὴν σκιὰν μιᾶς κέδρου, καθαρίζοντα χόρτα ἄγρια ἐντὸς τῆς πηλίνης χύτρας του καὶ στρέφοντα μετ' ἀπορίας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν μικρὸν ρασοφόρον. Ἀνεπόλει πῶς, ὅτε εἶδε τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην μορφήν, ρίγος φρίκης τὸν κατέλαβε καὶ ἔφυγε δρομαίως πρὸς τοὺς συντρόφους, οἵτινες ἀτολμότεροι τὸν ἐπερίμενον μακρὰν τῆς καλύθης...

—Νὰ μὲ συμπαθήσῃς, παπᾶ μου, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Σὺ ἐξύπνησα. Ἐὰν ψυχομαχεῖ ὁ λεπρὸς καὶ σὲ θέλει, καὶ εἶναι πολὺς ὁ δρόμος ἕως ἐκεῖ. Ἴσως δὲν τὸν προφθάσῃς.

Ὁ Παπᾶ Νάρκισσος ἠγέρθη.

—Παπαδιᾶ, εἶπεν, ἡ δὲ φωνὴ του ἔτρεμεν ὀλίγον. Τὸ καλυμμαῦχι καὶ τὸ ράσον μου.

Ἐπήκουσεν ἐκείνη σιωπῶσα καὶ ἔφερεν ἐκ τοῦ κοιτῶνος τὰ ζητηθέντα.

—Δὲν θὰ κάμῃς πεζὸς τόσον δρόμον, παπᾶ μου, ὑπέβαλε θεωπευτικῶς,

—Ὅχι, ὄχι, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Πηγαίνω νὰ εὔρω κατῆμα, καὶ ἔρχομαι ἀμέσως νὰ τὸν πάρω.

—Θὰ ἔλθῃς μαζί μου ; ἠρώτησεν ὁ ἱερεὺς.

—Καὶ βέβαια !

Ὁ γέρον ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως πρὸς εὔρεσιν κτήματος, ὡς ὀνομάζουσιν εὐφήμως τὰ κτήνη των σὲ νησιώται.

—Ἰδέ, ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐνῶ ἔνιπτε τὰς χεῖρας κατὰ τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸν νεροχύτην. Ἰδέ, ὁ Γεροθανάσης εἶδε τὸν λεπρὸν καὶ τὸν ἐβοήθησεν, ἔρχεται πεζὸς ἀπὸ ἐκεῖ καὶ εἶνε πρόθυμος νὰ κάμῃ πάλιν τὸν δρόμον μαζί μου. Διὰ τὴν Χάριν φιλάνθρωπίας. Καὶ ἐγὼ συλλογίζομαι τὴν φρίκην τοῦ νὰ παρασταθῶ εἰς τὸ ψυχομαχητὸν ἐνὸς χριστιανοῦ ; Θὰ διστάσω ἐνῶ πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός μου ;

Ἡ παπαδιὰ τὸν ἤκουε προσπαθοῦντα διὰ τῶν λόγων τούτων νὰ ἀνυψώσῃ τὸ θάρρος του, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ προσθέσῃ τι κατὰ αὐτὴ πρὸς ἐνίσχυσίν του. Ἐπρόσφερεν ἐν σιωπῇ τὸ προσόψιον εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, ἐκεῖνος δὲ ἐσπογγίσθη, ἐφόρεσε τὸ ράσον, ἔθεσεν ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καλυμμαῦχιον, ἐφίλησε τὴν σύζυγόν του εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἐξῆλθε κρατῶν εἰς χεῖρας τὰ κλειδιὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ οἰκία τοῦ ἱερέως ἔκειτο, τελευταία καὶ ἀπομονωμένη, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀποτόμου κορυφῆς, τῆς ὁποίας τὰ πλευρὰ κατεῖχον αἱ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ τοῦ χωρίου, ὑπερκείμεναι ἀλλήλων. Εἰς τὸ μέσον περιήτου αὐτῶν ἦτο ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῆς Ὑπαπαντῆς, κτίριον παλαιὸν Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, μὲ τροῦλον πυργοειδῆ ὑψούμενον ὑπεράνω τῶν πέριξ ταπεινῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως μέχρι τῆς ἐκκλησίας ἡ στενὴ λιθόστρωτος ὁδὸς ἀνέβαινε ἐλικοειδῶς, ὁ δὲ ἥλιος, ἀκτινοβολῶν κατὰ κάθετον, ἀποκα-

θίστα κατά τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν ἀνάδασιν κοπιωδεστέραν τοῦ συνήθους.

Τὰ παράθυρα τῶν ἐκατέρωθεν οἰκίσκων ἦσαν κλειστά, ποῦ καὶ ποῦ ἔμως τὸ ἄνω φύλλον τῆς θύρας ἦτο ἀνοικτόν, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης, ἢ καὶ ἡ σύζυγός του, στηρίζοντες τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ κλειστοῦ κάτω φύλλου ἐφαίνοντο περιμένοντες τὴν διάδασιν τοῦ ἱερέως. Ὁ Γεροθανάσης διαβαίνων διέδωκε τὴν εἶδησιν ὅτι ὁ λεπρὸς ἀποθνήσκει. Καὶ ἐχαιρέτα ὁ ἱερεὺς τοὺς χωρικούς. «— Καλὴ μέρα, Κύρ Γιάννη. — Ὡρα καλὴ, κυρὰ Θάναινα. — Ἡ εὐχὴ σου, παπᾶ μου».

Προφανῶς εἶχαν πάντες διάθεσιν δι' ἐκτενεστέραν συνδιάλεξιν, ἀλλ' ὁ παπᾶς ἐδιόξατο. Ἄνῃλθεν ἰδρωμένος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἤνοιξε τὴν θύραν, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ ὄροσεροῦ ναοῦ, ἔλαβεν εὐλαδῶς ἐκ τοῦ ἀναιμάκτου θυσιαστηρίου τὸ ἱερόν τῆς θείας μεταλήψεως σκευὸς καὶ τὸ εὐχολόγιόν του, τὰ ἐτύλιξεν ἐντὸς τοῦ περιτραχηλίου του, περιέδεσεν τὸ πετραχήλιον ἐντὸς μαύρης λινῆς ἰθόνης καὶ ἐξῆλθεν.

Ἐκλείει μόλις τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας, ὅτε ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γεροθανάση παροτρύνοντος τὸ κτῆμα. Τὸ ζῶον δὲν ἐφαίνετο πρόθυμον εἰς ἐκδρομὴν ἐντὸς τοῦ καύσωνος. Ὁ ἱερεὺς προέβη εἰς προῦπάντησίν του, τὸ ἐθώπευσεν, ἀνέβη εἰς τὴν ράχιν του, ἀφοῦ ἐναπέθεσεν ἀσφαλῶς τὸ δέμα ἐντὸς τοῦ κόλπου του, καὶ ἤρριχισεν ἡ πορεία. Ὁ γέρων χωρικός παρηκολούθει πεζός.

Πλειότεραι θύραι ἦσαν ἤδη ἀνοικταί, οἱ δὲ εὐσεβεῖς χωρικοί, γνωρίζοντες τί ἔφερεν ἐντὸς τοῦ κόλπου του ὁ ἱερεὺς, ἐσταυροκοποῦντο ἐνῶ διήρχετο. Εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας του ἐπερίμενεν ἡ παπαδιά, σκιαζούσα διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της. Μειδίαιμα εὐφρόσυρον ἐπέλαμψεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως. Ἐκράτησε τὸ ζῶον πρὸ τῆς θύρας καὶ ἠθέλησε ν' ἀποτείνη τὸν λόγον πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ δὲν ἀνήρχοντο αἱ λέξεις εἰς τὰ χεῖλη του. Οὕτε ἐκείνη ἐπρόφερε λέξιν, ἐνῶ τὸν ἠτένιζε τρυφερῶς προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ. Ὁ παπᾶ Νάρκισσος ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀποχαριετισμόν, ἐκτύπησε τὸν λαιμὸν τοῦ ὄνου διὰ τοῦ σχοινίου, τὸ ἑποῖον ἐχρησίμευεν ἀντὶ χαλινοῦ, καὶ ἐπροχώρησε μετὰ τοῦ γέροντος. Τὸ δεδιασμένον μειδίαιμα τῆς παπαδιάς ἐσθέσθη, ἅμα εἶδε τὴν συνοδείαν ἀπομακρυνομένην, καὶ διὰ τοῦ ἀντίχειρος ἀπέμαζεν ἐν δάκρυ ἐκ τῶν βλεφαρίδων της.

Ε΄.

Ὁ δρόμος ἐξηκολούθει καταβαίνων ἀνά μέσον τῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ χωρίου ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων, ἔπειτὰ ἀνέβαινε πάλιν, διασχίζων πυκνὸν ἐλαιῶνα, μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ἀπέναντι λόφου, ὅπου τρεῖς ἀνεμόμυλοι ἐπερίμενον πνοὴν ἀέρος νὰ κινήσῃ τοὺς ἤδη ἀργοὺς ἰστιοφόρους τροχοὺς των. Ἐκεῖθεν ἠπλοῦτο εὐρὺ ὄροπέδιον κατωφερές, ἀπολήγον εἰς βράχους ἀποκρήμους πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου. Ἡ ὁδὸς ἦτο τραχεῖα καὶ ἀπερποιήτος, ἀλλὰ ὁ Γεροθανάσης καὶ τὸ κτῆμα του ἐφαίνοντο συνηθισμένοι εἰς τὰς πέτρας, αἵτινες ἐπυῖξαν τὸ δύσβατον τοῦ ἐδάφους. Τοῖχοι χαμηλοί, ξηροτράχαλοι, ἄνευ πηλοῦ ἢ ἀσβέστου, ἐχώριζον ἐκατέρωθεν τοὺς ἀμπελώνας. Καθ' ὅσον δὲ ἡ ὁδὸς ἀπεμακρύνετο, διαδέχοντο τοὺς ἀμπελώνας ἀγροὶ θερισθέντες ἤδη. Πέραν τῆς καλλιεργημένης ἐκτάσεως, ἀριστερόθεν μὲν τὸ ὄροπέδιον ἀνυψούμενον ἐσχημάτιζε σειρὰν λόφων θαμνοσκεπῶν, δεξιόθεν δὲ ἔκλινε βαθμιαίως πρὸς τὴν περαλίαν, καὶ ἡ κυανὴ τοῦ Αἰγαίου θάλασσα ἐξηπλοῦτο ἐκεῖθεν ἀπέραντος, ποιικιλλομένη ἀπὸ τὰ ἀπέχοντα βουνὰ τῶν ἄλλων νήσων.

Ἦτο ἀληθῶς ὠραῖον τὸ θέαμα, ἀλλ' ὁ ἱερεὺς δὲν τὸ ἔβλεπεν. Ὁ νοῦς του ἦτο ἀλλαχοῦ προσηλωμένος. Οἱ φόβοι, τοὺς ὁποίους ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροθανάση εἶχον κατ' ἀρχὰς περιστείλει, ἐπανήρχοντο καὶ πάλιν ἐντὸς τῆς ψυχῆς του. Αἱ πρό τῆς ἀναχωρήσεως προετοιμασίαι, ἡ παρουσία τῶν χωρικῶν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν των, ἡ θέα τῆς συζύγου του, εἶχον ὅπωςδῆποτε ἀναστηλώσει τὴν κλονιζομένην καρδίαν του. Ἀλλὰ τώρα εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς ἐξοχῆς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς, τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἐπιτείνων ὁ διπλοῦς κρότος τῶν πετάλων τοῦ ζῦφου καὶ τῶν βημάτων τοῦ γέροντος χωρικοῦ, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἔκαιε τοὺς ὄμους του, εἰκόνες ἀπαίσιοι ἐξετυλίσσοντο καὶ πάλιν ἐνώπιον τῶν ἀφηρημένων ὀφθαλμῶν του. Ἐπροσπάθει διὰ τῆς σκέψεως νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φαντασίαν του, ἀλλ' ἡ σκέψις δὲν ἴσχυεν. Ἐφοβεῖτο, ἐφοβεῖτο ὁ δυστυχῆς!

Δὲν εἶχεν εἰσέτι ὀμιλήσει, ἀλλ' οὐδ' ὁ συνοδοιπόρος του διέκοψε τὴν σιωπὴν. Ὅτε περιπατεῖ τις ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἐπὶ ἐδάφους δυσκόλου, ἀκολουθῶν μάλιστα τὸ θάδισμα ζῦφου εὐρώστου, δὲν θεωρεῖ συνήθως τὴν περίστασιν ἀρμοδίαν πρὸς συνομιλίαν, καὶ ἂν εἶτι δὲν ἔχη τὴν ἡλικίαν τοῦ Γεροθανάση. Ἐπὶ τέλους ὁ ἱερεὺς ἀνέκυψεν ἐκ τῶν ζοφερῶν ρεμβασμῶν του. Ἦκουσε τὸν γέροντα

ἔπισθέν του αἰσθημαίνοντα καί, σύρας πρὸς τὸ στήθος του τὸ σχοινίον, ἐκράτησε τὸν ὄνον. Ὁ χωρικός ἔσπευσε τὸ δῆμα καὶ ἦλθε πλησίον του.

— Τί ἔπαθες, παπᾶ μου; Τί στέκεις;

— Θὰ κατέβω ν' ἀναίδης σύ, καὶ ὅταν κουρασθῶ ἀλλάζομεν.

— Καλέ, τί λόγος! Νὰ καθίσω ἐγὼ καὶ νὰ περπατῆς ἐσὺ!

— Εἶσαι κουρασμένος, γέρο μου.

— Ἐγὼ κουρασμένος! Βαστοῦν ἀκόμη τὰ κόκκαλά μου κ' ἐνοια σου! Ποῦ ἤκουσθη νὰ περπατῆ ὁ παπᾶς μὲ τὰ ἅγια καὶ νὰ πηγαίνη ἐμπρὸς ὁ ἀγωγιάτης μὲ τὸ κτῆμα! Ἐμπρὸς!

Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπεδέχετο περαιτέρω συζήτησιν. Ὁ ὄνος, ὑπείκων καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν πίεσιν τῆς φωνῆς τοῦ γέροντος καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ γρόνθου του ἐπικύρωσιν τοῦ ἐκφωνηθέντος Ἐμπρός, ἐπανελάβε ζωηρῶς τὴν πορείαν. Ἄλλ' ὁ ἱερεὺς ἐχαλιναγώγησε τὴν ὁρμὴν του διὰ νὰ νὰ ἀκολουθῆ μετὰ πλειοτέρας ἀνέσεως ὁ πεζὸς γέρων καὶ διὰ νὰ ἐπικυαλάθῃ τὴν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν.

— Θὰ τὸν προφθάσωμεν ζωντανόν; Τί λέγεις;

— Τί νὰ σοῦ πῶ; Ὁ ἄνθρωπος εἶνε εἰς τὰ ἔσχατά του.

— Πῶς τὸν ἄφησες; Πῶς ἦτο;

— Πῶς νὰ εἶναι; Ὡσάν ἄνθρωπος ποῦ ψυχομαχεῖ.

Τοῦτο ἤθελε νὰ μάθῃ. Πῶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅτε ψυχομαχεῖ, ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις τοῦ χωρικοῦ δὲν τὸν ἐφώτισεν. Ἐπεθύμει νὰ ἀκούσῃ περιγραφόμενον τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ἀπετροπιάζετο νὰ ἴδῃ. Ἠλπίζεν ὅτι ἡ ἐκ τῶν προτέρων περιγραφή ἤθελεν ἐξοικειώσει αὐτὸν πρὸς ὅ,τι παιδιόθεν ἐφαντάζετο μετὰ φρίκης, καὶ ἐπάλαιεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς του τὸ ταπεινὸν αἶσθημα τοῦ φόβου πρὸς τὸ εὐγενὲς αἶσθημα τοῦ καθήκοντος. Ἡ ἀδιαφορία μὲ τὴν ὁποίαν ὁ γέρων ὠμίλει περὶ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου, ἢ προθυμία του νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν ψυχορραγοῦντα λεπρόν, ἐπηγύξανον τὴν ἐνδόμυχον τοῦ ἱερέως ἐντροπὴν διὰ τὴν ἀτολμίαν του.

— Διατί ἦλθες μαζί μου; ἠρώτησε μετὰ τινα σιωπῆν. Διὰ νὰ μὲ συντροφεύσῃς;

— Καὶ διὰ τοῦτο. Ἄλλ' ὄχι τόσο διὰ τοῦτο, ὅσον διὰ νὰ τὸν παρασταθῶ εἰς τὰ τέλη του. Ἐσὺ, παπᾶ μου, νὰ τὸν μεταλάθῃς καὶ ἔπειτα νὰ φύγῃς. Ἐγὼ θὰ μείνω. Ὁλην του τὴν ζωὴν τὴν ἐπέρασεν ἔρημος καὶ μόνος, ἄς ἔχῃ ἕναν χριστιανὸν εἰς τὸ πλευρόν του, ἐνῶ ἀποθνήσκει, ὁ κακόμοιρος.

—Εἶσαι ἀλήθεια καλὸς χριστιανός, Γεροθανάση. Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ! Ἀλλὰ τὸ χρέος τοῦτο εἶνε ἰδικόν μου καὶ θὰ τὸ ἐκτελέσω ἐγώ. Ἐγὼ θὰ τοῦ κλείσω τὰ βλέφαρα.

Καὶ ἠσθάνθη τὸν λάφυργά του στενεύμενον ὑπὸ συγκινήσεως. Ἐξηκολούθησαν ἐν σιωπῇ τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ ὁδὸς δὲν ἐφράσσετο πλέον ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοίχων, ἀλλὰ διέσχιζε θάμνους σχοίνων καὶ κομάρων καταβαίνουσα πρὸς τὸ ἀπόκρημα τῆς νήσου παράλια. Ἐντὸς ὀλίγου ἔκαμψε πρὸς τὰριστερά, παρὰ τὰς ὑπωρείας γυμνοῦ λοφίσκου, καὶ εἶδε μακρόθεν ὁ ἱερεὺς μίαν κέδρον ἐκεῖ μονήρη, ὑπὸ δὲ τὴν σκιάν της τὸς τοίχους τῆς καλύδης τοῦ λεπροῦ.

Πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ὑπὸ τοὺς κλώνους τῆς κέδρου ἐκείνης εἶδεν ὁ Νάρκισσος τὸν δυστυχῆ ἐρημίτην, ὅστις πρὸ πολλῶν καὶ τότε ἐτῶν κατόκει ἐκεῖ. Εἰς τὴν ἐσχατιάν ἐκείνην τῆς νήσου, μόνος, ἔρημος, μακρὰν πάσης κοινωνίας ἀνθρώπων, διήλθε τὸν βίον φέρων τὸ θάρος προγονικῆς συμφορᾶς, ἀνεύθυνος αὐτός, ζῶν ἄνευ ἐλπίδος, ἄνευ παρηγορίας, ἄνευ σκοποῦ. Ὀρφανος, ἄκληρος, ἄπορος, κατελήφθη νεώτατος ἔτι ὑπὸ τῆς ὀδελυρᾶς νόσου. Οἱ ἐμόχωροί του τὸν ἠνάγκασαν νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἀπομόνωσιν, ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συντηρήσεώς του. Δὲν ἦτο βεβαίως ὑπέρογκον τὸ θάρος διὰ τὴν κοινότητα τῆς νήσου. Ὁ Γεροθανάσης, τοῦ ὁποίου οἱ ὀλίγοι ἀγροὶ ἔκειντο πέραν τῆς καλύδης τοῦ λεπροῦ, ἀνεδέχθη τὴν μεταφορὰν τῆς ἐβδομαδιαίας προμηθείας ἄρτου. Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθη εἰς τοῦτο ἡ ἀγαθότης τοῦ φιλανθρώπου χωρικοῦ. Ἐβροῆθει τὸν ἄθλιον ἐρημίτην εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ μικροῦ κήπου του, ἐπισκευάζων τὰ ἐργαλεῖα του, προμηθεύων σπόρους, δίδων συμβουλὰς. Ἐμενε συνομιλῶν μὲ τὸν ἀσθενῆ, ἐξοικειωθείς ἐκ τῆς μακρᾶς συνηθείας πρὸς τὸ ἀπεχθές νόσημά του. Καὶ τὸν ἐπερίμεναν ὁ λεπρός, μετρῶν τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐπισκέψεως. Ὁ Γεροθανάσης ἦτο ὁ μόνος σύνδεσμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Οὐδεὶς ἄλλος τὸν ἐπλησίαζεν. Ἐὰν χωρικός τις διέβαινεν ἐκεῖθεν, τὸν προσηγόρευεν ἐνίστε μακρόθεν, ἐναπέθετεν ἴσως ἐπὶ βράχου ἀπέχοντος τὴν ἐλεημοσύνην του, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν ἴδῃ καὶ νὰ τοῦ ὀμιλήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον.

Ὁ περὶ τὴν καλύδην κῆπος τοῦ λεπροῦ περιεκλείετο διὰ φραγῆς ἐκ σπάρτων καὶ κομάρων καὶ ροδοαρνῶν. Ἀπέναντι τῆς θαλάσσης ἢ φραγῆ διεκόπτετο, δύο δὲ λίθοι ὀγκώδεις, ἐν εἶδει πα-

φραστάδων, ἐσχημάτιζον τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ θύρα μεταξὺ τῶν λίθων δὲν ὑπῆρχε.

Ποσάκις ἐπὶ τῶν λίθων ἐκείνων καθήμενος, ἀπέναντι τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τοῦ πελάγους, ἔδλεπε τὰ κύματα πλήττοντα τοὺς βράχους ἀγρίως, ἢ θωπεύοντα ἡσύχως τὴν παραλίαν ὑπὸ τοὺς πόδας του ! Ποσάκις, βλέπων ἐκεῖθεν τὰς λευκὰς πτέρυγας τῶν ἀπεχόντων πλοίων, ἐζήλευε τοὺς ναύτας, οἱ ὅποιοι, εὖρωστοι καὶ ρωμαλέοι, ἐπάλαιον κατὰ τῶν στοιχείων, περιφερόμενοι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ποθοῦντες τὴν παραλίαν τῆς πατρίδος, ὄππου ὄντα προσφιλῆ τοὺς ἐπερίμενον, ἐνῶ αὐτός, δέσμιος ἐπὶ τοῦ βράχου του, ἔρημος καὶ ἐλεεινός, ἐπερίμενε τὸν θάνατον !

ΣΤ'.

Ἐκεῖ, ἔμπροσθεν τῶν δύο λίθων, ἐπέζηυσε ὁ παππᾶ Νάρκισσος. Ὁ Γεροθανάσης ἔδесе διὰ τοῦ σχοινίου τοὺς δύο ἔμπροσθίους πόδας τοῦ ὄνου, πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν μικρὸν καλλιεργημένον περίβολον, προχωρῶν πρὸς τὴν καλύβην. Ὁ ἱερεὺς τὸν παρηκολούθει. Μετ' ὀλίγα βήματα ὁ χωρικός ἐστράφη.

— Κάθισε ὀλίγον ἔξω ἐκεῖ εἰς τὴν πέτραν, παπᾶ μου, νὰ ἰδῶ πρῶτα τί γίνεται μέσα ὁ ἄμοιρος αὐτός.

Ὁ ἱερεὺς ὑπήκουσε σιωπῶν. Ἐλαθε τὸ δέμα ἐκ τοῦ κόλπου του, τὸ ἔλυσε μὲ τὰς χεῖρας τρεμούσας ὀλίγον, ἔθεσε τὸ περιτραχήλιον μὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἐπὶ τῆς πέτρας, ἐπέθεσε ἐκεῖ τὸ καλυμμαχύχιόν του, καὶ μὲ γυμνὴν τὴν κεφαλὴν, τὰς χεῖρας σταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐπερίμενε ὄρθιος τὸν γέροντα. Ἦτο κάτωχος. Μία ἀκούσιος εὐχή, μία ἀμαρτωλὴ ἐπιθυμία εἰσέδυσεν αἴφνης εἰς τὴν ψυχὴν του. — ὦ ! Ἐὰν ὁ γέρον ἐπανερχόμενος ἔλεγε : Τετέλεσται ! — Ἄλλ' ἀπεδίωξε μετὰ ρίγους τὸν πονηρὸν στοχασμὸν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ διπλωμένου περιτραχηλίου τὸ εὐχολόγιον ἤρχισε ν' ἀναγινώσκει τὰς ὥραιās προσευχὰς τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας. Ἀνεγίνωσκε καὶ ὁμοῦς ὁ νοῦς του ἦτο εἰς τὴν καλύβην. — Διατί ἀργεῖ ὁ Γεροθανάσης ; — Ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς καλύβης, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τοῦ περιβόλου ἐστάθη δισταζῶν. Ἠθέλησε νὰ ἐρωτήσῃ ἐκεῖθεν τὸν γέροντα, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν.

Ἐπὶ τέλους ὁ γέρων ἐξήλθε τῆς καλύδης. Ὁ ἱερεὺς τὸν ἤτέ-
νισε μὲ βλέμμα ἐρωτηματικόν.

— Ἦτον εἰς βύθος. Τὸν ἐξύπνησα μὲ κόπον. Μόλις ἀκούεται
ἡ φωνή του. Ἐλαμψεν τὰ σβυσμένα μάτια του, ὅταν ἤκουσε ὅτι
εἶσαι ἐδῶ. Ἐλα, παπᾶ, ἔλα νὰ τὸν μεταλάβῃς.

Ὁ ἱερεὺς ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον, περιεβλήθη τό περι-
τραχήλιον, ἔλαβεν εὐλαβῶς εἰς χεῖρας τὰ ἅγια καὶ ἐπροπορεύθη
πρὸς τὴν καλύβην. Τό θῆμα του ἦτο στερεόν, αἱ χεῖρες του δὲν
ἔτρεμον καθὼς πρὶν, δὲν ἐδίσταζε πλέον. Ἐνίκησε τοὺς τελευταίους
ἐνδοιασμοὺς τῆς δειλίας ἢ συναίσθησις τῆς ἱεραῆς ἀποστολῆς του.

Ὅτε ἐφθασεν εἰς τὴν θύραν, ὁ γέρων, ὅστις τὸν ἠκολούθει
παρὰ πόδας, ἔθιξεν ἐλαφρῶς τό ράσον του. Ὁ ἱερεὺς, μὲ τὸν ἕνα
πόδα ἐπὶ τοῦ κατωπλίου, ἐστάθη καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν. Ἡ
ξανθή του κόμη ἐκυμάτιζε λυτὴ ἐπὶ τοῦ αὐχένος του.

— Παπᾶ μου, μὴ ἐγγίσης τό μανδῆλι εἰς τό πρόσωπόν του.
Ἐκεῖνος μοῦ παρήγγειλε νὰ τὸν σκεπᾶσω διὰ νὰ μὴ τὸν ἰδῆς.

— Καλά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς σοβαρῶς. Μὴ ἔλθῃς μέσα, ἐὰν δὲν σέ-
κράξω.

Καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς καλύδης.

Ὁ Γεροθανάσης ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας παρὰ τὴν εἴσοδον
καὶ ἐπερίμενε. Ἐμεινεν ἐπὶ ὄραν πολλὴν καθήμενος ἐκεῖ. Ἦπό-
ρει πῶς ὁ ἱερεὺς οὔτε φαίνεται οὔτε ἀκούεται. Εἶχε τὴν περιέρ-
γειαν νὰ υπάγῃ πρὸς τὴν καλύβην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ παρακού-
σῃ τὴν διαταγὴν. Ἐπερίμενε λοιπόν, βλέπων τὴν κυανῆν θάλασ-
σαν ρυτιδουμένην ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἐγειρόμενος ἤρχισε νὰ
δροσίξῃ τὴν ἀτμοσφαῖραν. Οἱ πέριξ θάμνοι ἀνέδιδον εὐωδίαν ζω-
γόνον, αἱ σιταρῆθραι πετῶσαι ὀρμητικῶς πρὸς τὰ ὕψη ἐπλήρουν
τὸν ἀέρα μὲ τό κελάδημά των, ἡ φύσις ἐφαίνετο φαιδρὰ ὅλη καὶ
εὐτυχής, ἐνῶ ὁ λεπρὸς ἀπέθνησκεν ἐντὸς τῆς καλύβης του.

Αἰφνης ὁ γέρων χωρικός ἤκουσε βηματισμόν πλησίον του
ἐλαφρόν. Ἐστράφη ἀπορῶν καὶ εἶδεν ἐρχομένην πρὸς τὴν καλύ-
βην τὴν γυναῖκα τοῦ ἱερέως. Ἠγέρθη ἀμέσως καὶ προέβη εἰς
προὔπαντησίαν τῆς.

— Τί σοῦ ἦλθε νὰ κάμῃς τόσον δρόμον πεζή, παπαδιά ;

— Ἐνόμιζα ὅτι θὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς τὰ μισὰ τοῦ δρόμου καὶ
ὀλίγ' ὀλίγον ἦλθα ἕως ἐδῶ. Ποῦ εἶναι ὁ παπᾶς ;

— Μέσα, μὲ τὸν λεπρόν.

— Ζῆ ἢ ἀπέθανε ;

—“Ὅ,τι κι’ ἂν σοῦ πῶ, θὰ σὲ γελάσω.

—Δὲν πηγαίνεις νὰ ἰδῆς;

—Μοῦ τὸ ἔχει ἐμποδισμένον ὁ παπαῶς.

Ἡ παπαδιά ἐσιώπησεν ἐπ’ ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἐπανέλαθε μετὰ τινος ἀνησυχίας :

—Θὰ νυκτωθῆτε ἐδῶ.

—Δὲν πειράζει, ἔχει φεγγάρι. Μόνον ἐσύ, τί ἤθελες νὰ ἔλθῃς.

—Ἐφερα τὸ ράσον.

Καὶ ἔδειξε κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ βραχίονός της, ἐπιμελῶς διπλωμένον, τὸ καλὸν ράσον τοῦ παπαῆ Ναρκίσσου.

—Τί τὸ ἔφερες; Μὴ εἶναι κρύον νὰ τὸ φορέσῃ ἐπανωτά;

—Ἴσως χρειασθῆ, εἶπεν ἡ παπαδιά.

Καὶ λέγοντες ταῦτα ἔφθασαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ περιβόλου.

—Κάθισ’ ἐδῶ, παπαδιά, εἰς τὴν πέτραν. Θὰ εἶσαι κουρασμένη.

—Ὅχι, δὲν ἐκουράσθηκα. Νὰ πάγω μέσα, Γεροθανάση;

—Νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ παπαῶς;

Ἡ παπαδιά ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας. Ἄνὰ πᾶσαν σιγμὴν ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν καλύβην. Ἡ ἀνησυχία ἐξωγραφίζετο εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ὁ γέρον τὴν ἐλυπήθη, ἦ συνεμερίζετο ἴσως καὶ αὐτὸς τὴν ἀνυπομονησίαν της.

—Μὴ χολοσκάνῃς, εἶπε. Πηγαίνω σιγὰ σιγὰ νὰ ἰδῶ.

Ἐπροχώρησε βραδέως πρὸς τὴν καλύβην τείνων τὰ ὦτα ἀνὰ πᾶν θῆμα. Δὲν ἤκουε τίποτε. Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ἐστάθη. Ὁ ἱερεὺς ἔλεγέ τι ιαπεινῆ τῇ φωνῇ. Μόλις ἠδύνατο ν’ ἀκούσῃ ὁ γέρον. Ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῆς καλύβης. Τοῦ λεπροῦ ἡ κεφαλὴ δὲν ἐφαίνετο. Τὴν ἀπέκρυπτον τὰ νῶτα τοῦ ἱερέως, ὅστις γονατιστὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, κλίνων τὸν αὐχένα πρὸς τὸν λεπρόν, προσήχετο. Ἡ λευκὴ ὀθόνη, δια τῆς ὁποίας ὁ Γεροθανάσης εἶχε καλύψει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀσθενοῦς, ἔκειτο ἐκεῖ ἐρριμμένη παρὰ τοὺς πόδας του.

Ὁ χωρικός ἀπεσύρθη ἡσύχως καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ παπαδιά, ἀκίνητος ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀκολουθοῦσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς κινήσεις του, ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφὴν του.

—Τί εἶδες; ἠρώτησε.

—Τίποτε.

Κατ’ ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ ἱερεὺς ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ μεθῆματα ἀργὰ διέσχισε τὸν κῆπον. Δὲν ἐφόρει τὸ ράσον του. Εἰς

Ἡλ. Βουτιερίδη, Νέα Ἑλλην. Ἀναγν. Β’. Γυμνασίου ἔκδ. Β’ 1938 6

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τάς ανυψωμένους χεῖρας ἐκράτει· τὸ εὐχολόγιον καὶ τὸ ἀρτοφόριον.
Ἐβάδιζε μὲ ὀρθίαν καὶ ἀκίνητον τὴν κεφαλὴν, μὲ τὸ βλέμμα ἤρε-
μον, ἐνῷ ἔσειεν ὁ ἄνεμος τὴν λυτὴν κόμην τοῦ. Ἐφαίνετο ἄλλος
ἤδη ἄνθρωπος !

Ἐπλησίασε πρὸς τὸν γέροντα καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του χωρὶς
οὐδεμίαν νὰ ἐκφράσῃ ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλευσίν της. Ἀμφότεροι
ἐκεῖνοι δὲν ἐκινήθησαν πρὸς προϋπάντησίν του. Τὸν ἐπερίμενον
νὰ ἔλθῃ. Δὲν ἀπηύθυναν ἐρώτησιν πρὸς αὐτόν. Ἐπερίμενον νὰ
ὀμιλήσῃ.

— Ἄνεπαύθη, εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Γεροθανάσης καὶ ἡ παπαδιὰ ἔκαμαν ἐν σιωπῇ τὸν σταυ-
ρὸν των.

— Αὔριον τὸ πρωῖ θὰ ἔλθωμεν νὰ τὸν θάψωμεν, ἐξηκολού-
θησεν.

Ἡ φωνὴ του εἶχέ τι σοβαρὸν, τὸ ἐπιβάλλον, Οὐδέποτε ἡ σύ-
ζυγός του τὸν ἤκουσεν ὀμιλοῦντα οὕτω. Τὸν ἤκουε καὶ τὰ δάκρυα
ἀνέβαινον ἡσύχως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἠσθάνετο ὅτι ἡ δοκι-
μασία αὕτη ἐνίσχυσε διὰ παντὸς τὴν ψυχὴν του.

— Νὰ μείνω ἐδῶ τὴν νύκτα ; ἠρώτησεν ὁ Γεροθανάσης.

— Μείνε. Θὰ ἔλθω πολὺ πρωῖ.

Καὶ βλέπων τὴν σύζυγόν του, ἤτις ἔτεινε πρὸς αὐτόν τὸ ράσον :

— Καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ ἔφερες, εἶπεν. Ἐσκέπασα μὲ τὸ ἄλλο
τὸν νεκρόν.

Καὶ θαδίζοντες ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰ-
κίαν των πεζοὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ σύζυγός του.

ΔΗΜ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Κατάκορφα τὸ βράδῳ βράδῳ στὰ βουνά,
ὅταν ὁ ἥλιος βασιλεὺς δοξασμένος
μὲ φωτοδόλα σύννεφα στεφανωμένος,
καὶ πλέει ὁ κόσμος σὲ πελάγη φωτεινά,

Τὸ βράδῳ βράδῳ στοῦρανοῦ τὴν ἀγκαλιά,
σὰν σὲ καθρέφτη φλογερὸ ζωγραφισμένα,
στέχουν τὰ δέντρα τοῦ βουνοῦ σκοτεινιασμένα,
ἀκίνητα στὰ ἕψη των, στὴ σιγαλιά.

Μοιάζουν με μαύρους, ρασοφόρους καλογήρους,
ποῦ πέμπουνε τὴ βραδυνή των προσευχή
ἀπ' τὴν ἀγία, τὴν ὀλέφωτη ψυχή,
ὄρθοι στῶν χρόνων τοὺς ἀναριθμήτους γύρους.

ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΙΑ ΑΠΟΚΑΤΩ

Μεγάλη ἐλιά, τὸν ἴσκιό σου γιὰ λίγο ἀκέμα δός μου.
Ἄχ, θάρθη γρήγορα ἡ στιγμή

Ἡ γέφυκη ἐλιά.

Ποῦ θ' ἀναπάψω τὸ κορμί

Στὸν ἴσκιό τ' ἄλλου κόσμου.

Παρακαλώ σε ανθρώπινη πάρε φωνή και πές μου
Σάν πόσοι κάθησαν ἐδῶ,
Πού λυπημένα τραγουδῶ,
Καλοὶ προπάτορές μου ;

Πές· ὅταν κλείσω ἀξύπνητα τὸ κουρασμένο μάτι,
"Όταν μ' ἔκείνους πάω μαζί,
"Απὸ τὸ εἶναι μου νὰ ζῆ
Θ' ἀκολουθήσῃ κάτι ;

"Αλλοιὰ ! μὲ τὰ ξερόφυλλα πού κάθε τόσο ἀφίνεις
Καὶ πέφτουν χάμου ἀπ' τὸ κλαρί,
Μιὰν ἄφωνη καὶ θλιβερὴ
"Απόκριση μοῦ δίνεις.

"Αλήθεια νάσαι ; ὀλόκληρους τὸ χῶμα θὰ μᾶς φάῃ ;
"Όχι· κανένα ξωτικό
Τὸ νοῦ μου τώρα στὸ κακὸ
Νὰ σύρῃ πολεμάει.

Τοῦ κάκου· ἀπὸ τὴν ἄπειρη πλούσια ζωὴ τῆς φύσης.
Βγαίνει καὶ πάει στὰ σωθικά,
Οὐράνιος ἦχος, πού γλυκὰ
Θὰ ζήσης, λέει, θὰ ζήσης.

Τέτοια μαγεία, τῆς μάνας μου, πού χρόνια εἶναι στὸν ἄδη.
Εἶχε ἢ φωνοῦλα μοναχὴ,
"Όταν μιὰν ἄγια προσευχὴ
Μοῦ μάθαινε τὸ βράδυ.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ὁ ὁποῖος συνέβη εἰς τὰς 11 Αὐγούστου 1823, μοῦ διηγήθηκε πολὺ ἀργότερα εἰς τὸ Μεσολόγγι ἓνας Σουλιώτης συμπολεμιστῆς του· καὶ ὅπως τὸν ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του, σὰς τὸν λέγω καὶ ἐγὼ τώρα.

Ἄν ἤθελε κανεὶς νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὸν φυσιογνωμίαν τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ δὲν ἤμποροῦσε νὰ φαντασθῇ ὅτι ὁ Μάρκος ἦτον τὸ πρῶτον παλληκάρι τοῦ Σουλίου. Ἐφαίνετο ἥσυχος, ἀγαθός, ἡρεμώτατος τοὺς τρόπους, σωστὸ ἀρνί—καὶ ὅμως τὸ ἀρνὶ αὐτὸ ἐγίνετο λεοντάρι ἅμα ἐμυρίζετο καπνὸν μάχης. Καὶ αὐτός, καθὼς τόσοι ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῆς Ἐπαναστάσεως, εἶχεν ὑψηρετήσῃ τὸν Ἀλῆ πασᾶν τὸν Ἰωαννίνων καὶ ὁ παμπόνηρος ἐκεῖνος τύραννος καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον εἶχε διακρίνῃ τὴν κρυμμένην ἀξίαν τοῦ Μάρκου. Ὅταν μίαν φορὰν ἔλεγαν εἰς αὐτόν ὅτι τὸ καλύτερον παλληκάρι τοῦ Σουλίου εἶναι ὁ Κώστας Μπότσαρης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάρκου, ὁ Ἀλῆς μὲ πεποιθήσιν ἀπεκρίθηκε :

—Ὅχι, ἐκεῖνος ὁ ἄλλος ὁ Μάρκος, ποὺ ἔχει λίγα λόγια, θά φάῃ πολλὴ Τουρκιά.

Καὶ ἡ προφητεία ἀλήθευσεν.

Ὅταν ἦλθεν ἡ φοβερὰ εἰδησις, ὅτι ἐκ τῆς Ἠπείρου εἰσβάλλουν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Μουσταῆς πασᾶς τῆς Σκόδρας μὲ ὀκτὼ χιλιάδας Ἀλβανούς, μετὰ τῶν ὁποίων πολλοὶ Μιρδίται, δηλαδὴ χριστιανοὶ καθολικοί, καὶ ὁ Ὀμὲρ Βριώνης μὲ τέσσαρας χιλιάδας, μεγάλη σύγχυσις καὶ διαφωνία ἐπεκράτησε μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· κανεὶς δὲν ἔσπευδε πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐρχομένου ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος ἐπέρασε τὰ Ἄγραφα καὶ κατελάμβανε διὰ τῶν ἐμπροσθοφυλακῶν τὸ Καρπενήσιον.

Τότε ἡ Κυβέρνησις ἀπέβλεψε πρὸς τὸν Μάρκον Μπότσαρη, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπὸ πρὶν εἶχεν ἀριστεύσῃ εἰς τὰς μάχας ἐναντίον τοῦ Χουραὶτ πασᾶ καὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὴν στρατηγίαν. Ἀλλὰ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοί, ἅμα τὸ ἔμαθαν, ὠργίσθησαν καὶ ἐξέφρασαν λόγους φθονεροὺς ἐναντίον τοῦ Σουλιώτου. Καὶ ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ τοὺς καθησυχάσῃ ἔδωκε καὶ

εις αὐτοὺς διπλώματα στρατηγίας. Ὁ Μάρκος σχίζει μὲ ὑπερηφάνειαν τὸ ἰδικόν του δίπλωμα καὶ λέγει :

—“Ὅποιος εἶναι ἄξιος, νὰ πάρῃ αὐριον εἰς τὴν μάχην τὸ δίπλωμά του !

Προσκαλεῖ εἰς συμβούλιον τοὺς ἄλλους Σουλιώτας ὄπλαρχηγούς καὶ ὁμιλεῖ πρὸς αὐτούς.

—“Ἀδελφοί, ἡ θεία πρόνοια μᾶς ἐβοήθησε καὶ ἐνίκησαμεν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεώς μας· καὶ τώρα ἐλπίζομεν ὅτι θὰ μᾶς συντρέξῃ νὰ τὸν καταστρέψωμεν καὶ τὸν περιμενόμενον αὐτὸν ἐχθρόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἔλας τὰς ἐλπίδας του ὁ Σουλτάνος.

“Ὅλοι ἀποκρίνονται μ' ἓνα στόμα :

—Τοὺς ξέρομε τοὺς Ἀρβανίτες καὶ ἀπὸ τὸ Σουλι· δὲν εἶναι πρώτη φορά πού θὰ τοὺς ἀντικρύσωμε. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ τοὺς νικήσωμεν καὶ τώρα.

“Ὅλον τὸ στράτευμα τοῦ Μάρκου, τὸ ὁποῖον ἐστρατοπεύδευεν ἐξωθεν τοῦ Μεσολογγίου, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 1250 περίπου, ἐξ ὧν οἱ 350 Σουλιῶται.

“Ὁ Μπότσαρης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Σουλιωτῶν τοῦ ἐκίνησεν ἀμέσως ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ· ἐκίνησαν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, τὸν Τζαβέλλαν καὶ ἄλλους.

Τὸ σῶμα τοῦ Μάρκου φθάνει καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὸ Μικρὸ Χωριὸ πλησίον τοῦ Καρπενησίου.

“Ὁ ἐχθρικός στρατὸς ἦτον στρατοπεδευμένος εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Καρπενησίου. Ἡ κοιλάς περιστοιχίζεται ἀπὸ ὕψηλά βουνά καὶ ἔχει μόνην εἰσοδὸν ἀπὸ τὴν ρεματιάν, ἢ ὅποια διέρχεται ἐκεῖ. Τὴν εἰσοδὸν αὐτὴν κατεῖχαν τρεῖς χιλιάδες Μιρδῖται καὶ ὁ ἐπίλοιπος στρατὸς ἦτον πρὸς τὰ βάθη τῆς κοιλάδος.

Διὰ νὰ γνωρίσῃ καλὰ τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Μάρκος ἔστειλε τρεῖς κατασκόπους, οἱ ὅποιοι εἰσεχώρησαν μὲ πολλὴν ἐπιτηδεϊότητα χωρὶς νὰ κινήσῃ τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν. Ἐπειδὴ,

“Ὁ Μάρκος Μπότσαρης

ἐφοροῦσαν τὸ αὐτὸ ἔνδυμα μὲ τοὺς Ἄλθανοὺς καὶ ὠμιλοῦσαν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ὅλοι τοὺς ἐξελάμβαναν ὡς συντρόφους. Κατώρθωσαν λοιπὸν νὰ μείνουν ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν καὶ νὰ ἐξετάσουν μὲ ἡσυχίαν τὰ πάντα.

Ὅταν ἔμαθεν ὁ Μάρκος ὅτι ἦσαν πάρα πολλοὶ οἱ ἐχθροὶ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πολεμήσῃ εἰς τακτικὴν μάχην, συνέλαβε τὸ παράτολμον σχέδιον νὰ κάμῃ νυκτερινὴν ἔφοδον. Γράφει λοιπὸν πρὸς τοὺς ἄλλους Σουλιώτας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν στρατοπεδευμένοι εἰς τὴν θέσιν Λακκῶματα, καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειάν του. Ἐκεῖνοι ἅμα ἔλαβαν τὴν πρόσκλησιν εἶπαν :

—Τί ! γυναῖκες εἴμεθα καὶ δὲν θὰ πάμε :

Ἄλλὰ καὶ οἱ Τούρκοι ἔμαθαν τὸν ἐρχομὸν τοῦ Μπότσαρη ἀπὸ προδότας Ἑλληνας καὶ ἄρχισαν νὰ λαμβάνουν προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ ἐνδεχομένης προσβολῆς τοῦ ἀτρομήτου Σουλιώτου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτο πολὺ γνωστὸν εἰς αὐτούς.

Ἡ γενικὴ προσβολὴ ὠρίσθη νὰ γίνῃ πέντε ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἐνῷ οἱ ἄλλοι ὅπλαρχηγοὶ ἀπὸ τὰ θουνὰ ἐφορμοῦν χωρὶς πολλὴν ἐπιτυχίαν κατὰ τοῦ βάθους τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὁ Μπότσαρης μὲ τοὺς 350 Σουλιώτας του προχωρεῖ πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος. Καὶ προχωρεῖ ἡσυχᾶ, χωρὶς τὸν παραμικρὸν κρότον, καὶ τὸν βοηθοῦν καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ὥστε νὰ μὴν ἐννοηθῇ ἀπὸ τοὺς Μιρδίτας ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἐκ τοῦ βάθους τῆς κοιλάδος καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τὸν κρότον τῶν θημάτων ἢ πασέληνος κρύπτεται μέσα εἰς πυκνὰ σύννεφα καὶ τοὺς καθιστᾷ ἀοράτους εἰς τὸ νυκτερινὸν σκότος. Ἄμα ἐπλησίασαν ἀρκετὰ, ὁ Μάρκος διατάττει νὰ ἐτοιμασθοῦν διὰ τὴν ἔφοδον. Τότε οἱ Σουλιῶται δένουν τὰς κεφαλὰς των μὲ τὰ μαντήλια, ὅπως εἶχαν συνήθειαν, ἀνασύρουν τὰ μανίκια τῶν ὑποκαμίσων καὶ διπλώνουν ἐπάνω εἰς τὴν ζώνην ἐμπρὸς τὴν φουστανέλλαν διὰ νὰ θασδίξουν μὲ εὐκολίαν. Ρίπτουν ἀπὸ ἓν μόνον τουφέκι, σύρουν τὰ γιαταγάνια καὶ ὄρμουν κατὰ τῶν Μιρδιτῶν.

—Τὸ σύνθημά μας Τσικούρι καὶ Στουρνάρι ! εἶχεν εἰπῆ πρὸς αὐτούς ὁ Μπότσαρης διὰ νὰ γνωρίζωνται μεταξύ των καὶ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ ἀλληλοσφαγίην, διότι, ὅπως εἶπα, τόσον ὠμοιάζαν κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν γλῶσσαν μὲ τοὺς Ἄλθανοὺς, ὥστε ἦτο φόβος μήπως συμβοῦν ἐπικίνδυνοι συγχύσεις.

Αὐτὸ ἔπαθαν ἴσα ἴσα οἱ ἐχθροί, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸν τρόμον τῆς αἰφνιδίας ἐφόδου ἔφευγαν ἄτακτα καὶ πολλοὶ ἐφρονέοντο μεταξῦ

των. Ὁ Μπότσαρης μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι προχωρεῖ ἀκράτητος ἔξαρκα μιὰ σφαῖρα τὸν πληγώνει εἰς τὸν μηρόν. Ὁ ἀτρόμητος Σουλιώτης δὲν πίπτει, κρατεῖται, ὀπισθοχωρεῖ ὀλίγον διὰ νὰ ἐπιδέσῃ προχείρως τὴν πληγὴν καὶ ἐπιτίθεται πάλιν φωνάζων :

— Οἱ πασάδες ! ποῦ εἶναι οἱ πασάδες !

Καὶ φθάνει μέχρι τοῦ μικροῦ τοίχου, τοῦ ὀχυρώματος τῶν Μιρδιτῶν. Ὑπέθεσεν ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ ἦτο κατασκηνωμένος ὁ Τούρκος στρατηγὸς καὶ σηκώνει τὸ κεφάλι διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλύτερα. Ἐκεῖ ὅμως μιὰ καταραμένη σφαῖρα ἀπὸ Μιρδίτην τὸν κτυπᾷ εἰς τὸ μέτωπον. Ὁ Μάρκος μόλις προφθάνει νὰ φέρῃ τὸ χέρι εἰς τὴν πληγὴν καὶ μένει ἄψυχος εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συντρόφων του, οἱ ὅποιοι ἔτρεξαν νὰ τὸν κρατήσουν. Ὅλίγα λόγια ἐτραύλισαν τὰ χεῖλη του πρὶν κλεισθοῦν διὰ παντός :

— Ἀφήστε με καὶ πηγαίνετε νὰ τελειώσετε ὅ,τι ἀρχίσαμε...

Ὁ Σουλιώτης, ὁ ὅποιος μοῦ διηγήθηκε αὐτά, ἄκουσε τὰ ὕστερὰ λόγια τοῦ Μάρκου, διότι ἦτον ἓνας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐκράτησαν πληγωμένον.

Ἄλλὰ ποῖος ἄφηνεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος ; Ποῖος εἶχεν ὄρεξιν νὰ πολεμήσῃ πλέον χωρὶς ἐκείνον ;

Ὁ ἐξάδελφός του Τούσας τὸν φορτώνεται εἰς τὴν ῥάχιν, ἄλλοι φορτώνονται τοὺς πληγωμένους συντρόφους των καὶ ὀπισθοχωροῦν. Οἱ ἐχθροὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη συνέλθῃ ἀπὸ τὸν τρόμον καὶ τοὺς ἀφῆσαν νὰ φύγουν ἀνενόχλητοι.

Πλουσιώτατα λάφυρα ἐπήραν οἱ Σουλιῶται ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, καὶ ἔππους πολλοὺς καὶ φορτία ὀπλων. Ἄλλὰ τί τὸ ὄφελος, ἀφοῦ ἔφεραν συγχρόνως νεκρὸν τὸν ἥρωϊκὸν ἀρχηγόν των ! Ἐκτὸς αὐτοῦ ἔχασαν καὶ τριανταεξ συντρόφους, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν αἱ ζήμια ἦσαν ἕως δύο χιλιάδες σκοτωμένοι καὶ πληγωμένοι.

Τὸν νεκρὸν τοῦ Μάρκου τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Μεσολόγγι μὲ μεγάλην πομπήν. Τὸ τίμιον λείψανον, σκεπασμένον μὲ πανὶ οὐρανόχρωμον, συνοδεύετο ἀπὸ ὅλα τὰ δείγματα τῆς δόξης καὶ τοῦ θριάμβου του. Ἐμπρὸς ἐπήγαιναν οἱ Ἀλβανοὶ αἰχμάλωτοι, οἱ συλληφθέντες χρυσοχάλινοι ἔπποι τῶν πασάδων καὶ πενηντατέσσαρες τουρκικαὶ σημαῖαι, καὶ ἀκολουθοῦσαν εἰς μακρὰν σειρὰν ἡμίονοι φορτωμένοι τὰ πλούσια λάφυρα, καὶ ἔκλειαν τὴν πένθημον αὐτὴν καὶ θριαμβευτικὴν συνοδείαν τὰ μεγάλα κοπάδια τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων, ὅσα εἶχαν ἀρπάσῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς.

Καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ ἥρωος, ἀνιπτοι ἀκόμη καὶ αἰματωμένοι

ἄπο τὴν μάχην, μερικοὶ ἐλαφρὰ πληγωμένοι, ἐπεριστοίχιζαν, μὲ τὰ τουφέκια γυρμένα πρὸς τὴν γῆν, νεκρὸν τὸν προσφιλεῖ ἀρχηγὸν τῶν, ὁ ὅποιος δὲν ἔμελλε νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πλεόν εἰς τὴν μάχην καὶ εἰς τὴν νίκην. Αἱ ὄψεις τῶν ἦσαν κατηφεῖς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν ἐδάκρυζαν, ἐθολώνοντο τῶρα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ὁ Σουλιώτης, ὁ ὅποιος μοῦ διηγείτο αὐτὰ μετὰ πολὺν καιρὸν ἐπάνω εἰς ἓνα προμαχώνα τοῦ Μεσσολογγίου, δὲν ἤμποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, ἔταν ἄκουεν ἄλλους νὰ τραγουδοῦν ἢ αὐτὸς ἔτραγουδοῦσε τὸ γνωστὸν τραγοῦδι τοῦ Μάρκου Μπότσαρη :

Σὰν τ' ἄκουσεν ἡ μαύρη γῆ, τρεῖς χρόνους δὲν χορτιάζει,

Σὰν τ' ἄκουσαν καὶ τὰ θουνά, κ' ἐκεῖνα ραγιστήκαν,

Σὰν τ' ἄκουσε κι' ὁ οὐρανὸς τρεῖς χρόνους δὲ σταλάζει.

Ὁ Μάρκος ἐσκοτώθηκε καὶ σκότωσε καὶ χίλιους.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΕΙΣ ΜΑΡΚΟ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Ἡ Δόξα δεξιὰ συντροφεύει

Τὸν ἄνδρα ποὺ τρέχει μὲ κόπους

Τῆς Φήμης τοὺς δύσβατους τόπους,

Καὶ ὁ Φθόνος τοῦ στέκει ζερβιά

Μὲ μάτια, μὲ χεῖλη πικρά.

Ἄλλ' ἔποτε ἡ μοῖρα τοῦ γράψῃ

Τὸ δρόμο τοῦ κόσμου νὰ πάψῃ,

Ἡ Δόξα καθίζει μονάχῃ

Στὴν πλάκα τοῦ τάφου λαμπρῇ,

Καὶ ὁ Φθόνος ἀλλοῦ περπατεῖ.

Στήν πλακα τοῦ Μάρκου καθίζει
Ἡ Δόξα λαμπράδες γιομάτη·
Κλεισμένο γιά πάντα τὸ μάτι,
Ὅπου χε πολέμου φωτιά·
Ἐλάτε ν' ἀκούστε, παιδιά!

Σοφοὶ λεξιθῆρες, μακριά,
Μὴ λάχη σὰς θλάψω τ' αὐτιά·
Τρεχάτε σὰ μνήματα μέσα,
Καὶ ψάλτε μὲ λόγια τρελλά·
Ἐλάτε ν' ἀκούστε, παιδιά!

Τὸ λείψανο, ποῦχε γλυτώση
Ὁ Πρίαμος μὲ θρήνους, μὲ δῶρα,
Ἐγύριζε ὀπίσω τὴν ὥρα
Ποῦ πέφτει στὴν ὄψη τῆς γῆς
Τὸ φῶς τὸ γλυκὸ τῆς αὐγῆς.

Ἐβγήκαν μαζί τῆς θλιμμένης
Τρωάδας ἀπ' ἔλα τὰ μέρη
Γυναῖκες, παιδάκια καὶ γέροι,
Θρηνῶντας νὰ ἴδουν τὸ κορμὶ
Ποῦ χάνει γι' αὐτοὺς τὴν ψυχή.

Κλεισμένο δὲν ἔμενε στόμα
Ἀπάνου στοῦ Μάρκου τὸ σῶμα·
Ἀπέθαν' ἀπέθαν' ὁ Μάρκος·
Μιά θλίψη, μιὰν ἄκρα βοή
Καὶ θρήνος καὶ κλάψα πολλή.

Παρόμοια ἤχῳ θὰ λαλήση
Τοῦ κόσμου τὴν ὕστερη μέρα,
Παντοῦ στὸν καινούργιον ἀέρα·
Παρόμοια στοὺς τάφους θὰ ἐμβῆ,
Νὰ κάμη καθένας νὰ ἐμβῆ.

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΣΑΒΟΥ

Ὁ Ὀλυμπος κ' ὁ Κίσαβος, τὰ δυὸ θουνὰ μαλώνουν.
τὸ ποιὸ νὰ ρίξῃ τὴ βροχή, τὸ ποιὸ νὰ ρήξῃ χιόνι.
Ὁ Κίσαβος ρίχνει βροχή κ' ὁ Ὀλυμπος τὸ χιόνι.
Γυρίζει τότε ὁ Ὀλυμπος καὶ λέγει τοῦ Κισάβου.
«Μὴ μὲ μαλώνῃς, Κίσαβε, μπρὲ τουρκοπατημένε,
ποῦ σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ κ' οἱ Λαρσινοὶ ἀγάδες.
Ἐγὼ εἶμ' ὁ γέρος Ὀλυμπος, στὸν κόσμον ξακουσμένος,
ἔχω σαράντα δυὸ κορφές κ' ἐξήντα δυὸ βρυσοῦλες,
κάθε κορφὴ καὶ φλάμπουρο, κάθε κλαδί καὶ κλέφτης.
Κι' ὅταν τὸ παίρν' ἡ ἀνοιξὴ κ' ἀνοίγουν τὰ κλαδάκια,
γεμίζουν τὰ βουνὰ κλεφτιὰ καὶ τὰ λαγκάδια σκιάθους.
Ἐχω καὶ τὸ χρυσὸν ἀτό, τὸ χρυσοπλουμισμένο,
πάνω στὴν πέτρα κάθετα: καὶ μὲ τὸν ἥλιο λέγει·
«Ἡλιε μ', δὲν κροῦς τὰ ποταχὺ, μόν' κροῦς τὸ μεσημέρι,
νὰ ζεσταθοῦν τὰ νύχια μου τὰ νυχποδάρά μου;»

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Π Ε Ρ Α Σ Μ Ε Ν Α

Τὸ χλωμὸ φῶς τῆς σελήνης φωτίζει: ἓνα μαγικὸ περιδῶλι, ὅπου σκορπίζουν τὸ μῦρον τους τὰ τριαντάφυλλα τὰ περήφανα, οἱ κρῖνοι οἱ ψιλόλιγνοι καὶ τὰ ἴα τὰ ντροπαλά.

Καὶ μέσα στὴ σιωπὴ τῆς νύχτας καὶ στοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς τὸ ἐξωτικό, μιὰ μισοφαγωμένη τσαλόσκουπα—χαρὰ στήν ἀδιαντροπιά της—ἄρχισε νὰ λέγῃ περασμένα μεγαλεῖα.

—Τὴν ἀνοιξὴ φοροῦσα ἐλόασπρα, μοσχοβολοῦσε καὶ περνοῦσαν τὰ δροσερὰ παιδάκια καὶ στολίζονταν μὲ τὰ κλαδιά μου. Ἐγὼ τὸ εὐμόρφαινα τὸ θουνό ἐγὼ τὸ εὐμόρφαινα τὸ νησί. Καὶ τὸ φθι-

νόπωρο πάλι...φορούσα τὰ μενεξεδιά μου καὶ χάριζα ὄνειρευμένα χρώματα στοὺς λόφους. Πάλι: λαίμαργα μ' ἔκοφταν.

Κοιτάχτηκαν περιπαιχτικά τὰ τριαντάφυλλα, κοιτάχτηκαν καὶ τὰ γαρύφαλα, κοιτάχτηκαν καὶ οἱ μενεξέδες. Καὶ μιὰ χλωμὴ γιασεμιά μοσχοβόλη ἔρριξε τ' ἄσπρα τῆς λουλούδια ἀπ' τὸ ξεκάρδισμα.

— Ἐγὼ ποὺ εἶμαι θ α σ ί λ ι σ σ α, εἶπε τὸ ρόδο, κ' ἔχω πάντα τὴν ἴδια φορεσιά...

— Δυὸ φορεσιῆς τὸ χρόνο !!! ποὺ ἀκούστηκε !!! εἶπεν ὁ κρῖνος ὁ χιονάτος.

— Αὐτὸ πιά ἦταν πολὺ .. εἶπε καὶ μιὰ καμέλια χωρὶς καρδιά καὶ χωρὶς ἄρωμα.

Καὶ ἔλα τὰ λουλούδια ξεκαρδίστηκαν καὶ σείστηκαν τὰ φύλλα τους καὶ μοσχοβόλησε διπλᾶ τὸ περιβόλι.

Καὶ στὸ ξεκάρδισμα ἐκεῖνο, ἡ τσαλόσκουπα, σὰν σκελετὸς ἄφυλλη, μὲ λίγα σκουπίδια στὰ νύχια τῆς, πολὺ πόνεσε.

Κανένας δὲν τὴν πίστευε.

— Ποῦ εἴσθε σεῖς ποὺ μεθύσατε μὲ τὰ μῦρα μου, ποὺ στολιστήκατε μὲ τὰ λουλούδια μου... ἔλατε νὰ μαρτυρήσετε.

Μόνο τὸ ξεκάρδισμα ἔσειε τὰ φύλλα.

Πόνεσε ἡ τσαλόσκουπα καὶ δάκρυσε.

Τὴν ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς τῆς τὴν περνοῦσε μὲ τὴ γλυκεῖα ἀνάμνηση τῆς ἄσπρης φορεσιάς τὴν ἀνοιξη, καὶ τῆς μενεξεδιάς τὸ φθινόπωρο... τῆς ἐλεύθερης ζωῆς μὲ τῆς αὔρας τὰ γλυκοφιλήματα καὶ μὲ τὶς μέλισσες ποὺ ἔπιναν λαίμαργα τὸ χυμὸ τῆς.

Καὶ τώρα δὲν τὴν πιστεύουν, τί πόνος !!! Ποιὸς πιστεύει ἀξεδιάλυτα περασμένα μεγαλεῖα, ἂν τύχη μάλιστα νὰ τὰ διηγῆται σκελετὸς ἄφυλλος καὶ καταφρονεμένος ;

* * *

Καὶ ὁ περιβολάρχης, στὸ γλυκοχάραγμα, καθάριζε τὸν κῆπο ἀπ' τὰ περιττά, καὶ ἔρριξε καὶ τὴ φαγωμένη τσαλόσκουπα στὴ φωτιά.

Κ' ἐνῶ ἔτριζεν ὁ ἄφυλλος σκελετὸς τῆς στὴ φλόγα, ἐκεῖνη πονοῦσε ἀκόμα ἀπ' τὸν ἄλλο πόνον, τὸν ἀγιάτρευτο... ποὺ δὲν τὴν πίστευαν... καὶ θύμωνε μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς, ποὺ τὰ ξεστόμισε τὰ ἱερά περασμένα.

Καί σ' αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς, τὴν ἔκαψε ἢ φλόγα ἢ ἀχόρτα-
γη καὶ τὴν ἔκαμε στάχτη, ὅπως γίνεται στάχτη ἀγνώριστη κάθε ὥ-
ρα ἰὸ ἐδῶ κάτω καὶ ἄσχημο. Καὶ κείνο πού φορεῖ μιὰ φορεσιά,
καὶ κείνο πού φορεῖ δύο, καὶ κείνο, πού δὲν φορεῖ... καμιά.

ΑΔΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΝΟΗ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Φθινόπωρον ἐμύρισε στὸ σπίτι μας τριγύρω

Ἄπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ Αὐγούστου...

Τὸ πρωτοβρόχ. ἐρράντισε τὰ δέντρα καὶ τὸν κάμπον

Ἐρράντισε καὶ τὰ ξανθὰ σταφύλια.

Ἰλυκεία δροσιά τοῦ δειλινοῦ τὴν ὥρα πλημμυρίζει.

Ὅλα καὶ πνέει ὡς τὴν καρδιά,

Μὲς στὴ θαμπόφωτη τοῦ νοῦ γαλήνη πνέει..

Φθινόπωρον ἐμύρισεν ἄθῳ καὶ δλόγυρά μας

Ἐλάμφανε τὰ πράσινα φυλλώματα καὶ ἡ πλάση

Γέμισεν ἀπ' τὴν εὐωδιά σου,

Μητέρα γῆ, πού ἐδίψασες καὶ πού ἔχεις ξεδιψάσει.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ο ΚΑΤΑΡΡΑΧΤΗΣ

Γοργὰ τὰ μυχῶρα σύγνερα

Σκίζει, θροντάει τὰστροπελέχι,

Ἐδῶ τὰ θράχια σκάθοντας,

Τὰ λόγγια ἀνάθοντας παρέχει.

Δρολάπι· και δριμόχολο
Χυμάει, βογγάει με λύσσα·
Πέρα μουγγρίζει· ή θάλασσα·
Νύχτα, σκοτάδι, πίσσα.

Όμως ξημέρωσεν ή αύγή
Κι' ό ήλιος λάμπει πάλι,
Πάλι λαλοῦνε τὰ πουλιά,
Τό κύμα παίζει· στήχρογιάλι.

Μά τώρα πιό απ' τόν άνεμο
Γοργός και πιό βογγώντας
Απ' τίστραπόβροντα, βουνά
Και βράχους ροβολώντας,

Βραχνή φοβέρα στά στοιχειά
Κι' άγριος πολέμου κράχτης,
Αφρόκοπος κι' άσπέδιστος
Πηδάει ό καταρράχτης.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΗ ΝΥΧΤΑ

Πλατιά τὸ χιόνι· στρώθηκε
Σε κάμπους και σε δάση,
Γυάλινα κάστρα τὰ βουνά,
Λευκό όνειρον ή πλάση.

Κι' άπάνου τους θαθείά, βουθή
Νυχτιά, παταγωμένη·
Δέν αναδεύεται κλαδί,
Πνοή δέν άνασαινει.

Οὔτε προβάτου θέλασμα,
Οὔτε ἓνα κλάμα γκιώνη,
Γύρω, παντοῦ ἓνα σάβανον
Ἐπλώνεται τὸ χιόνι.

Κι' ἀπὸ ψηλὰ στὴν ἄπειρη
Κι' ἀλλαγή αὐτὴ κρυάδα
Τάχυνέ φεγγάρι: ὀλότρεμο
Σὰ νεκρικὴ λαμπάδα.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΕΙΜΩΝΙΑΣΜΑ

Ψημμένη ἀπὸ τὰ κάματα
Κι' ἀπ' τὰ λιοπύρια, τώρα
Μὲς στοῦ βοριά τὴν ἀγκαλιά
Λουφάζει γύρω ἢ χώρα.

Ἐραχνιασμέτα τὰ βουνά,
Μαραγκιασμένοι οἱ κάμποι,
Πνίγονται μὲς στὴν καταχνιά
Καί στῆς χιονιάς τὰ θάμψη.

Θολὸ τὸ κῶμα· σκυθρωπὸ
Τὸ περιγιάλι· κάτου
Σωρὸς τὰ φύλλα καί παντοῦ
Μιὰ κρύα πνοὴ θανάτου.

Κ' ἢ ρεματιὰ ἐκεῖ ὀλόγορρη
Ποῦ φεύγει στὰ λαγκάδια
Τοῦ κάκου μιὰ μὲ κλάματα,
Τοῦ κάκου μιὰ μὲ χάδια

Γιὰ νάναστήσει πολεμᾶει,
Στὶς ὄχτες ποῦ διαβαίνει,
Τὶς ἀροδάφνες σκέλεθρα,
Τὴν καλαμιὰ φρυγμένη.

Κ.ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΡΙΟΖΩΗ

Γύριζα στ' ἄγρια βουνά μέρες, τὰ μάτια μου εἶχαν χορτάσει ἀπὸ τὴν ἀγριότητα, ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο, ἀπὸ τὸ θάμπωμα πρωτογεν- νημένης φύσης. Κι' ὅμως τέτοιον ἀγριότοπο, τέτοια κακοτοπιὰ δὲν εἶχα ἴδῃ ἀκόμα. Ἀδύνατο νὰ τὴν στοχαστῆ ἢ φαντασίᾳ, νὰ τὴν ἱστορίσῃ ἢ πέννα, τὸ μάτι νὰ τὴν ὑποφέρῃ κ' ἡ ψυχὴ νὰ τὴν ἀπο- λάψῃ. Ξεπέζεψα ἀπὸ τὸ μουλᾶρι μου, ἔδωσα τὸ καπίστρι μου στὸν ἀγωγιότη, καὶ μουλᾶρι κι' ἀγωγιότης τράβηξαν μπροστά. Τὸ μονοπάτι στένευε σὰν κορδέλλα, σὰν σκοινὶ ἀπὸ κεῖ καὶ κάτω φοβερὸ στεφάνι, θαμπή, φιλὴ καὶ κρύα ἢ χινοπωριάτικη βροχή, ἀπλωνε ἓνα θεόρατο θαμβρακένιο πέπλο ὀλόγουρά μου, π' ἀνάμεσά του ἔπλεε πιὸ ἄγρια καὶ πιὸ τρομαχτικὴ ἢ φύση. Στριμώχτηκα σὲ μιὰ πέτρινη σπηλιὰ κι' ἀγνάντευα. Ἀπάνω στὸ κεφάλι μου κρέμουνταν βράχοι πελώριοι, ἐφτάψηλοι, βράχοι κατασυντριμμέ- νοι σὰν ἀπὸ τεράστιο σφυρὶ φοβεροῦ δράκοντα· στὴν ἄκρῃ στὰ πόδια μου, γκρεμοὶ καὶ σᾶρες, ξέφευγαν φοβερὸς κι' ἄπατες, σφιχ- ταγκαλιασμένες ἀπὸ παμπάλαιους κλάδους πουρναριῶν καὶ κέδρων. Κρεμασιᾶς ὀρμητικῆς, ποῦ γκρεμιζόνταν ἀπὸ τὶς χαμένες κορυφές τῶν βουνῶν ψηλὰ μέσα στὰ κατάμαυρα σύγνεφα, κυλοῦσαν λιθά- ρια ριζιμιὰ καὶ νερὸ ἀφρισμένο μὲ γοργάδα ἀστραπῆς, μὲ θόρυθο οὐρανοβροντῆς. Κουδουνίσματα παράξενα, μὲ κρυστάλλινους ἀχοῦς ἀγροικιῶνταν ἀπὸ ψηλὰ καὶ κάτω, καὶ πρόβαλαν, καὶ πηδούσαν, κι' ἔσερναν λιθάρια καὶ στουρνάρια στὴ φευγάλα τους κατάμαυρα ἀγριόγιδα, πετροχελίδονα πετοῦσαν ἀπὸ βράχο σὲ βράχο, ἀετοὶ καὶ γεράκια ἔφευγαν κ' ἔρχονταν ἤσυχα καὶ καμαρωτά, μὲ βα- σιλικὸ μεγαλεῖο μέσα στὴν ἀνεμοζάλη, τσακάλια οὐρλιῶνταν στὰ σκεπασμένα ἀπὸ πυκνοὺς πέπλους βροχῆς πλάγια τῶν βουνῶν.

Μυστήριο και τρόμος περιχύνονται από στιγμή σε στιγμή μέσα στην τρομαχτική εκείνη άγριότητα.

Ἀντικρύ μου ἄλλο ψηλοθώρητο θουνό, ἴσο σὰ μαχαίρι κι ἀπόγκρεμο σὰ θεριακωμένος μεσαιωνικός πύργος, γυμνὸ κι ἄδεντρο, κατακόκκινο σὰ φωτιά, μὲ τ' ἀτσαλένια στήθη του παλληκαρίσια, πεταχτά, καταξεσχισμένα ἀπὸ μεγάλες, παραξενες, καὶ βαθουλές, καὶ ἀγριοκαμωμένες καταματωμένες πληγές, ἀπλώνουνταν τρακόσια δῆματα ἀλάργαμου. Καὶ κολλητάμου ἄλλος γίγαντας πέτρινος, πλημμυρισμένος καὶ ἀρματωμένος ἀπὸ τ' ἀτέλειωτα πόδια του ὡς τὴν ἀθώρητη κορφή του μὲ κρانيές καὶ μ' ἀρκουδοπούρναρα, μ' ἀθάνατους λιθανόκεδρους, μὲ χιλιάδες πολυχρονίτικα ἔλατα καὶ μυριάδες κέδρους ἀγκαθωτοὺς στ' ἄγγιγμα, μαγεμένους στὸ κοίταγμα καὶ μεθυστικούς στὴν εὐωδιά, ἔκλειε ὁ γίγαντας αὐτὸς μονάχος, πέρα πέρα, καὶ γῆς καὶ κόσμου κι' οὐρανό, κ' ἔθαρτε τὴ ματιά, καὶ συνέπαιρνε τὴν αἴσθησι, τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ, ἀνάμεσα στὸ πανάγριο αὐτὸ χάος, καὶ χῶριζε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κόσμου καὶ κοινωνία καὶ οἰκογένεια, καὶ τὸν ξεγύμνωνε ἀπὸ σκέψη κι' ἀνθρωπισμό, καὶ τὸν ἔκανε δικό του κατὰδικό του, σῶμα καὶ ψυχὴ ἄγριο, κατάγριο, πανάγριο.

Φουρτουνιασμένα, θολά, λασπωμένα κι' ὀρμητικὰ σὰν πεινασμένα λιοντάρια, κυλοῦσαν στὰ βάθη τῶν γκρεμῶν, τὰ δύο ποτάμια. Ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τὰ ματωμένα στήθη τοῦ Βελουχιοῦ, ἀκράτητο φουσάτο, ἔρχονταν ὁ Καρπενησιώτης· ἀπὸ μυστικὲς κι' ἄγνωστες, ἀπ' ἀθώρητες κι' ἀπάτητες λαγκαδιές ροβολοῦσε ὁ Καστανιάς. Καὶ πκλληκάρια ἰσοδύναμα, κ' ἤρωες βροντόφωνοι, ἀδελφωμένοι στὴ βοή, ζευγαρωμένοι στὴν ὄρμη, καὶ τὸ κατακύλημα, σμίγουνταν σὲ θροντές, πὺ μόνον σιδερένιο αὐτὶ τίς ἐνιωθε καὶ τίς ὑπόφερνε, καὶ μ' ὀρμητικώτατη νεροσυρμὴ, ἔσχιζαν μὲ διπλὴ δύναμη τοὺς θεόρατους πέτρινους γίγαντες, καὶ ξέφευγαν ἀπὸ τὸ καταχθόνιο τρέξιμό τους, πίσω ἀπὸ τὰ νικημένα θουνά, καὶ ροχαλίζοντας σὰ λύκοι μέσα στὴν περήφανη νίκη καὶ δόξα τους, διάβαιναν πέρα πρὸς τ' Ἀγραφα σὲ καινούργιους ὀρίζοντες, γιὰ νὰ παλαίψουν καὶ νὰ νικήσουν νέους γίγαντες. Κι' ἀνάμεσα στῆς χινονωριατικῆς βροχῆς τὸ κρῦο κλάψιμο, πιδὸ θαθὺ μυστήριο, πιδὸ βαθὺς τρόμος περιχύνε τὴν ἀγριότητα, πὺ μὲ τριγύριζε. Ψηλά στὸν κατακόκκινο, τὸν καταπληγιασμένο γίγαντα, ἀνάμεσα σὰ ματωμένα στήθη του, μιὰ κορδελίτσα δρόμου, ἴσα σὰ γραμμὴ συρμένη μὲ χάρρακα, κοκκίνιζε ἐδῶ, καὶ μαύριζε ἐκεῖ, κι' ἄσπριζε πάρα πέρα.

Ἡλ. Βουτιερίδη, Νέα Ἑλλην. Ἀναγν. Β'. Γυμνασίου, ἔκδ. Β' 193 7

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Δίχως άλλο κάποιο μονοπάτι ήταν. Γι' ακολούθησα με προσοχή, ξαφνισμένος. Πώς στοῦ ἀπάτητου αὐτοῦ πύργου τὴ στήθη, πατοῦσε ποδόρι ἀνθρώπου; Πάντα ἴσο τὸ μονοπάτι, πάντα ξάστερο, ἔφερνε σ' ἓνα ξόγκωμα τοῦ βουνοῦ, κρεμασμένο μετέωρο, πού φαίνονταν σὰν νὰ ἦταν οὔτε στὴ γῆς οὔτε στὸν οὐρανό. "Ἐτριβα τὰ μάτια μου, καὶ μέτρησα ἐκεῖ ἀπάνω καμιὰ δεκαριά σπιτάκια πέτρινα, τετράγωνα, κατάκλειστα πού τάλουζε κι αὐτὰ ἀδιάκοπα ἢ βροχή.

"Ἀξάφνα κοντά μου, στὴν ἄκρη τοῦ στεφανιοῦ τοῦ γκρεμοῦ, φάνηκε ἓνας γέροντας φορτωμένος μ' ἓνα σακκί στὶς πλάτες. "Ἀπίθωσε τὸ σακκί καταγῆς, ἔκατσέ ἀπάνω καὶ ἀναστέναξε λαχανιάζοντας. Κατόπι του μιὰ γριά, φορτωμένη κι αὐτὴ μ' ἓνα σακκί, ξεφορτώθηκε κ' ἔκαττε κοντά του. "Ἦταν δυὸ γεροντάκια καταζαρωμένα, μὲ γερὰ κορμιὰ, βουνήσιοι χωριάτες. Κουρέλια ἀγνώριστα ἔντυναν καὶ τοὺς δύο, λερά, λασπωμένα. Χέρια καὶ κεφάλι, λαϊμὸς καὶ στήθη κατάσαρκα, μ' ἓνα μαῦρο κ' ἠλιοκαμμένο δέρμα, μὲ τρύπια γουρουντσάρουχα στὰ πόδια.

—Γειά σου, καλόπαιδο, μουρμούρισαν κ' οἱ δύο.

—"Ἀπὸ ποῦ, ὦρα καλὴ, γέροντα;

"Ἡ γριά ἀκούμπησε στὸ σακκί της λαχανιάζοντας ἀκόμα ἀπὸ τὸ δρόμο, ὁ γέρος ἀποκρίθηκε ξέψυχα:

—"Ἀπ' τὸ μύλο καὶ στὸ χωριό, παιδί μου. "Ἀλέσαμε λίγο καλαμπόκι. "Ἐρχεται χειμῶνας, βλέπεις, σὰ μπροστὰ ποιοὺς ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ μὲ τὰ χιόνια;

—Καὶ ποιὸ νὰ το χωριό σας;

"Ὁ γέρος σήκωσε τὸ χέρι του καὶ ἔδειξε ψηλά στὸ ξόγκωμα τοῦ βουνοῦ τὰ λίγα σπιτάκια.

—"Ἀπάνου! νὰ το! Καρίτσα τὸ λέν.

—Καὶ θ' ἀνεβῆτε ἔτσι φορτωμένοι ἐκεῖ ἀπάνω;

—Τί νὰ κάνουμε; Μεῖς, παιδάκι μου, βλέπουμε ζωντανὸ τὸ χιόρο μὲ τὰ μάτια μας. "Ἀη! οἱ κακομοίρηδες.

—Κ' εἴστε πολλὲς φαμελιές στὸ χωριό;

—Τὸ καλοκαίρι θάμαστε καμιὰ δεκαπενταριά· τώρα τὸ χειμῶνα κατεβαίνουν κάτου στὸν κάμπο τοῦ Βραχωριοῦ οἱ μισές.

"Ἀη! ποῦ νὰ κοφοζήσῃ ἄνθρωπος δῶ ἀπάνω, σὰ δὲν ἔχη τὸ εἶναι του.

—Καὶ τῶχετε τὸ εἶναι σας, γέροντα;

—Νά, καλαμπόκι κι ἅγιος ὁ Θεός. Καὶ σάματ' ἔχεις νὰ τὸ

ψήσης κι' αυτό. Κάνουμε τηγανιές, αλεύρι και γουρονόξυγκο μέσα, κ' ἴσια πού ρουπώνουμε.

— Εὐγκι ;

— Τὸ καφούξυγκο εἶναι πού μᾶς ζωντανεύει. Μ' αὐτὸ στὸ ψωμί, μ' αὐτὸ στὸ λύχνο, μ' αὐτὸ τηγανίζουμε κἀν' αὐγὸ. Εὐγκι πού πάει γόνα, κι' αὐτὸ λιγοστό, πού νὰ βρεθῆ τὸ ἔρημο !

— Καὶ κατεβαίνετε τὸ χειμῶνα κάτω ;

— Ὅπως ντέση. Τοὺς τρεῖς μῆνες ροβολᾶμε μιὰ βολά. Σὲ στριμώνει τὸ χιόνι, παιδί μου. Κρύο, λές ; πεθαμός ! Καὶ ἔδομάδα κάνουμε ν' ἀνοίξουμε πόρτα. Μαῖδὲ οὐρανό, μαῖδὲ γῆς, μαῖδὲ κόσμο χαράζουμε. Σὴν πεθάνη καὶ κανένας ἀπὸ μᾶς, μαῖδὲ παπᾶς νὰ θγῆ ὡς ἐκεῖ ἀπάνου. Τὸ καλοκαίρι νὰ πῆς ; Ἄιντε νιαῖτα ! Βάζεις καινούργιο σκότι... Ἄιντε νὰ τραβᾶμε, γερόντισσα, χαλεύεις μὴ καὶ δὲν ἀποσώσουμε ἀπόψε...

Κ' οἱ γερόντοι, λαχανιάζοντας ἀκόμα, σήκωσαν τὰ θαρειὰ σακκιά τους στὶς πλάτες τους, μὲ χαιρέτησαν καὶ ξεκίνησαν.

— Ἐ, παιδάκι μου, φώναξε ὁ γέροντας, τραβῶντας ἔμπρὸς μέσα στὴ βροχή, ζῆ κανένας καὶ ζώνεται δῶ στὸ βιλαέτι μας, ζῆ γιὰ νὰ θρίσκειται, ἔτσι γιὰ νὰ μὴν ἐρμάη ὁ τόπος.

Κ' ἡ γριά, πού δὲν εἶχε ἀνοίξει ἀκόμα τὸ στόμα της, ἀκολουθῶντας πίσω τὸ γέρο της, μὲ φωνὴ πνιγμένη ἀπ' τὸ λαχάνιασμα, μουρμούρισε :

— Βρισκόμαστε, πού λές, γιὰ νὰ μὴ... γιὰ νὰ μὴ τὸν φάν' οἱ λύκοι σὴν τύχη καὶ ξεπέση κανένας χριστιανὸς ἀπὸ δῶ...

Κ' ἡ βροχὴ τοὺς συνεπῆρε, καὶ τοὺς σκέπασε σὲ λίγο ἀπ' τὰ μάτια μου τοὺς δυστυχημένους αὐτοὺς βιοπαλαιστὰς τῶν βουνῶν, πού δὲν τοὺς πολεμάει ἡ Ζωὴ μονάχα, ἀλλὰ κι' αὐτὴ ἡ Φύση.

ΜΗΤΣΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΟΥΡΟΣ

Στειροχωρίζουν στοῦ Κλαδά, τυροκομοῦν στοῦ Ζέρδα,
Στοῦ Ἀκρίθου ἀλλάζουν τὰ μαντριά, στοῦ Μπάρδα κοῦρον ἔχουν.
Εἴκοσι πέντε εἶν' οἱ κοπές, διακόσιοι οἱ κουρευτάδες,
Κι' ἄλλοι ἕκατὸ πού κουβαλοῦν κι' ἄλλ' ἕκατὸ πού στρίβουν,
Ποῦ στρίβουν τὰ κωλόκουρα, πού δένουν τὰ ποκάρια.

Λώδεκα μέρες κούρευαν, δώδεκα μέρες δέναν.

Ἅ γέρο Μπάρδας κάθεται σὲ στρουγγολίθι ἀπάνου
Μὲ τὸ πλατὺ τὸ πόσι του, μὲ τὸ μακρὸ ραδὶ του,
Μὲ τὴ χοντρή του σάρικα πῶχει πυκνὸν τὸ φλόκο,
Μὲ τοὺς ἑφτά του τοὺς ὑγιούς, μὲ τοὺς ἑννιά γαμπρούς του,
Κι' ὄλο τηράει τὰ πρόβατα καὶ λέει γιὰ τὸ καθένα :

— Τήρα σαργιά πῶχ' ἢ χελιά, τήρα ποκάρι ἢ κούλια,
Τήρα τὴ στερφοκάλεσα ροῦντο μαλλί πού θγάζει,
Ἡ μονοβύζα ἢ καψαλή τήρα κολτσιδες πῶχει.
Πρόγγα, ὠρὲ Λιά, τὴν κότσινα πού ξυέται στὰ παλιούρια·
Ἰστ ἴστ, διαβολοπρόβατο. Ἐύ! δὲ μ' ἀκούει τὸ ἔρμο,
Μόχτα, ὠρὲ Λιά, καὶ μάδεψε φυλάξου ἀπ' τὸ βαρδάτο.

Οἱ νυφουγατέρες του κερνοῦν τοὺς κουρευτάδες,
Κερνοῦν παγούδα, ἀνθότυρο, κερνοῦν ἀφρὸ γαλάτου,
Κ' οἱ γιοὶ του ἀράδα τὰ μαντριά συχνογυρνοῦν καὶ κρένουν·
— Γιὰ γληγοράτε, ὠρὲ παιδιά, γιὰ στῶστε τὰ ψαλίδια,
Τί πήγε ὁ ἥλιος πέντε ὀργιές, θεὸ νὰ μᾶς πάρῃ ἢ νύχτα,
Κ' εἶνε γιορτάσι ἢ αὐριανή, νὰ μὴ μᾶς βρῆ στὸν κοῦρο.

Ἅ ὀλημερίς κουρεύουνε, τὸ γιόμα τρῶν καὶ πίνουν
Κ' ἐκεῖ στὸ ἥλιοδασίλεμα σχολνοῦν κι' ἀποκουρεύουν.
Τότ' ἕνας γέρος κουρευτῆς προβάλλει ὀμπρὸς καὶ κρένει :

— Για σκῶτε πάνου ὠρὲ παιδιὰ, γιὰ ἀφήστε τὰ ψαλιδιὰ,
Γιὰ μάστε τούφα ἀμάραντο, μάστε χεριές ἀρείκη
Κι' ἀγιοκλημα καὶ σφελαχτό, πιάστε τὸν πρῶτο δάσο
Καὶ δέστε του τὰ κέρατα τ' ἀσημοκεντισμένα,
Πάρτε καὶ τοῦ γαλάτου ἀφρὸ ραντίστε τὰ ποκάρια,
Βάξτε : χούϊ, χούϊ, χούϊ ! τρεῖς βολές, ρίξτε καὶ τρία ἀρμούτια
Καὶ εἰπέτε καὶ τοῦ τσέλιγγα παινετικὸ τραγοῦδι.

Σκῶνονται ἀπάνου τὰ παιδιὰ κι' ἀφήνουν τὰ ψαλιδιὰ,
Μαζεύουν τούφα ἀμάραντο, κόβουν χεριές ἀρείκη
Κι' ἀγιοκλημα καὶ σφελαχτό, πιάνουν τὸν πρῶτο δάσο
Καὶ δένουν του στὰ κέρατα τ' ἀσημοκεντισμένα,
Παίρνουν καὶ τοῦ γαλάτου ἀφρὸ, ραντίζουν τὰ ποκάρια,
Σκούζουν : χούϊ, χούϊ, χούϊ ! τρεῖς βολές, ρίχνουν καὶ τρία ἀρμούτια
Καὶ λέγουν καὶ τοῦ τσέλιγγα παινετικὸ τραγοῦδι :

— Ἐσένα πρέπει, ἀφέντη μου, νὰ ζήσης χίλια χρόνια,
Νὰ ζήσης σὰν τὸν Ὀλυμπο, ν' ἀσπρίσης σὰν τὸν Πίνδο,
Νὰ ἰδῆς ὑγιούς, νὰ ἰδῆς γαμπρούς καὶ νυφοθυγατέρες
Κι' ἀγγόνια καὶ δισέγγονα νὰ πιάσης νὰ χαϊδέψης,
Νάχης χιλιάδες πρόβατα, νάχης χιλιάδες γίδια,
Μὲ μύρια ἀργυροκούδουνα, νὰ τὰ λαλοῦν νὰ πρέπουν.
Ν' ἀρμέγης κάθε πρόβατο κ' ἐννιά ἀρμεγούς νὰ θγάξης,
Ν' ἀρμέγης κάθε γίδι σου κι' ἄλλους ἐννιά νὰ θγάξης.
Ἐσένα πρέπει, ἀφέντη μου, τὸ πρῶτο τὸ θαρβάτο
Νάχῃ γιορτάνι ἀπὸ φλουρὶ καὶ κέρατα ἀπ' ἀσῆμι,
Νὰ τ' ἀκλουθᾶν τὰ πρόβατα, νὰ τ' ἀκλουθᾶν τὰ γίδια,
Νὰ τὰ σουρᾶς νὰ χαίρεσαι καὶ νὰ τὰ καμαρώνῃς.
Ἐσένα πρέπει, ἀφέντη μου, γιὰ νὰ καθαλικεύης
Τ' ἀσέλλινο, προσέλλινο, τὸ κάλλιο τὸ πουλάρι,
Ἐπώχει ἀστρὶ στὰ στήθια του, φεγγάρι στὰ καπούλια,
Καὶ χίλιοι νὰ σοῦ τὸ κρατοῦν νὰ γέρνης, νὰ πεξεύης,
Νὰ σιέσαι, νὰ λυγίζεσαι, νὰ κίτσης στὸ προσκάμι.
Κι' ὄχ' τὸ σκαμνάκι ὄντας σκωθῆς καὶ μπῆς στὸν ἀρμεγῶνα,
Τὸ πλιὸ τρανὸ μαντρόσκυλλο νὰ σ' ἀκλουθᾶν σου πρέπει,
Καὶ πάλι ξαναπρέπει σου βαριὰν ἀρμάτα νάχῃς.

Νάχης πολλές τις φορεσιές και χρυσοκεντισμένες,
Νά ντυέσαι, νά ξεντύνεσαι, ν' αλλάζης, νά ξαλλάζης,
Νά κουβαλᾶς ἐδῶ κ' ἐκεῖ τ' ἀμέτρητο τὸ βιό σου,
Νά διαφεντεύης στὰ βουνά, ν' ἀκούγῃς στουὺ κάμπους.

Λέν τὰ παιδιὰ τοῦ τσέλιγγα παινετικὸ τραγούδι,
Καὶ παίρνουν πάλι ἀφρόγαλα καὶ πίνουν καὶ ραντίζουν
Καὶ ξανασκούζουν : χούϊ, χούϊ, χούϊ ! ρίχνουν καὶ τρία ἀρμούτια.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΤΟ ΓΙΟΥΣΟΥΡΙ

“Ὅταν τὸ πρωτάκουσα ἤμουν παιδί στὰ σπάργανα. Καὶ σὰν ἔφτασα εἰκοσάχρονο παλληκάρι, ἔλεγα ἀκόμη γιὰ κείνο, μὲ τὸν ἴδιο θαυμασμὸ καὶ περισσότερη φρίκη. Τὸ γιούσουρι, τὸ ἀντρεωμένο γιούσουρι, ποῦ θρίσκειται στὸν κόρφο τοῦ Βόλου! Τὸ γιούσουρι ποῦ ὥρες ψηλώνει καὶ θεριεύει ὡς τὸ πρόσωπο τῆς θάλασσας· ὥρες χαμηλώνει καὶ γίνεται κάστρο ἀγύριστο μὲ τοὺς ρόζους καὶ τὰ κλαδιά, μὲ τίς ρίζες καὶ τ' ἀντιρίμματα ! Κάτω στὸ νησί μας τὸ ἔχουν μεγάλο! Γενιὰ σὲ γενιὰ τὸ παραδίνουν οἱ ναῦτες καὶ πάει ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, ἀπὸ παιδί σὲ ἀγγόνι πάντα μεγάλο, θαυμαστὸ πάντα σκληρὸ σὰ σίδηρο, δυνατὸ σὰ λέοντα, ψυχωμένο κί' ἀθάνατο σὰ στοιχειό.

Ἐκεῖνοι ποῦ τὸ πρωτόειδαν ἔσβυσαν ἀπὸ τὴ θύμηση τῶν ἀνθρώπων τώρα. Ἐνεῖνοι ποῦ ὄνειρεύτηκαν νὰ τὸ κόψουν κοιμούνται ἀξόπνητα στὴ γῆ ἢ καὶ στὰ βάθη τῆς θάλασσας. Ἐκεῖνοι σοῦ λένε, κάτι τι πλάνο κ' ἐπίβουλο ποῦ ἀλλάζει χρώματα καὶ ἀλλάζει σχήματα καὶ γλυστρᾷ σὰν χέλι καὶ θεμελιώνεται σὰν πύργος καὶ φωσφορίζει σὰν ὠκεανόψαρο, ποῦ λύνεται τὸ σῶμα μὲ τὸ πρῶτο ἀντίκρυσμα.

Ἐγώ, ἀπὸ μικρὸς ποῦ τὸ ἄκουα μ' ἔπιανε κάτι παράξενο. Φόβος μαζί καὶ πείσμα. Καλά, ἔλεγα, ὁ διπίθαμος Ἀράπης ποῦ ρουφᾷ τὰ πέλαγα καὶ φράζει ποτάμια μονάχα μὲ τὰ γένεια του. Καλά ἢ ἀθάνατη Γοργόνα, τοῦ Ἀλέξαντρου ἢ ἀδελφή, ποῦ γυρί-

ζει τὴ θάλασσα καὶ στὸ πικρὸ ἄκουσμα βουλιάζει τὰ πλεούμενα σύψυχα μὲ τὴν οὐρὰ της. Καλὰ κι' ὁ Ἄριστος, ποὺ σκοτώνει τὰ θεριά καὶ τὰ θουνὰ γκρεμίζει καὶ ξεριζώνει ρουπάκια μὲ τὸ κοντάρι του. Μὰ ἓνα δέντρο ἐκεῖ, τοῦ νεροῦ πλάσμα, θρέμμα τοῦ ἄμμου καὶ νὰ κἀνῆ τόσα θούματα ! Μπά, ντροπή μας ! Ἄκουα τοὺς ἄντρες τοὺς λεβεντοθρεμμένους νὰ μιλοῦν γι' αὐτὸ μὲ τόσο σεβασμό, σὰν νὰ μιλοῦσαν γιὰ τὸ Τρισυπόστατο. Τί διάβολο ! Ἐκεῖνοι μιὰ φορὰ ἔδωκαν τὰ στήθη τους ἐμπρὸς στὸ κανόνι τοῦ Τούρκου ! πῆδησαν μὲ ἀναμμένο δαυλι στίς μπαρουτοθήκες του ! εἶδαν τὸ θάνατο χίλιες φορές καὶ δὲν τόλμησαν νὰ ξεριζώσουν ἓνα δεντρί ! Δὲν μπορούσα νὰ τὸ χωνέψω.

— Δέ μου λές, πατέρα, κἀνω κάποτε τοῦ γέροντά μου· τί εἶνε αὐτὸ τὸ γιούσουρι ;

— Εὐλο, παιδί μου, σὰν καὶ τ' ἄλλα· θαλασσόξυλο. Ἄν θέλῃς νὰ τὸ μάθῃς, σύρε νὰ ἰδῆς τὴν πίπα μου.

Πῶς μέσῃ, ἀνοίγω τὸ ἀρμάρι, θρίσκω τὴν πίπα του. Μιὰ πίπα χοντρή καὶ μεγάλη, μὲ ρόζους, μκύρη κατὰμκυρη σὰν ἔβενος.

— Μπά, τοῦτο εἶνε τὸ γιούσουρι ! τὸ κόβουν λοιπὸν ;

— Τὸ κόβουν λέει ; Ἐφοῦ τ'ἔχεις στὰ χέρια σου ! Ἐκοψα πῆχες, ἔταν ἤμουν σφουγγαράς.

— Γιατί δὲν πᾶς λοιπὸν νὰ κόψῃς καὶ τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου ;

Πέτρωσε εὐθὺς τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη του· σοβαρεύτηκε τὸ πρόσωπό του. Γύρισε καὶ μὲ κοίταξε ἀφαιρεμένα, σὰν νὰ ἔλειπε ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

— Ἄ ! εἶπε. Τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου δὲν εἶνε τὸ ἴδιο. Πῆγα μιὰ φορὰ καὶ γώ. Μὰ λίγο ἔλειψε ν' ἀφήσω δίχως ἄντρα τὴ μάνα σου.

— Ἄφοῦ κόβεται !...

— Κόβεται ἔταν εἶνε μικρό. Κάτω στὴ Μπαρμπαριά εἶνε δάση ὀλάκερά. Ἐκεῖ ποὺ ψαρεύουν τὰ σφουγγάρι, ἀρπάζουν καὶ κἀνα κλαρί. Ἔτσι κλεφτά, στὴν ὥρα ποὺ κοιμάται. Ἄμα ἔμωξ ξυπνήσῃ, δὲν τὸ κόβει οὔτε ἡ ρομφαία τοῦ Ἀρχαγγέλου.

— Τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου δὲν κοιμάται ;

— Κοιμάται· μπορεῖ νὰ κἀμῃ δίχως ὕπνο ; Μὰ ἐκεῖνο στοίχειωσε πιά ! ζῆ μὲ τοὺς αἰῶνες ! Ποιὸς ξέρει ἀπὸ πότε ! Νὰ ἰδῆς τῶν παλαβῶν τὰ κόκκαλα πῶς κρέμονται πολυέλαισι ἀπάνω του !

Καὶ τὸ βλέμμα του κάπως δειλὸ στυλώθηκε ἀπάνω οὐ μιὰ

στάμνα, πού ἔστεκε σπασμένη στήν αὐλή· τὸ μέτωπό του σούφρωσε καὶ κέρωσε, λές κ' ἔβλεπε ὀχιά νὰ προβάλλῃ ἀπὸ κεῖ.

— Ἐσὺ, πατέρα, πὼς πῆγες ; Μὲ τὴ μηχανή ; ξαναρώτησα.

— Ὅχι, μὲ τὴν πέτρα, σὰν τοὺς Καλυμνιώτες. Ποῦ μηχανᾶς στὸν καιρό μας !

— Ἐγὼ, σὰ μεγαλώσω, θὰ πάω νὰ τὸ κόψω· εἶπα μὲ πείσμα.

Ἐνόμιζα πὼς θὰ ἔλεγε ὄχι· πὼς θὰ φρόντιζε μὲ χίλια-δυὸ νὰ μ' ἐμποδίσῃ· πὼς θὰ μοῦ διηγῶταν ἱστορίες τρομερές γιὰ ν' ἀπελπιστῶ. Τίποτα ! Μιὰ στιγμὴ μὲ κοίταξε συλλογισμένος ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴ κορφή, σὰν νὰ μετροῦσε τὸ ἀνάστημά μου· χαμογέλασε.

— Καλὰ· σὰ μεγαλώσῃς, νὰ πᾶς· εἶπε μὲ τὴν πρώτη του ἀπάθεια. Τώρα εἶσαι μικρὸς, σύρε νὰ μάθῃς τὴ θάλασσα.

Πῆγα κ' ἔμαθα τὴ θάλασσα. Ναυτόπουλο ἔγινα, ἔπειτα ναύτης. Εἶδα φουρτούνες, χιονιές, ἀγριοκαίρια. Πῆγά καὶ μὲ τὰ σφουγγαράδικα στὴ Μπαρμπαριά. Μὰ καὶ ναυτόπουλο καὶ σφουγγαράς δὲν ξέχασα τὸ στοιχειωμένο γιούσουρι καὶ τὸ λόγὸ πού ἔδωκα στὸν πατέρα μου. Μαζὶ μὲ τὸ κορμὶ μεγάλωνε κι ὁ πόθος μέσα μου, σὰν νὰ τὸν εἶχα στὸ αἷμα μου. Ἐγὼ ἤθελα νὰ κόψω τὸ γιούσουρι, στὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ξεριζώσω καὶ νὰ τὸ σύρω πίσω ἀπὸ τὸ καῖκι στὸ νησί μας. Θὰ τὸ ξάπλωνα στὴν ἀμμουδιὰ θρασίμι καὶ θὰ ἔβανα διαλαλητὴ νὰ διαλαλήσῃ σὲ ἔλη τὴ χώρα: — « Ἐβγάτε, χωριανοί, νὰ ἰδῆτε τὸ μέγα θάμα ! Τὸ στοιχειὸ νικιήθηκε ἀπὸ τοῦ νησιοῦ μας τὸ στοιχειὸ, τὸν Γιάννο Γκάμαρο. Τρέμουν—τρίζουν τὰ βουνά ! Ἐβγάτε, χωριανοί, νὰ ἰδῆτε καὶ νὰ εἰπῆτε!... ». Θὰ ἔτρεχε ἀμέσως μελίσσι ἕλαός· θὰ ἔβλεπαν οἱ θαλασσογέννητοι καὶ θὰ σταυροκοπιοῦνταν· θὰ ἔβλεπαν οἱ γυναῖκες καὶ τρόμαζαν, τὰ παλληκάρια καὶ θὰ ζηλοφτονοῦσαν, καὶ θὰ ἔλεγαν: — Νὰ λεβεντονιός ! Δεύτερος Ἀη Γιώργης θὰ δοξαζόμουν στὸ νησί. Κι ἓνας τρόμος μυστικός, μιὰ λαχτάρα δισάνιζε κάθε τόσο τὴν ψυχὴ μου, μὴν προλάβῃ ἄλλος καὶ ἀρπάξῃ τὴ δόξα μου. Γυρεύεις τί γίνεται ; Ἀλλὰ πάλι ἠσύχαζα μὲ τὴν ἰδέα πὼς ἄλλος ἀξιώτερός μου δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ γεννηθῇ. Καὶ ἀκόμη πίστεψα πὼς τὸ δεντρί ἐκεῖνο δὲν καθόταν τόσους αἰῶνες ἐκεῖ στὸν ἀνήλιαστο θρόνο του, παρὰ γιὰ νὰ γίνῃ μιὰ μέρα δικό μου παίνεμα. Κ' ἔτσι ἔκλεισα τὰ εἴκοσι χρόνια μου. Ψάρευα τὸ σφουγγάρι μὲ τὴ μηχανὴ τοῦ καπετάν Στραπάτσου στὸν Ἐγριπο. Δῶσε ἀπάνω—δῶσε κάτω φτάσαμε καὶ στὸν κόρφο τοῦ Βόλου. Ἀρπαξα τὸν καιρό.

— Τί λές, καπετάνιε ; Κάνουμε τὴν ἀπόπειρα ;

— Ποιά ;

— Πάμε νά κόψουμε τὸ γιούσουρι ;

Γέλασε ὁ καπετὰν Στραπάτσος· γέλασαν καὶ οἱ ἄλλοι· γέλασα τέλος καὶ γώ. Δὲν τολμοῦσα νά κάνω τὸ σδαρό.

— Ρέ, τί λές ; μοῦ κάνει· εἶσαι στὰ σύγκαλά σου ἢ νά στείλω γιὰ τὸν παπᾶ ; Ἄμῃ ! πῆγαν τόσοι καὶ τόσοι καὶ δὲν ἔκαμαν τίποτα καὶ θὰ κάμουμε μεῖς ;

— Γιατί ὄχι ; Εἴμαστ' ἀδέξιοι ἐμεῖς ! Ἔπειτα—ἄκου νά σοῦ εἰπῶ—ἐκεῖνοι πῆγαν μὲ τὴν πέτρα. Μιά βουτιά κι' ἀπάνου. Τί θές νά κάμουν μὲ μιὰ βουτιά ;

— Μωρέ, κοίτα νά θγάλουμε τὸ καρβέλι· καὶ ἄφησε τὰ ὄνειρά ! μοῦ λέει τέλος ὁ καπετάνιος.

Δὲν ἀπελπίστηκα. Θὰ τὰ καταφέρω στὸ ὕστερο· σκέφτηκα. Καὶ ἀλήθεια ἔδωκα—πῆρα τὸν κατάφερα μιὰ Κυριακὴ ποῦ δὲν ψαρεύαμε.

— Τί λές ; πάμε ; τοῦ κάνω.

— Μωρέ, ποῦ νά πάμε ;

— Γιὰ τὸ γιούσουρι.

— Καὶ ποιὸς θὰ βουτήξῃ ;

— Ἐγὼ βουτάω· γι' αὐτὸ ρωτᾶς !

Πήγαμε τέλος. Κοιτάζω μὲ τὸ γυαλὶ στὸν πάτο· πουθενὰ γιούσουρι ! Φέρνω μιὰ βόλτα, δυό, τρεῖς, τίποτα ! Ἄρχισα ν' ἀπελπίζουμαι. Μιὰν ἀπελπισία παράξενη. Τόσα χρόνια τὸ ἀνάστανα στή φαντασία μου, τὸ ἔβλεπα μπροστὰ μου, πάλαιθα μαζί του, τὸ νικοῦσα καὶ τώρα νά θγαίνουν ὅλα ψέματα ! Δὲν μποροῦσα νά τὸ ὑποφέρω. Κάπως ἔπρεπε νά ὑπάρχη, κάπου νά τὸ συναντήσω, θές κάτω στοὺς βυθοὺς, θές πέρα στὸ ἀκρογιάλι, θές ἀπάνω στὰ σύγνεφα ! Νά τὸ συναντήσω, νά μετρηθῶ μαζί του κι' ἄς μὲ καταλύσῃ.

Ἄς κρεμαστοῦν καὶ τὰ δικά μου κόκκαλα ἀπάνω του, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων παλαθῶν. Ὅχι ὅμως νά μὴν τὸ γνωρίσω ποτὲ στή ζωὴ μου ! Τότε γιατί ἔζησα τόσον καιρό, γιατί ἔγινα εἰκοσάχρονος, γιατί ἔμαθα τὴ θάλασσα, γιατί ἀνασκάλισα τοὺς βυθοὺς ; Μο· νάχα γιὰ τὸ καρβέλι !

— Τραβᾶτε γιὰ τὸ λιμάνι· τραβᾶτε νά πιοῦμε καὶ καμιὰ· εἶπε ὁ καπετάνιος χαιρτιστισμένος. Οἱ γερόντοι λένε κάποτε καὶ παραμῦθια.

Κρύος ἴδρωτας μὲ πῆρε. Ἄρχισαν νὰ θολώνουν τὰ μάτια μου.
— Στὸ Θεό σου, καπετάνιε, τοῦ λέω· ἔχε ὑπομονή. Νὰ φέ-
ρουμε μιὰ δόλτα πάλι.

Οὔτε κείνος ὁμως, οὔτε οἱ λαμνοκόποι μὲ ἄκουαν. Τὸ καῖκι γύρισε κ' ἔφευγε γιὰ τὸ λιμάνι θαρραλιστικὸν καὶ κείνο. Ἐγὼ κρεμασμένος στὴν κουραστὴ δὲν ἔπαυα νὰ κοιτάζω ζερβόδεξα, μὲ καρδιοχτύπι μεγάλο, σὰ νὰ ζητοῦσα τῆς μάνας μου τὰ κόκκαλα. Μάταια ὁμως! Τὸ νερὸ πρασινογάλαζο ἔφτανε ὡς κάτω στὸν πάτο καὶ μοῦ ἔδειχνε ξερὰ τὰ φύκια, ὄχτους ἐδῶ ἀπόκρημους, ἐκεῖ ἀμμόστρωτες ἀπλωσιᾶς σουφρωμένες, ζεστές, κρεβάτια γιὰ τὶς νε-
ραῖδες μαλακὰ κι' ἀπάρθυνα. Τὸ γιούσουρι ὁμως ὄχι· κανένα ση-
μάδι γιὰ τ' ὄνειρεμένο μου δεντρί. Ἐλεγα ν' ἀφήσω τὸ γυαλί καὶ νὰ ξαπλωθῶ στὸ κατάστρωμα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμὴ θολὸ σύ-
γνεφο ἴσκιωσε μπροστά μου, πίσω ἔμεινε σὰ νὰ διάβηκε φάλαινα.

— Στόπ! φωνάζω· σταθῆτε!

Στάθηκε τὸ καῖκι, γύρισε πίσω ἵστὰ νερά του καὶ εἶδαμε ἔλοι σὰν χιλιόχρονη θελανιδιὰ νὰ κάθεται στὸν πάγκο. Δὲν ἦταν λοιπὸν φέμα, δὲν ἦταν παραμύθι! Ντύνομαι γρήγορα, παίρνω τὸ λάζο στὴ ζώση μου, ἕνα τσεκούρι στὸ χέρι καὶ δουτῶ κάτω. Μὰ καθὼς σήκωσα τὰ μάτια μου, σύγκρουσ' ἔπιασε. Καλὰ τὸ ἔλεγαν οἱ γέ-
ροντές μας. Τί ὁ διπίθαμος Ἀράρης! Τί Γοργόνα καὶ τί Ἄριστος! Τοῦτο εἶναι τὸ θάμασμα! Οἱ ρίζες του μελαψές, λεπιδοντυμένες βύζαιναν τὸ μάρμαρο, ἔμπαιναν στὶς σχισμές, ἀγκάλιαζαν τ' ἀγκω-
νάρια, γάτζωναν τὶς ποδιές του, ἕνα σῶμα θαρρεῖς καὶ μιὰ δύναμη. Ἀπάνω ὀρθοκάθεδρος ὁ κορμὸς, ἀρκευδοντυμένος μὲ ρόζους ἐδῶ καὶ κεῖ κλειστοὺς στὸ πολυτρίχι μέσα, ὀργιᾶς ψήλωνε. Καὶ ἀπο-
κει κλαδιὰ καὶ ἀντικλάδια μυριόριζα, καμαρωτὰ κι' ὀλότσα ἔφευ-
γαν παραδῶθε, ψηλά καὶ χαμηλά, λὲς κ' ἔπασχαν ν' ἀποκλείσουν ἔλον τὸν πλατύχωρο κόρφο μὲ τὸ δίχτυ τους. Ὀλόγυρα νερὸ διάφανο, σὰ γυάλα, τὸ σκέπαζε καὶ τὸ ἔλουζε, τροφή μαζὶ καὶ ταῖρι, ἀνάσα καὶ κλίνη του. Καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μαρμαρένιο δάθρο σκοτεινὴ ἔχασκε ἡ ἄβυσσος, κρύα καὶ ἄπατη.

Ἦυρα τὸ δέντρο στὸν ὕπνο του. Μὰ καὶ σιδὸν ξύπνο νὰ τὸ ηὔρεσκα, τὸ ἴδιο ἔκανε. Ἄν ἦταν ν' ἀρπάξω ἕνα κλαδί καὶ νὰ βγῶ ἀπάνω, καλά. Μὰ ἐγὼ ἤθελα νὰ τὸ κόψω σύρριζα. Γιὰ τοῦτο κα-
τέβηκα ἐκεῖ. Ἐκαμα τὸ σταυρό μου, ξάμωσα τὸ τσεκούρι καὶ γκόπ! τοῦ κατάφερα τὴν πρώτη. Ξύπνησε ὄφης. Καὶ ἀρχίζει ἀμέ-

σως ἓνας σίφουνας, ἓνας χτύπος, ἓνα κακό, λές και χύθηκαν ὅλα τὰ ρέματα ἀπάνω μου. Τὸ νερὸ χόχλασε, δάρθηκε κλωθογύριστο, σκότος πήδησε ἀπὸ τὴν ἄβυσσο κ' ἔχασα ὅλα τὰ πάντα. Ἐκατσα χαμηλά, ἀρπάχτηκα σ' ἓνα ρίζωμα νὰ μὴ μὲ σύρουν. Καὶ εἶδα ἄξαφνα στοὺς ρόζους τοὺς κλειστοὺς νὰ γλαυκοπαίζουν μάτια ἀρπικὰ καὶ νὰ χύνεται ἀστρίτης ἢ φλόγα ἀπάνω μου. Καὶ στὰ κλαδιὰ τὰ λευκοπράσινα εἶδα νὰ κρέμονται τὰ σκέλεθρα, πομπή και γάνα τῶν παλαβῶν ποὺ τόλμησαν νὰ τὰ βάλουν μαζί του. Στὸ ἐρούχημά του ἄκουσα χτύπο ξεχωριστό. Καὶ δὲν ἦταν ἄλλος παρὰ τὰ κόκκαλα ποὺ δέρονταν μεταξύ τους καὶ τὰ γυμνὰ ποδάρια λάχτιζαν μὲ πείσμα τ' ἄσαρκα μέτωπα, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγαν: — Γιατί μᾶς φέρατε δῶ!

Ἐποπάνω μου τσίμπασε ὁ καπετάνιος.

— Ἐλα τώρα. Ἐλα καὶ δὲ θὰ κάμῃς τίποτα

Δὲν θὰ κάμω τίποτα! Καὶ γὼ τὸ κατάλαβα. Μὰ καὶ μὲ τί μοῦτρα ν' ἀνέδω ἀπάνω; Ποῦ τὸ στοιχειὸ τοῦ νησιοῦ μας πλιά; Ποῦ ὁ Ἄη Γιώργης; Ἄ, ὄχι· ἂν δὲν κατέδικινα, καλὰ· μὰ τώρα πάει! Μόλις ἔπεσε ὁ σίφουνας, σηκώνω τὸ τσεκοῦρι καὶ τοῦ καταφέρνω δεύτερη μὲ ὄλη μου τὴ δύναμη. Πέτρα νὰ χτύπαγα, τὸ λιγώτερο θὰ ράγιζε· ἐκεῖνο τίποτα· οὔτε σκλήθρα δὲν ἄνοιξε. Ἄντι νὰ πάῃ μέσα τὸ τσεκοῦρι, ἔφευγε πίσω, δυὸ πιθαμές, τρεῖς, τέσσαρες, σὰ νὰ χτυποῦσε σὲ λάστιχο. Πρέπει νὰ τὸ ξερριζώσω, πικροσυλλογίστηκα. Τσιμπάω ἀπάνω.

— Ρίχτε μου τὸ λαστό.

Μοῦ κατεθάζουν τὸ σύνεργο. Ρίχνω πέρα τὸ τσεκοῦρι καὶ ἀδράζω τὸ λαστό. Ἀρχίζω στὶς ρίζες. Τυραννήθηκα καὶ γὼ δὲν ξέρω πόσο. Ὁρες ἐρχόταν, ὥρες περνοῦσαν, καὶ γὼ μὲ τὸ λαστό στὸ χέρι. Μόνον στεκόμουν κάποτε νὰ πάρω ἀνάσα ἢ νὰ ρίξω γύρω καμιὰ ματιὰ. Μποροῦσε τὸ σκυλόψαρο νὰ ριχτῆ ἀπάνω μου. Τέλος τσιμπάω πάλι.

— Ρίχτε μου τὴ γούμενα.

— Μωρ' ἔλα πάνω· τσιμπάει ὁ καπετάνιος ἀνυπόμονος. Για σένα τὴ θὲς τὴ γούμενα; Ἐχουμε καὶ ψιλότερο σκοινί. Ἐλα πάνω, θὰ σοῦ κόψω τὸν ἀέρα!

— Κόβεις τὸν ἀέρα, μὰ σχίζω τὸ λάστιχο· τοῦ ἀπαντῶ θυμωμένα. Ἡ ξέχασες πὼς ἔχω τὸ λάζο μαζί μου;

Τὰ χρειάστηκε ὁ καπετάν Στραπάστος· μοῦ ἔρριξε τὴ γούμενα.

Πιάνω από μακριά και θηλυκῶν καλὰ τὸν κορμό. Ἐπειτα πηγαίνω στὸ ἄλλο πλευρὸ καὶ ἀρχίζω πάλι μετὰ τὸ λουστὸ τὶς ρίζες. Ἐκεῖνο δὸς του καὶ γλαυκόπαιζε τὰ μάτια σὰν νὰ ἤθελε νὰ με μαγνητίσῃ. Ἐσειόταν καὶ τάραζε σὰν ψάρι· τὰ κλαδιά του, χταποδιοῦ ἀπλοκαμοῖ, λάγγευαν δῶθε-κειθε, κουλουριάζονταν, τίναζαν καταπάνω μου τ' ἀκροδάχτυλά τους νὰ με συλλάβουν. Μὰ ποῦ νὰ με συλλάβουν! Κι' ἂν δὲν ἤξερα καθόλου τὰ δολερὰ παιγνίδια του, κι' ἂν δὲν εἶχα ἀκούσει τὰ καμῶματά του, τὰ σέλεθρα ποῦ ἔδλεπα σφηνωμένα ψηλά, ἦταν ἀρκετὰ νὰ μοῦ δείξουν τὸν κίνδυνο. Σὲ κάθε του ἀνακλάδισμα στρεϊδι-κολλοῦσε στὰ πλευρὰ τοῦ μάρμαρου. Πόδια, χέρια, μάτια, ὅλα δούλευαν σύγκαιρα. Καὶ ὁ λουστὸς, ἀψύς, ξεκόλωνε ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τ' ἀντιρίμματα, τὰ ἔδγαζε ἀπὸ τὰ θαλάμια τους, τὰ χωρίζε ἀπὸ τὴν πέτρα, ξεφλουδισμένα πολλές φορές κι' ἄλλες φορές με σκληθρες ἀπὸ χάλαρα, με φόρτωμα ἀπὸ κοχύλια.

Τέλος κατάλαβα πὼς ἄρχισε νὰ λασκάρῃ. Ἐχανε τὸ στήριγμά του.

— Ἀπάνω! τσιμπάω.

Μὲ ἀνεβάζουν ἀπάνω. Γδύνομαι γοργά, παίρνω τὴν πρώτη ἀνάσα. Μπρέ! Πῆρε καὶ σουρούπωνε, Ἄντικρυ τὸ Πῆλιο ψήλωνε βαθυγάλαξο σὰν ἀπὸ λουλάκι. Τὰ χωριά του ἄσπριζαν στίς πλαγιές σὰ σκόρπια μάρμαρα. Στὸ Βῶλο ἀναθάν τὰ φῶτα καὶ ὁ οὐρανὸς, ὀλοπόρφυρος ἀπὸ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἔδγαζε ἕνα-ἕνα τρεμόφειγγα τ' ἀστέρια του. Μοῦ φάνηκε πὼς ξανάζησα, ὅταν εἶδα μπρὸς μου γνῶριμα πρόσωπα. Ἐέχασα μιὰ στιγμή καὶ τὸ γιούσουρι καὶ τοὺς κόπους μου, καὶ τὴ δόξα μου ἀκόμη.

— Τί ἀπόκαμες; ρωτᾷε ὁ καπετὰν Στραπάτσος.

— Τώρα θὰ ἰδῆς· τοῦ λέω πηδώντας ἀπάνω. Ἐλα, παιδιά! τὰ κουπιά σας. Τὸ δέντρο θὰ τὸ σύρουμε στὸ νησί ἀπόψε.

— Μωρέ, τί λές! Δὲν ἔπαθες τίποτα; Δὲ σ' ἄγγιξε τὸ στοιχειό! Καὶ ρίχνονται ὅλοι ἀπάνω μου, με ψηλαφοῦν, σφίγγουν τὰ κρέατά μου, κινοῦν τὰ μπράτσα μου καὶ ἀκόμη δὲν πιστεύουν πὼς εἶμαι γερός.

— Μὰ τραβάτε, παιδιά, λέω· τὸ δέντρο κόπηκε.

Ρίχνονται στὰ κουπιά· τραβοῦν μετὰ δύναμη. Naί! Ἄντι νὰ σύρῃ μπροστά, πίσω πήγαινε τὸ καΐκι μας.

— Μωρέ, μάς γελάς· λέει ὁ καπετάνιος ἀγαναχτισμένος. Τί μονολογᾷς πὼς ἔκοψες τὸ γιούσουρι;

—Μὰ τὸν Ἄη Νικόλα, τόκοψα, τοῦ κάνω τράβα ! Τ' ἤθελες, νὰ τ' ἀποκόψω γιὰ νὰ μὲ πλακώσῃ ἀπὸ κάτω; Δυὸ τραβήγματα θέλει καὶ θάρθῃ μὲ τὶς ρίζες του.

Ἀρχίζουμε πάλι τὸ τραβήγμα. Κάπου μιὰ ὥρα ἔτσι παιδευτήκαμε. Ἄκουες τοὺς σκαρμούς κ' ἐτριζοδολοῦσαν. Πείσμα ἔπιασε τοὺς ναῦτες καὶ ἀντρειεύουνταν σὰν ζωτικά. Ὁ καπετὰν Στραπάτσος, ξετρελαμένος ἀπὸ χαρὰ καὶ περηφάνεια, ψυχὴ ἔδινε σὲ ὅλους μὲ τὶς φωνές του:

—ὦ — !.. ὦ — ὦ !.. Γειά σας, παλληκάρια !.. Ἰσα, λιοντάρια μου !.. Ντροπὴ μας ! Μωρέ, ἴσα τίγρηδες!..

Καὶ τὰ παλληκάρια, τὰ λιοντάρια, οἱ τίγρηδες ἔχωναν βαθεῖα τὸ κουπί καὶ τὸ ἔπαιρναν πίσω μὲ τόση δύναμη, πὺ ἔλεγες τώρα θὰ γίνῃ σύψαλα. Τέλος βαθὺ μούγγρισμα ἀντήχησε κ' ἡ θάλασσα σήκωσε τρανὸ κῦμα καταπάνω μας. Τὸ καΐκι πέταξε γοργόφτερο ἔμπρός. Ἀμέσως μέγα κῆτος φάνηκε νὰ πιάνῃ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸν κόρφο. Ἦταν τὸ γιούσουρι.

—Νὰ ἰδῶ ! καὶ γὼ νὰ ἰδῶ !..

Τρέχουν ὅλοι στὴν πρύμη νὰ γνωρίσουν τὸ στοιχειό. Τὸ βλέπουν καὶ σταυροκοπιοῦνται φοβισμένοι.

—Ἐμπρός, λέω στὸν καπετὰν Στραπάτσο. Νὰ τὸ βγάλουμε ὄξω τώρα πὺ νύχτωσε, πρὶν τὸ νιώσουν καὶ μᾶς τὸ πάρουν οἱ Τοῦρκοι.

Μόλις βγήκαμε ἀπὸ τὸν κόρφο, Γοργόνα ὀργισμένη μᾶς ἀπάντησε ἡ Νοτιά. Ὁ οὐρανὸς ἔσθυσε τ' ἀστέρια του, ἔκρυψε τὰ σύνορά του. Ἄδης ἀπάνω μας. Τὸ κῦμα ψήλωνε βουνό, ἀνέμιζε φωσφορούχους τοὺς ἀφρούς κ' ἔχυνε φῶς κατάσπρο, θαμπὸ καὶ ἄχαρο περίγυρα. Τί ἄλογα καὶ τί ἄτια ! Τί φῶκες καὶ τί φάλαινες ! κλωθογύριξαν κοπαδιαστά, βρουχιῶνταν καὶ ἀλάλαζαν στὸ σύσκοτο ἐκεῖνο χάος. Ν' ἀνησυχῶ ἄρχισα. Δὲν ἦταν θάλασσα ἐκεῖνη· ἦταν θυμὸς καὶ σείσιμα, κατάρρα καὶ χολή, φαρμάκι τῆς ἄδυσσος.

Ὅμως τίποτα. Τὸ γιούσουρι σφιχτοδεμένο ἀκολουθοῦσε τ' ἀπονέρια πὺ ἔστρωνε ἡ πρύμη τῆς σκάφης μας. Τὸ ἄκουσα νὰ δέρνεται κάποτε καὶ νὰ ρουχνίξῃ, σὰν ζωντανὸ πὺ παίρνει ἀνήφορο. Ντροπὴ τὸ εἶχε πῶς νικῆθη καὶ πάσχιζε μὲ κάθε τρόπο ν' ἀπαλλαγῇ. Μὰ ποιὸς τὸ ἄφινε ; Μέσα στὸ ἄγριο πέλαγο μιὰ ξε-

χώριζα ταρναριστή φωνή, τή φωνή τοῦ διαλαλητή· ἕνα γνώριζα αἰσθημα τὸ θάμασμα τῶν γερόντων.

Μὲ τὸ χάραμα εἶδα κατάπλωρα συγνεφροσκεπασμένο τὸ νησί μας. Τρία μίλια θέλαμε ἀκόμα. Μὰ τρία γερά. Τὰ μπράτσα λύθηκαν ἔλα τὴ νύχτα ἀπάνω στὸ κουπί. Τὰ πρόσωπα σούρωσαν. Τὰ μάτια θόλωσαν. Ζάρες ἔκαμε τὸ μέτωπο· ἄσπρισαν τὰ κατὰ-μαυρα μαλλιά, σὰν νὰ κύλησαν τὰ χρόνια ἀπάνω μας. Ὁ καπετάνιος ξαπλωμένος ἀνάσκελα στὸν πάγκο ἔμοιαζε πτώμα. Οἱ λαμνοκόποι ἀμίλητοι κινούσαν ράθυμα τὰ κουπιά, σὰν μηχανές ποὺ κάνουν ἀναίσθητα τὸ ἔργο τους. Μόνος ἐγὼ ἐξακολουθοῦσα νὰ λάμνω σωστά. Ἦρθε μάλιστα πολλές φορές πού τοὺς πῆρα. Μὰ τί νὰ κάμω καὶ γώ; Περισσότερος ἦταν ὁ πόθος παρὰ ἡ δύναμή μου. Τὸ κῦμα ἐπίμενε νὰ ψηλώσῃ ἀκόμα, νὰ λιχνίξῃ τὸ καῖκι, νὰ μᾶς βρέχῃ καὶ νὰ μᾶς κλυδωνίξῃ φοβερὰ.

Τέλος ρόδισε ἡ ἀνατολή, φάνηκε ὁ ἥλιος. Φάνηκαν βουρκωμένες οἱ στεριές, θολὸ τὸ πέλαγος, φιλόξενο τὸ νησί μας ἀντίκρυ.

— "Ἄλα, παιδιά, καὶ φτάσαμε! φώναξα.

Καὶ πῆδῶ στὴν πλώρῃ ν' ἀγναντέψω καλὰ τὸ λιμάνι, νὰ ἰδῶ τὴν ἀμμουδιά πού θὰ ρίξω τὸ θρασίμι. Τὸ καῖκι πέταξε μέσσω, δυὸ χάλαρα πήδησε, ἄραξε ἀπάνω στὸν ἄμμο. Τρέχω στὴν πρύμη καὶ ἀραδιάζω τὴ γούμενα. Ὠϊμέ! Σχοινὶ κομματιασμένο κρατῶ μόνο στὰ χέρια μου!

Τὶ ἔγινε τὸ ἄκαρπο δεντρί; Κάτω θρίσκειται στὸν κόρφο τοῦ Βόλου, ἀπάνω στὸ θεόχτιστο πάγκο του, μὲ τίς λεπιδωτὲς ρίζες, ἀρκουδοντυμένο τὸν κορμό, κλαδιά καὶ παρακλάδια του παραδῶθε, λὲς καὶ πάσχει νὰ κλείσῃ ἔλα στὸ δίχτυ του. Ἀκόμη τὸ παραδίνουν γενιὰ σὲ γενιὰ οἱ ναῦτες καὶ πάει ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, ἀπὸ παιδί σ' ἀγγόνι, πάντα μεγάλο, θυμωστὸ πάντα, σκληρὸ σὰν σίδερο, δυνατὸ σὰν λέοντας, ψυχωμένο καὶ ἀθάνατο σὰν στοιχειό.

Καὶ γὼ ὁ Γιάννος ὁ Γκάμαρος, νέος Ἀη Γιώργης τοῦ νησιοῦ, ἑβδομηντάρης κ' ἑτοιμόρροπος, τὴν ὥρα δὲ θαλοσσδέρομαι παρὰ γιὰ τὸ καρβέλι!

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ ! ΩΡΑ ΣΟΥ ΚΑΛΗ !

Φουρτούνισεν ἡ θάλασσα κ' ἐβουρκωθῆκαν τὰ βουνά !
Εἶναι βουβά τ' ἀηδόνια μας καὶ τὰ οὐράνια σκοτεινά,
κ' ἡ δόλια μου ματιὰ θολή —
Παιδί μου ! ὦρα σου καλή !

Εἶναι φωτιὰ τὰ σπλάχνα μου, καὶ τὸ κορμί μου παγωνιά !
Σαλεύ' ὁ νοῦς, σὰν τὸ δεντρί πού στέκει ἀντίκρου στὸ χιονιᾶ
καὶ εἶναι ξέδαθο πολὺ —
Παιδί μου ! ὦρα σου καλή !

Βοῖζει τὸ κεφάλι μου, σὰν τοῦ χειμάρρου τὴ βοή !
Λειποθυμᾷ ἡ καρδούλα μου, καὶ μοῦ ἐκόπηκ' ἡ πνοή,
στὸ ὑστερνό σου τὸ φιλι —
Παιδί μου ! ὦρα σου καλή !

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Παρακαλῶ σε, Κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ μου,
ἀρρώστιαν εἰς τὴν ξενιτεῖα τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνης.
Ἡ ἀρρώστια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
θέλει μανούλα στὸ πλευρό, γυναῖκα στὸ κεφάλι,
θέλει ἀδελφές ὀλόγουρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.

Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καημένα,
πῶς θάφτουσε στὴν ξενιτεῖα τὸν ξέν' ὄντας πεθάνη.

δίχως θυμιάμα καί κερὶ, δίχως παπᾶ καί ψάλτη,
δίχως μανούλας κλάματα, γυναίκαας μοιρολόγια.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΣΤΕΓΗΝ

Διηρχόμεν μετὰ δύο φίλων τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Διὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης χαράδρας, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης ὁ αἰώνιος ἀποχωρισμός, ἀφήνων ὁδὸν πλάτους μόλις ἐπιτρέποντος τὴν δίοδον ἀμάξης, διέρρεεν ἀψοφητί, ἐλαίου δίκην, ὁ Πηνειός. Ἡ πολυύμνητος Πηνειὸς δάφνη, τοῦ θεοῦ τοῦ φωτός τὸ ποιητικόν σύμβολον, προσκλίνουσα τοὺς κλάδους τῆς ἐξ ἐκατέρας τῶν ὄχθων ἐλούετο εἰς τὰ σκιερὰ τοῦ ποταμοῦ νάματα. Καὶ ἡ λοιπὴ βλάστησις δαψιλῆς, ποικίλη εἰς δένδρα, θάμνους, εἰς ἄνθη, ἐπυκνοῦτο ἐν συμφυρμῷ ἀγρίῳ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Πολλαχοῦ τοῦ μήκους τῆς στενῆς κοιλάδος αἱ ἐκατέρωθεν πλάτανοι συμπλεκόμεναι ἀπετέλουν πρασίνοὺς θόλους, τοὺς ὁποίους ἐκόσμοι δαψιλῆς ποικιλία ἀναρριχητικῶν, παντοειδεῖς περιπλοκάδες καὶ ἀγριάμπελοι καὶ ροδαὶ ποικιλοχρῶμων ἀγρίων ρόδων καὶ κισσοὶ καὶ πλεῖστα ἄλλα φυτὰ, ἐκ τῶν μὴ δυναμένων νὰ ὑπάρξουν χωρὶς νὰ στηρίξουν ἐπὶ ἄλλων τὴν παρασιτικὴν αὐτῶν ὑπαρξιν. Ἀπὸ τῶν ρωγμῶν τῶν βράχων τῆς Ὀσσης ἐξώρμων γοργά, μετὰ πατάγου, κρυστάλλινα νάματα, σπεύδοντα πρὸς τοῦ Πηνειοῦ τὰς ὄχθας, θησαυροὶ ἀχρηστοὶ ἐκχεόμενοι μετὰ ὀλίγων μιλίων περιπλάνησιν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου. Μουσικὴ ἀτελεύτητος ἀφανῶν πτερωτῶν αἰδῶν ἐπλήρου τὸ θυμῆρες περιβάλλον, ἐκυριάρχει δὲ τῆς ἁρμονίας ταύτης ἡ ὄξεια, ἡ διάτορος τοῦ χαραδριοῦ φωνῆ, ἀντηχοῦσα ὡς σάλπισμα διὰ μέσου τῶν ἀπορρώγων βράχων.

Ὅταν διελθόντες τὴν γέφυραν τῆς Περαιταριαῆς ἐφθιάσαμεν εἰς τὸ πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Τσαύγεζι στόμιον τῆς χαράδρας, εὔρομεν ἐκεῖ οἰκογένειαν Ἀγγλων περιηγητῶν, οἵτινες ἐφ' ἀμάξης καὶ αὐτοὶ διηρθύνοντο πρὸς τὸ Τσαύγεζι. Πατὴρ, μήτηρ, δύο θυγατέρες

καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀμαξηλάτου ὁ ὁδηγὸς διεσταύρωνον συγχρόνως ἐπιφωνήσεις θαυμασμοῦ πρὸ τοῦ ἐκπάγλου θεάματος, τὸ ὁποῖον ἐξειλίσσεται ἐνώπιον ἡμῶν.

Δεξιόθεν ἡ Ὅσσα ἢ ὕλομανῆς μὲ τὴν πλουσιωτάτην αὐτῆς βλάστησιν, ἀριστερὰ ὁ μικρὸς Ὀλυμπος μὲ τὴν γραφικὴν κωμόπολιν τῆς Ραψάνης, τὰ χωρία Νιχτερὲμ καὶ Πυργετὸν καὶ ἀπώτερον ὁ Ὀλυμπος ὁ γηραιὸς μὲ τὰς ἀπαστραπτούσας ἐκ λευκότητος κορυφάς. Ἐν τῷ μέσῳ ἢ πεδιάς, δι' ἧς ὀφιοειδῶς διέρρει πρὸς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ νωχελῶς ὁ Πηνειός.

Αἱ ἄμαξαι, ἡ τῶν Ἀγγλων περιηγητῶν καὶ ἡ ἡμετέρα ὀπισθεν, ἔβαινον βραδέως πρὸς τὸ χωρίον Λασποχώρι, ὅπου θὰ ἐγίνετο μικρὰ ἀνάπαυλα. Ἡ ἡμέρα ἐκλινεν ἤδη καὶ ὁ ἥλιος κρυπτόμενος ὀπισθεν τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Ἀγράφων ἔστελλε πρὸς τὰ ὄρη τῆς Χαλκιδικῆς, ἅτινα ὡς νεφέλωμα τεφρὸν διεγράφοντο πρὸ ἡμῶν δεξιὰ τοῦ κυκνοῦ καθρέπτου τοῦ Θερμαϊκοῦ, τὰ τελευταῖα αὐτοῦ φιλήματα.

Προσέβλεπον τοὺς ξένους τούτους, ἰδίως τὰς φαιδράς νεάνιδας μετὰ ζηλοτύπου δλέμματος. Διέβλεπον εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ βίου τῶν εὐτυχῶν τούτων ἀνθρώπων, παραπλησίων πρὸς τὰ ἀποδημητικὰ πτηνά, τὴν ἀληθῆ μορφήν τῆς εὐτυχίας.

Τί εἶναι τὸ ζῆν εἰμὴ ὑπαμοιβὴ ἐντυπώσεων, καὶ ποῖα μακροτέρα καὶ πλεον εὐφρόσυνος ζωὴ ἐκείνης καθ' ἣν ἐναλλάσσονται αἱ εἰκόνας καὶ αἱ ἀντιλήψεις διὰ τῶν περιπλανήσεων τὰς ὁποίας οὐδεμία ἐπιβάλλει ἀνάγκη, ἀλλ' ὠθεῖ πρὸς ταύτας μόνον ὁ πόθος ἀγνώστων ἐντυπώσεων καὶ ἡ ἐκ τούτων ἡδονή; Αὐτοὶ ζοῦν, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, ἐνῶ ἡ ζωὴ ἢ μονότονος τῶν βιοπαλαιστῶν, ἢ ζωὴ τοῦ μόχθου καὶ τοῦ ὁμοιομόρφου καμάτου καθ' ἣν αἱ ἡμέραι διαρρέουν μονότονοι, ἀνιαραί, πανομοιότυποι ἐκφεύγει χωρὶς νὰ προφθάσῃ τις νὰ τὴν ἀντιληφθῆ καὶ ὅταν ἔρχεται τὸ γῆρας ἐρωτᾷ τις μετ' ἀλγεινῆς ἀπορίας τὰς ἀναμνήσεις του ἂν ὄντως ἔζησε καὶ πότε.

Καὶ εἰς τὴν κορύφωσιν τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τοὺς εὐτυχεῖς τούτους περιηγητὰς ἔβλεπον ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ γεωργοὺς κῦπτοντας καθίδρους ὀπισθεν τοῦ ἀρότρου καὶ ἀκολουθοῦντας τὸ θαρρὸν ἐκ τοῦ καμάτου δῆμα τῶν ἀροτήρων ἐπὶ τῶν νεοσκαφῶν αὐλάκων. Καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη τῶν ἰσοδίων θεραπεπόντων τῆς γῆς, οἵτινες κῦπτουν ἐπ' αὐτῆς, μετὰ ὑϊκῆς στοργῆς, μέχρις οὐ τοὺς περιβάλλῃ

'*Ηλ. Βουτιερίδη, Νέα Ἑλλην. Ἀναγν. Β' Γυμνασίου, ἐκδ. Β' 1938 8*

διὰ τῆς θερμῆς αὐτῆς ἀγκάλῃς, ἐπολλαπλασιάζετο κύκλῳ μου μέχρι τῶν ἀπωτέρων τῆς πεδιάδος ἐσχατιῶν, ὅπου ἀροτῆρες, ἀροτρα καὶ γεωργοὶ ἐφαίνοντο ὡς μικρὰ ἀθύρματα, καὶ ἀπώτερον ὡς ἀπροσδιόριστα στίγματα.

Β'.

Ἦδη αἱ σικαὶ ἤρχισαν νὰ ἐκτείνουν ἐπὶ τῆς πεδιάδος τὰς τεφρὰς αὐτῶν πτέρυγας. Προσηγγίζομεν εἰς τὸ χωρίον, ὅτε εἶδομεν εἰσερχόμενον ἐκ τοῦ πλαγίου ἀγροῦ εἰς τὴν ὁδὸν ἓνα ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τούτων τῆς γῆς τῆς ἀσκεποῦς, τῶν Θεσσαλῶν θητῶν, τῶν ὁποίων ὁ βίος ὅλος διαρρέει μὲ ἀποκλειστικὸν προσρισμὸν νὰ ἀνοίγουν τῆς γῆς τὰ στέρνα κύπτοντες ἐπὶ τοῦ ἀρότρου καὶ νὰ ρίπτουν ὅσον δύνανται μακράν, μὲ τὸ τραγικόν, τὸ ἐπώδυνον κίνημα τῆς χειρὸς τοῦ σπορέως, τὸν ἀμητὸν τοῦ μέλλοντος.

Τὸν προσέβλεπον μετ' ἀρρήτου συμπαθείας. Ἦτο πολὺ γέρων καὶ πολὺ κυφός. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ γῆ πρὸς τὴν ὁποίαν, ἀφ' ἧς εἶδε τὸ φῶς, εἶχεν ἀφοσιωθῆ, τὸν εἶλκε πρὸς ἑαυτήν, ὅτι ἐζήτει τὴν ἐπάνοδον τοῦ τέκνου τῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς τοὺς μητρικούς, ὅτι ἀπήτει παρ' αὐτοῦ ἐπιμόνως τὴν ἀπόδοσιν καὶ τὴν μετουσίωσιν τῆς σαρκὸς τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δωρήσει.

Τὸ βῆμά του ἐκλονίζετο καὶ αἱ χεῖρές του κρατοῦσαι τὸ μακρὸν βούκεντρον ἔτρεμον. Ράκη ἐκάλυπτον τὸ ρικνὸν σῶμά του καὶ τὸ βλέμμα του εἶχε τὸν χαρακτηριστικὸν ἐκεῖνον κάματον τῶν ἀνθρώπων, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ὁποίων διήλθεν ἤδη ἡ σικὰ τῆς πτέρυγος τοῦ θανάτου. Τὸ ἔλον τῆς εἰκόνας τῆς συνοδείας ταύτης τοῦ καμάτου καὶ τῆς ἐξαντλήσεως ἦτο ἀρρήτως μελαγχολικόν. Ἀροτῆρες, ὑποζύγιον μὲ τὸν φόρτον τοῦ ἀόστρου, γεωργός.

Ἐνῷ ἐβάδιζε παρὰ τὴν ἀμάξαν ἡμῶν, τὸν εἶδον νὰ σταθῆ ὅπως ἀναπνεύσῃ βαθύτερον. Καὶ εἶχε πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς στεναγμὸν ὀδύνης ἢ ἀναπνοῇ αὐτῇ. Καὶ συγχρόνως ὡς ἀπήχησιν σαρκασμοῦ τῆς ἀντιθέσεως, ὅστις δὲν παύει νὰ εἶναι τραγικὸς ἐκ τοῦ ὅτι εἶναι ἀκούσιος, ἤκουσα ἠχηροὺς φαιδροὺς γέλωτας ἐκ τῆς ἀμάξης τῶν ξένων.

Ἦτο ὠραία, ἀφράστως γλυκεῖα, ἡ μυστηριώδης ἐκείνη ὥρα τοῦ λυκόφωτος. Ἄλλ' αἱ ψυχαὶ τῶν δυστυγῶν τούτων εἶναι ξένα

καὶ πρὸς τὴν μόνην χαρὰν τὴν ὁποίαν δωρεὰν τοῖς παρέχει τὸ περιβάλλον, πρὸς τῆς ἀγροίκου φύσεως τὰς καλλονάς. Ἡ γοητεία τῆς ἐρημίας ἐκείνης, ἡ ἔκτασις τῆς γαλήνης τῆς ἀνεκφράστου, τὴν ὁποίαν εἰσέπνεον ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης φύσεως τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ μυστηρίου, οὐδεμίαν εἶχεν ἀνταύγειαν ἐπὶ τῆς ἐπωδύνου ἐκείνης τοῦ γέροντος μορφῆς, τῆς ὁποίας πᾶσα τῶν ρυτίδων πτυχὴ ἦτο ἔκφρασις ἄλγους καὶ καμάτου.

Εἰσηρχόμεθα ἤδη εἰς τὸ πτωχὸν χωρίον τὸ ἀπλούμενον ἐπὶ τοῦ πηλοῦ τῆς ὑγρᾶς πεδιάδος, ἀληθῆς λασποχωρίου. Οἱ τοῖχοι τῶν ταπεινῶν οἰκίσκων ἐκ πλίνθων ἦσαν μελανόφαιοι ἐκ τῆς ὑγρασίας, καὶ τὰς παλαιὰς κεράμους τῶν χθαμαλῶν στεγῶν ἐκάλυπτε πράσινος εὐρώς.

Εἷς τινα ἀπὸ τὰς τρώγλας ταύτας εἶδε τὸ φῶς, ἔζησε καὶ θά ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἐσκέφθη. Καὶ ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ὡς οὗτοι ἐδῶ, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν πῶς νὰ σκορπίσουν εἰς τὰς πέντε ἠπείρους τὰς προσόδους τῶν ἑκατομμυρίων των· καὶ ὅμως, ὡς οὗτοι, ἔχει καὶ αὐτός, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ τύχη ἀρνεῖται πᾶσαν χαρὰν, ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῆς ζωῆς.

Γ'.

Ἄλλ' ἐνῷ αἱ σκέψεις αὐταὶ ἐπίεζον τὴν ψυχὴν μου, ἱκανὰ βήματα μακρὰν μιᾶς τῶν καλυβῶν τούτων εἶδον νὰ τρέχουν πρὸς αὐτὸν μὲ ἀναφωνήσεις χαρᾶς ἀνεκφράστου, μὲ σκιρτήματα, μὲ φυσιογνωμίας, ἐφ' ὧν ἐκυριάρχει ἡ φαιδρότης, τρία παιδία, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλειότερον θὰ ἦτο μόλις δεκαετής, ὠχρὰ ὡς αὐτός, μὲ στολὴν ρακῶν ὡς αὐτός.

Καὶ τὸν ἐνηγκαλίζοντο καὶ ἀνηρτῶντο ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν φιλημάτων των ἠκούοντο αἱ φράσεις των: Καλὲ παποῦ, γλυκὲ παποῦ, μᾶς ἄργηρες, παποῦ!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ γέροντος οἱ ἐσβεσμένοι ἔλαμψαν ἐκ χαρᾶς καὶ αὐτὸ τὸ σῶμά του τὸ κεκυφός, τὸ καταταπεινωμένον, ὠρθοῦτο ὑπὸ τὴν ζωογόνον πνοὴν τῆς δροσοβόλου ταύτης ἀγάπης τῶν μικρῶν βλαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφύησαν παρὰ τὸν νεκρούμενον κορμόν του.

Καὶ στρέφων πρὸς ἡμᾶς μὲ μειδίαμα ἀνεκφράστου ἀγαθότητος

μᾶς ἐκάλεσε «στὸ φτωχικό του, ἔτσι γιὰ νὰ ξεμουδιάσωμε λολη καὶ νὰ πάρουμε ἓνα νερό».

Ἐδέχθημεν εὐχαρίστως καὶ ἐξήλθομεν τῆς ἀμάξης πρὸ τῆς θύρας του, ἐνῶ ἡ ἀμαξα τῶν περιγηγῆτων ἐξηφανίζετο εἰς τινὰ καμπὴν τῆς ὁδοῦ.

Ἐκεῖ αἱ αὐταὶ ἐνδείξεις ἀγάπης ἐκ μέρους τῆς θυγατρὸς του, νεαρᾶς χωρικῆς, τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος ἔλειπεν ἀπὸ τῆς προτε-
ραίας εἰς τὴν ἐμπορικὴν πανήγυριν τῆς Λαρίσσης. Τὰ αὐτὰ πα-
σάπονα, ὅτι ἀργήσῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λειώνῃ ἔτσι στὰ ποδάρια,
γέρος ἄνθρωπος, ὀργώνοντας ὡς τὰ σουρπώματα.

Ἐρριψα βλέμμα ἐταστικὸν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πενιχροῦ οἰκίσκου, ἐνῶ ὁ γέρο-Νασούλας μετέβη εἰς τὸν ἀχυρῶνα νὰ κλείσῃ, τοὺς ἀροτῆράς του καὶ ἡ κόρη του ἡ Μαριῶ μᾶς προσέφερε τὸ νερόν.

Τὸ ἀμυδρὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἐφώτιζε τὸ πενιχρὸν δωμάτιον, ἦτο τὸ φῶς τῆς κανδήλας, ἣτις ἔκαιε πρὸ δύο σηταβρώτων εἰκό-
νων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐκεῖ ἐξ ἀμνημονεύτου καὶ εἶχον τεθῆ ἐπὶ τοῦ
στήθους ἔλων τῶν νεκρῶν προηγούμενων γενεῶν. Καὶ τὸ μέγα κι-
θώτιον μὲ τοὺς ἐσβεσμένους χρωματισμούς, ὅπου ἐφυλάσσοντο τῆς
Μαριῶς τὰ προικιά, ἐφρούρησε τὴν προῖκα μητρός, μᾶμμις, προ-
μᾶμμις. Καὶ ὁ νταβλάς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσέδλεπον λαιμάργως
τὰ μικρὰ τὴν μπομπόταν καὶ τὰς ἐλαίας, μετεδιβάσθη καὶ αὐτὸς
ὑπὸ τῶν ἀπελθόντων γεννητόρων. Ἡ αὐτὴ πενία, τὸ αὐτὸ πρό-
γραμμα μονοτόνου βίου μόχθων καὶ στερήσεων, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ
τόσης φαιδρότητος εἰσῆρχοντο τὰ μικρὰ, διὰ νὰ συνεχίσουν τοὺς
μόχθους καὶ τὰς στερήσεις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀναπαύονται ὀπισθεν
τοῦ ἡρειπωμένου τοίχου τῆς αὐλῆς τοῦ παρεκκλησίου.

Ἄλλ' ἐκεῖ μέσα ἐβασίλευεν ἡ γαλήνη· ἐκεῖ δὲν εἰσῆλθον ποτέ
πόθοι ἀνεκπλήρωτοι· ἐκεῖ δὲν ἐπενεμήθη ποτὲ τὰς ψυχὰς ἡ δίψα
μεταβολῆς βίου. Ἐκεῖ αἱ ἀνάγκαι αἱ αὖξουσαι, αἱ γεννώμεναι, αἱ
πολλαπλασιαζόμεναι, αἱ παρακολουθοῦσαι τοῦ πολιτισμοῦ τὴν ἐξέ-
λιξιν εἶναι ἄγνωστοι. Γνωρίζουν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς πᾶν ὅ, τι
προσπίπτει εἰς τὴν ἀκτῖνα τοῦ χωρίου των. Γεννῶνται, ζοῦν, θνή-
σκουν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην. Καὶ ἡ αὐτάρκεια ἐν τῇ μέσῳ καὶ
αὐτῶν τῶν στερήσεων εἶναι ὁ ἀληθής, ὁ πραγματικὸς τῆς εὐτυχίας
εἰσηγητής. Αὐτὰ τὰ πενιχρά, τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα, τοῦ παρελ-
θόντος ἢ κληροδοσία, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς γνωρίζει ποτὲ εἰσῆλθον ἐκεῖ,
οὐδεὶς εἶδε τὰς χεῖρας αἱ ὁποῖαι τὰ ἐτοποθέτησαν, εἶναι καὶ
ταῦτα φρουρός τῆς αὐτάρκους εὐτυχίας τῶν πτωχῶν τούτων ἀν-

ἄνθρωπων, οἱ ἄφρωνι οὗτοι φίλοι τῶν πατέρων καὶ τῶν πάππων. Καὶ τί πρὸς τοῦτο ἂν ἡ ζωὴ των διαρρέη χωρὶς πόθους, χωρὶς ὄνειρα, χωρὶς ἐλπίδας, χωρὶς ἰδεώδη ; Ἄλλὰ καὶ πότε πόθοι καὶ ὄνειρα λαμβάνουσι τῆς πραγματικότητος τὴν σάρκα καὶ πότε κατασιγά- ζεται ἡ δίψα τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι τείνουν, πρὸς ὅλα ταῦτα τὰ ἀσύλληπτα, τὰ ξηρὰ χεῖλη των;

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ὅταν ἀκόμη φθάνουν τὸν αἰῶνα, εἶναι τόσον βραχύς ! Ὄταν ἔρχεται ἡ νύξ ἢ ἄνευ χαυραγῆς, εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ μονότονοι ἀναμνήσεις τοῦ βίου των, ἀναμνήσεις μιᾶς ἡμέρας, τὴν ὁποίαν ἀντέγραψαν ὅλοι αἱ λοιπαί, συνωθοῦνται οὕτως, ὥστε εἰς τὸ ἔσχατον γῆρας νομίζουσι ὅτι μόλις χθὲς ἦσαν νέοι σφριγῶντες. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ πρώτη, ἡ μεσημβρία, ἡ ἑσπέρα τοῦ βίου των διήλθον ὡς αἱ ὥρα. μιᾶς μόνης ἡμέρας. Ἄλλ' εἶναι ἄρα γε τοῦτο δυστυχία ;

Ταῦτα διελογιζόμεν πρό τοῦ κατωφλίου τῆς καλύβης ταύτης, ἐνῶ ἐπλατάγιζον οἱ ὀδόντες τῶν χαρωπῶν μικρῶν, μασώντων τὸν σκληρὸν ἐξ ἀραβοσίτου ἄρτον, καὶ ἐνῶ, ἐν τῇ ἀπολύτῃ σιγῇ τῆς νυκτός, ἔφθανε μέχρις ἐμοῦ ὁ ἀσθενὴς κρότος τῶν τροχῶν τῆς ἀμά- ξης τῶν Ἀγγλων περιηγητῶν, οἱ ὁποῖοι μετέβαινον εἰς τὸ Ἰσά- γεξι.

ΕΜΜ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ἐξω μαυροφόρ' ἀπελπισιά,
πικρῆς σκλαβιάς χειροπιαστό σκοτάδι·
καὶ μέσα στὴ θολόχτιστη ἐκκλησιά—
στὴν ἐκκλησιά ποῦ παίρνει κάθε θράδου
τὴν ὄψη τοῦ σχολείου—
τὸ φοδισμένο φῶς τοῦ καντηλιοῦ
τρεμάμενο τὰ ὄνειρα ἀναδεύει
καὶ γύρω τὰ σκλαδόπουλα μαζεύει.

Ἐκεῖ καταδιωγμένη κατοικεῖ
τοῦ σκλάβου ἢ ἀλυσόδετη πατρίδα·
βραχνά ὁ παπᾶς ὁ δάσκαλος ἐκεῖ
θεριεύει τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα
μὲ λόγια μαγικά·
ἐκεῖ ἡ ψυχὴ πικρότερο ἀγροικᾶ
τὸν πόνο τῆς σκλαβιάς τῆς, ἐκεῖ ὀλέπει
τί ἔχασε, τί ἔχει, τί τῆς πρέπει.

Κι' ἀπ' τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ψηλά,
ποῦ ἐβούρκανε τὰ στόματα τῶν πλάνων
καὶ ρίχνει καὶ συντρίβει καὶ κυλᾶ
στὴν ἄβυσσο τοὺς θρόνους τῶν τυράννων,
κι' ἀπὸ τὴ σιγαλιὰ
ποῦ δένει στὸ λαϊκὸ πνιγμοῦ θηλειά,
κι' ἀπ' τῶν προγόνων τᾶφθαρτα βιβλία,
ποῦ δείχνουν τὰ πανάρχαια μεγαλεῖα,

Ἐνας ψαλμὸς ἀκούγεται βαθὺς
σὰ μελωδίες ἑνὸς αἴλου κόσμου ἄλλου
κι' ἀνατριχιάζει ἀκούοντας καθεὶς
προφητικὰ τὰ λόγια τοῦ δασκάλου
μὲ μιὰ φωνὴ βαρειά:
«Μὴ σκιάζεστε σὰ σκοτὴ! Ἡ ἐλευθεριὰ
ὄαν τῆς αὐγῆς τὸ φεγγοδόλο ἀστέρι
τῆς νύχτας τὸ ξημέρωμα θὰ φέρῃ».

Ι. ΠΟΛΕΜΗΣ.

ΞΕΝΟΣ

—Ξένε, ποιὸς εἶναι ὁ τόπος σου καὶ ποιὸ ᾽ναι τὸνομά σου;
—Κι᾽ ἂν εἶμαι ἀκόμα στῶνειρο, ξένος ἐγὼ δὲν εἶμαι.
Βλέπω γαλάζια ἀκρογιαλιά κ᾽ ἐλιές λιγνοῦφρασμένες,
Βλέπω καὶ κάστρο, στό γιαλι νὰ πέφτη τοῦ πελάγου.
—Μὰ σὲ ποιὸ κάθον ἄραξε τὸ τρεχαντήρι ποῦρθες ;
—Τὸ πνίγει τοῦ νησιοῦ τὸ φῶς· μὰ κάλλιο ἐσύ προβόδα,
Δεῖξε μου ποῦναι οἱ κῆποι σας, ποῦν᾽ τὰ χρυσᾶ τὰ μῆλα.
Καὶ μὴ μοῦ πῆς γιὰ τὶς χαλκῆς τοῦ θείου ᾽Αλκίνοσου σκύλλες,
Μὰ κράτησε τοῦ περβολιοῦ τὸ φύλακα γιὰ νᾶμπω
Καὶ κεῖ σοῦ λέω πῶς λέγομαι καὶ πῶς στὸν τόπο ἦρθα.
Κ᾽ ἔπειτα, δεῖξε μου, ὦ καλή, τὶς ἀγιασμένες στρατές,
Ποῦ ὁ Σολωμὸς συνήθαγε ν᾽ ἀκολουθᾷ τὰ θράδια.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Η ΝΥΧΤΑ

(Ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ ἀρχαίου ᾽Αλκιμᾶνα)

Κοιμοῦνται θράδια, ρεματιές, λαγκάδες, κορφοβούνια·
τὰ σερπετά, ποῦ θρέφει ἡ γῆς ἡ μαύρη·
τ᾽ ἄγρια θεριά, τῶν μελισσιῶν τὰ σιμάρια,
τὰ ψάρια μὲς στῆς θάλασσας τῆς σκοτεινῆς τὰ βᾶθη·
τῶν ἀπλοφτέρουγων πουλιῶν κοιμοῦνται τὰ κοπάδια

Μεταφραστῆς ΗΛ. Π. ΒΟΥΓΙΕΡΙΑΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ «ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΝ»

ΑΘΗΝΑ!

Ἀθήνα, χρυσοστέφανη καὶ τιμημένη χώρα!
Οἱ μεγάλοι θεοὶ ἐπάνω σου ἀγρυπνοῦνε
Καὶ φεύγουν ἀπ' τὸν Ὀλυμποῦ γιὰ νὰ ξεκουραστοῦνε
Στὴ γῆ σου τὴ βραχόσπαρτη. Γιατ' ἐδῶ πέρα βρίσκουν

Ἡ Ἀθηνᾶ Παρθένος

Ὡς πῶς πολὺ μὲ τοὺς θεοὺς ὁ ἄνθρωπος ταιριάζει.
Γιατ' ἐδῶ πέρα ἢ προσευχὴ πῶς γκαρδιακῆ ἀνεβαίνει,
Ἀκούεται γλυκύτερη τῶν ποιητῶν ἢ λύρα
Καὶ τὸ καθάριο τὸ νερὸ καὶ τὸ ξανθὸ τὸ μέλι
Καὶ τὸ χιλιάκριβο πιστὸ ποῦ διώχνει τὶς φροντίδες
Προσφέρονται μ' ἀγνότερη ψυχὴ στοὺς ἀθανάτους,

Καὶ τὶς εἰκόνες τῶν θεῶν σκαλίζουσι οἱ τεχνῖτες
Πλέον πιστὰ κί' ἀληθινὰ στὸ μάρμαρον ἐπάνω
Ἐδῶ κρατᾷ ἀνάλλαξη τῇ φωτερῇ του ἀσπράδα.
Ἐδῶ βροντᾷ κί' ἀστράφτει ὁ Ζεὺς καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει,
Τ' ἀγαπημέν' ἀντρόγυνα καλοτυχίζεις, Ἦρα,
Καὶ δὲν πεθαίνει ὁ μέγας Πᾶν, καὶ πλοῦσι σκορπᾶνε
Τὰ στάχυα τῆς ἡ Δήμητρα, τὰ ρόδα ἡ Ἄφροδίτη.
Κί' ὁ γλυκομίλητος Ἑρμῆς ἄγρυπνος παραστέκει
Καὶ κάνει ἄξιον τὸ κορμὶ στὸ πάλεμα, στὸ δρόμο,
Κ' οἱ Ὠρεὺς φτάνουσι πρὸ γοργῆς κί' οἱ Χάριτες πρὸ νέες.
Καὶ μέσα στὸ δροσόβολο καὶ καθαρὸν ἀέρα
Στήνουσι ἀσύγκριτους χοροὺς τοῦ Παρνασσοῦ οἱ παρθένες.
Τρέχει, μουγκρίζει ὁ Κηφισσός, ταῦρος ἀγριεμμένος·
Χίλιες θρυσοῦλες ἀπ' αὐτὸν σὰν κόρες του δροσάτες
Χύνονται μὲς στὴ λαγκαδιὰ, σκορπίζονται στὸν κάμπο,
Καὶ χίλια λούλουδ' ἀπ' τῆς γῆς ξεθάφτουμε τὰ σπλάγγνα.
Κ' ἐδῶ γυμνά, ἀστεφάνωτα ποτὲ δὲν ἀπομένουσι
Ὡστε οἱ βωμοὶ οὔτε τάγν' ἀ κεφάλια τῶν παρθένων.
Ἀνθίζουσι οἱ τριανταφυλλιές, γελοῦσι οἱ ἀνεμῶνες,
Κ' εἶν' οἱ βιολέττες ἄσωστες, περήφανα τὰ κρῖνα,
Καὶ ὁ δροσερὸς ὑάκινθος κί' ὁ νάρκισσος κρατοῦνε
Τὴν πρώτην ἀνθρώπινην ζωὴν μὲς στὰ χλωρὰ τῶν φύλλα,
Σαλεύουσι δροσοστάλακτα καὶ λὲς πῶς κρυφοκλαῖνε
Τῆς νύχτας οἱ φρικτὲς θεές, τοῦ ἐνόχου βασανίστρες,
Μὲ τὰ φιδίσια τῶν μαλλιά, τὰ χάλκινα τὰ πόδια,
Ἐδῶ ἔχουσι δάση ἀπάτητα καὶ μυριοκαρπισμένα
Ποῦ δὲν τὰ δέρνει ὁ βοριάς κί' ὁ ἥλιος δὲν τὰ καίει,
Ποῦ βῆμ' ἀνθρώπινο ποτὲ δὲν τᾶχει σημαδέψει,
Ἐδῶ λαλίτω' ἀνθρώπινη ποτὲ τῆς δὲν ἀκούσθη,
Καὶ μόνον ἀθῶα, φιλέρημα πικρολαλοῦσι τ' ἀηδόνια.

*
* *

Ἐδῶ εἶν' ἔλα εὐγενικὰ καὶ θεϊκὰ πλασμένα !
Πέρα γυαλίζ' ἡ θάλασσα κ' εἶν' ἀπλωτὴ σὰν κάμπος,
Κ' ἐδῶ εἶν' ἡ γῆ καμαρωτὴ σὰν κυματοῦσα θάλασσα.
Ἐδῶ κανεῖς ἴσκιος θαρῶς δὲν κάθεται στὰ μάτια.
Ἐδῶ ψηλῶματ' ἄφταστα, περίσσιες πρασινάδες

Δὲν κρύβουν σὲ καμμιά μεριά τῆ γῆ, δὲν τῆ χαλοῦνε,
Ἄπλᾶ, σεμνά, προσεχτικὰ γραφτῆ μὲ τό κοντύλι.
Κι' ὀλόβαθος ὁ οὐρανὸς καὶ πλουμιστὸς τὰ δράδια
Πάντα στὰ μάτια εἶναι μπροστὰ πού πάντα τὸν ζητᾶνε,
᾿Ω ἔμορφάδ' ἀρχοντικὴ καὶ μυστικὰ χυμένῃ,
Ποῦ δὲ θαμπώνεις τῆ ματιά, πού τὴν ψυχὴν φτερώνεις!
Ἐἷ Ἀρμονία, τῆς Χρυσῆς Παφίας θυγατέρα,
Ἐἷ Ἀρμονία ἢ ξανθὴ γεννήθηκ' ἐδῶ πέρα!

*
*
*

Στὴν ἀγιασμένη Ἀκρόπολι στέκεις, θεά, κι' ἀράξεις,
Τόπο σοῦ κάνουν οἱ θεοί, δειλὰ παραμερίζουν.
Ὅμοια τὴν ὥρα πού ψηλὰ κι' ἀργὰ στὰ οὐράνια πλάτια
Προβάλλει ἀσημοπρόσωπη βασίλισσα ἡ Σελήνη,
Μακρύνονται μ' εὐλάβεια καὶ χάνονται τ' ἀστέρια.
Τόπο σοῦ κάνουν οἱ θεοί, σκιαχτὰ παραμερίζουν,
Γιατὶ ξανοίγουν πὼς κρυφὰ, σφιχτὰ μιὰ λάμψη δένει
Τὴν ἔμορφα τῆς γῆς αὐτῆς μὲ τὴ δική σου χάρη.
Κ' ἡ Ἀκρόπολις ἀγνώριστη, γυμνή, παρθέν' ἀκόμα,
Ἄκόμ' ἀστόλιστη κι' ἀπλῆ μὲ τοὺς φτωχοὺς δωμούς της
Φαίνεται ἀμέτρητες φορὲς ψηλότερη στὰ μάτια
Ἄπ' τὴ στιγμὴ πού πρόσβαλες ἀπάνου στὴν κρυψὴ της.
Ἄπάνου στὴν Ἀκρόπολι τὸ ξαγναντεύουν ὅλοι
Ἐξαφν' ἀπάντεχα τρανὸ καὶ φωτερὸ περίσσια
Τὸ μυστικὸ τὸ σύννεφο πού κρύβει καὶ δὲν κρύβει
Στὸ διαμαντένιο δίχτυ του τὴ θεϊκὴ θωριά σου.
Κι' ἀπ' τὸν μεγάλου βασιλιά κ' ὡς τὸ στερνὸ τὸ δούλο
Ἀθέλητα μαζώνονται καὶ κατὰ κεῖνο τρέχουν.
Μιὰ δύναμις ἀνίκητη τὰ πόδια τους φτερώνει.
Ἔτσι ἔταν μπαίνουν στὰ νερὰ τῶν μαγικῶν Σειρήνων,
Ποῦ ἀπλώνοντ' ὀλογάλανα, βαθεῖα ἀποκοιμισμένα,
Γλυστροῦν ὀλόισα στὸ νησί τὰ δύνατα καράβια,
Καὶ δὲν ἀκοῦνε τὸ κουπί καὶ χάνονται στὴν ξέρα.
Ἐσὺ δὲ σβύνεις τὴ ζωὴ, ἐσὺ ζωὲς χαρίζεις
Κι' ἀπ' τὰ παραστρατίσματα τὸν ἄνθρωπο γλυτώνεις.
Δὲν ἔχουν φῶς γιὰ νὰ σὲ δοῦν καθάρια μάτια ἀνθρώπων,
Ἄλλ' οἱ θεοφοβούμενες καρδιὲς γοργοχτυποῦνε,

Σάν κάτι μέσα τους γλυκά νά κρυφοψιθυρίζη
Πώς ἦρθεν ὁ ἀγνώριστος θεὸς ποὺ καρτεροῦνε,
Ὁ λυτρωτής, ὁ δίκαιος, ὁ ἀταίριαστος, ὁ ἕνας
Μέσα στῶν ἄλλων τῶν θεῶν τὰ εὐλογημένα πλήθη,
Ποὺ θάγκαλιάση αὐτὴ τὴ γῆ καὶ θὰ τὴ μεγαλώση
Μὲ τ' ὄνομα, τὴ χάρη του, καὶ μ' ὄλη του τὴ δόξα !
Ἐκ εἶ ν ο ς, ποὺ δὲν ἔμαθε κανένας πῶς τὸν λένε,
Ποὺ τὸν ἀποζητοῦν καιροί, γενιᾶς τὸν λαχταροῦνε,
Κι' ἀπ' τὶς μητέρες τὰ παιδιὰ κληρονομιά τὸν παίρνουν,
Κ' οἱ γέροι κλειοῦν τὰ μάτια τους μὲ τὴ γλυκειά του ἐλπίδα.

* *
*

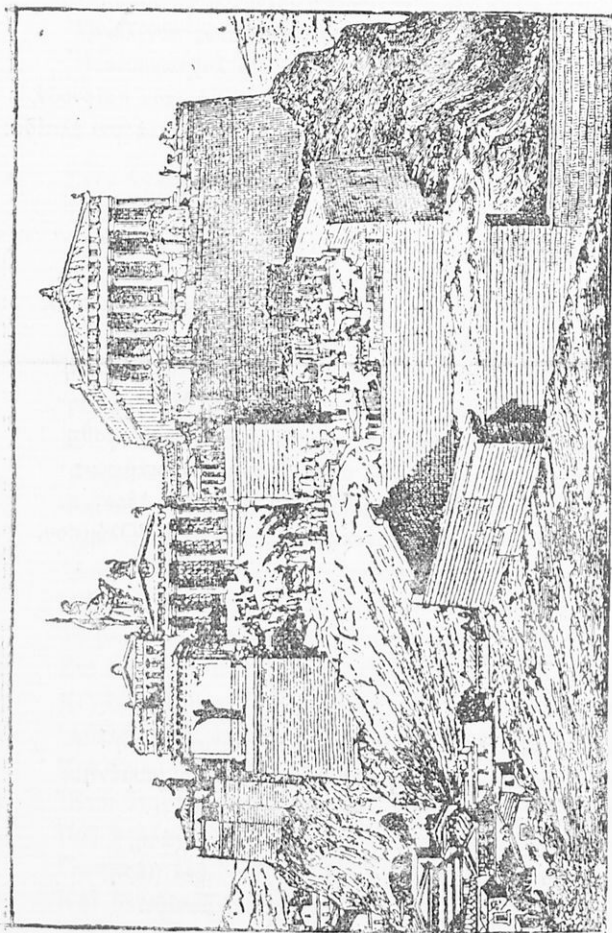
Δὲν ἔχουν φῶς γιὰ νά σέ ἴδουν καθάρια μάτια ἀνθρώπων,
Ὅμως ἀφίνεις μιὰ φωνὴ κι' ἀκοῦνε τὴ φωνὴ σου.
Ἀπ' τὴν πανάρχαια στιγμή ποὺ πρόβαλε ἀπ' τὰ βᾶθη
Τῆς ἀφρισμένης θάλασσας νιογέννητ' ἢ Ἀθήνα,
Κι' ἀγάλια ἀγάλια ἐπλάστηκε καὶ ἀγάλια ἐσυγυρίσθη
Μὲ τὰ πελεκητὰ βουναὶ καὶ τοὺς γραμμένους κάμπους,
Τοὺς χρυσταλλένιους ποταμούς, τὸν ζωντανὸν ἀέρα,
Μὲ τῶν θεῶν τὴν ἐμορφιά καὶ μὲ τὸ φῶς τοῦ Ὀλύμπου.
Τέτοια φωνὴ δὲ μάγεψε ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους !

* *
*

«Χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχησμένη !
Καμμιά μεριά σ' ὄλη τὴ γῆ, καμμιά στήν οἰκουμένη.
Δὲν ἦρε τέτοιο φυλαχτὸ σάν τὸ δικό μου μάτι.
Ἀπ' ἄλλες χώρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη,
Καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τὰγαπημένα μέρη.
Σάν ἄνεμο καὶ σάν αἶτ' καὶ σύννεφο κι' ἀστέρι.
Ὅμως σ' ἐσέ τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω,
Καὶ ρίζωσ' ἢ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο,
Σάν τὸ βαρὺ Λυκαθητὸ ποὺ ξαφνικὰ μιὰ μέρα
Ἐκύλησ' ἀπ' τὰ χέρια μου καὶ ρίζωσ' ἐδῶ πέρα.

*
*
*

Μές στή χαρούμενη ζωή που σέ περικυκλώνει,
Μέσα σ' αὐτήν παντοτεινή τή δύναμή μου κρύβω,
"Ὅπως θά κρύφουν στίς μυρτιές μιὰ μέρα τὰ σπαθιά τους

Ἡ Ἀκρόπολις στήν ἀρχαία ἐποχή.

Δυὸ παλληκάρια ἀθάνατα γιά νά σέ λευθερώσουν.
Στοῦ λουλουδένιου Ἰμμητοῦ τὰ δροσισμένα πλάγια
Τ' ἀγνὸ τὸ μέλι: οἱ μέλισσες ἀκούραστα δουλεύουν,

Ὅσο πού νάρθη μιὰ στιγμή τὸ δρόμο νὰ τοὺς δείξω
 Νὰ πᾶν νὰ τ' ἀπιθώσουνε στοῦ Πλάτωνος τὰ χεῖλη.
 Ἡρὸς τῆς Πεντέλης τὴν κορφή τὰ μάτια τους γυρνώντας·
 Τῆς Τέχνης τὸ μυστήριο θὰ παίρνουν οἱ τεχνίτες.
 Στὰ μάρμαρά της κρύβεται τῆς ἑμορφιάς ὁ κόσμος !
 Θὲ νάδωγῃ ἀπὸ τὰ βάθη της ὁ Παρθενῶν μιὰ μέρα
 Καθὼς ἀπὸ τὴν σκοτεινιά τὴν ἀπλαστή τοῦ Χάους
 Θεὸς μ' ὀλόχρυσά φτερά, γίγαντας, δῆγῃκε ὁ Ἔρωσ !

*
 * *

Δικός σου εἶν' ὁ πολύκαρπος τῆς Ἐλευσίνος κάμπος,
 Κι' ὁ Πάρνης μὲ τὰ ἔλατα καὶ τ' ἄγρια θηρία,
 Κ' ἡ ἄκρ' ἡ ἀφροστέφανη τοῦ γαλανοῦ Φαλήρου,
 Δικός σου εἶν' ὁ λευκόφτερος κι' ὁ γαλανὸς ἀέρας
 Ποῦ σοῦ φυλάγει ἀμάραντη καὶ δροσερὴ τὴ νειότη,
 Κ' ἴσα σὲ μὲ γοργὰ τὸ νοῦ τοῦ καθενὸς ὑψώνει.
 Διχὴ σου εἶν' ἡ θάλασσα ποῦ θὰ τὴν αὐλακῶνουν
 Μιὰ μέρα τὰ καράβια σου τὰ κοσμοζακουσμένα
 Καὶ θὰ σκορποῦν σ' ἄλλες μεριές καὶ χῶρες τ' ὀνομά σου
 Καὶ τρόμος θὰ εἶνε στοὺς ἐχθροὺς καὶ ζήλια στὶς Νεράιδες !
 Κ' εἶνε δική σου ἐτούτ' ἡ γῆ ὅπου γεννᾷε περίσσια
 Σῦκα χλωρά, στάχυα ξανθὰ καὶ κόκκινα σταφύλια.
 Ξέρω μεριές ὅπου οἱ καρποὶ χλωρότεροι φυτρῶνουν,
 Μὰ ἐσ' εἶσαι ἡ πλουσιώτερη, γιατί καμμιά δὲν ἔχει
 Σὰν τοὺς δικούς σου τοὺς καρπούς : Ἐσᾶς, ὦ Ἀθηναῖοι !
 Σᾶς δίνει ἡ Δήμητρα γλυκειὰ τοῦ κάμπου τὴν ἀγάπη,
 Κ' ἐγὼ σᾶς δίνω τὴ βαθεῖα ἀγάπη τῆς πατρίδας·
 Ἄσδυστη, ἀγνή, πρωτάκουστη ἀγάπη τῆς πατρίδας,
 Ἄνθος τοῦ δέντρου τοῦ ἱεροῦ ποῦ ἐδῶ φυτρώνει πρῶτα !
 Γι' αὐτὴν μιὰ μέρα κι' ὁ Θησεύς, λεβέντης βασιλείας σας,
 Θ' ἀφίση κάθε ἀνάπαυση καὶ κάθε μεγαλεῖο,
 Καὶ θὰ διαλέξῃ δρόμο του τὸν δρόμον ὅπου φέρνει
 Ἰσῖα στ' ἀχόρταγο θεριὸ τῆς μακρυσμένης Κρήτης.
 Γι' αὐτὴν ὁ Κόδρος τὴν πλατεῖα βασιλικὴ χλαμύδα
 Θὰ τήνε κάμη σάβανο, νὰ πέσῃ νὰ πεθάνῃ.
 Γι' αὐτὴν οἱ Ἀριστογείτονες ἀντρεῖούνται καὶ παίρνουν·
 Ἐνὸς τυράννου τὴ ζωὴ καὶ δίνουν τὴ δική τους,
 Γι' αὐτὴν γεννᾷε σὰν κερανοὺς τοὺς στίχους ὁ Αἰσχύλος.

Γι' αὐτὴν πεθαίνει ἄκακα στὴ φυλακὴ ὁ Σωκράτης,
 Κι' ἅπανου κ' εἰς τὸν Ὀλυμπο φτερώνεται ὁ Φειδίας
 Καὶ ξαγναντεύει τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τὸ σκαλιστῆρι
 Τοὺς ξαναπλάθει ξαστεροὺς καὶ χρυσελεφαντένιους.
 Γι' αὐτὴν θὰ κάμουν θαύματα καὶ νιῆς καὶ γέροι ἀκόμα.
 Γι' αὐτὴν οἱ νιοὶ θὰ ὀρκίζονται παληχαρίσιον ὄρκο
 Κοντάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιά ὀρμητικὰ κινῶντας :
 Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλ' αὐτὰ καὶ δὲ θά'ϊτ' ντροπιάσω
 Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κ' ἐδῶ κι' ὄπου κι' ἂν λάχω.
 Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι' ἀφρόντιστα θὰ πέσω
 Καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.
 Καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
 Θὰ κατατρέχω τὸν κακὸ, θὰ σφάζω τὸν προδότη,
 Κι' ἂν ἴσως ψέματα μιλῶ, κολάστε με, θεοὶ μου !
 Κι' ὅταν μὲ μάτι δολερὸ σὲ ξαγναντέψῃ ὁ Φθόνος
 Κι' ἢ ἀκοίμητη Διχόνοια τὰ δόντια·της σοῦ τρίξῃ,
 Κι' ὅταν βρεθοῦνε στόματα κακὰ γιὰ σὲ νὰ εἰποῦνε
 Καὶ στοχασμοὶ ποῦ ν' ἀψηφοῦν τὴ φωτερὴ σου χάρη,
 Χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα δοξασμένη,
 Κ' ἦρθεν ἢ ὦρα ἢ φοδερὴ ν' ἀστράψῃς, νὰ βροντήσῃς,
 Καὶ νὰ θαμπώσῃς κάθε νοῦ, νὰ κλείσῃς κάθε στόμα,
 Καὶ τοὺς ἐπίβουλους θεοὺς νὰ διώξῃς ντροπιασμένους,
 Θ' ἀνάψω τρέλλα περισσὴ στὰ Περσικὰ κεφάλια,
 Θὰ φέρω ἀσκέρια ἀμέτρητα ἀπ' τῆς Ἀσίας τὰ θάθη,
 Μὲ τὰ καράβια τῶν ἐχθρῶν θὰ κρύψω τοὺς γιालοὺς σου,
 Καὶ τότε τὸ κοντάρ· μου τρομακτικὰ κινῶντας
 Καὶ τότε τὴν ἀστραφτερὴν ἀπλώνοντας ἀσπίδα,
 Θὰ πολεμήσω ἀδελφικὰ στὸ πλάγι τῶν παιδιῶν σου.
 Καὶ θὰ περάσουν οἱ γενιῆς καὶ θὰ διαδοῦν οἱ αἰῶνες,
 Καὶ στὰ βαθειά σου τὰ νερὰ καὶ στὰ ψηλὰ βουνά σου
 Θ' ἀντιλαλιέται ἡ νίκη σου, καὶ θὰ γρικιέται ἀκόμα
 Ὁ ἀπελπισμένος ὁ δαρμὸς, τὸ σκούξιμο τοῦ Ξέρξῃ,
 Γιὰ νὰ τ' ἀκοῦν οἱ τύραννοι, νὰ τρεμοκοκκαλιάζουν !».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΟΙ ΜΑΓΝΗΤΕΣ

Ξανθὸ παιδί, στοῦ ὠραίου γιαλοῦ τὰ θότσαλα γυρμένο.
Κάποιος μαγνήτης σὲ τραβάει στὸ κῦμα τὸ ἀφρισμένο,
Στὴν κουπαστὴ τοῦ καραβιοῦ, λαστρόμε μου ἀσπρομάλλη,
Ἐνὰ παιδάκι λαχταρεῖς, ποῦ παίζει στ' ἀκρογιαλί.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΘΟΣ

Παρθενικὸ ξημέρωμα στοῦ Αἰγαίου τὴ γαλήνη...
Ἡ πλάσις ἢ νεογέννητη πλέει σὲ θεῖον αἰθέρα,
Ἐπὸ τὰ ὄργια τῆς νυκτὸς λιπόθυμη ἢ Σελήνη,
Χαρὰ θεῶν ἢ Ἑλληνικὴ ἀνέτειλεν ἡμέρα.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Μ' ἔνοιωσες τάχα, μάλα μου, μπροστὰ στὸ νέο σου μνήμα ;
Τῶν φύλλων τὸ νανούρισμα πῶς ἔχει σταματήσει.
Ποῦ σάλευαν ἀπάνω σου τὸ πράσινό τους κῦμα ;
Τ' ἀηδόνι πῶς βουβάθηκε ψηλὰ στὸ κυπαρίσσι ;

ΑΟΙΔΟΣ

Στὰ δρομαλάκια τοῦ χωριοῦ, τὰ θλιβερὰ ἠσκιωμένα,
Τὴν ἐλεγεία τοῦ δειλινοῦ, τυφλὲ αοιδέ σκορπίζεις.
Γύρω τὰ μάτια τάνοιχτά σὲ δρέπουν δακρυσμένα,
Μὰ ἐσύ, σὲ ἡμέρα ἀπόκοσμη, μιὰν ἀνοιξὴ ἀντικρίζεις.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ὁραῖε Χριστέ, τῶν μακρυνῶν προγόνων μου εἰκόνα
Στὰ κάλλη σου ἄν δὲν κάηκε θυμίαμα ἢ ζωὴ μου,
Πολεμιστῆς, ἀφίνοντας τὸν μάταιον ἀγῶνα,
Σοῦ ἀνάθω τὸ καντύλι σου μὲ τῇ στερνῇ πνοῇ μου.

ΚΡΗΤΗ

Ἐπ' τὸ γαλάζιο πέλαγος σὲ ξαγναντεύω, Κρήτη !
Τοῦ δειλινοῦ τὰ σύννεφα χρυσὸ σου πλέκουν στέμμα.
Κ' ὁ Ἥλιος, βασιλεύοντας κατὰ τὸν Ψηλορείτη,
Σμίγει τὸ αἷμα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸ δικό σου αἷμα.

ΟΛΥΜΠΙΑ

Ὁ φῶς καὶ χλόη καὶ νερὰ καὶ κρυσταλλένιε ἀέρα,
Ζωὴ καὶ χάρο ἀσύγκριτα τὰ σμίξατε ἐδωπέρα,
Κ' ἐδῶ ἢ Ὁλύμπια ζωὴ τὰ μάτια ἄν ἔχῃ κλείσει,
Τόσο γλυκὰ κοιμήθηκε, πού λές : κι' ἄς μὴν ξυπνήσῃ.

ΔΕΛΦΟΙ

Ἡ ράχη, πού ἀνεβαίνει κατὰ τὴ σταχτιὰ σειρὰ καὶ τὴν κοκκινισμένην τῶν βράχων, εἶναι δάσος ἀπὸ πέτρες στημένες καὶ μάρμαρα, χῶμα δὲ φαίνεται. Τὰ χτίρια ἔχουν μόνον τὶς θάσες τους ὀρθοῦτες κα' ἕνας ἀρχαῖος δρόμος στρωμένος μὲ πέτρες μεγάλες κανονικὲς ἀνεβαίνει ἀνάμεσα στὰ πεσμένα χτίρια τοῦ ἱεροῦ καὶ πηγαίνει ὅπως πάει ὁ κεραυνός. Σύννεφα ἀνοιξιὰτικα κάνουν ἀντηλιὰ καὶ κουφόβραση καὶ ἄλλα μαῦρα σκοτεινιάζουν τὰ θράξια τοῦ Παρνασοῦ, πού σκίζονται ἀπότομα σὲ μιὰ μεριά καὶ ἀφήνουν ἀνάμεσα τοὺς στενὸ χάσμα μαῦρο. Στὸ μέρος πού βρίσκονται τ' ἀναθήματα τῶν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τὴ νίκη τοὺς στοὺς Αἰγῶδες ποταμοὺς στέκονταν ὁ Ἀλέξης βαστώντας ἕνα κλαδί δάφνη, καὶ καθὼς εἶδε τὴ Μυθόκλην πού ἀνέβαινε τὸν ἱερὸ δρόμο, χαμογέλασε καὶ κατέ-

βηκε γρήγορα νά τήν υποδεχτή. Τά σύννεφα διαλύθηκαν λίγο καί τοὺς φώτιζε δυνατὸς ὁ ἥλιος.

Ἄλξις.—Μαγδαληνή, ἔκλεψα τὴν ἱερὴ δάφνη τοῦ Θεοῦ. Πάρε την.

Μ.—Γιατί εἶσαι πάντα ἱερόσυλος ;

Ἄ.—Λές γιατὸ κλαδὶ τῆς ἐλιάς τοῦ Ἐρεχθείου ; Δὲ μὲ τιμώρησε ὁμῶς ἡ Ἀθηνα. Ἐπειδὴ εἶναι σοφή. Ξέρει κοντὰ σι' ἄλλα πῶς δὲν πρέπει νά παιδεύη, γιατί δὲν μπορεῖ νά εἶναι κακὸς οἱ πράξεις ποὺ τίς κάνω ἀπ' ἀγάπη στὸ ὄρατο.

Μ.—Ἐδῶ ὁμῶς τιμωροῦνται οἱ ἱερόσυλοι. Δὲ θυμᾶσαι, πῶς κάποιος ἔκλεψε χρήματα τοῦ Θεοῦ καί τὰ εἶχε κρυμμένα σ' ἓναν τόπο τοῦ Παρνασσοῦ, ὅπου θρίσκονταν πυκνότατα τὰ δέντρα ; Καί κεῖ, ποὺ κοιμοῦνταν, χύμιξε κατεπάνω του ἓνας λύκος καί τότε σκότωσε. Ἐπειτα ὁ λύκος ἤρχονταν κάθε μέρα στὴ χώρα μέσα καί οὐρλιαζε· κ' ἐπειδὴ συλλογίστηκαν πῶς δὲν ἤρχονταν ἐκεῖ ὁ λύκος χωρὶς να τοῦ τὸ ἔχη μηνύσει κάποιος Θεός, ἀκολουθοῦν τὸ λύκο καί βρίσκουν τὰ ἱερά χρήματα. Τότε πρόσφεραν τοῦ Θεοῦ ἓνα λύκο χάλκινο.

Ἄ.—Μαγδαληνή, ἔλα νά γυρίσωμε τὸν τόπο πατώντας τοῦτες τίς πέτρες. Ὑστερ' ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀνήφορο τοῦ μονοπατιοῦ καί τὴ ζέστη, ποὺ ἔβραζε γύρω μου καί μοῦ ξέραине τὸ λαιμό, ὕστερ' ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ νέο, γύρισα τὸ λόφο ἀριστερὰ, κι' ἀριστερὰ στὸ θάθος, εἶδα πέτρες. Καί πῆγα τότε πιδὲ γρήγορα μ' ἀνυπομονησιὰ καί πῆγα ἴσια στὴ θρύση, ποὺ τὴν εἶχ' ἀκούσει ν' ἀντιλαλή καθὼς κατέβαινε διαθιὰ τρέχοντας κατὰ τίς ἐλιές, κάτω στὸν Πλειστο. Καί τὴν ἔφτασα καί βούτηξα μὲ πυρετὸ τὸ πρόσωπο μέσα, τὸ πυρωμένο, τὸ ἔχωσα μέσ' στὸν πόθο μου καί ἤπια ζωή.

Μ.—Καί ὕστερα ;

Ἄ.—Ὑστερα περπάτησα καί περπάτησα πατώντας τίς πέτρες καί τὰ μύριμα, καί τίς πάτησα ὅλες καί γύριζα καί ξαναγύριζα ἐκεῖ, στὰ ἴδια μέρη, καί δὲν ἤξερα τί ἔκανα. Οἱ πέτρες ζωντανεύουν ἐκεῖ· κοίτα, Μαγδαληνή, στήνονται χιλιάδες ἀγάλματα κι' ἔλη ἢ ζωή... ἔλη ἢ ζωή... τέλεια... τῶν ἀρχαίων.

Ἀνέβαιναν στὸ δρόμο τὸν ἱερό, ἀνέβαιναν ἀμίλητοι, σιγά, πολλὴν ὥρα. Δὲν ἤξεραν τί ἦταν τὰ χτίρια κι' ἀναθήματα δεξιὰ κι' ἀριστερὰ στὸ δρόμο καί τὰ μάτια τους διάβαζαν ἄθελα τίς ἐπιγραφές, ποὺ ἔδωκαν τώρα γιατὸ νά ὀδηγοῦν τὸν ξένον οἱ ἀρχαιολόγοι. Ὁ χάλκινος ταῦρος, ἀνάθημα τῶν Κερκυραίων—ἡ Νίκη, ἀνά-

θημα τῆς Τεγέας, πού νίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους—τ' ἀναθήματα τοῦ Λυσάνδρου καὶ τῶν Λακεδαιμονίων, πού νίκησαν τοὺς Ἀθηναίους—τὸ χάλκινο ἄλογο καὶ τ' ἄλλα ἀναθήματα, πού ἔστειλαν στοὺς Δελφοὺς οἱ Ἀργεῖοι—τὸ ἀνάθημα τῆς μάχης, πού νίκησε στὸ Μαραθῶνα ὁ Μιλτιάδης—καὶ τ' ἀναθήματα τῶν Ταραντίνων. Ἐπειτα οἱ ἠθσαυροὶ τῶν Σικυωνίων καὶ ὁ ἠθσαυρὸς τῶν Σιφνιωτῶν καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Κνιδίων καὶ τῶν Συρακουσίων καὶ τῶν Ἀθηναίων ὁ ἠθσαυρὸς.

Μ.—Ὁ ἠθσαυρὸς εἶναι χτισμένος ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν Περσῶν

Ἀ.—Ἀγαπημένο: Ἀθηναῖοι!

Βράχος πού στέκονταν ἐπάνω ἢ Σίβυλλα καὶ τραγουδοῦσε τοὺς χρησμούς τῆς, Μιὰ φορά τραγούδησε πῶς ἡ Ἑλένη γεννήθηκε γιὰ κακὸ μεγάλο τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ πῶς γι' αὐτὴν ἡ Τροία ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας θὰ παρθῇ.

Μ.—Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τίς μάντισσες τραγούδησε.

«Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστί, Ζεὺς ἔσεται. ὦ μεγάλο Ζεῦ».

Ἀλέξη, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ὑπάρχουν οἱ Θεοί.

Ἐνας χωριάτης κατέβηκε ἀπὸ κεῖ καὶ τοὺς εἶπε «Καλὲς ὧρες».

Ἀ.—Εὐχαριστοῦμε... Ἀκουσες τί εἶπε;

Μ.—Ναί, ὠραία εὐχή.

Ἀ.—Φθάνομε στὸ ναό. Κοίταξε τὴ στοὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴ θάσση τοῦ ναοῦ.

Μ.—Εἶναι τὰ ἀκροθίνια τῶν πλοίων κρεμασμένα κ' οἱ χάλκινες ἀσπίδες, πού πῆραν ἀπὸ τίς μάχες καὶ τίς ναυμαχίες μὲ τοὺς Πελοποννησίους.

Ἀ.—Ὁ θωμὸς τῶν Χιωτῶν.

Μ.—Κοίταξε ἐπιγραφές... ἐπιγραφές...

Ἀ.—Σὲ μιὰ στήλη διάβασα ἓνα ποίημα, ὠδὴ στὸν Ἀπόλλωνα. Δὲν εἶχε στίχους, μόνον οἱ στροφές ἦταν χωρισμένες ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἐλα δῶ στὸν τοῖχο αὐτὸν νὰ δῆς τί παράξενα πικρὰ εἶναι χτισμένος καὶ δὲ θλέπεις μέρος παραμικρὸ χωρὶς γράμματα.

Μ.—Ἡ Πυθία στὸ ἄδυτο καθισμένη στὸν τρίποδά τῆς προφητεύει στὴν ἄχνη βουτηγμένη· κάτω τὸ νερὸ ἀντιλαλεῖ ἀπὸ τὴν Κασσωπίδα. Στὸ στόμα τῆς ἔχει ἓνα φύλλο δάφνης.

Προχώρησαν ψηλότερα ἀνεβαίνοντας στὸν ἱερὸ περίβολο. Οἱ Ἕλληνες ἔλοι μαζί πρόσφεραν τοῦ Θεοῦ ἓναν τρίποδα χρυσό, στημένο σ' ἓνα χάλκινο δράκοντα ἐπάνω γι' ἀνάμνηση τῆς Νίκης
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

των Πλαταιῶν. — Κ^ο ἐδῶ ἦταν «ὁ ὀμφαλὸς τῆς γῆς». — Μακρίτερα τὸ ἄγαλμα τοῦ Φιλίππου καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Φρόνης καμωμένο ἀπὸ τὸν Πραξιτέλη. Τ^ο ἀναθήματα γι^ὰ ἀνάμνηση τῆς νίκης τοῦ Γέλωνα στὴν Ἰμέρα, τ^ὰ ἀναθήματα τῶν Θεσσαλιωτῶν, τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἡ ἄκανθα μὲ τὶς τρεῖς γυναῖκες, ποὺ χορεύουν, οἱ χαριτωμένες, γύρω. Κι[’] ἄλλα ἀναθήματα, ἀναθήματα, ἀναθήματα ἔλων τῶν Ἑλλήνων. Τὸ θέατρο — καὶ ἡ λέσχη τῶν Κνιδίων μὲ τοὺς τοίχους τοὺς ζωγραφισμένους ἀπὸ τὸν Πολύγνωτο· ἡ Τροία, οἱ ἥρωες, καὶ ὁ Ἄδης. Ἀνέβηκαν ψηλότερα κ^{αὶ} ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο ἔφτασαν στὸ στάδιο.

Ἀ. — Κάθισε λίγο ἐδῶ, Μαγδαληνή. Πῶς μυρίζουν τὰ χόρτα ἀπὸ τὴ ζέστη.

Μ. — Κοίταξε τὰ βράχια· τέτοια βράχια ἔπεσαν στοὺς Γαλάτες ἐπάνω, ἔταν ἔσεισε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τοὺς διώξῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, κ^{αὶ} ἔγιναν θροντὲς καὶ σεισμὸς μεγάλος καὶ ἔπεφταν κεραυνοὶ ἔλη τὴν ἡμέρα· καὶ τὴ νύχτα ἔπεσαν χιόνια καὶ παγωνιά μεγάλη. Πᾶμε κάτω, Ἀλέξη, ἐκεῖ στὰ δέντρα ποὺ ἀκούγεται τὸ νερὸ τῆς Κασταλίας. Καίει πάρα πολὺ ὁ ἥλιος.

Ἀ. — Εἶδα ἓνα μέρος ἰσκιωμένο, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ δημοσιὰ εἶναι ἐλιές καὶ συκιές ἐκεῖ. Ἔχω πωρικά καὶ ψωμί καὶ ἀκούγεται ἡ Κασταλία ποὺ τρέχει κάτω στὴ ρεματιά.

Καθὼς κατέβαιναν, ἔλεγε ἡ Μαγδαληνή:

— Οἱ θεωρίες, ποὺ ἔστειλαν ἐδῶ ἔλες οἱ πολιτεῖες, ἀνέβαιναν τοῦτο τὸν ἱερὸ δρόμο ὡς τὸ μεγάλο βωμὸ τοῦ Θεοῦ. Δὲς τὴ θεωρία τῶν Ἀθηναίων, ποὺ ἀνάθει σιὸ βωμὸ τὴν ἱερὴ φωτιά καὶ τὴν παίρνει ἀναμμένη ὡς τὴν Ἀθήνα.

Ἀ. — Πῶς τὴν περιμένουν οἱ Ἀθηναῖοι!

Μ. — Καὶ πῶς προσέχ^ῃ ἡ θεωρία μὴν πάη καὶ σδύση ἡ φωτιά ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου.

Ἐφτασαν στὴ δημοσιὰ καὶ πέρασαν ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά στὰ δέντρα καὶ κάθισαν ἐκεῖ. Ἀκούγεται τὸ νερὸ τῆς Κασταλίας.

Ἐνα σουραῦλι ἀκούγεται μακρίτερα καὶ τὸ νταούλι συνοδεύει τὸ ζωηρὸ σκοπὸ καὶ τὸ μονότονο, ποὺ τότε λέει δυνατὰ καὶ πάντα τὸν ξαναλέει τὸν ἴδιο.

Μ. — Ἀκοῦς;

Ἀ. — Τὸν εἶχα δεῖ πρὶν ἐκεῖ, στὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω. Εἶχε ἑλληνικὸ πρόσωπο καὶ γένεια ὁμορφα, φοροῦσε ἀλαφρεῖα τὴ φουστανέλα, χωρὶς πολλὰς δίπλες, καὶ τὰ πόδια του ἦταν καλοκα-

μωμένα, σάν τὸ κορμί του, καὶ εἶχε σκντάλια δεμένα μὲ λωρίδες πέτσινες.

Μ.—Μήπως εἶναι ὁ Μαρσύας ;

°Α.—Παίζει γιὰ μᾶς τώρα.

Μ.—Ναί, γιὰ μᾶς.

°Α.—Μαγδαληνή...

Τὸ σουράλι δὲν παίζει πιὰ. Δροσερὸ ἀεράκι ἀνεβαίνει ἀπὸ τῆ ρεματιὰ καὶ μόλις ἀκούγονται τὰ φύλλα. Μουρμουρίζουν τὰ μαμούνια τῆς ἀνοιξῆς καὶ μυρίζουν τὰ χορτάρια καὶ τ' ἀγριολούλουδα. Περνᾷ ἓνα σύννεφο καὶ σκεπάζει τὸν ἥλιο κ' ἔπειτα φεύγει μακρύτερα. Πετᾷ μιὰ πεταλούδα ἄσπρη, κάτασπρη, καὶ μιὰ μέλισσα καθίζει σ' ἓνα σπάρτο καὶ πίνει τὸ γλυκὸ ζουμί τῶν λουλουδιῶν. Τώρα πετᾷ καὶ πηγαίνει σ' ἄλλο λουλούδι πάρα κάτω. Ἐνα μερμήγκι ἀνεβαίνει σ' ἓνα γλωρὸ χορτάρι καὶ, ἄμυ ἔφτασε στὴν ἄκρη-ἄκρη, κατεβαίνει πάλι. Περνᾷ ἓνα σύννεφο καὶ σκοτεινιάζει τὸν ἥλιο, ἔπειτα φεύγει μακρύτερα. Ἐνα πουλὶ θρίσκειται κρυμμένο στὴν ἐλιά καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἀκούγεται ἡ φωνή του. Πετᾷ μιὰ κεταλούδα κίτρινη καὶ ταξιδεύει κάπου. Ξανάρχεται στὸ σπάρτο ἢ μέλισσα, περπατεῖ γύρω στὸ λουλούδι καὶ μουρμουρίζει: κάτι καθὼς σηκώνεται νὰ φύγει. Ἀσπροντυμένες ἀνάμεσα στὰ δέντρα περνοῦν οἱ ὄρες θαστώντας ἢ μιὰ τὸ φόρεμα τῆς ἄλλης. Ὁ ἴσκιος κι' ὁ ἥλιος τὶς φωτίζουν· εἶναι χαριτωμένες, σάν τὶς κόρες ποῦ χορεύουν ὀλόγυρα στὴν ἄκανθα παντοτινά. Δροσερὸ ἀεράκι κουνάει τὰ φύλλα, λυγίζει τὰ χόρτα. Μιὰ σταλιά ἥλιου εἶναι πεσμένη στὰ πορτοκάλια ἐπάνω καὶ τὰ χρυσώνει. Ἡ Μαγδαληνή ἔχει κλεισμένα τὰ μάτια τῆς· τὸ ἐπάνω χεῖλι τῆς ἀνοίγει λίγο. Ἐνα μερμήγκι περπατεῖ στὸ φόρεμά τῆς.—Περνοῦν ἀνάμεσα στὰ δέντρα οἱ ὄρες.

Ἀνέβηκαν στὸ δρόμο καὶ πῆγαν στὴ δρύση. Ἀφοῦ ἤπιαν νερὸ κ' ἔπλυναν τὸ πρόσωπό τους, μπῆκαν ὡς μέσα στὸ μεγάλο χάσμα τοῦ θράχου κ' ἐκεῖ ποῦ εἶναι σκαλισμένη ἡ πέτρα ἀπὸ τὸν παλιὸ καιρὸ. Ὅταν βγῆκαν ἔξω, ἦταν μερικὲς Ἀραχωδίτισες, ποῦ ἔπλεναν ροῦχα. Ἡ Μαγδαληνή ἀνέβηκε στὸ γάϊδαρο μιᾶς Ἀραχωδίτισσας καὶ τὴν ἔσυρε μὲ τὸ σκοινὶ ὁ Ἀλέξης. Ἐφυγαν ἀπὸ κεῖ καὶ ἀνέβηκαν λίγο πάλι τὸν ἱερὸ δρόμο καὶ πῆγαν ἔπειτα ἀριστερὰ, καὶ ἀφοῦ εἶδαν τὸ μουσεῖο, βγῆκαν ἔξω καὶ κάθισαν στὶς πέτρες καὶ κοίταζαν κατὰ τὶς ἀντικρυνὲς ράχες καὶ τῆ θαθεῖα ρεματιὰ. Βασιλεύει ὁ ἥλιος. Τὰ χρώματα τῶν θράχων εἶναι τριανταφυλλιά κι' ὅλα εἶναι παλιά, καὶ τὰ θράχια καὶ τὰ χόρτα κ' οἱ ἐλιές. Ὁ

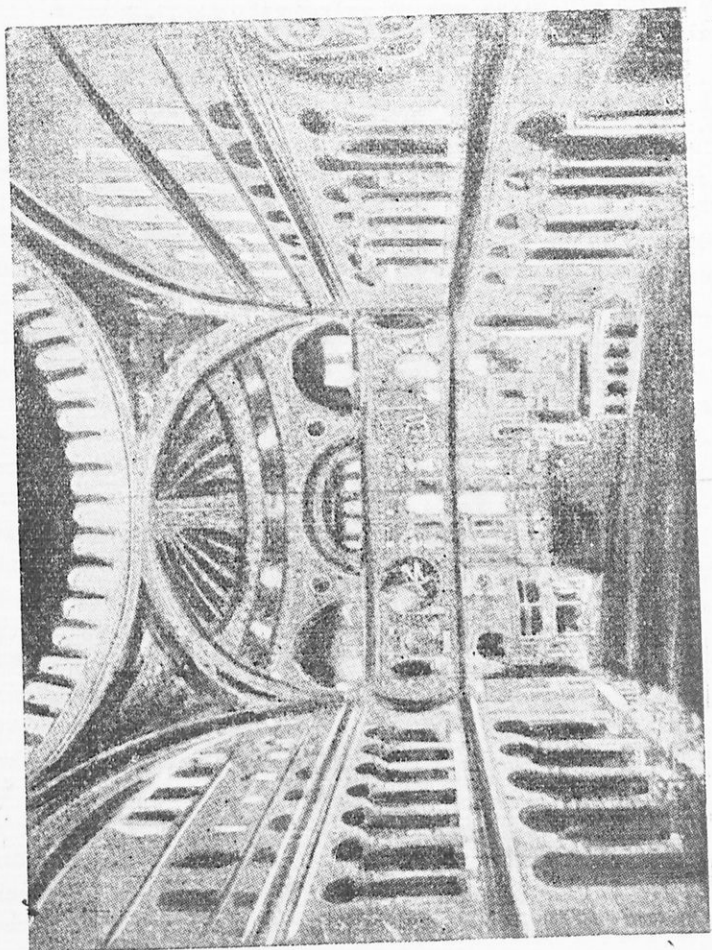
οὐρανός, πού φωτίζεται ἀπέναντι, εἶναι ἥσυχος, ὁ ἀγέρας εἶναι
μαλακός κι' ἀσάλευτος καί φωτεινός. Σωπαίνουν ἔλα, μόνο μα-
κριά, πολὺ μακριά, ἀκούγονται τὰ κουδούνια τῶν προβάτων πού
βόσκουν. Παντοῦ ἀντιλάλημα μακρινὸ χαλκοῦ καί χρυσοῦ καί δό-
ξας μεγάλης καί μεγάλης καλλονῆς, πλασμένης ἀπὸ μάρμαρο.

Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Μέρα καὶ νύχτα μελετᾷ
ὁ βασιλὴς στὴν Πόλη
νά κτίσῃ τὴν Ἁγιά Σοφιά.
Σ' ἔλο τὸν κόσμον ἐρωτᾷ,
καὶ σχέδια φέρνουν ἔλοι,
κτιστά, ἢ μόνον ζωγραφιά.
Ὁ Ἀρχικτίστης ὀδηγᾷ,
κι' ὁ ὑπουργὸς προτείνει
ἐμπρὸς σὲ θρόνον ἀψηλόν.
Ὁ βασιλὴς, αὐτὸς σιγᾷ,
αὐτὸς μόνον δὲν κρίνει
κανέναν ἄξιο καὶ καλό.
— Εἶναι ἡ Δύναμ' ὁ Θεὸς
ἢ Εὐμορφία μονάχη,
π' ἀντανακλᾶται σ' ὄλουρους
Γι' αὐτὸ τοῦ πρέπει κι' ὁ ναὸς
δύναμη, κάλλος νᾶχη,
νᾶν' ὅμοιος μὲ τοὺς οὐρανοὺς.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀ. ἰας Σαφίας

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Χαμένα απ' τὰ μεσάνυχτα
Μέσ' στοῦ πελάου τὴν μπόρα,
Βαρκούλες καὶ μονέξυλα
Καθὼς γυρίζουν τώρα

Στὴ λίμνη ποῦ ἡ ἀναλαμπὴ
Θαμπὴ τοῦ ἡλίου πέφτει,
Σὰν τρόπαια, σὲ Βενέτικο
Λαμποκοποῦν καθρέφτη.

*
*
*

Μὲ τ' ἀνοιχτὸ πανάκι σου,
Καθὼς σὲ βλέπω πέρα,
Ν' ἀσπρολογᾷς, νὰ χάνεσαι,
Μέσ' στὸν πλατὴν αἰθέρα,

Στὸ κύμα ποῦ ἀτάραχο
Διπλώνεται καὶ τρέμει,
Κρινόφυλλο μου φαίνεσαι
Ποῦ σέρνουν οἱ ἀνέμοι.

*
*
*

Πέρα ποῦ σδύν' ἡ θάλασσα
Τὰ χρώματ'α τοῦ ὄνειρου,

Στις ανοιχτές χρυσόπορτες
Τοῦ φλογισμένου ἀπείρου,

Δίπλα στὰ ἀχνοσυντρίματα
Ποῦ σέρνει τ' ἄγριο ρέμα,
Ἐνα κράβι πνίγεται
Μέσα σὲ πύρινο αἶμα.

*
* *
*

Μὲ θυσινιαὶ στολίστηκεν
Ἡ θάλασσα πορφύρα,
Γαλάζιους ἴσκιους φόρεσαν
Τὰ κορφοβούνια γύρα.

Κι' ἀπάνω στὴ Βαράσσεια,
Κάστρο ποῦ λουλουδίζει,
Βγαίν' ἡ Σελήνη μὲ χρυσὸ
Δρεπάνι καὶ θερίζει.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Τ Ε Λ Ο Σ Α Γ Ρ Α Σ

Τὰ νιάτα σου ἀρματώθηκαν καὶ ζώστηκες τὸ θάρρος.
Ἄστροπελέκι μέσα σου ὁ πόθος σου ὁ κρυφός,
Κι' ἂ σ' ἐγειρε, παλλήκαρε, στὸ πανηγύρι ὁ Χάρος,
τώρα ἡ ζωὴ σου εἶν' ὄνειρο, μὰ ὁ θάνατός σου φῶς.

Γύρα σου χασκογέλασαν μολέματα καὶ σκύλοι,
χίλια μαχαίρια σοῦ ἔμπηξαν, ὦ γίγαντά μου, οἱ νάνοι...
Κ' ἡ μνήμη σου μᾶς γένηκε τριαντάφυλλο τοῦ Ἀπρίλη
καὶ τῆς πνοῆς σου ὁ στεναγμὸς μᾶς γένηκε λιβάνι...

Στὸν τόπο ποὺ μαρτύρησες δὲ σ' ἔκλαψε δικός.
Μὰ ἡ γῆ ἢ Μακεδονίτικη σὲ δέχτηκε σὰ μάνα.
κι' ἂ δὲ σηκώθη σίφουνας γιὰ τοὺς ὀχτροὺς κακός,
κάποιο ἀγεράκι φύσηξεν ἀπὸ τὴν Ἀλαμάννα.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

M A N A !

Μάνα! — Δὲ βρίσκεται
Λέξη καμία
Νᾶχη στὸν ἦχο της
Τόση ἀρμονία·
Σὰν ποιὸς νὰ σ' ἄκουσε
Μὲ στῆθος κρύο,
Ἦ Ὄνομα θεῖο ;

Παιδὶ ἀπ' τὰ σπάργανα
Ζωμένο ἀκόμα,
Μὲ χάρη ἀνοίγοντας
Γλυκὰ τὸ στόμα,
Γυρνάει στὸν ἄγγελο
Ποὺ τ' ἀγκαλιάζει
Καί, μάνα, κράζει.

Στὸν κόσμο τρέχοντας
Ἦ νέος διαβάτης,
Πέφτει στ' ἀγνώριστα
Βρόχια το' ἀπάτης,
Καὶ ἀναστενάζοντας
Μάνα μου ! λέει
Μάνα ! καὶ κλαίει.

Τῆς νιότης φεύγουνε
Τὸ ἄνθος κ' ἡ χάρη·
τριγύρω σέρνεται
Μὲ ἀργὸ ποδάρι,
Ὡς ποὺ στὴν κλίνη του,
Σὰ βαρεμένος,
Πέφτει ὁ καημένος.

Καί, πρὶν τὴν ὕσιερη
Πνοή του στείλῃ,
Ἄργα ταράζονται
Ἐὰ κρύα του χεῖλῃ,
Καὶ μὲ τὸ — Μάνα μου!
Πρώτη φωνή του,
Πετᾶ ἡ ψυχὴ του.

ΓΕΡ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

A.

- ἀκουμένεται** (°Α. Βαλαωρίτης) = ἀκροάζεται, θαίνει τ' αὐτὸ
ν' ἀκούση.
- ἀκρόνεα** (°Ομηρος-Πολυᾶς) = πολὺ νέα, στήν πρώτη νιότη τους.
- Ἀλεύας** (Θεόκριτος) = ἀπόγονος τοῦ Ἡρακλῆ, βασιλιάς τῆς Θεο-
σαλίας.
- ἀλλαλογήση** (°Ι. Βλαγογιάννης) = ἀλαλιάση.
- ἀντάξα** (°Α. Βαλαωρίτης) = ὀμίχλη, σημαίνει ὅμως καὶ ἀνε-
μοζάλη.
- Ἀντίοχος** (Θεόκριτος) = ἓνας ἀπὸ τοὺς βασιλιάδες τῆς Συρίας.
ποὺ ἐβασίλευσε στὸν 3ον αἰῶνα π.Χ.
- ἀπίκο** (°Α. Κουρτίδης) = ἔτοιμος.
- ἀραδικῶς** (°Ομηρος-Πολυᾶς) = στήν ἀράδα, στή σειρά.
- ἀρείκη** (Κ. Κρυστάλλης) = φυτὸ σὰν θάμνος· λέγεται καὶ ρεῖκι
καὶ φούντα.
- ἀριές** (°Α. Βαλαωρίτης) = εἶδος πριναρισῶ με φύλλα δίχως ἀγκα-
θωτὲς ἄκρες.
- ἀρμάδα** (°Α. Κουρτίδης) = στόλος.
- ἀρμάτα** (Κ. Κρυστάλλης) = στολή, πλούσια ἐνδυμασία.
- ἀρμεγούς** (Κ. Κρυστάλλης) = δοχεῖα ὅπου ἀρμέγουν τὸ γάλα.
- ἀρμούτια** (Κ. Κρυστάλλης) = τουφεκιές.
- ἀροδάφνες** (Κ. Χατζόπουλος) = ροδοδάφνες.
- ἀσέλλινο** (Κ. Κρυστάλλης) = ποὺ δὲν τοῦ ἔχουνε θάλει ἀκόμα
σέλλα.
- ἀσκέρια** (Κ. Παλαμάς) = στρατεύματα.
- ἀσπέδιστος** (Κ. Χατζόπουλος) = ἀσυγκράτητος, ἀνεμπόδιστος.
- ἀστόχησε** (°Ομηρος-Πολυᾶς) = ξέχασε λησιμόνησε.
- ἀστρίτης** (°Α. Καρκαβίτσας) = εἶδος φιδιοῦ, ἀπὸ τὸ γένος τῆς ὀχιάς.
- αὐτιάζεται** (°Α. Βαλαωρίτης) = στηλόνει τὸ αὐτὸ ν' ἀκούση, ἔταν
ἀκούη ξαφνικὸ θόρυβο.

B.

- βάξτε** (Κ. Κρυστάλλης) = φωνάχτε δυνατὰ· ρῆμα «βάζω», ὅμοιο
με τὸ «χουγιάζω».
- βάρδοι** (Ν. Βέης) = ἀντὶ βαρδιάνοι, φρουροί.

Γ.

- γιορντάνι** (Κ. Κρυστάλλης) = περιδέραιο· λέγεται και γερτάνι.
γιατάκια (°Ο Γιώτης) = κρεβάτια.
γιούσουρι (°Α. Καρκαβίτσας) = κοράλλι, φυτό τῆς θάλασσης.
γραμμένους (Κ. Παλαμᾶς) = εὐγράμμους.

Δ.

- δάσος** (Κ. Κρυστάλλης) = τὸ παρδαλὸ κριάρι.
δριμόχολο (Κ. Χατζόπουλος) = δυνατὸς και πολὺ ψυχρὸς ἄνεμος.
δρολάπι (Κ. Χατζόπουλος) = καταιγίς, ἀνεμοζάλη.

Ε.

- ἐπαγάνιζεν** (°Α. Βαλαωρίτης) = ἐβγήκε σὲ καταδίωξη.
ἐσάλαγαγε (°Α. Βαλαωρίτης) = ὠδηγοῦσε πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲφωνές.
ἐχολώσετε (°Ομηρος-Πολυᾶς) = μ' ἐκάματε νὰ θυμώσω, νὰ χολιάσω· ἀρχαῖα = χολώ-ω.

Θ.

- θαλάμι** (°Ι. Βλαχογιάννης) = ἡ τρύπα ὅπου φωλιάζει τὸ χταπόδι.
θεωρίες (°Ι. Δραγούμης) = ἡ συνοδεία ὄλων ὅσοι ἐστέλλονταν ἀπὸ μιὰ πολιτεία γιὰ ἀντιπρόσωποι τῆς στοὺς Δελφοὺς ἢ και σ' ἄλλα μεγάλα θρησκευτικὰ πανηγύρια.
θεωρῶν (Ν. °Επισκοπόπουλος) = θεωροὶ ἐλέγονταν ὅσοι ἐστέλλονταν ἀπὸ μιὰ πολιτεία σὰν ἀντιπρόσωποι τῆς στοὺς ἀγῶνες ἢ στὰ θρησκευτικὰ πανηγύρια.
θρασίμι (°Α. Καρκαβίτσας) = ψόφιο ἢ σφαγμένο ζῶο.

Κ.

- κάлма** (°Α. Κουρτίδης) = ἡσυχία, γαλήνη, ἔταν δὲ φυσάη κα-θόλου στὴ θάλασσα και τούτη μένη ἀκίνητη.
καταράχια (°Α. Βαλαωρίτης) = βουνοκορφές κυρίως αἱ πετρώδεις.
καπαλή (Κ. Κρυστάλλης) = ποὺ ἔχει σταχτὶ μαλλί.
κεροδοσά (°Α Βαλαωρίτης) = τὰ τρία κεριά ποὺ ἀνάβονται ἐπάνω στὸ μνήμα.

κιβούρι (δημοτικό) = τάφος, μνήμα

κιπρίτι (°Α. Κουρτίδης) = θειάφι.

κολτσιδες (Κ. Κρυστάλλης) = οί κόμποι μικροῦ χόρτου, πού κολλᾶνε ἐπάνω στό μαλλί τῶν προβάτων· λέγονται καί κολλιτσιδες.

Κονιαριά (Τοῦ °Ολυμπου καί Κίσσαβου) = Τοῦρκοι ἀπό τὸ °Ικό-νιο τῆς Μικρᾶς °Ασίας. Κόνιαροι.

κότσινα (Κ. Κρυστάλλης) = ἡ προβατίνα πού ἔχει κατακόκκινο πρόσωπο.

κούλια (Κ. Κρυστάλλης) = προβατίνα πού ἔχει μικρά αὐτιά.

Κρεωνδῶν (Θεόκριτος) = ἀντί Κρεωντιδῶν, ἀπόγονοι τοῦ Κρέοντος· ἡ οἰκογένεια αὐτῆ βασίλευσε στή Θεσσαλία.

κρούγονται (Ν. Βέης) = χτυπιῶνται, πολεμοῦν.

Κυκλομάτη (Θεόκριτος) = °Ο Κύκλωψ, πού τὸν ἐτύφλωσεν ὁ °Οδυσσεύς.

Κύκνος (Θεόκριτος) = μυθολογικό πρόσωπο· γιὸς τοῦ °Αρη καί τῆς Πελοπίας ἢ τῆς Πυρήνης, λαστήρ στή Θεσσαλία, πού τὸν ἐσχότωσεν ὁ °Ηρακλῆς.

κωλόκουρα (Κ. Κρυστάλλης) = μαλλιά τῆς οὐρᾶς προβάτου.

Λ.

λαμνοκόποι (°Α. Καρκαβίτσας) = αὐτοὶ πού τραβοῦν κουπί.

Διάπηδες (°Α. Βαλαωρίτης) = φυλὴ °Αλβανῶν Μωαμεθανῶν.

λοστρόμος (Π. Νιρδάνας) = ναύκληρος.

Μ.

μάδεψε (Κ. Κρυστάλλης) = μέτρα.

Μεθοκόρωνα (°Α. Κουρτίδης) = ἡ Μεθώνη καί ἡ Κορώνη.

μόχτα (Κ. Κρυστάλλης) = κινήσου, κάμε γλήγορα.

Ν.

νειᾶμα (°Ομηρος· Πολυᾶς) = ἡ γῆ πού ὀργώνεται καί μένει γιὰ λίγον καιρὸ ἄσπαρτη· ἀρχαῖα = νειὸς γῆ = νέα γῆ.

O.

Όπως ντέση (Μ. Χατζόπουλος) = κατά τὴν ἀνάγκη.

Η.

παγανιά (Ὁ Γιώτης) = στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα ἢ ἄλλο ποῦ θγαίνει τὴ νύχτα γιὰ νὰ κατοπτεύσῃ τοὺς γύρω τόπους ἢ νὰ στήσῃ ἐνέδρα.

παγούδα (Κ. Κρυστάλλης) = ἡ κορφὴ τοῦ γάλακτος (κρέμα).

παλιούρια (Κ. Κρυστάλλης) = ἀγκαθωτὲ χαμόκλαδο· λέγεται καὶ πάλιουρος.

πάνοπτον (Ν. Ἐπισκοπόπουλος) = ποῦ φαίνεται ἀπὸ παντοῦ, περιθέατον.

παταγωμένη (Κ. Χατζόπουλος) = παγωμένη.

πεξούρα (Ν. Βέης) = πεζικό· πεζοί· στρατιῶτες.

πιᾶκης (Κ. Κρυστάλλης) = ἀντὶ πιάσης.

πλατώνια (Ἀ. Βαλαωρίτης) = εἶδος ἀγριοκάτσικου.

ποκάρια (Κ. Κρυστάλλης) = μαλλιὰ προβάτων.

πολυτρίχι (Α. Καρκαβίτσας) = χόρτο μὲ πολὺ ψιλὰ φύλλα ποῦ θγαίνει σὲ ὑγρά μέρη ἢ σὲ σπηλιές· πολύτριχον.

ποντισμένη (Ν. Βέης) = μὲ δυνατὴ βροχὴ, νεροποντή· θυελλώδης.

πόσι (Κ. Κρυστάλλης) = τὸ πανωδράκι.

πρέπουν (Κ. Κρυστάλλης) = νὰ διακρίνονται.

πρόγγα (Κ. Κρυστάλλης) = διῶξε μὲ φωνές, ἀπόπαρε.

προσέλλινο (Κ. Κρυστάλλης) = ἀσέλλωτο· κοίταξε καὶ ἀσέλλινο

P.

ρεσάλτο (Ν. Βέης) = ἔφοδο· ἐκάνανε ρεσάλτο = ὤρμουσαν.

ρήχη (Ἰ. Βλαχογιάννης) = τὰ ρηχὰ μέρη τῆς θάλασσας στὴν ἀκρογιαλιά.

ροῦντο (Κ. Κρυστάλλης) = κοντὸ (γιὰ τὸ μαλλὶ τοῦ προβάτου).

ρουπάκια (Ἀ. Καρκαβίτσας) = δάση.

ρουπώνουμε (Δ. Χατζόπουλος) = γεμίζουμε τὴν κοιλιὰ μας.

Σ.

σαλπάραμε (Ἀ. Κουρτίδης) = σηκώσαμε ἀγκυρα.

- σάρικα** (Κ. Κρυστάλλης) = κάππα λέγεται και σάρκα.
σηκός (Ἐπισκοπόπουλος) = ναός μικρός, ἤρῳν σημαίνει ἀκόμη
και τόπο ἱερὸ φραγμένο και κάθε φραγμένη μικρὴ περιοχὴ.
σιάδι (ἸΟμηρος-Πολυλάς) = ἴσκιωμα.
Σιμωνίδης (Θεόκριτος) = ἀρχαῖος λυρικός ποιητής, πού ἔζησε
στὸν ὅον αἰῶνα π. Χ. ἀπὸ τὸ νησί Κῶ περίφημος γιὰ τὰ
ἐπιγράμματα του.
Σκοπαδῶν (Θεόκριτος) = Σκοπάδαι, ἀρχοντικὴ οἰκογένεια τῆς
Θεσσαλίας· ὁ ἀρχηγὸς τῆς Σκόπας τύραννος τῆς πολιτείας
Φερρῶν.
σκῶτε (Κ. Κρυστάλλης) = ἀντί σηκωθῆτε.
σμάρια (ἸΑλκιμῶν - Βουτιερίδης) = σμήνη, πλῆθος.
σουρᾶς (Κ. Κρυστάλλης) = σφυρίζεις, ὀδηγεῖς τὰ πρόβατα μὲ
σφύριγμα.
στεροχωρίζουν (Κ. Κρυστάλλης) = χωρίζουν τὰ στεῖρα ἢ στερ-
φα πρόβατα και γίδια ἀπὸ τὰ γαλάρια (ἔσα κάνουν γάλα).
στεροφokάλεσα (Κ. Κρυστάλλης) = προβκτίνα στέρφα πού ἔχει
μάτια μαῦρα (κάλεσα).
στρουγγολίθι (Κ. Κρυστάλλης) = ἡ πέτρα πού κάθεται ὁ τσο-
πάνης κι' ἀρμέγει τὰ πρόβατα.

T.

τζοπχανά (ἸΑ. Κουρτίδης) = πολεμοφόδια.

Φ.

- φλόκος** (Κ. Κρυστάλλης) = τὸ μαλλί τῆς κάπας, κι' ἀπ' αὐτὸ ἡ
κάππα λέγεται και φλοκάτα.
φορμῶς (Ν. Βέης) = ἐφόδους, ἢ ἐφορμήσεις.
φράξα (ἸΑ. Βαλαωρίτης) = ἡ μελία, δέντρο· εἶδος ἀγριοκουκου-
ναριᾶς· λέγεται και μέλεγος.

X.

χάλαρα (ἸΑ. Καρχαδίτσας) = θράχια.

ἸΗλ. Βουτιερίδη, Νέα ἸΕλλην. Ἀναγν. Β'. Γυμνασίου, ἐκδ. Β' 1938 10

χαλεύεις (Δ. Χατζόπουλος) = γυρεύεις· ψάχνεις.

χαραμέρι (°Α. Βαλαωρίτης) = χαραυγή.

χελιά (Κ. Κρυστάλλης) = τὸ μαλλί τοῦ προβάτου ποὺ εἶναι ἀπο-
κάτω ἀπὸ τὸ λαιμό.

χωματίσης (°Α. Βαλαωρίτης) = μὲ σκεπάτης μὲ χῶμα, μὲ θάψης.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΓΕΛΗΣ. Γεννήθηκε στὴ Λευκάδα στὶς 2 Αὐγούστου 1824. Κατάγεται ἀπὸ οικογένεια ἀρματολική. Ἀφοῦ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὴ Λευκάδα, μαθήτευσε κατόπι στὴν Ἰόνιον Ἀκαδημία τῆς Κέρκυρας. Ὑστερα γιὰ ν' ἀποτελειώσῃ τὶς σπουδές του ἐπῆγε στὴ Γενεύη, στὸ Παρίσι καὶ στὴν Πίζα τῆς Ἰταλίας, ὅπου, ἀφοῦ ἐσπούδασε τρία χρόνια τὰ νομικά, ἐπῆρε τὸ δίπλωμά του καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του. Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀπὸ πολὺ νέος ἔδειξε τὴν κλίση του στὴν ποίηση καὶ στὴ φιλολογία γενικά. Ἐπειδὴ ἦτανε εὐπορος, δὲν ἐχρησιμοποίησε τὴν ἐπιστήμη του, ἀλλὰ ἀφοσιώθηκε στὴν ποίηση καὶ στὶς ἱστορικές μελέτες γιὰ τὴν πατρίδα του καὶ γιὰ τὴν Ἠπειρο στὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας. Ἀνακατεύτηκε καὶ στὴν πολιτική. Ἐκαμε πληρεξούσιος στὴν Ἰόνιο βουλή, ὅπου ὅταν ἤρθεν ἡ κατάλληλη ὥρα πρωτοστάτησε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἔνωση τῶν Ἑπτὰ νησιῶν (Ἰονίων νήσων) μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἔνωση ἔκαμε βουλευτὴς Λευκάδας καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ. Στὸ τέλος ὅμως ἀποτραβήχτηκε ὀδύνητα ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἀφοσιώθηκε μόνον στὴν ποίηση, ζώντας σὰν ἀποτραβηγμένος, μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς, στὸ χτῆμα του, στὸ μικρὸ νησί Μαδουρῆ. Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Βαλαωρίτη εἶναι πλούσιο σὲ ποσότητα, πλούσιο σὲ ποιότητα. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του ἀρκετὰ εἶναι καθαυτὸ λυρικά· τὸ μεγαλύτερο ὅμως μέρος τους εἶναι ἐπικά ἢ πιὸ σωστὰ ἐπικολυρικά. Πρῶτο ποιητικὸ βιβλίο του εἶναι τὰ «Στιχορρήματα» (1847). Ὑστερα τὰ «Μνημόσυνα»

(1857), ἡ «Κυρά Φροσύνη» (1859), ὁ «Ἀθανάσης Διάκος» καὶ «Ἀστραπόγιαννος» (1867), καὶ τὸ ἐπικό ποίημά του «Φωτεινός», ποὺ τὸ ἄφισε ἀτέλειωτο.

Ὁ Ἄ. Βαλαωρίτης ἔγραψε τὰ ποιήματά του στὴ λαϊκὴ γλῶσσα. Πέθανε ἀπὸ ἀρρώστια τῆς καρδιάς στὶς 24 τοῦ Γενάρη τοῦ 1879 στὴ Μαδουρῆ.

ΒΕΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Τρίπολη στὰ 1879. Σπούδασε φιλολογία στὸ Ἑλληνικὸ Πανεπιστήμιο καὶ κατόπι ἐπῆγε στὴ Γερμανία γιὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὶς σπουδές του. Κατάγιγε ξεχωριστὰ μὲ τὴ μελέτη τῆς φιλολογίας τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Στὴ Γερμανία ἔμεινε ὕστερ' ἀπὸ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του ἀρκετὰ χρόνια κα' ἔβγαλε ἕνα φιλολογικὸ περιοδικὸ σὲ γερμανικὴ γλῶσσα. Εἶναι σήμερα καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας στὸ Ἀθηναϊκὸ Πανεπιστήμιο. Ἐξὸν ἀπὸ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐπιστημονικὰ μελέτες του, ἔχει γράψῃ καὶ ἄλλες φιλολογικὰς ἐπάνω στὴ λογοτεχνία τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ τῶν κατοπινῶν χρόνων, τὶς περισσότερες σὲ λαϊκὴ γλῶσσα.

ΒΙΖΥΗΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Γεννήθηκε στὸ χωριὸ τῆς Θράκης

Βιζῶ (στὴν ἀρχαία Βιζύη) στὰ 1849. Ἐπειδὴ ἔμεινε ἀπὸ μικρὸς ὄρφανὸς ἀπὸ πατέρα, τὸν ἔστειλε στὴν Πόλη, ὅταν ἦταν δέκα χρόνων, νὰ μάθῃ γράφτης. Ἀπὸ τὴν Πόλη τὸν ἔστειλε κάποιος ποὺ τὸν προστάτευε στὸ Μητροπολίτη τῆς Κύπρου, ποὺ βλέποντας τὴν ἐξυπνάδα του καὶ τὴν ἀγάπη του στὰ γράμματα τὸν ἔβαλε στὸ σχολεῖο καὶ τὸν ἐσπούδαζε γιὰ νὰ τὸν κάμῃ κληρικό. Ἐτοί τὸν ἔστειλε καὶ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ὅπου εἶχε καθηγητὴ καὶ τὸν τυφλὸ ποιητὴ Ἡλία Τανταλίδη. Ὁ Βιζυηνὸς τοῦ διάβασε μερικὰ ποιήματά του ποὺ τὰ ἔγραφε κρυφὰ καὶ ὁ Τανταλίδης τὸν παρῶτρυνε νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ γράφῃ. Ἀμα ἐτέλειωσε

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τις σπουδές του στὴ Χάλκη, τὸν ἔστειλαν στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσῃ στὸ Πανεστῆμιο φιλολογία. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγο καιρὸ ἐπῆγε στὴ Γερμανία γιὰ νὰ τελειοποιήσῃ τίς σπουδές του στὴ φιλολογία καὶ στὴ φιλοσοφία. Ὁ Βιζυηνὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ γράφῃ πιὸ συστηματικὰ ποιήματα. Βραβεύτηκε σὲ δυὸ ποιητικοὺς διαγωνισμοὺς καὶ τὸ ὄνομά του ἄρχισε νὰ γίνεται πολὺ γνωστό. Ἐγράφε καὶ διηγήματα. Ὅταν ἐγύρισε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὴ Γερμανία, ἔγινε ὑφηγητὴς τῆς φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο. Κατόπι ὅμως ξανάφυγε γιὰ τὸ Παρίσι καὶ γιὰ τὸ Λονδίνο, ὅπου τύπωσε τὴ μεγάλη ποιητικὴ συλλογὴ του «Ἀθίδες Αὔραι». Ξαναγύρισε στὴν Ἀθήνα καὶ διορίστηκε καθηγητὴς τῆς αισθητικῆς στὸ Ὄδειο. Μὰ ἐξ αἰτίας τοῦ ἀγῶνα τῆς ζωῆς ἄρχισε νὰ πέφτῃ σὲ μελαγχολία, πού τέλος ξέσπασε σὲ τρέλλα. Κ' ἔτσι τὸν κλείσανε στὸ Φρενοκομεῖο, ὅπου πέθανε στὰ 1896. Ὁ Βιζυηνὸς ἔγραψε πολλὰ ποιήματα λυρικά καὶ πέντε μεγάλα διηγήματα. Ἐγράφε καὶ τὰ φιλοσοφικὰ ἔργα: «Ἡ Φιλοσοφία παρὰ Πλωτίνω», «Περὶ Καλοῦ», «Ψυχολογία», «Λογικὴ» καὶ τὴ φιλολογικὴ μελέτη «Ἀνὰ τὸν Ἑλικῶνα». Ἀπὸ τὰ ποιήματά του ἔχουνε δημοσιευτῆ σὲ τόμους «Ὁ Κόδρος», ποίημα ἐπικολυρικόν, καὶ «Ἀθίδες Αὔραι» ἀρκετὰ εἶναι σκόρπια σὲ διάφορα περιοδικά. Τὰ διηγήματά του δημοσιεύτηκαν κι αὐτὰ σὲ τόμο. Ὁ Γ. Βιζυηνὸς ἔγραψε στὴ λαϊκὴ καὶ στὴν καθαρῆουσα γλῶσσα καὶ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ διαλεχτοὺς νεοέλληνας λογοτέχνες.

ΒΙΚΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴ Σύρα στὰ 1835

Ἀφοῦ ἐσπούδασε στὴν πατρίδα του, ἐπῆγε πολὺ νέος στὴν Ἀγγλία γιὰ νὰ ἐπιδοθῇ στὸ ἐμπόριο. Στὰ 1874 ἐπῆγε στὸ Παρίσι, ὅπου ἔμεινε ἴσαμε τὰ 1896, γράφοντας ἐκεῖ διάφορα ἔργα γαλλικὰ γιὰ νὰ κάμῃ γνωστὴ τὴν Ἑλλάδα ἢ νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἐθνικὰ δίκαιά της· κατόπι γύρισε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἐπέθανε στὰ 1908. Ὁ Βικέλας, μολονότι εἶχε ἐπιδοθῇ στὸ ἐμπόριο, δὲν ἔπαψε καθόλου νὰ καλλιεργῇ συστηματικὰ καὶ τὴ

λογοτεχνία, γράφοντας ἔργα στὴν ἑλληνικὴ καὶ στὴ γαλλικὴ γλῶσ-

σα. Ἐγγραφε ἀρκετὰ ποιήματα, διηγήματα, τὸ ἱστορικὸ μυθιστόρημα «Λουκῆς Λάρας», καὶ διάφορα ἔργα ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ. Βιβλία του ἑλληνικὰ τυπωμένα εἶναι: «Στίχοι» (1862), «Περὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας» (1871), «Περὶ Βυζαντινῶν» (1874), «Λουκῆς Λάρας» (1879). «Ἡ Ἑλλάς πρὸ τοῦ 1821» (1884), «Διηγήματα» (1887), «Ἡ σύστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (1887), «Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν» (1885), «Περὶ Σκωτίας» (1890), «Διαλέξεις καὶ Ἀναμνήσεις» (1893). «Ἡ ζωὴ μου» (1908). Ὁ Βικέλας μετάφρασε καὶ δραματικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ δραματογράφου Σαίξπηρ καὶ ἄλλα. Ἰδρυσε ἀκόμη τὸ «Σύλλογο πρὸς Διάδοσιν Ὀφελίμων Βιβλίων» καὶ βοηθοῦσε πάντα στὴν ἐκδόσιν περιοδικῶν με ἠθικὸ καὶ ἔθνικὸ σκοπὸ. Γενικὰ ἡ ζωὴ ἐλη τοῦ Βικέλα εἶναι ὑπόδειγμα ἐργατικότητος, ἀρετῆς, φιλοπατρίας καὶ φιλανθρωπίας.

— ΒΛΑΧΟΥΪΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στὴ Ναύπακτο στὰ 1868. Ἀφοῦ τελείωσε τὸ Γυμνάσιον στὴν Πάτρα, ἐσπούδασε φιλολογία στὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ τὰ 1887—1890. Πρωτοφανερώθηκε στὴ λογοτεχνία με μερικὰ διηγήματά του, ποὺ τὰ ἐτύπωσε με τὸ γενικὸ τίτλον «Ἱστορίες» καὶ με τὸ ψευδώνυμον Γιάννης Ἐπαχτίτης. Ὁ Ἰ. Βλαχογιάννης ἐξὸν ἀπὸ τὴν καθαυτὴ λογοτεχνικὴν ἐργασίαν του ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ σπουδαία ἱστορικὴν ἐργασίαν. Ψάχνοντας παντοῦ ὅπου μποροῦσε νὰ εἴρῃ χειρόγραφα νεώτερα ἢ βιβλία σπάνια, κατώρθωσε νὰ σώσῃ πολὺτιμον ὕλικόν γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νεώτερης Ἑλλάδος. Τὸ ὕλικόν αὐτὸ τὸ χρησιμοποίησε γιὰ τίς ἱστορικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας του, ἀλλὰ συνάμα τὸ ἔκαμε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βάση τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑλλάδος, ἴσαμε πέρυσι ἦταν καὶ ὁ διευθυντὴς του. Τὸ λογοτεχνικὸν ἔργον του εἶναι ποιήματα καὶ διηγήματα, γραμμένα ἐλα μόνον στὴ λαϊκὴν γλῶσσαν, ποὺ ὁ Βλαχογιάννης τὴν ξέρει τέλεια ὅσο λίγοι. Τὸ μεγαλύτερον μέρος εἶναι τυπωμένον σὲ βιβλία· τὸ ἄλλο βρίσκεται δημοσιευμένον σὲ ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ. Ὁ Ἰ. Βλαχογιάννης στὰ διηγήματά του εἶναι ἕξωγράφος δυνατὸς τῆς Ἑλληνι-

κής ζωής. Πολλά από τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ διηγήματά του εἶναι
βγαλμένα ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴ ζωὴ τῆς νεώτερης Ἑλλάδας, ἀπὸ τὴν
ἐπανάσταση τοῦ 1821.

ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ ΠΑΙΑΣ. Κατάγεται ἀπὸ τὴ Μεθώνη τῆς Μεσ-
σηνίας καὶ γεννήθηκε στὸ Σουλινᾶ τῆς
Ρουμανίας τὶς 14 τοῦ Φλεβάρη 1874.
Νέος ἐμπῆκε στὴ δημοσιογραφία. Συνε-
ργάσθηκε σὲ πολλὰς ἐφημερίδες 28 χρόνια,
γράφοντας χρονογραφήματα, ἄρθρα, κρι-
τικὰ καὶ φιλολογικὰς μελέτες ἢ διευθύ-
νοντας ἐφημερίδες. Στὴ λογοτεχνία πρω-
τοπαρουσιάστηκε μὲ στίχους τοῦ στὰ
1897 ἔχει γράψει σὲ ἕλα τὰ εἶδη τοῦ
λόγου. Ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορή-
ματα, δράματα, ἱστορικὰ ἔργα, μελέτες φιλολογικὰς καὶ κριτικὰς,
μεταφράσματα ἀπὸ ἀρχαίους πεζογράφους καὶ ποιητὰς. Πολλά
ἀπὸ τὰ ἔργα του ἔχουν τυπωθῆ σὲ βιβλία. Καταγίνεται ξεχωριστὰ
μὲ τὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Εἶναι γραμματέας
τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

ΓΚΟΛΦΗΣ ΡΗΓΑΣ. Τὸ ἀληθινὸ ὄνομά του εἶναι Δημ. Δημη-
τριάδης. Γεννήθηκε στὴν Εὐρυτανία στὰ 1886
Σπούδασε νομικά, μὰ ἀφοσιώθηκε καὶ στὴ λογο-
τεχνία. Ἐγκραφε σὲ λαϊκὴ μόνον γλῶσσα πολλὰ
ποιήματα, πού τὰ ἔχει τυπώσει σὲ τέσσερες τό-
μους; τὸ μονόπρακτο δράμα «Ὁ Γήταυρος», με-
ρικὰ πεζὰ λογοτεχνήματα καὶ πολλὰς κριτικὰς
μελέτες. Τὰ ποιήματά του ξεχωρίζουνε γιὰ τὸ
δούλεμα τοῦ στίχου. Τὸ ἐπάγγελμά του εἶναι
συμβολαιογράφος.

ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ Ἰων ἢ Ἰωάννης Δραγούμης γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 2 τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1878. Σπούδασε νομικὰ κι' ἀπὸ νέος ἐμπήκε στὸ διπλωματικὸ στάδιο. Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἔκαμε καὶ βουλευτὴς. Πέθανε ἀπὸ βίαιο θάνατο στὶς 21 Ἰουλίου 1920 στὴν Ἀθήνα. Ὁ Ἰ. Δραγούμης ἦταν ἓνας ξεχωριστὸς ἐργάτης τῆς ἐθνικῆς ἰδέας καὶ τῆς ἰδέας τῆς πατρίδας. Ὁλητὴ ζωὴ του ὅπως καὶ ἔβλεπε τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο του εἶναι στενὰ συνδεδεμένα μετὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδας, ἀπὸ τὰ 1902 μέχρι τὰ 1920. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα (1904—1909) μεγάλο μέρος τῆς τὸ χροστώσει στὴ δράση καὶ στὴν ἀφοσίωση τοῦ Ἰ. Δραγούμη. Ἐγραψε ἀρκετὰ λογοτεχνικὰ ἔργα εἴτε μετὰ τὸν τρόπο μυθιστορημάτων, εἴτε σὰν περιγραφὰς μερῶν, εἴτε σὰν μελέτες φιλολογικῆς καὶ πολιτικοεθνικῆς. Ὅσο ζῶσε εἶχε τυπώσει ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Μὰ ἔβλεπε τὴ σειρά τους ἄρχισε νὰ τὴν τυπώσῃ σὲ ξεχωριστοὺς τόμους ὁ ἀδελφὸς του Φίλιππος Δραγούμης, πολιτευτὴς. Ὁ Ἰ. Δραγούμης, ποὺ εἶναι μόνον πεζογράφος, ἔγραψε στὴ λαϊκὴ γλῶσσα.

τὴν ἐθνικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδας, ἀπὸ τὰ 1902 μέχρι τὰ 1920. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα (1904—1909) μεγάλο μέρος τῆς τὸ χροστώσει στὴ δράση καὶ στὴν ἀφοσίωση τοῦ Ἰ. Δραγούμη. Ἐγραψε ἀρκετὰ λογοτεχνικὰ ἔργα εἴτε μετὰ τὸν τρόπο μυθιστορημάτων, εἴτε σὰν περιγραφὰς μερῶν, εἴτε σὰν μελέτες φιλολογικῆς καὶ πολιτικοεθνικῆς. Ὅσο ζῶσε εἶχε τυπώσει ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Μὰ ἔβλεπε τὴ σειρά τους ἄρχισε νὰ τὴν τυπώσῃ σὲ ξεχωριστοὺς τόμους ὁ ἀδελφὸς του Φίλιππος Δραγούμης, πολιτευτὴς. Ὁ Ἰ. Δραγούμης, ποὺ εἶναι μόνον πεζογράφος, ἔγραψε στὴ λαϊκὴ γλῶσσα.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα στὰ 1859.

Πολὺ νέος κατάγινε μετὰ τὴν ποίηση καὶ τὴ λογοτεχνία γενικὰ καὶ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ πολυγράφους καὶ πρὸ γνωστοὺς νεοέλληνας λογοτέχνες. Εἶναι καὶ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τῶν Χειροτεχνημάτων. Ὁταν συστήθηκεν ἡ Ἀκαδημία, ἔγινε ἀκαδημαϊκὸς ἀπὸ τοὺς πρῶτους-πρῶτους. Ἐχει γράψῃ πολλὰ ποιητικὰ ἔργα, ἔβλεπε τὴν λαϊκὴ γλῶσσα, καὶ πολλὰ πεζὰ (διηγήματα, λογογραφικῆς μελέτης κι' ἄλλα), τὰ περισσότερα στὴ λαϊκὴ γλῶσσα καὶ μερικὰ στὴν καθαρῆν. Τὰ ἔργα του τυπώθηκαν σὲ διβλία, ποὺ φτάνουνε τοὺς 30 τόμους. Στὰ ποιήματά του καὶ στὰ πεζὰ του εἶναι

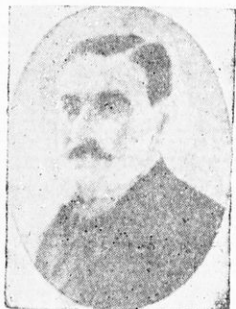
πάντα ειδυλλιακός, τρυφερός, αισθηματικός. Ἐργάσθηκε πολὺ γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ «Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων». Ἐκάμει στὰ παλαιότερα χρόνια καὶ διευθυντὴς τῶν περιοδικῶν «Ἐστία», «Ἐθνικὴ Ἀγωγή», «Μελέτη».

ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο στὰ 1872. Ἀπὸ μικρὸς ἔδειξε τὴν κλίση του στὴ λογοτεχνία καὶ ἔμαθε καὶ τὴν Ἰταλικὴ καὶ Γαλλικὴ γλῶσσα. Νέος πολὺ ἐμπῆκε στὴ δημοσιογραφία στὴν ἔφημερίδα «Ἄστυ», ὅπου ἔγραφε χρονογραφήματα, κριτικὲς μελέτες καὶ ἄλλα λογοτεχνικὰ ἄρθρα. Ἐχει γράψει καὶ ἄρκετὰ διηγήματα. Ἀπ' ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια μένει στὸ Παρίσι καὶ γράφει πιά μόνον σὲ γαλλικὴ γλῶσσα μυθιστορήματα, διηγήματα καὶ λογοτεχνικὲς μελέτες μετ' ὄνομα Νικολὰς Σεγκύρ.

ΚΑΜΗΝΙΑΝΗΣ ΑΡΙΣΤΟΣ. Γεννήθηκε στὴν ἐξοχικὴ τοποθεσίᾳ Ρέντη, ἀνάμεσα Ἀθήνα καὶ Πειραιᾶ, στὰ 1883. Ἀπὸ ἐνωρὶς κατάγινε μετ' τὴν λογοτεχνία. Νέος ἐμπῆκε στὴ δημοσιογραφία καὶ ἔργασθηκε σὲ πολλὰς ἔφημερίδες γράφοντας ἄρθρα πολιτικὰ καὶ λογοτεχνικὰ καὶ χρονογραφήματα. Ἐχει γράψει καὶ ἄρκετὰ ποιήματα. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουνε τυπωθῆ σὲ βιβλίον μετ' ὄνομα «Προσφορά στὸν Ἡφαίστο». Ἐχει μεταφράσει καὶ μερικὰ ἔργα ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων λογοτεχνῶν. Ἐγραψε καὶ μιὰ σύντομη «Ἱστορία τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας» καὶ πολλὰς κριτικὲς μελέτες. Εἶναι διευθυντὴς τῆς ἔφημερίδος «Πρωτὰ».

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Γεννήθηκε στὰ Λεχινά τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας στὰ 1866. Ἐσπούδασε γιὰ τὸς στὸ Ἀθηναϊκὸ Πανεπιστήμιον. Μόλις ἐπῆρε τὸ δίπλωμά του, δέχτηκε ὑπηρεσίαν ἰατροῦ στὰ ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὕστερα ὅμως ἄφισε τὴ θαλασσίαν αὐτὴ ὑπηρεσίαν καὶ ἔγινε στρατιωτικὸς ἰατρός καὶ τῆ θέσῃ αὐτῇ τὴν ἐκράτησε, φτάνοντας στὸ βαθμὸ τοῦ ἀρχιάτρου, ἴσαμε τὸ θάνατό του στὰ 1922 στὴν Ἀθήνα. Μὲ τὴν ὑπηρεσίαν του στὰ ἀτμόπλοια, ταξιδεύοντας συχνὰ καὶ σὲ διάφορα μέρη, μπόρεσε νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ μελετήσῃ θα-

θατὰ τὴ σκληρῇ ζωῇ τοῦ Ἑλληνα ναύτη καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὴ θάλασσαν, ἐνῶ μὲ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατιωτικοῦ ἰατροῦ ἐγνώρισε καὶ ἐμελέτησε τὴ ζωῇ τοῦ Ἑλληνα τῆς στεριᾶς· καὶ ἀπὸ τὴ διπλῇ αὐτῇ μελέτῃ του ἐμάζεψε πολὺτιμον λαογραφικὸ ὕλικόν, ποὺ τὸ ἐχρησιμοποίησε στὰ λογοτεχνικὰ ἔργα του. Ὁ Ἀ. Καρκαβίτσας ἔγραψε μόνον σὲ πεζὸ λόγο καὶ τὰ ἔργα του εἶνε πρῶτα ἀπ' ὅλα διηγήματα καὶ ὕστερα περιγραφές, ἄρθρα καὶ μελέτες ἱστορικῆς δημοσιευμέναι σὲ διάφορες ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Ἔργα του τυπωμένα εἶναι : «Διηγήματα» (1892), «Ἡ Λυγερή» (1896), «Ὁ Ζητιάνος» (1907), «Λόγια τῆς Πλώρης» (1899), «Παλιῆς Ἀγάπης» (1900), «Ὁ Ἀρχαιολόγος», μυθιστόρημα, «Διηγήματα γιὰ τὰ Παλληκάρια μας» (1922), «Διηγήματα τοῦ Γυλιῶ» (1922). Ἄρκετὰ ἄλλα ἔργα του μένου ἀκόμ ἀδημοσίευτα σὲ βιβλία. Ὁ Ἀ. Καρκαβίτσας τὰ πρῶτα ἔργα του τὰ ἔχει γράψῃ στὴν καθαρεύουσαν· κατόπιν ὅμως ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ἔγραψε στὴ λαϊκῇ γλώσσῃ, ποὺ τὴν ἤξερε βαθιὰ καὶ τὴν ἐχρησιμοποίησε καλλιτεχνικὰ. εἶναι ὁ καθαυτὸς διηγηματογράφος τοῦ νεοελληνικοῦ κόσμου.

ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ. Γεννήθηκε στὸ Μυριόφυτο τῆς Θράκης, στὰ 1858. Σπούδασε φιλολογία καὶ παιδαγωγικὰ σὲ γερμανικὰ πανεπιστήμια. Ἐκαμε πολλὰ χρόνια καθηγητῆς σὲ ἀθηναϊκὰ γυμνάσια, στὸ Ἀρσάκειον καὶ διευθυντῆς τοῦ διδασκαλείου τὸν

Πειραιά. Ἐχει γράψει πολλές φιλολογικὲς μελέτες καὶ διηγήματα σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια. Τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ ἔμως ἔργο του εἶναι διάφορες παιδαγωγικὲς μελέτες. Ἐχει ἀκόμη μεταφράσει πολλὰ ἔργα ἀπὸ τὶς ξένες λογοτεχνίες. Στὰ παλιότερα χρόνια συνεργαζότανε στὸ περιοδικὸ «Διάπλασις τῶν Παίδων», ἔπυ πιὸ πολὺ μὲ τὸ ψευδώνυμο Αἰμίλιος Εἰμαρμένος δημοσίευε διηγήματα, διαλόγους, θεατρικὰ ἔργα γιὰ παιδιὰ καὶ μεταφράσματα ἀπὸ τὶς ξένες λογοτεχνίες τῶν πιὸ ὠραίων παιδικῶν μυθιστορημάτων. Πέθανε στὰ 1929.

ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΩΣΤΑΣ. Γεννήθηκε στὴν Ἡπειρο, στὸ χωριὸ Συρράκο, στὰ 1868. Ὅταν ἦταν ἀκόμη μαθητὴς στὰ Γιάννινα, ἔγραψε τὸ πατριωτικὸ ποίημα «Αἰ σκιαὶ τοῦ Ἄδου». Οἱ τούρκικες ἀρχὲς (τότε τὴν Ἡπειρο τὴν εἶχαν ἀκόμη οἱ Τούρκοι) θελήσανε νὰ τὸν πιάσουνε καὶ νὰ τὸνε δάλουνε φυλακῆ. Μὰ ὁ νεαρὸς ποιητὴς - πατριώτης κατόρθωσε νὰ ξεφύγῃ κ' ἦρθε στὴν Ἀθήνα.

Ἐπυ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ζήσῃ ἀναγκάστηκε νὰ μάθῃ τυπογράφος. Ἦταν ὅμως φυσικὰ ἀδύνατος κ' ἡ στερεωμένη ζωὴ του τὸν ἔκαμε φθισικὸ πολὺ γλήγορα. Ὁ Κρυστάλλης ἔταν προαισθάνθηκε τὸ θάνατό του ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἐπῆγε στὴν Ἄρτα, θέλοντας νὰ ἐλέπη τὰ βουνὰ τῆς πατρίδας του τὴν ὥρα πού θα πέθαινε. Καὶ πέθανεν ἐκεῖ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1894. Ὁ Κρυστάλλης ἦταν ἀληθινὸς ποιητὴς καὶ στὰ ποιήματά του ἐτραγουδῆσε τὴν ποιμενικὴ καὶ τὴν εἰδυλλιακὴ ζωὴ τῆς πατρίδας του καὶ τὴ φύση τῆς. Μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ χωρὶς καμμιά ὑπερβολὴ ὁ Θεόκριτος τῆς νεώτερης Ἑλλάδας. Ἐγραψε τὰ ποιήματά του, καθὼς καὶ μερικὰ πεζογραφήματά του, μόνο στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, πού τὴν ἤξερε θαθεῖα καὶ στὰ πιὸ παραμικρὰ τῆς καθέκαστα. Ἄφισε τρία ποιητικὰ βιβλία, πού ἔχουν τοὺς τίτλους «Ὁ Καλόγερος τῆς Κλεισούρας τοῦ Μεσολογίου», «Ἀγροτικὰ» κ' «Ὁ Τραγουδιστὴς τοῦ Χωριοῦ καὶ τῆς Στάνης», καὶ ἓνα τόμο «Πεζογραφήματα».

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Γεννήθηκε στο Ναύπλιο στα 1849.

Αφού έσπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο, έμπήκε στη δικαστική υπηρεσία, όπου έμεινε πολλά χρόνια, και ύστερα αφού αποτραβήχτηκε από αυτή έκανε το δικηγόρο. Έχει γράψει πολλά νομικά συγγράμματα. Μά ή νομική επιστήμη δεν έξουδετέρωσε τή λογοτεχνική ιδιότητα που τήν είχεν ο Λυκούδης από το φυσικό του πλούσια.

Κ' έτσι μαζί με τα νομικά βιβλία του έγραφε και λογοτεχνήματα, που πάντα, άμα δημοσιεύονταν, έκαναν έντύπωση. Ο Λυκούδης έχει γράψει μυθιστορήματα, διηγήματα, ταξιδιωτικές περιγραφές. Είναι καθαυτό πεζογράφος. Τα έργα του τυπωθήκανε σε βιβλία σε δέκα τόμους. Πέθανε στην Αθήνα στα 1924. Ο Έμμ. Λυκούδης έγραψε τα έργα του άλλα στην καθαρεύουσα κι άλλα στη λαϊκή γλώσσα.

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΜΗΑΤΙΑΔΗΣ. Γεννήθηκε στο Μεσολόγγι στα

1870. Αφού τέλειωσε το γυμνάσιο στην πατρίδα του ήρθε στην Αθήνα και γράφηκε στο Πανεπιστήμιο να σπουδάση νομικά' μά δεν τ' έσπούδασε καθόλου. Η ποίηση τον τραβούσε από παιδί και τον κράτησε ολότελα δικό της. Πρωτοπαρουσιάστηκε ποιητής στα 1894 με μιá σειρά τραγουδιών του που τ' έλεγε «Δευκά Τραγούδια». Έγραψε μόνο ποιήματα. Στόν πεζό λόγο έγραψε μόνο κάποτε σε έφημερίδες λίγα χρονογραφήματα, που κι' αυτά ήταν περισσότερο πεζά ποιήματα. Ποιητικά έργα τυπωμένα είναι: «Συντρίμματα» (1899), «Ώρες» (1903), «Η Κυρά του Πύργου» μονόπρακτο λυρικό δράμα (1904), «Τά Πεπρωμένα» (1909), «Οί Ασφόμελοι» (1918), «Ο Μπαταριάς» (1919). Έχει δημοσιεύσει ακόμη κι άλλα ποιήματά του σε διάφορα περιοδικά και έξακολουθεί να δημοσιεύη κάθε τόσο με έλο και προσδευμένη τήν τέχνη

του. Ὁ Μαλακάσης εἶναι ἀγνὸς λυρικός ποιητὴς καὶ καλλιτέχνης τοῦ στίχου. Γράφει στὴ λαϊκὴ μόνον γλῶσσα, πού τῆς δίνει μὲ τὴν τέχνην του κάποια ξεχωριστὴ εὐγένεια.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Κεφαλλονιά στὰ 1826, μὰ ἔλη τὴ ζωὴ του τὴν πέρασε στὴν Κέρκυρα. Σπούδασε στὴν Ἰταλία νομικά, μὰ ποτὲ δὲ χρησιμοποίησε τὴν ἐπιστήμην του, ἐπειδὴ ἀπὸ νέος ἀφοσιώθηκε μόνον στὴν ποίησιν. Μικρὸς ἐγνώρισε τὸ Σολωμὸ καὶ τοῦ ἔγινε ὁ πιὸ ἀγαπημένος μαθητὴς κι' ὁ πιὸ ἀφοσιωμένος θαυμαστὴς του. Ἐγραψε ἀρκετὰ λυρικά ποιήματα καὶ δύο ἐπικολυρικά, τὸν «Ὁρκὸ» καὶ τὸν «Ἀρίωνα», ἔλα σὲ λαϊκὴ γλῶσσα. Τὰ περισσότερα ποιήματά του, ἔχουν τυπωθῆ σὲ δύο τόμους, πού ὁ ἓνας ἔχει τίτλο «Ὁ ὕρκος» κι' ὁ ἄλλος «Μικρὰ Ταξίδια». Μένουν ἀκόμη ἀδημοσίευτα σὲ διβλία πολλὰ ποιήματά του. Ὁ Μαρκορᾶς εἶναι ποιητὴς εὐγενικός καὶ καλλιτέχνης τοῦ στίχου. Πέθανε στὴν Κέρκυρα στὰ 1911.

ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ. Τὸ ἀληθινὸ ὄνομά του εἶναι Ἀποστολίδης Πέτρος. Γεννήθηκε στὴ Μαριανούπολη τῆς Ρωσσίας στὰ 1855. Ἐσπούδασε ἰατρικὴ καὶ ἔκαμε πολλὰ χρόνια γιατρός τοῦ ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Μὰ ἡ φιλολογία ἦταν πάντα ἡ προτίμησή του γιὰ τοῦτο καὶ μερικὲς ψυχιατρικὲς μελέτες πού ἔχει γράψει εἶναι περισσότερα ἔργα λογοτεχνικά. Ὁ Π. Νιρβάνας εἶναι συγγραφέας πολυγράφος καὶ ἔγραψε σὲ ἔλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου : Ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα, ἔργα δραματικά, μελέτες κριτικὲς καὶ φιλολογικὲς, χρονογραφήματα καὶ ἄλλα. Συνεργάστηκε συστηματικὰ στὶς ἐφημερίδες «Ἄστυ» (1891—1902) γράφοντας

χρονογραφήματα και μελέτες, στην «Εστία», όπου γράφει ακόμη χρονογραφήματα και σ' άλλες και στα καλύτερα λογοτεχνικά περιοδικά. Στην αρχή έγραφε περισσότερο στην καθαρεύουσα, μα στα τελευταία χρόνια γράφει στη λαϊκή. Στα 1928 έγινε και ακαδημαϊκός. Τα περισσότερα από τα έργα του είναι τυπωμένα σε βιβλία. Πέθανε στα 1937.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ. Ή οικογένειά του είναι από το Μεσολόγγι, άλλ' αυτός γεννήθηκε στην Ήτρα στα 1859. Νέος πολύ ήρθε στην Αθήνα για να σπουδάση στο Πανεπιστήμιο νομικά. Μα ή ποίηση τον τραβούσε τόσο, που γλήγορα άφισε τή νομική επίσημη και άφροισώθηκε ελότελα στη λογοτεχνία. Από τόν καιρό που δημοσίεψε τούς πρώτους στίχους του, δέν έπαψε να γράφη ποιήματα κι' άλλα λογοτεχνικά έργα. Έχει γράψει και δημοσιεύσει πολλούς τόμους ποιημάτων, ένα δράμα, τήν «Τρισεύγευνη», κριτικές κι' άλλες φιλολογικές μελέτες, διηγήματα, κι' άλλα λογοτεχνικά έργα, όλα στη λαϊκή γλώσσα. Ο Παλαμάς είναι ο γονιμότερος και θαύτερος ποιητής τής νεώτερης Ελλάδας και λογαριάζεται σαν ένας από τούς μεγαλύτερους ποιητές τής σημερινής Ευρώπης, όπως γράφουν και πολλοί ξένοι κριτικοί που μελετούνε τό έργο του. Έκαμε πολλά χρόνια Γενικός Γραμματέας του Πανεπιστημίου κι' όταν συστήθηκε ή Ακαδημία έγινε ακαδημαϊκός και έκαμε και πρόεδρος της.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ. Γεννήθηκε στην Πόλη στα 1867. Σπούδασε φιλολογία και παιδαγωγική κι' έκαμε δασκάλα στην πατρίδα της πολλά χρόνια. Κατάγινε συστηματικά και με τή λογοτεχνία κ' έγραψε πολλά διηγήματα, που ξεχωρίζουνε για τήν

ευγένεια τῶν αἰσθημάτων, τὴν τρυφερότητα, τὴ φυσικότητα τοῦ ὄψους. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τυπωθήκανε καὶ σὲ βιβλία. Πέθανε στὰ 1906.

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΣ. Γεννήθηκε στὸ Καρπενήσι στὰ 1877. Ἀπὸ μικρὸς ἐμπήκε στὴ δημοσιογραφία καὶ κατάγινε στὴ λογοτεχνία. Συνεργάσθηκε σὲ ἀρκετὲς ἐφημερίδες γράφοντας χρονογραφήματα, μελέτες λογοτεχνικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς. Ἐγραψε πολλὰ ποιήματα καὶ ποιητικὰ πεζογραφήματα, πού μερικὰ τυπωθήκανε σὲ βιβλία μὲ τὸν τίτλο «Πεζοὶ Ρυθμοί», διηγήματα, μελέτες κριτικὰς καὶ αἰσθητικὰς καὶ τὸ δράμα «Ὁ Γυρισμὸς τοῦ Πεθαμένου», βγαλμένο ἀπὸ τὸ δημοτικὸ τραγούδι τοῦ «Νεκροῦ ἀδελφοῦ» ἢ τοῦ «Βρυκόλακα». Ἐγραψε καὶ Ἀναγνωστικὰ γιὰ τὸ Δημοτικὸ καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο. Ὁ Παπαντωνίου ξεχωρίζει γιὰ τὸ καλλιτεχνικὸ ὄψος του. Εἶναι διευθυντὴς τῆς Καλλιτεχνικῆς Πεντακοθῆκης. Καὶ στὰ 1938 ἔγινε καὶ Ἀκαδημαϊκός.

ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ. Γεννήθηκε στὴ Σίφω στὰ 1850. Σπούδασε φιλολογία καὶ ἐπῆγε νέος στὴ Γερμανία γιὰ ν' ἀποτελειώσῃ τὶς σπουδὰς του. Δὲν ἐξάσκησε ἔμως καθόλου τὴν ἐπιστήμη τῆς φιλολογίας. Τὶς σπουδὰς του τὶς ἔκαμε μόνο γιὰ νὰ μορφωθῇ περισσότερο καὶ γιὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσουν στὴ λογοτεχνικὴ του ἐργασία, πού εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ πολὺ νέος. Ἀνακατεύθηκε λίγο καὶ

στὴν πολιτικὴ καὶ βγῆκε δύο φορές βουλευτὴς Κυκλάδων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἀποτραβήχτηκε γιὰ νὰ ἀφοσιωθῇ ὁλότελα στὴν ποίηση. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ ποιήματά του ἔγραψε καὶ μερικὰ δραματικὰ ἔργα καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο σὲ πεζὸ λόγῳ. Τὰ ἔργα του εἶναι τυπωμένα σὲ τόμους. Μετάφρασε ἀκόμη καὶ τύπωσε τὸ «Φάουστ» τοῦ Γερμανοῦ ποιητῆ Γκαίτε καὶ τὸ αἰσθητικὸ ἔργο τοῦ Γερμανοῦ δραματογράφου Λέσσιγγ «Ὁ Λαοκῶν». Ἡ ἐκδόσεως τῆς Παιδείκης

Ἡλ. Βουτιερίδη, Νέα Ἑλλην. Ἀναγρ. Β' Γυμνασίου ἐνδ Β' 1928 11

φορές είναι άκανόνιστη· δέν είναι μήτε σωστή καθαρεύουσα, μήτε λαϊκή. Τοῦτο ζημιώνει κάπως τὸ ὕφος του, πού δέν παύει ὅμως νά εἶναι ποιητικό. Γενικά εἶναι ποιητῆς άγνός καί άληθινός. Ὅταν συστήθηκε ἡ Ἀκαδημία, ἔγινε άκαδημαϊκός. Πέθανε στή 1937.

ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στήν Ἀθήνα στή 1862.

Νέος πολὺ άφοσιώθηκε στή λογοτεχνία καί πιδ πολὺ στήν ποίηση. Ἐχει γράψει μόνο στίχους καί τά δράματά του τά ἔγραψε κι'αὐτά σέ στίχους. Ὅλα τά ἔργα του εἶναι τυπωμένα σέ πολλοὺς τόμους. Ἐχει τυπώσει άκόμη τά βιβλία : «Λύρα», Ἀνθολογία Ἑλλήνων Ποιητῶν (1910), «Παιδική Λύρα» (1914). Μετάφρασε τήν «Ἡλέκτρα»

τοῦ Εὐριπίδη (1911). Ὁ Πολέμης εἶναι ποιητῆς τρυφερός, αἰσθηματικός, εἰδυλλιακός καί μέ στίχο άρμονικό. Τοῦ λείπει ὅμως τὸ βάθος. Πέθανε στή 1925.

ΠΟΔΥΛΑΣ ΙΑΚΩΒΟΣ. Γεννήθηκε στήν Κέρκυρα στή 1862.

Ἀπό μικρός ἔδειξε τήν κλίση του στή γράμματα κα' ἔλαβε μόρφωση γερή. Ἐμελέτησε βαθιά τοὺς αρχαίους συγγραφείς, ὅπως καί τήν Ἀγγλική, Γερμανική καί Ἰταλική λογοτεχνία καί φιλοσοφία. Νέος πολὺ ἐγνώρισε τόν ποιητῆ Διονύσιο Σολωμό κα' ἔγινεν ἕνας άπό τοὺς πιστοὺς μαθητές του καί φίλους του. Ἐβγήκε καί βουλευτῆς πέντε φορές. Ὁ

Ἰ. Ποδύλας ἔχει γράψει μερικῆς μεγάλης κριτικῆς μελέτες, λίγα ποιήματα καί μερικά διηγήματα. Ἐχει μεταφράσει σέ στίχους τήν Ψηφιοποιήθηκε άπό τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

«Ὀδύσεια» καὶ τὴν «Ἰλιάδα» τοῦ Ὀμήρου, τὰ δράματα τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητῆ Σαίξπηρ «Ἀμλέτος» καὶ «Τρικυμία». Στὰ 1859 ἐσύναξε κ' ἐδημοσίευσε σ' ἓνα τόμο τὰ ποιήματα τοῦ Δ. Σολωμοῦ μὲ ἓνα μεγάλο πρόλογο, ὅπου δείχνεται ὀλη ἡ κριτικὴ δύναμή του καὶ ἡ βαθιὰ μόρφωσή του. Ἐγγραφε μόνο στὴ λαϊκὴ γλῶσσα. Πέθανε στὰ 1896.

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Γεννήθηκε στὴ Λευκάδα στὰ 1880. Ἀπὸ πολὺ νέος φανέρωσε τὴν ποιητικὴ του διάθεση γράφοντας ποιήματα ποὺ ἔκαναν ἐντύπωση. Ὁ Σικελιανὸς ἔχει γράψει μόνο ποιήματα σὲ λαϊκὴ γλῶσσα. Πιὸ γνωστὸς ἔγινε μὲ τὴν ἔδρυση τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν καὶ τὴν προσπάθειά του νὰ ξαναγυρίσουμε στὴ λατρεία τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πνεύματος. Τὰ ποιήματά του εἶναι τυπωμένα σὲ πέντε τόμους.

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθος στὰ 1798. Πολὺ μικρὸς ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Μὰ ἡ οἰκογένειά του ἦταν πλούσια καὶ ἡ μητέρα του μορφωμένη. Γιὰ τοῦτο ἀπὸ μικρὸν, στὰ 1808, τὸν ἔστειλαν νὰ σπουδάσῃ στὴν Ἰταλία, ὅπου ἔμεινε ἔσαυε τὰ 1818. Σπούδασε νομικά, μὰ ἡ φιλολογία ἦταν ἡ προτίμησή του καὶ πιὸ πολὺ ἡ ποίηση. Στὴν Ἰταλία σχετίσθηκε μὲ τοὺς μεγαλύτερους Ἰταλοὺς ποιητὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅταν ἐγύρισε στὴν πατρίδα του ἔγγραφε ποιήματα σὲ Ἰταλικὴ γλῶσσα. Τότε δρώθηκε νὰ εἶναι ἐκεῖ ὁ ἱστορικὸς Σπυρ. Τρικούπης, ποὺ ὅταν ἐδιάβασε τὰ Ἰταλικά ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ καὶ εἶδεν ὅτι ἦταν ἔργα ἀληθινοῦ ποιητῆ, τοῦ εἶπε πὼς εἶναι κρίμα νὰ γράφῃ σὲ ξένη γλῶσσα

καὶ ὄχι στὴν ἑλληνικὴ κ' ἔτσι νὰ ζημιώσῃ τὴν πατρίδα του. Ὁ Σολωμὸς ἄκουσε καὶ ἔνωσε τὰ λόγια τοῦ Τρικουπῆ καὶ βάλθηκε νὰ μάθῃ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ ἐπίστευε πῶς αὐτὴ ἦταν ἡ γλῶσσα πού ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιῆ. Μελέτησε πολὺ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ λίγα ποιήματα τοῦ Βηλαρά πού εἶχαν τυπωθῆ στὴν Κέρκυρα στὰ 1814, καὶ ἄκουε μὲ προσοχὴ τοὺς λαϊκοὺς ποιητὲς τῆς πατρίδας του. Ὅταν μελέτησε ἔτσι καλὰ τὴ λαϊκὴ γλῶσσα, ἄρχισε νὰ γράφῃ μικρὰ αἰσθηματικὰ καὶ εἰδυλιακὰ ποιήματα, ἔπως ἡ «Ξανθούλα», ὁ «Θάνατος τοῦ Βοσκού», ἡ «Ἀγνώριστη» καὶ ἄλλα, πού τὰ ἐμάθαιναν ἀμέσως οἱ συμπατριῶτες του καὶ τὰ ἐτραγουδοῦσαν. Ἀμα ἄρχισε ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση τοῦ 1821, τὴν παρακολουθοῦσε μὲ ἀγωνία καὶ μὲ συγκίνηση. Καὶ ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδας ἔγραψε τὸν «Ἕμνο εἰς τὴν Ἑλευθερίαν», πού τὸν τύπωσε στὸ Μεσολόγγι στὰ 1823 κ' ὕστερα τὸν τόνισεν ὁ Κερκυραῖος μουσικὸς Μάντζαρὸς κ' ἔγινεν ὁ Ἐθνικὸς Ἑλληνικὸς Ἕμνος. Ὁ Σολωμὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ γράφῃ στίχους καὶ ὅσο προχωροῦσε στὴν τελειότερη χρησιμοποίησιν τῆς λαϊκῆς γλώσσας τόσο καὶ ἔγραφε ποιήματα πρὸ ἀνώτερα καὶ σὲ νόημα καὶ σὲ τεχνικὴ μορφή. Τὸ καλύτερο ποίημά του, οἱ «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι», εἶναι ἡ ἐξύμνησις τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν πολεμιστῶν πού εἶχανε πολιορκηθῆ στὸ Μεσολόγγι. Πέθανε στὴν Κέρκυρα στὰ 1857, χωρὶς νὰ ἔχῃ τυπώσῃ ποιήματά του. Ὅστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό του, ὁ φίλος του Ἰάκωβος Πολυλάς περιμάζεψε ὅσα χειρόγραφα του μπόρεσε νὰ βρῆ, πού ἦταν ἄλλα ποιήματα μισοτελειωμένα, ἄλλα σχέδια ποιημάτων μόνο καὶ ἄλλα ὀλόκληρα, καὶ τὰ τύπωσε σὲ ἓνα τόμο στὰ 1859 μὲ κριτικὰ καὶ βιογραφικὰ προλεγόμενα. Στὸν τόμο αὐτὸ τυπώθηκε καὶ τὸ μόνο ἔργο σὲ πεζὸ λόγο, πού εἶχε γράψῃ ὁ Σολωμὸς:—τὸ «Διάλογο Ποιητῆ καὶ Λογιώτατου», ὅπου γίνεται ἡ ὑπερίσπισις τῆς λαϊκῆς γλώσσας. Ὁ Σολωμὸς εἶναι ποιητὴς μεγάλος, μολοντί τὸ ἔργο του δὲν εἶναι συμπληρωμένο γιὰ νὰ δειχτῆ καθαρὰ ὅλη ἡ ἀξία τῆς τέχνης του.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Γεννήθηκε στὸ Ἀγρίνιο στὰ 1872. Ἀπὸ πολὺ νέος ἐμπῆκε στὴ δημοσιογραφία καὶ ἔγινε γλήγορα γνωστὸς γράφοντας γρονογραφήματα, λογοτεχνικὰ ἄρθρα καὶ ἄλ-

λα μὲ τὸ ψευδώνυμο Μπορέμ καὶ ὕστερα μὲ τὸ ψευδώνυμο Πεζοπόρος, Διογένης κ.ἄ. ἄλλα. Ἐμείνει ἀρκετὰ χρόνια καὶ στὴ Γερμανία, ὅπου παρακολούθησε ἕλη τὴν ξένη πνευματικὴ ζωὴ καὶ τὴν ἔκανε γνωστὴ στὴν Ἑλλάδα στέλνοντας ἀνταποκρίσεις σὲ Ἀθηναϊκὲς ἑφημερίδες. Ἐγραψε στὴ λαϊκὴ γλῶσσα διηγήματα βγαλμένα ἀπὸ τὴ νεοελληνικὴ ζωὴ, ποὺ τυπώθηκαν καὶ στὰ βιβλία του «Ἀγριο-λούλουδα» καὶ «Ντόπιες Ζωγραφιές». Ἐβγαλε στὰ 1901 καὶ τὸ περιοδικὸ «Διόνυσος». Ἐχει γράψει καὶ πολλὰς λογοτεχνικὰς καὶ κριτικὰς μελέτας. Ὁ Δ. Χατζόπουλος ξεχωρίζει γιὰ τὸ δροσερὸ πνεῦμα του καὶ τὴν ψυχολογικὴ παρατήρηση. Ἀγαπώντας τὴ φύση καὶ τίς ἐκδρομὰς ἐγύρισε πεζὸς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας, ποὺ τὰ ἔχει περιγράψει σωστά. Πέθανε στὰ 1936.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Γεννήθηκε στὸ Ἀγρίνιο

στὰ 1870. Στὴ λογοτεχνία πρωτοπαρουσιάσθηκε μὲ ποιήματα ποὺ τὰ δημοσίευε μὲ τὸ ψευδώνυμο Πέτρος Βασιλικός. Ἐχει γράψει πολλὰ λυρικὰ ποιήματα τυπωμένα σὲ τέσσερες τόμους καὶ πολλὰ διηγήματα, καθὼς καὶ δυὸ μυθιστορήματα ποὺ τυπώθηκαν κ.ἄ. αὐτὰ σὲ τόμους. Ἐξῆσε ἀρκετὰ χρόνια στὴ Γερμανία καὶ ἔμαθε καλὰ τὴ Γερμανικὴ γλῶσσα καὶ ἔτσι μπόρεσε νὰ μεταφράσῃ πιστὰ τὸ «Φάουστ» καὶ τὴν «Ἰριγένεια» τοῦ Γκαίτε, τὴν «Ἡλέκτρα» τοῦ Ὀφμανσταλ καὶ δράματα ἄλλων Γερμανῶν ποιητῶν. Στὰ 1898 ἔβγαλε τὸ περιοδικὸ «Τέχνη», ποὺ ἄφισεν ἐποχὴ. Ἐγραψε μόνο σὲ λαϊκὴ γλῶσσα. Πέθανε στὰ 1921 στὴν Ἰταλία, ἀξιαφνα, ἐνῶ ταξίδευε γιὰ τὴ Γερμανία.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΑΛΚΜΑΝ. Γεννήθηκε στην πολιτεία της Μικρασιατικής Λυδίας Σάρδεις κ' ἔζησε τὸν 7ον αἰῶνα π. Χ. Ὅταν ἦταν νεός, πουλήθηκε σὰν δούλος καὶ τὸν πήγανε στὴ Σπάρτη, ὅπου ἔζησε ἕλη τὴν ἄλλη ζωὴ του, ἀφοῦ ἔγινε ἐλεύθερος γιὰ τὴ μεγάλη ποιητική ἀξία του. Ὁ Ἀλκμάν εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους λυρικούς ποιητὲς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Ἀπὸ τὸ πλούσιο ὅμως ποιητικὸ ἔργο του σωθῆκανε μόνο λίγα κομμάτια.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ. Ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδας, ποῦ ἔμεινε μέγας καὶ γιὰ ὅλες τῆς ἐποχές, γεννήθηκε στὰ Στάγειρα τῆς Μακεδονίας στὰ 384 π. Χ. καὶ πέθανε στὴν Εὐβοία σὲ ἡλικία 62 χρονῶν. Ἦταν ὁ δάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ πολλὰ φιλοσοφικὰ ἔργα του, ποῦ καὶ σήμερα θαυμάζονται γιὰ τὴν ἀξία τους, ἔγραψε καὶ μερικὰ ποιήματα λυρικά (ὕμνους, ἐπιγράμματα).

ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ. Γεννήθηκε στὴν πολιτεία Συρακῶσαι τῆς Σικελίας τὸν 3ον αἰῶνα π. Χ. Ἐγραψε ποιήματα εἰδυλλιακά, ὅπου τραγουδαὶ μὲ μοναδικὴ χάρη καὶ φυσικότητα τὴ ζωὴ τῶν ποιμένων καὶ τῶν ἀγροτῶν τῆς πατρίδας του. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του σωθῆκανε τριάντα εἰδύλλια καὶ μερικὰ ἐπιγράματά του, ποῦ εἶναι ὅλα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ποίησης.

ΟΜΗΡΟΣ. Ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τῆς ἀρχαιότητος καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἀκόμα χρόνους τοῦ ἔδιναν τὴν ξεχωριστὴ ὀνομασία «ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως». Εἶναι ἄγνωστο πότε ἀκριβῶς γεννήθηκε καὶ σὲ ποιά πολιτεία. Ἐφτά εἶναι οἱ πολιτείες ποῦ διαμφισβητοῦνε τὴν τιμὴ ὅτι εἶναι ἡ πατρίδα του. Ἀρχαῖες πληροφορίες λένε ὅτι γεννήθηκε στὰ 1000 ἕως 900 π. Χ. Ἐγραψε τὰ δύο μεγάλα ἐπικά ποιήματα «Ἰλιάς» καὶ «Ὀδύσεια». Μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀμήρου σῶζεται καὶ τὸ σατυρικὸ ἐπικὸ ποίημα «Βατραχομουμαχία». Μὰ δὲ φαίνεται γιὰ σωστὸ ὅτι τὸ ἔγραψε ὁ Ὀμηρος, καθὼς καὶ μερικούς ὕμνους στοὺς ἀρχαίους θεούς, ποῦ εἶναι γνωστοὶ μὲ τὴν ὀνομασία «Ὀμηρικοὶ Ἵμνοι».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ζ. Παπαντωνίου :	Εὐχαριστῶ τὸ Δημιουργό.	Σελ.	3
Ζ. Παπαντωνίου :	Ὁ Πλάτανος.	»	3
Θεοκρίτου :	Χάριτες-Μεταφραστῆς Ἰ. Πολέμης (ποίημα).	»	4
Ἰ. Βλαχογιάννη :	Τῆς Φτώχειας τὰ στερνά.	»	8
Δημ. Βικῆλα :	Στίχοι (ποίημα).	»	13
Ἀ. Προβελεγγίου :	Εἰς τὸν Γολγοθᾶν (ποίημα).	»	14
Ν. Ἐπισκοποπούλου :	Ὁ Διαγόρας.	»	16
Α. Καμπάνη :	Στὸν κάμφο τῆς Ἡλείας (ποίημα).	»	21
Ἀριστοτέλη :	Ἦμος στὸν Ἑρμεία.-Μεταφραστῆς Ἡλ. Βουτιερίδης (ποίημα).	»	22
Ἀ. Κουριδίδη :	Ὁ Πυρπολητῆς.	»	23
Δημοτικό :	Ὁ Γιώτης (ποίημα).	»	29
Δημοτικό :	Τοῦ Κλέφτη τὸ Κιβούρι (ποίημα).	»	29
Ἀ. Παπαδοπούλου :	Σκιὰ.	»	30
Ρ. Γκόλφη :	Ἐλατα (ποίημα).	»	31
Ἰ. Πολέμη :	Ὁ Ἀποσπερίτης (ποίημα).	»	32
Ἀ. Βαλαωρίτη :	Λαμπέτης—Ἀστράπόγιαννος.	»	35
Ἀ. Βαλαωρίτη :	Ὁ Ἀστράπόγιαννος (ποίημα).	»	37
Ν. Βέη :	Τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ Κάστρο.	»	48
Ὁμήρου :	Ὀδύσσεια, Ραψωδία Θ.—Μεταφρα- στῆς Ἰ. Πολυλάς (ποίημα).	»	51
Δ. Σολωμοῦ :	Ἡ Σκιὰ τοῦ Ὁμήρου (ποίημα).	»	65
Δ. Βικέλα :	Ὁ Παπᾶ Νάρκισσος.	»	67
Ἀ. Προβελεγγίου :	Ἐσπερινὸς (ποίημα).	»	82
Γ. Μαρκοῦ :	Στὴν ἐλιά ἀποκάτω.	»	83
Γ. Δροσίνη :	Ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.	»	85
Δ. Σολωμοῦ :	Εἰς Μᾶρκον Μπότσαρην (ποίημα).	»	89
Δημοικό :	Ὁ Ὀλυμπος κι' ὁ Κίσισθας (ποίημα).	»	91
Ἀ. Παπαδοπούλου :	Περασμένα.	»	91
Ἀ. Καμπάνη :	Πνοή φθινοπώρου (ποίημα).	»	93
Κ. Χατζοπούλου :	Ὁ Καταρράχτης (ποίημα).	»	93

<i>Κ. Χατζοπούλου :</i>	Χιονισμένη νύχτα (ποίημα)	Σελ. 94
»	Χειμώνιασμα (ποίημα)	» 95
<i>Δ. Χατζοπούλου :</i>	ἘΑγριοζωή.	» 96
<i>Κ. Κρυστάλλη :</i>	Ὁ Κοῦρος (ποίημα).	» 100
<i>Ἄ. Καρκαβίτσα :</i>	Τὸ Γιούσουρι.	» 102
<i>Γ. Βιζυηνοῦ :</i>	Παιδί μου, ὦρα σου καλή ! (ποίημα).	» 111
<i>Δημοτικό :</i>	Ἡ Ξενητεία (ποίημα).	» 112
<i>Ἐ. Λυκούδη :</i>	Ἐπὸ τὴν αὐτὴν στέγην.	» 112
<i>Ι. Πολέμη :</i>	Τὸ Κρυφὸ Σχολεῖο (ποίημα).	» 118
<i>Ἄ. Σικελιανοῦ :</i>	Ὁ Ξένος (ποίημα).	» 119
<i>Ἄλμκἀνα :</i>	Ἡ Νύχτα. Μεταφραστὴς Ἡλ. Βου- τιερίδης (ποίημα).	» 119
<i>Κ. Παλαμᾶ :</i>	ἘΑθήνα ! (ποίημα).	» 120
<i>Π. Νιρβἀνα :</i>	ἘΕπιγράμματα (ποίημα).	» 127
<i>Ἰ Δραγούμη :</i>	Δελφοί.	» 128
<i>Γ. Βιζυηνοῦ :</i>	Ἡ ἘΑγία Σοφία (ποίημα).	» 133
<i>Μ. Μαλακάση :</i>	Τραγούδια τῆς Λίμνης (ποίημα).	» 135
<i>Ρ. Γκόλφη :</i>	Τέλος ἘΑγρας (ποίημα).	» 136
<i>Γ. Μαρκοῶ :</i>	Μάννα ! (ποίημα).	» 137
<i>Λεξιλόγιον</i>		» 139
<i>Βιογραφίες Λογοτεχνῶν</i>		» 147

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἄριθ' πρωτ. 34941

Π ρ ὄ ς
τὸν κ. Μιχ. Ζηκάκη
Βιβλιοκδότην

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ὑμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 86 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον τοῦ κ. Ἡλ. Βουτιερίδη ὑπὸ τὸν τίτλον «Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα» διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως τῶν γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικῶν ἔτος 1931—1932 ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθῶν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθῶν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖα ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς ολιχείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. Παπανδρέου

Ἄρθρον 6 τοῦ ἀπὸ 21 Σεπ)βρίου 1932

Προεδρ. Διατάγματος

Τὰ διδασκικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμεν τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξαφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

0020561444

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

